

Inhoud

Inleiding	3
Jaarverslag	7
Programmaverantwoording	8
1. Jeugd en Onderwijs	8
2. Welzijn en Zorg	17
3. Cultuur, Sport en Recreatie	29
4. Veiligheid	36
5. Economie en Arbeidsmarkt	42
6. Bestuur en Dienstverlening	48
7. Wonen en Bouwen	54
8. Inrichting van de gemeente	61
9. Openbaar gebied	67
10. Financiën	76
11. Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	78
12. Overhead	80
13. Vennootschapsbelasting	81
Paragrafen	82
1. Lokale Heffingen	82
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	95
3. Onderhoud Kapitaalgoederen	104
4. Financiering	110
5. Bedrijfsvoering	116
6. Verbonden Partijen	122
7. Grondbeleid	144
8. Interbestuurlijk toezicht	153
Jaarrekening	155
Overzicht van baten en lasten	157
Balans	158
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	160
Toelichting op het overzicht van baten en lasten	163
Analyse van de afwijkingen	163
Bestemming van het resultaat	169
Onvoorzien	171
Incidentele baten en lasten	171
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	173
Wet Normering Topinkomens	174
Toelichting op de balans	175
Vaste activa	175
Vlottende activa	178
Vaste passiva	181
Vlottende passiva	191
Niet in de balans opgenomen verplichtingen	192
Begrotingsrechtmatigheid	193
Investeringsprogramma	197
Bijlagen	202
Single Information Single Audit (SISA)	203
Overzicht van baten en lasten per taakveld	205
Overige gegevens	209
Controleverklaring	210

Inleiding

Inhoudelijke terugblik

In de programmaverantwoording in deze jaarstukken vindt u veel informatie over wat wij als gemeente in 2017 hebben gedaan en bereikt. In deze inleiding kijken we kort terug op een aantal onderwerpen die in het programmadeel uitgebreider aan bod komen.

Regio

Veel taken voeren we uit samen met andere gemeenten. Met name geldt dat voor de *samenwerking in de Drechtsteden*. Zwijndrecht wil een sterke speler zijn in de regio. Vanuit een duidelijke visie op wat goed is voor Zwijndrecht willen we ook actief zijn om de regio als geheel verder te brengen. Dat is vooral nodig op sociaaleconomisch gebied. Het is van het grootste belang om daarin samen op te trekken om de Drechtsteden interessant te maken voor bedrijven mede vanwege de daarmee samenhangende werkgelegenheid. In 2017 hebben we extra capaciteit aangetrokken en ingezet op strategisch en economisch beleid. Op deze wijze vervullen we een stevige en actieve rol in de diverse samenwerkingsverbanden.

Sociaal Domein

In 2017 is het programma Sociaal Domein 2017-2018 vastgesteld en is hard gewerkt aan zestien thema's die volgens ons en samenwerkingspartners het meest urgent zijn en de agenda bepalen. Daarnaast is de buurtaanpak in 2017 niet langer alleen actief in Kort Ambacht en Noord, maar zijn acht buurten uit heel Zwijndrecht benoemd als aandachtsbuurten en volgen we zeven buurten nauwlettend.

De zestien in 2017 integraal opgepakte thema's lopen dwars door de programma's van de begroting heen: ze zijn programma-overstijgend en verdienen een integrale aanpak. Voorbeelden hiervan zijn het thema "Als er iets speelt laat het de kinderen zijn" (onze aanpak tegen kindermishandeling) maar ook aan thema's als "Aan de slag met armoede" en "Thuis in Zwijndrecht" (onze aanpak om statushouders een plek te geven in Zwijndrecht). Op deze drie thema's zijn duidelijke stappen gezet in 2017:

- Er is een gemeenteadviseur kindermishandeling aangesteld die samen met partners werkt aan het terugdringen van het hoge percentage kindermishandeling in Zwijndrecht.
- "Thuis in Zwijndrecht" kent een aanpak waarbij we statushouders op zeven levensdomeinen helpen om succesvol te integreren in Zwijndrecht.
- Rondom het thema Aan de slag met armoede hebben we aan meer dan duizend kinderen kledingcheques gegeven en zijn we eind 2017 gestart met de voorbereiding van het eropaf-team dat in de wijken op zoek gaat en mensen hulp biedt.

Een ander succes dat niet onbenoemd kan blijven zijn de stappen die gezet zijn op sturing op integraliteit en regiovoering. In 2017 is uitvoering gegeven aan de wens van de raad om te komen tot een brede welzijnszaak in het preventieve veld. De fusie van SWOZ en Diverz en hun intensieve samenwerking met Vivenz en MEE op het gebied van de sociale wijkteams is hiervan het resultaat. Op het domein jeugd zijn soortgelijke stappen gezet door de het preventieve jeugdbeleid onder te brengen bij de stichting Jeugdteams, zodat bieden van juiste hulp op juiste moment gemakkelijker wordt. Voor beide partijen geldt dat de gemeente beter en meer integraal kan sturen dan voorheen door stevige en heldere opdrachten gebaseerd op de zestien thema's. In 2018 gaan we hiervan zeker de vruchten plukken!

Onderwijs

In 2017 zijn we gestart met een verkenning naar de mogelijkheden van volledige doordecentralisatie van onderwijshuisvesting.

Minder instroom in zwaardere zorg

In het raadsprogramma en collegeprogramma hebben we aangegeven te werken aan minder instroom in zwaardere vormen van zorg. Dit geldt zorg in het kader van de Jeugdwet als zorg in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Het percentage kinderen dat gebruik maakt van jeugdhulp is in Zwijndrecht gedaald van 12,3% naar 10,7% en ook de instroom in zwaardere vormen van zorg in het kader van de Wmo is gedaald. Hiermee zijn onze doelstellingen behaald, maar het is nog te vroeg om al een oorzakelijk verband te kunnen leggen tussen de acties die zijn genomen in het preventieve veld en de dalende instroom in zwaardere zorg.

Zwijndrecht in beweging

Op het gebied van sport, cultuur en evenementen is in 2017 veel gebeurd. De Jaarlijkse sporthuldiging, de tweede editie van het Wattan! Festival en de Koningsspelen hebben Zwijndrecht op de kaart gezet als het gaat om evenementen en activiteiten. De website www.beleefzwijndrecht.nl is gelanceerd. Hierop is het complete aanbod aan culturele en sportieve activiteiten in Zwijndrecht, evenals de evenementenkalender terug te vinden. Daarnaast hebben we veel topsporters mogen ontvangen in de raadszaal waaronder turners, karateka's en de twirl dames. Zij zijn het boegbeeld van topsport in Zwijndrecht. Door de inzet van onze Toppie sportcoaches en cultuurcoaches en met JOGG (Jongeren op gezond gewicht) brengen we inwoners van Zwijndrecht in beweging.

Veiligheid

Op het gebied van de verbetering van de veiligheid hebben we in 2017 goede stappen gezet. De misdaadcijfers zijn op een aantal terrein flink gedaald, waardoor we onze doelstellingen uit het Actieprogramma Veilig 2015-2018 hebben gehaald. We zien een afname (ten opzichte van 2013) van 50% van het aantal woninginbraken, van 31% van het aantal auto-inbraken en van 9% van het aantal inbraken in schuren en garages. De aanpak van de fietsendiefstal is in 2017 geïntensiveerd. De aandacht heeft zich met name gericht op de eigen verantwoordelijkheid van de fietser, gefaciliteerd door gemeentelijke voorzieningen (creëren van goede fietsstallingen).

Vertrouwen

Sinds we het vertrouwen van onze inwoners in de gemeente begonnen te meten, in 2011, bevond Zwijndrecht zich in vergelijking met de andere Drechtstedengemeenten steeds op de laatste plaats. In 2017 kwam daar een kentering in: we staan niet meer laatst en onze score voor vertrouwen ligt tegen het gemiddelde van de Drechtsteden. Wij zijn blij met deze ontwikkeling. Ook in 2017 hebben we ingezet op het vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij gemeentelijke beleidsvorming en uitvoering en het informeren over belangrijke ontwikkelingen. Voorbeelden zijn Pak aan!, inspraaktrajecten rond diverse gemeentelijke activiteiten, en communicatie rond bijvoorbeeld de begroting.

Natuur en recreatie

Op Hoge Nesse zijn het aantal recreatieve mogelijkheden toegenomen, vooral door de grote inzet van vrijwilligers. Het onderhoud van het gebied door de vrijwilligers in samenwerking met Zwijndrecht Werkt en praktijkschool De Sprong blijft vruchten afwerpen. Daarnaast is er gewerkt aan de realisatie van een Zwaluwwand en vleermuiskelder en is de omgevingsvergunning voor een duurzaam gebouw aangevraagd, dat als uitvalsbasis kan dienen voor tal van activiteiten.

De ontwikkeling van het Develbos en Waalbos is afgerond. Voorbereidingen voor de ontwikkeling van Polder Buitenland zijn getroffen. In 2018 nemen we dit project in uitvoering.

Economie

Onze *economische agenda* is, in samenspraak met onze ondernemers, vastgesteld en in uitvoering genomen. Het Ondernemersfonds draait volop en draagt bij aan de verdere ontwikkeling en de aantrekkelijkheid van ons bedrijfsleven. Veel jongeren namen een kijkje in de keuken van ons bedrijfsleven, vooral om te zien dat we hen nodig hebben voor allerlei technische beroepen.

Het herstel van de economie zien we terug in de toenemende belangstelling voor de aankoop van bouwkvavels op Bakestein en Groote Lindt.

Wonen

De woningmarkt begint weer op dreef te komen. De eerste paal van Euryza is in 2017 geslagen. Er dienen zich tal van initiatieven aan van partijen die weer willen bouwen en woningcorporaties zijn actief in het renoveren en verbeteren (en verduurzamen) van een groot aantal woningen. De werkzaamheden voor de woningbouw op het bouwterrein van Euryza, gelegen tussen de Ringdijk en de Oude Maas, zijn eind 2017 gestart. Het project wordt in zes fasen en aansluitend op elkaar gebouwd. Euryza wordt een aantrekkelijke oeverlocatie met circa 200 woningen en één horecagelegenheid. De oplevering van de woningen zal half 2019 plaatsvinden. Aansluitend op de bouw wordt de openbare ruimte aangepakt.

Spelen

In 2017 werd het speelruimteplan "Buitenspelen is voor iedereen!" vastgesteld. Kinderen in Zwijndrecht kunnen buiten spelen in een ruimte die mogelijkheden biedt en uitdaagt tot bewegen, creativiteit en ontmoeten. Communicatie en participatie met buurtbewoners staan bij de uitvoering van projecten hoog in het vaandel. Een bijzonder project in 2017 was het Van Limburg Stirumplantsoen. Deze speelplek is zo duurzaam aangelegd dat er een NL Greenlabel A behaald is.

Investeringsprojecten

In 2017 zijn weer veel investeringsprojecten voorbereid, uitgevoerd en afgerond. Duurzaamheid en participatie krijgen in ieder project aandacht. De herinrichting van de Burgemeester de Bruïnelaan is een voorbeeld van een project dat is afgerond in 2017. Alle riolering en alle verharding is vervangen. Het oorspronkelijk historisch karakter van de Bruïnelaan is terug gebracht. Een mooi resultaat!

Groenonderhoud

De werkzaamheden in het groen zijn in 2017 weer uitgevoerd. Het gras is gemaaid, de heesters gesnoeid, beplantingsvakken netjes geschoffeld en het onkruid is verwijderd. We hebben minder meldingen ontvangen vanuit de samenleving en een betere beeldkwaliteit behaald dan in 2016. Er zijn bomen gekapt en bomen geplant. Zo is de rij kastanjabomen in de Willem van Oranjelaan weer compleet gemaakt.

Milieu

Het *afvalscheidingsbeleid* laat duidelijke resultaten zien. De hoeveelheid ingezameld PMD (Plastic, Metaal en Drinkenkartons) bleef in 2017 stijgen en de hoeveelheid restafval nam af. Onze energie-agenda is vastgesteld en in uitvoering genomen. Een belangrijke mijlpaal in de totstandkoming van de agenda was het 'energie-event'.

Financiële terugblik

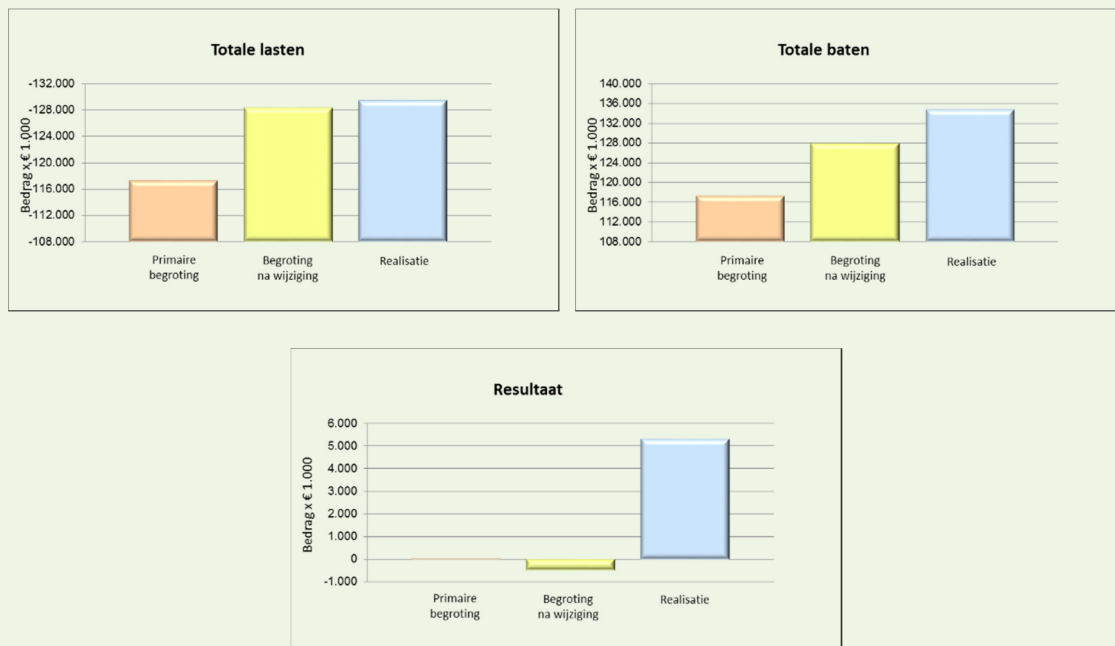
Het resultaat na bestemming valt ten opzichte van de Tweede Bestuursrapportage 2017 € 5,8 miljoen hoger uit. De afwijkingen zijn toegelicht bij de toelichting op het overzicht van baten en lasten. De belangrijkste oorzaken betreffen:

- project Volgerlanden, vrijval voorziening van € 1.769.000 en compensatie van gemeente Hendrik-Ido-Ambacht van € 684.000;

- onderbenutting van budgetten van € 1.167.000; bij de bestemming van het resultaat vragen wij om deze budgetten toe te voegen aan het budget 2018;
- voordelige afrekening 2017 Beschermd Wonen van € 382.000;
- per saldo een voordeel op de omgevingsvergunningen van € 207.000;
- lagere bijdrage aan het Servicecentrum Drechtsteden van € 284.000.

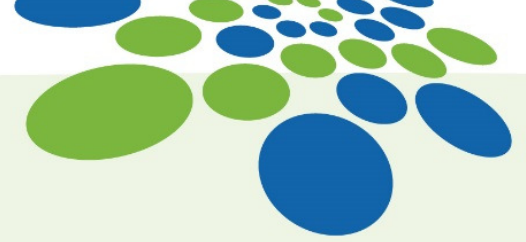
De financiële positie blijft beheersbaar. We hebben een hoge schuldenpositie, zoals te zien is aan de netto schuldquote van 107%. Daartegenover staat een redelijk eigen vermogen waardoor de solvabiliteit 21% is. En we kunnen de rentelasten dragen in onze exploitatie.

In onderstaande overzichten is een weergave van de lasten, baten en het resultaat opgenomen gedurende het begrotingsjaar 2017.

Collegebesluit

De Jaarstukken 2017 zijn bij collegebesluit d.d. 15 mei 2018 met nummer 2018-14953 ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden.

Jaarverslag

Programma 1. Jeugd & Onderwijs

1.1 Inleiding

In één programma voor het sociale domein kiezen we voor een samenlevingsgerichte benadering. We gaan uit van de leefwereld van onze inwoners, die zich ook niet houdt aan grenzen van wetten en beleidsterreinen. Door te werken met één programma voor het sociale domein kijken we niet alleen naar waar thema's elkaar raken, maar ook waar ze elkaar kunnen versterken. We gaan op zoek naar integrale oplossingen en waar nodig zoeken we de grenzen op en halen we schotten weg. Dit nieuwe programma is tot stand gekomen met partners en begin 2017 vastgesteld.

Onze ambitie is dat er over twee jaar minder inwoners in armoede leven en meer mensen aan het werk gaan. Dat er aandacht is voor gezondheid en een gezonde levensstijl. Dat minder mensen in een sociaal isolement terecht komen en dat meer kinderen veilig en gezond opgroeien.

Met de transities in het sociaal domein hebben we de afgelopen 2,5 jaar in beeld gekregen wat de belangrijke thema's zijn in de Zwijndrechtse samenleving. Uit onderzoeken blijkt hoe schrijnend de problemen soms zijn. Een kleine greep uit de cijfers: ruim 14% van de Zwijndrechtse kinderen groeit op in een arm gezin, 23% van de tienjarigen heeft overgewicht, 8% van onze inwoners leeft in een sociaal isolement en het aandeel laaggeletterden tussen de 16 en 65 jaar in Zwijndrecht wordt geschat op 12,9%.

Om onze doelen te bereiken hebben we met de Zwijndrechtse samenleving zestien thema's benoemd en zijn we op zoek naar oplossingen die hieraan bijdragen. De aanpak hierbij is "samen met de samenleving", "minder papier meer doen" en "buurt en complexgericht" (daar waar het nodig is!). We werken aan oplossingen over de 'oude' programma's en beleidsterreinen heen, omdat ze een meer integrale aanpak vragen.

Onze ambitie voor de Zwijndrechtse jeugd is dat jeugdigen gezond en veilig opgroeien, kansen krijgen om zich te ontwikkelen en naar vermogen kunnen meedoen in de samenleving. Belangrijke onderdelen in het programma sociaal domein zijn het voorkomen van kindermishandeling, een soepele overgang van 18- naar 18+ en zorgen dat er minder inwoners in armoede leven.

Veel van de thema's kunnen we financieren met bestaande budgetten of door een herprioritering van budgetten; we beginnen immers niet bij nul.

Doorontwikkeling Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Nu we 2,5 jaar werken in de huidige context met het CJG/Jeugdteam is het een logisch moment om de organisatie en samenwerking in de jeugdkolom verder te ontwikkelen en een aantal knelpunten aan te pakken. Kern hiervan is dat in 2017 is gewerkt aan één opdracht voor het preventieve jeugdveld en we als gemeente één partij (Stichting Jeugdteams Zuid-Holland Zuid) voor 2018 de opdracht hebben gegeven om hierop te sturen. Met de inzet van preventieve voorzieningen willen we waar mogelijk escalatie en zwaardere zorg voorkomen. Centraal hierbij gelden eigen verantwoordelijkheid en een gezinsaanpak.

Wanneer zwaardere zorg nodig is, kopen we die in via de Service Organisatie Jeugd, onderdeel van de Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid en Jeugd.

Onderwijs

Samen met het onderwijs en de kinderopvang hebben we in 2017 een Lokale Educatieve Samenwerkingsagenda vastgesteld. Dit is er in de eerste plaats op gericht om te zorgen dat jeugdigen in Zwijndrecht kansen krijgen zich te ontwikkelen en naar vermogen mee te doen in de samenleving. Om dit

doel te bereiken moeten de onderwijsvoorzieningen in Zwijndrecht kinderen een veilige, gezonde en inspirerende omgeving bieden. Dit betekent dat geïnvesteerd wordt in passende huisvesting, goede samenwerking tussen de verschillende partners, het voorkomen van onderwijsachterstanden en een goede doorgaande ontwikkellijn (vanaf opvang naar onderwijs tot van onderwijs naar arbeidsmarkt).

Op het gebied van onderwijshuisvesting hebben we een investeringsopgave in een aantal oudere schoolgebouwen. Met de schoolbesturen zijn we in gesprek om uitvoering te geven aan de opgave waar we voor staan.

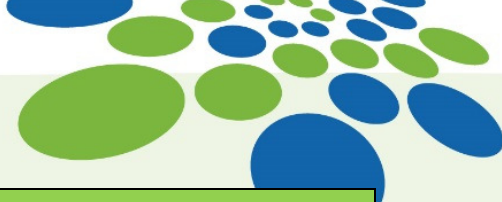
1.2 Wat hebben we bereikt?

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
1. Zwijndrechtse kinderen kunnen veilig en gezond opgroeien	1.1 Problemen worden tijdig gesignaleerd en waar nodig bieden we jeugdigen, ouders en professionals passende ondersteuning	In 2017 is integraal gewerkt aan de doelstelling middels het programma sociaal domein. Op het gebied van jeugd lag in 2017 de nadruk op kindermishandeling, armoede en soepel van 18- naar 18+. In 2017 is ook gewerkt aan één opdracht voor het preventieve veld voor 2018 en één aanspreekpunt voor de gemeente die stuurt op de resultaten (Stichting Jeugdteams ZHZ) om beter invulling te geven aan de doelstelling.
	1.2 We dragen zorg voor passende onderwijshuisvesting waardoor schoolbesturen kwalitatief en toegankelijk onderwijs kunnen bieden.	De ingediende aanvragen zijn in 2017 beoordeeld en ter besluitvorming voorgelegd. Daarnaast is de mogelijkheid van volledige doordecentralisatie verder onderzocht. In 2018 zal een integraal huisvestingsplan worden opgesteld.
	1.3 De instroom in de zwaardere zorg daalt met 10% ten opzichte van begin 2015.	Binnen het thema "voorkomen is beter dan genezen" en in de reguliere werkzaamheden is in 2017 gewerkt aan een versteviging van het preventieve veld, waardoor een daling van de instroom wordt verwacht. Daarnaast is wel de noodzakelijke zwaardere zorg geboden. Het aantal jongeren met jeugdhulp is gedaald naar 10,7% in het eerste half jaar van 2017 (nulmeting 2015: 12,3%). Het aantal jongeren met jeugdbescherming is ook gedaald, namelijk van 1,3% (2015) naar 1,1 % (eerste half jaar 2017). Het aantal jongeren met jeugdreclassering is wel gestegen van 0,2% in 2015 naar 0,5% in het eerste half jaar van 2017.

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
		Hoewel we in de cijfers een daling zien in de zwaardere zorg kunnen we deze op dit moment nog niet duiden. Dit kan betekenen dat er minder geld wordt uitgegeven aan zwaardere zorg (daling van het budget) of dat er minder individuele kinderen instromen in de zwaardere zorg.

1.3 Wat hebben we gedaan?

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
1.1 a. Transformatie Jeugdhulp	In het kader van de transformatie jeugdhulp wordt in 2017-2018 ingezet op de volgende onderdelen:	<i>Thema: Soepel van 18- naar 18+</i> In 2017 zijn de knelpunten geïnventariseerd op het gebied van de overgang van 18- naar 18+. In 2018 wordt hiervoor een plan van aanpak ontwikkeld. <i>Thema: Als er iets speelt laat het de kinderen zijn</i> Om het percentage kinderen waarbij kindermishandeling is geconstateerd drastisch naar beneden te brengen is in 2017 in samenwerking met de partners een plan van aanpak opgesteld en een gemeentelijk aandachtfunctionaris kindermishandeling aangesteld die uitvoering zal geven aan dit plan van aanpak. <i>Thema: Aan de slag met armoede</i> In 2017 is een plan ontwikkeld om minder inwoners in armoede te laten leven. Het plan bestaat uit twee pijlers: daadwerkelijke ondersteuning kinderen (middels outreachend werken en het bevorderen van deelname aan de regelingen) en preventie. Eind 2017 is er een kledingcheque uitgereikt aan ongeveer 1.200 kinderen.
	Optimaliseren van toegang voor inwoners richting hulp en ondersteuning (evaluatie van onderdelen van de toegang zoals bureaudienst). Versterken van de opvoedomgeving	De publieksfunctie van het CJG is verder ontwikkeld. Het CJG zet verschillende instrumenten in om inwo-

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
	door inzet van lichte instrumenten zoals het jongerenplatform, ouder-kind festival, enzovoort, waar ontspanning en hulp samengaan.	ners toegang te bieden tot informatie, hulp en ondersteuning en om de poortfunctie te optimaliseren. De bekendheid van het Centrum voor Jeugd en Gezin in Zwijndrecht groeit. Was in 2013 nog 60% van de Zwijndrechtenaren bekend met het CJG, in 2015 bedroeg dit aandeel 47% (monitor Sociaal, OCD) en in 2017 52%. In de afgelopen jaren is ingezet op het verbeteren van de zichtbaarheid en toegankelijkheid. Dit is onder andere gebeurd door samen te werken met vindlocaties (onderwijs/opvang) en door verbreding met positieve preventieve campagnes (onder andere JOGG). Verbetering is echter nog wel nodig. Het CJG team en jeugdteam hebben wekelijks overleg met elkaar. Tijdens dit overleg wordt gezamenlijk besloten welk team een casus oppakt.
	Verstevigen samenwerking met verschillende partners waaronder onderwijs & opvang; professionals op vindplaatsen inzetten ondermeer in het kader van de doorgaande lijn (op peuterspeelplaats, in voortgezet onderwijs et cetera), borgen maatwerk.	Professionals van het CJG team (JGZ en schoolmaatschappelijk werk) sluiten standaard aan bij de ondersteuningsteams in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Ook een professional van het jeugdteam sluit aan. De overleggen worden gebruikt om casuïstiek te bespreken. Daarnaast vinden er verschillende overleggen plaats tussen onderwijs, kinderopvang en/of jeugdhulp. Eens per jaar wordt er het interzuillair overleg georganiseerd waaraan intern begeleiders uit het basisonderwijs, de kinderopvanginstellingen en het CJG team deelnemen. Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt met het onderwijs, de kinderopvang en huisartsen. In 2017 is daarnaast gewerkt aan één opdracht voor het preventieve veld en doordat de partners dit gezamenlijk opgepakt hebben is de samenwerking verbeterd en zal naar

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
		verwachting in 2018 verder verbeteren.
	Herijking preventieve veld. De analyse van vraag, aanbod en visie vertalen we naar een advies met betrekking tot de inrichting van het preventieve veld (voorzieningen en diensten).	In 2017 is gewerkt aan één opdracht voor het preventieve jeugdveld. We hebben als gemeente één partij (Stichting Jeugdteams ZHZ) voor 2018 de opdracht gegeven om hierop te sturen. Met de inzet van preventieve voorzieningen willen we waar mogelijk escalatie en zwaardere zorg voorkomen. Centraal hierbij gelden eigen verantwoordelijkheid en een gezinsaanpak.
	Op basis van een speciaal ontwikkelde tool toetsen we preventieve voorzieningen in hoeverre deze een aandeel leveren in de doelstellingen van de gemeente.	In samenwerking met de verschillende partners en ondersteund door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) is er een drietal outcome-indicatoren ontwikkeld voor het preventieve veld. Deze indicatoren zijn opgenomen in het subsidiekader.
1.1 b. Zorgstructuur	Doorontwikkeling Jeugdkolom (CJG en Jeugd) zet in op structuurvraagstukken en inhoudelijke vraagstukken.	In 2017 is gewerkt aan de doorontwikkeling van de jeugdkolom. Dit heeft geresulteerd in één opdracht voor het preventieve veld voor 2018 en één aanspreekpunt voor de gemeente die stuurt op de resultaten (Stichting Jeugdteams ZHZ).
	Interne samenwerking (jeugd), externe samenwerking (wijkteam), regievoering etc. zijn hiervan onderdeel. In de komende maanden nog een nader plan uitgewerkt. Zie verder Programma 2.	Zie hierboven.
1.2 Onderwijshuisvesting	In het kader van onze zorgplicht voor passende onderwijshuisvesting zijn we bezig met het ontwikkelen van een meerjarig integraal huisvestingsplan. Hierbij bekijken we onder meer de optie van doordecentralisatie. Deze optie wordt op dit moment nog onderzocht.	In 2017 is onderzocht in hoeverre volledige doordecentralisatie voor de gemeente een interessante mogelijkheid is. Daarnaast zijn de ingediende aanvragen beoordeeld. In 2018 zal een integraal huisvestingsplan worden opgesteld.
1.3 Daling instroom zwaardere zorg	Door versteviging van het preventieve veld en zorg te dragen voor meer samenhang en samenwerking met de ketenpartners koersen we op een daling van de instroom in zwaardere zorg.	<i>Thema: Voorkomen beter dan genezen</i> Door versteviging van het preventieve veld en zorg te dragen voor meer samenhang en samenwerking met de ketenpartners zijn in 2017 de

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
		eerste stappen gezet richting een daling van de instroom in zwaardere zorg. Hoewel we in de cijfers een daling zien in de zwaardere zorg, kunnen we deze op dit moment nog niet duiden. Dit kan betekenen dat er minder geld wordt uitgegeven aan zwaardere zorg (daling van het budget) of dat er minder individuele kinderen instromen in de zorg. Daarnaast is wel de noodzakelijke zwaardere zorg geboden.
	We organiseren tijdige opschaling en afschaling.	Er zijn heldere afspraken gemaakt over op- of afschaling. In het kader van de doorontwikkeling van het jeugddomein zal hier in 2018 verder vorm aan worden gegeven.

Reguliere taken		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
1.1 Problemen worden tijdig gesignaleerd en waar nodig bieden we jeugdigen, ouders en professionals passende ondersteuning	We maken afspraken over producten en diensten met onze partners in het preventieve veld zodat deze goed aansluiten bij de behoeften van kinderen en gezinnen in Zwijndrecht.	Een analyse van SOJ is verwerkt in de thema's waar we vanaf 2017 mee werken. Op basis van het programma sociaal domein is het preventieve veld ingericht. Daarnaast is zoals beschreven gewerkt aan de doorontwikkeling van het jeugddomein en is er vanaf 2018 één opdracht verstrekt voor het preventieve veld.
	We ontvangen van het rijk extra middelen in het gemeentefonds voor het verbeteren van de toegankelijkheid in de peuteropvang. Samen met partners maken we afspraken over de invulling hiervan. Daarnaast wordt de aanpak ouderbetrokkenheid (gestart in 2016) in 2017 verder uitgewerkt naar aanleiding van de eerste resultaten.	In 2017 is binnen de reguliere middelen de peuteropvang toegankelijker gemaakt door het voor de lagere inkomens goedkoper te maken. Voor de extra middelen wordt in 2018 een plan ontwikkeld. De aanpak ouderbetrokkenheid is verder uitgevoerd om de effecten van VVE (voor- en vroegschoolse educatie) te vergroten.

Reguliere taken		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
	Door het continueren van het brede-schoolbeleid en de combinatiefuncties kunnen kinderen de talenten die ze in zich dragen in de volle breedte ontwikkelen en kunnen ze gezond, veilig en actief opgroeien (zie ook Programma 3).	De sportcoaches zijn onverminderd enthousiast doorgegaan met uitvoering te geven aan het huidige beleid. Tevens heeft de tweede editie van de Zwijsrechtse Koningsspelen plaatsgevonden, waaraan meer dan 1.500 kinderen van groep 5 t/m 8 hebben meegedaan en elf verenigingen. Dit sportevenement biedt kinderen de kans om kennis te maken met verschillende sporten. Ook is tijdens de Koningsspelen het eerste JOGG watertappunt geopend in het Develpark, is de Develhoek gestart met JOGG en is er een website gelanceerd www.gezondeschool-zwijsrecht.nl voor leerkrachten van de scholen met materiaal voor de JOGG thema's Water, Bewegen, Groente en Fruit. Door inzet van de sportcoaches in de Hooge Nesse is de link gelegd met bewegen in het groen en gezondheid.

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting (2015)*	Zuid-Holland*	Begroting 2017 (2018 ambitie BRTA**)	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 1.1 Jeugd					
% jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp	12,3	10,9	<	10,7 (eerste half jaar 2017)	CBS
% jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	1,3	1,3	<***	1,1 (eerste half jaar 2017)	CBS
% jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	0,2	0,7	<	0,5 (eerste half jaar 2017)	CBS
% jongeren met een delict voor de rechter	1,9	2,83	<	2,5 % (2016)	Verwey Jonker inst.

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting (2015)*	Zuid-Holland*	Begroting 2017 (2018 ambitie BRTA**)	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 1.2 Onderwijs					
% achterstandsleerlingen (4 t/m 12 jarigen) (2012)	13,3	15,1	<	9,8 (schooljaar 2016-2017)	Verwey Jonker inst.
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO)	3,9	3,7	<	2,16 (schooljaar 2015-2016)	DUO
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2014)	1	3	<	0,79 (schooljaar 2016-2017)	DUO
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2014)	60	72	<	32 (schooljaar 2016-2017)	DUO

* www.waarstaatjegemeente.nl

** Beleidsrijk Transitie Arrangement

*** minimaal met de landelijke trend

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
Bij doelstelling 1.1: Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J)	- De Serviceorganisatie Jeugd ZHZ voert voor ons een aantal taken uit in het kader van de Jeugdwet. Het betreft: - De Inkoop en bekostiging van zorg - Toezicht op prijs en prestaties - Budget- en risicobeheersing - Monitoring en informatievoorziening - Accountmanagement en beleid. - Gewerkt wordt aan de samenhang en samenwerking tussen Centrum voor Jeugd en Gezin, Jeugdteam en VIVERA wijkteams. Stichting Jeugdteams ZHZ en de jeugdhulpaanbieders zoeken goede aansluiting bij het lokale preventieve veld zodat kan worden ingespeeld op de behoeften van Zwijndrechtse inwoner en we kunnen zorgen voor tijdige opschaling en afschaling. Sturing hierop vindt plaats vanuit het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling (knoppennotitie).	Financieel risico: indien negatief exploitatie resultaat. Kans: gemiddeld
Bij doelstelling 1.1: GRD onderdeel SDD	De Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) voert onder andere het minimabeleid uit dat deels ten goede komt aan jeugdigen zoals een tegemoetkoming in de kosten voor	Financieel: Extra middelen nodig voor minimabeleid

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
	kinderopvang, peuteropvang of een indicatie voor tijdelijke gastouderopvang. Voor kinderen tot 18 jaar heeft de SDD ook mogelijkheden om onder voorwaarden een vergoeding te krijgen voor de kosten van bijvoorbeeld een sportclub, muzieklles of het lidmaatschap van een vereniging (via Stichting leergeld en het SMS kinderfonds).	Kans: laag

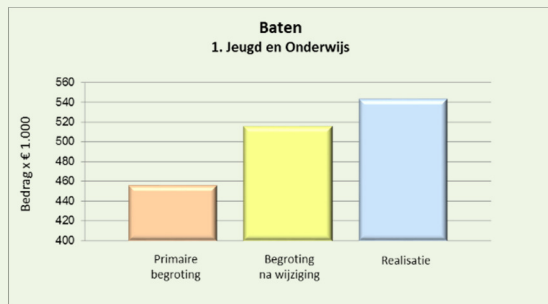
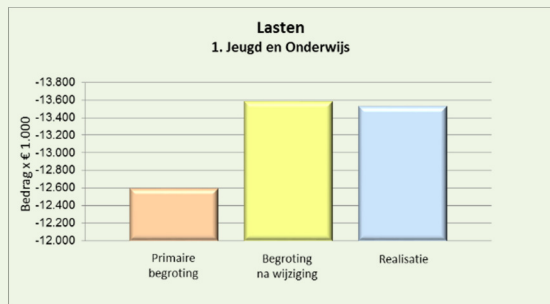
* Indien van toepassing wordt de bijdrage van een verbonden partij aan een activiteit toegelicht in de tabellen met betrekking tot speerpunten & nieuw beleid en reguliere taken.

1.4 Wat heeft het gekost?

Programma 1 Jeugd en Onderwijs	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-12.594	456	-12.138	-13.586	516	-13.070	-13.535	544	-12.992	50	28	78
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-12.594	456	-12.138	-13.586	516	-13.070	-13.535	544	-12.992	50	28	78

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 2. Welzijn & Zorg

2.1 Inleiding

In één programma voor het sociale domein kiezen we voor een samenlevingsgerichte benadering. We gaan uit van de leefwereld van onze inwoners, die zich ook niet houdt aan grenzen van wetten en beleidsterreinen. Door te werken met één programma voor het sociale domein kijken we niet alleen naar waar thema's elkaar raken, maar ook waar ze elkaar kunnen versterken. We gaan op zoek naar integrale oplossingen en waar nodig zoeken we de grenzen op en halen we schotten weg. Dit nieuwe programma is tot stand gekomen met partners en begin 2017 vastgesteld.

Onze ambitie is dat er over twee jaar minder inwoners in armoede leven en meer mensen aan het werk gaan. Dat er aandacht is voor gezondheid en een gezonde levensstijl. Dat minder mensen in een sociaal isolement terecht komen en dat meer kinderen veilig en gezond opgroeien.

Met de transities in het sociaal domein hebben we de afgelopen 2,5 jaar in beeld gekregen wat de belangrijke thema's zijn in de Zwijndrechtse samenleving. Uit onderzoeken blijkt hoe schrijnend de problemen soms zijn. Een kleine greep uit de cijfers: ruim 14% van de Zwijndrechtse kinderen groeit op in een arm gezin, 23% van de tienjarigen heeft overgewicht, 8% van onze inwoners leeft in een sociaal isolement en het aandeel laaggeletterden tussen de 16 en 65 jaar in Zwijndrecht wordt geschat op 12,9%.

Om onze doelen te bereiken hebben we met de Zwijndrechtse samenleving zestien thema's benoemd en zijn we op zoek naar oplossingen die hieraan bijdragen. De aanpak hierbij is "samen met de samenleving", "minder papier meer doen" en "buurt en complexgericht" (daar waar het nodig is!). We werken aan oplossingen over de 'oude' programma's en beleidsterreinen heen, omdat ze een meer integrale aanpak vragen.

Onze ambitie voor onze inwoners is om ze sneller en beter te helpen bij zorg- of ondersteuningsvragen. We willen dat onze inwoners zorg en ondersteuning krijgen die zoveel mogelijk aansluit op hun persoonlijke (thuis)situatie, mogelijkheden en sociale netwerk. Veel van de thema's kunnen we financieren met bestaande budgetten of door een herprioritering van budgetten; we beginnen immers niet bij nul.

Daar waar maatwerkvoorzieningen nodig zijn, maken we gebruik van de dienstverlening van de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD).

2.2 Wat hebben we bereikt?

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
2. Zwijndrechtse ouderen en jongeren participeren in de samenleving, zijn zelfredzaam door de eigen kracht van het netwerk nabij te benutten en leveren een actieve bijdrage aan de samenleving.	2.1 We streven naar een samenleving waarin inwoners participeren, zelfredzaam zijn en actief bijdragen aan de samenleving.	Uit de Monitor Sociaal 2017 (OCD) blijkt dat meer inwoners participeren, actief zijn geworden in hun buurt en vrijwilligerswerk doen. Tegelijkertijd groeit de groep mensen die naar eigen zeggen weinig eigen kracht heeft of een netwerk heeft waar ze op terug kunnen vallen. Het cliëntervaringsonderzoek 2016 (OCD) vermeldt dat 62% van de cliënten

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
		van het Vivera Wijkteam aangeeft dat zij nu eerder hulp in hun omgeving zoeken dan voorheen. In 2017 is dit percentage gedaald naar 42%. Hierin zien we een vergelijkbare daling in eigen kracht en inzet van sociaal netwerk.
	2.2 We stimuleren een gezonde levensstijl.	Het thema 'Gezonde stad, gezonde inwoners' droeg hier aan bij met onder meer: een zeer succesvolle tweede editie van de Vivera Leefstijlmarkt en de programma's Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) en Gezonde School. De Vivera coaches zetten zich ook in voor het project GIDS (gezond in de stad) ter stimulering van bewegingsactiviteiten voor ouderen. Binnen het thema 'Door te bewegen blijf je in evenwicht' droegen het Sportplatform, de Koningsspelen, het Sportgala, Toppie en de sportcoaches (Brede School, Hooge Nesse) en het project Gezonde sportkantines hier aan bij. Dit jaar was er voor het eerst een evenement 'Ren Samen' met statushouders. Dit evenement krijgt een vervolg in het thema Thuis in Zwijndrecht, om een gezonde levensstijl bij statushouders te bevorderen.
	2.3 We zetten in op 10% minder instroom in zware zorg (maatwerkvoorzieningen).	Het versterken van het preventieve veld is een belangrijke lokale opgave. Dit doel stond centraal in de nieuwe opdracht Brede Welzijnsaanpak, die dit jaar is gemaakt samen met partners en komt ook terug in de Buurtaanpak. De opdracht Brede Welzijnsaanpak wordt in 2018 in de praktijk gebracht door de nieuwe welzijnsorganisatie, inclusief het Vivera Wijkteam. Hoewel we in de cijfers een daling zien in de zwaardere zorg kunnen we deze op dit moment nog niet duiden. Dit kan betekenen dat er minder geld wordt uitgegeven aan zwaardere zorg (daling van het budget) of dat er minder individuele inwoners instromen in de zwaardere zorg.

2.3 Wat hebben we gedaan?

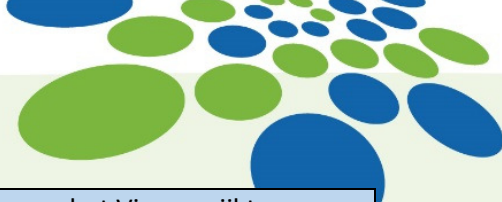
Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
2.1 a. Transformatie Wmo	We onderzoeken begin 2017 of de doelen van het Wmo-beleidsplan behaald zijn en kunnen dan ook aangeven of onze lokale aanpak effectief is geweest.	De evaluatie Wmo-Vivera die na de zomer verscheen vermeldt dat onze inzet was gericht op het versterken van de zelfredzaamheid van onze inwoners en het creëren van randvoorwaarden om mee te kunnen doen. Met name is gewerkt aan: - versterken en verbreden van basisvoorzieningen en in aansluiting daarop (regionale) maatwerkvoorzieningen; - het organiseren van de nieuwe lokale Wmo taken: cliënt-ondersteuning, GGZ-inloop, mantelzorgondersteuning en sociale wijkteams; - het versterken van de opgaven in samenwerking met organisaties, partners en inwoners. Het stelsel is neergezet en nu werken we hard aan het verbeteren van de kwaliteit van onze lokale voorzieningen. Dit houdt onder meer in het nog meer in verbinding laten organiseren van het aanbod en de activiteiten. Daarvoor is het noodzakelijk om ook de beleidsopgaven integraal te benaderen, over de sectoren heen. Daarnaast willen we dat voorzieningen op die plekken worden aangeboden, waar de behoefte het grootst is. Dit vraagt om een buurtgerichte aanpak op het sociale domein. Dit is onder meer vertaald in het nieuwe programma Sociaal Domein, de opdracht Brede Welzijnsaanpak en de Buurtaanpak. Een evaluatie van het Wmo-beleidsplan vindt plaats in 2018. Hieruit komt naar voren of we onze doelstellingen hebben behaald.
	Naar aanleiding van deze 'monitor Sociaal' waarvan de resultaten in het	Uit de Monitor Sociaal 2017 blijkt dat inwoners de weg weer steeds

	najaar 2017 verschijnen en de resultaten van de tussenrapportage Wmo-Vivera 2017 passen we eventueel onze werkwijze verder aan. Hierbij kijken we vooral of de lokale ondersteuningsstructuur (inclusief de algemene voorzieningen) voldoende aansluit op de behoeftes van onze kwetsbare inwoners. We voeren hiertoe in 2017 en 2018 een cliëntervaringsonderzoek uit onder klanten van de Vivera wijkteams.	beter weten te vinden naar voorzieningen, na een dip in 2013 – mogelijk een gevolg van veranderingen door de decentralisaties. In het cliëntervaringsonderzoek (2016, verscheen in 2017) gaf 77% van de cliënten aan dat zij goed zijn geholpen door het Vivera Wijkteam. 10% vindt dat hij/zij niet goed is geholpen. Het cliëntervaringsonderzoek 2017 (verschenen begin 2018) laat zien dat 84% van de cliënten aangeeft goed geholpen te zijn door het VIVERA wijkteam en 8% vindt dat hij/zij niet goed is geholpen.
	De SDD is verantwoordelijk voor de uitvoering van maatwerkvoorzieningen in de Drechtsteden. In 2016 is zij gestart met de transformatie tweede fase. Het doel is om door product vernieuwing de voorzieningen in 2017 en 2018 beter te laten aansluiten op de ondersteuningsbehoefte van de cliënt en/of op signalen van aanbieders. De SDD en gemeente trekken samen op om ondersteuning dicht bij inwoners aan te bieden, door meer diversiteit in het maatwerkaanbod met aanvulling van algemene voorzieningen; immers er is een belangrijke wisselwerking tussen algemene en maatwerkvoorzieningen.	De SDD heeft in 2016 en 2017 een aantal maatregelen getroffen om de maatwerkvoorzieningen beter aan te sluiten op ondersteuningsbehoefte. Zo: 1. is de eigen bijdrage voor individuele begeleiding op nul gezet; 2. wordt het Drechtopper-vervoer per 1 februari 2017 aangestuurd door het eigen mobiliteitsplatform van de Drechtsteden; 3. zijn er nieuwe varianten van individuele begeleiding bij wonen ontwikkeld (kleinschalige geclusterde woonsetting, waarbinnen klanten een zelfstandige woonruimte huren, beperkt tot één specifieke doelgroep); 4. zijn er in 2017 voorbereidingen getroffen om de transformatie van dagbesteding per 1 januari 2018 vorm te geven. De besluitvorming hierover heeft in de Drechttraad plaatsgevonden.
	Voor Beschermd wonen en opvang is in september 2016 gestart met een pilot Beschermd thuis. Op basis van de ervaringen daarmee wordt dit in 2017 verder uitgebouwd en aangesloten op de lokale zorgstructuur, met name de Vivera wijkteams.	Op basis van opgedane ervaringen is een casusregisseur voor Zwijndrechtse deelnemers in de pilot Beschermd Thuis toegevoegd aan het Vivera wijkteam. De casusregisseur is vraagbaak voor het sociaal team en andere sociale professionals en werkt aan lokale inbedding van Beschermd Thuis middels een nog vast te stellen stappenplan. Deze werkwijze wordt voortgezet in 2018.

	In 2017 gaan we onderzoeken welke bewezen effectieve methoden er zijn in de ondersteuning van kwetsbare inwoners. Hierover gaan we in gesprek met de partners om te bepalen in hoeverre lokale aanpakken hieraan (kunnen gaan) voldoen.	Als resultaat van deze verkenning is een opdracht geformuleerd voor de realisatie van een Erop-af-team. Deze opdracht wordt in 2018 uitgevoerd. Dit team gaat bij inwoners langs om voorlichting te geven over allerlei regelingen en voorzieningen die regionaal, lokaal en op buurtniveau beschikbaar en toegankelijk zijn. Ook is er voor inwoners die dat vragen een korte lijn naar het wijkteam te leggen.
	In 2017 werken we aan de versterking van de positie van kwetsbare ouderen in de gemeente Zwijndrecht door met partners waaronder vrijwilligersorganisaties uitvoering te geven aan een plan van aanpak 'ouderen in beeld'. De eerste aanzet voor dit plan is gedaan tijdens de bijeenkomst die hierover in de zomer van 2016 is georganiseerd door professionals van de wijkteams.	Er is een breed samenwerkings-platform ontstaan in 2017 waarin professionals van het wijkteam, zorgorganisaties en werkgroep dementie op regelmatige basis overleggen, elkaar informeren en cliënten volgen. Zij noemen zich 'the bastards' – in navolging van een populair tv-programma. Samen werken zij aan het meer in beeld houden van kwetsbare ouderen en voorkomen van erger voor deze doelgroep.
	In 2017 werken we aan het bevorderen van het langer zelfstandig thuis wonen. Hiervoor gaan we gericht het preventieve veld versterken en dat doen we samen met de uitvoerende partners. De inbreng die wordt opgehaald tijdens het symposium van de Seniorenraad 'lang zullen we leven' in oktober 2016 wordt gebruikt om het plan van aanpak voor dit thema te concretiseren. Drechtsteden, VGZ (onze regionale preferente zorgverzekeraar en zorgkantoor) en Drechtzorg (platform van zorgaanbieders) geven uitvoering aan de leertuin Drechtsteden. Regionaal zetten we de schouders onder innovatieprojecten op het snijvlak van de Wet Langdurige Zorg (WLZ), Wmo en Zorgverzekeringswet (Zvw). Doelen zijn: borging van kwaliteit, vergroting van de doelmatigheid van zorg en ondersteuning in de hele keten, en verhoging van het welbevinden van alle inwoners in de gemeenten in de Drechtsteden. De	Lokaal hebben we onze ambities opgenomen in het thema "lang zullen we wonen". Daarnaast hebben de gemeenten, corporaties en zorgaanbieders in de regio de Agenda huisvesting kwetsbare groepen 2018 gemaakt. Dit is de regionale ontwikkelagenda voor het huisvesten van kwetsbare groepen, waaronder kwetsbare senioren. Doel van de agenda is om door het samenwerken van verschillende partners, de sociale, ondersteunings-, ruimtelijke en financiële randvoorwaarden die kwetsbare inwoners nodig hebben om zo zelfstandig mogelijk te kunnen (blijven) wonen, te regelen en borgen. De regionale innovatieprojecten zijn in de loop van 2017 afgebouwd omdat de resultaten tegenvielen. De focus is verlegd naar verbetering van preventieve interventies.

	opgave is aan de ene kant de groeiende groep zorgvragers te bedienen en aan de andere kant de kostengroei te beperken.	
2.1 b. Minimabeleid / schuldhulpverlening en lokale aanpak armoedebestrijding	Minimabeleid en schuldhulpverlening is een regionale opgave, belegd bij de SDD. We geven in 2017 en 2018 uitvoering aan de lokale aanpak armoedebestrijding die in het najaar 2016 geschreven wordt. We trekken hierbij samen op met vrijwillige partners en professionele partners, waaronder de SDD.	De lokale aanpak armoedebestrijding is in het thema 'Aan de slag met Armoede' geformuleerd. Er is gekozen voor ondersteuning, preventie en bieden van kansen. De focus blijft gericht op het tegengaan van armoede onder kinderen. Daar is zowel regionaal (verruiming regelingen) als lokaal aan gewerkt. Eind 2017 is er een kledingcheque uitgereikt aan ongeveer 1.200 kinderen.
	In 2017 en verder wordt de samenwerking met de SDD/inkomen en schulden geïntensiveerd. Een kansrijk idee dat in 2017 verder wordt uitgewerkt is om de Vivera wijkteams aan te vullen met de schuldhulpverleners van de SDD, waardoor inwoners eerder geholpen kunnen worden.	Consulenten van de SDD, belast met schuldhulpverlening, hebben in 2017 op locatie van de wijkteams in Zwijndrecht, inwoners met schulden kunnen bijstaan. De schuldhulpverlening van SDD is daarmee beter binnen bereik gekomen van de inwoners van Zwijndrecht. Dit wordt vervolgd in 2018.
2.1 c. Vivera wijkteams Nieuw Wmo-beleid	VIVENZ, SWOZ, DIVERZ en MEE Drechtsteden hebben aangegeven voor 31 december 2016 een duurzame samenwerkingsvorm op te willen richten waarin de werkwijze van de VIVERA wijkteams duurzaam kan worden ondergebracht en ingebed. De tijdelijke projectorganisatie die is ingericht komt hierbij te vervallen. Voor 2018 dienen de partijen een integrale subsidieaanvraag in waarbij de overige taken en diensten van SWOZ en DIVERZ worden meegenomen. De Vivera wijkteams zijn het instrument om uitvoering te geven aan de lokale Wmo. We monitoren de voortgang van de Vivera wijkteams om te bekijken of de ambities worden gehaald. Begin 2017 wordt dit onderzoek uitgevoerd. Jaarlijks monitoren we de cliëntenervaringen en op basis hiervan passen we de uitvoering aan waar nodig. Resultaten komen terug in de (half)jaarverantwoording Wmo-Vivera 2017-2018.	Diverz en SWOZ startten met een fusie en richtten gezamenlijk een nieuwe stichting op per 1 januari 2018. De stichting wordt opdrachtnemer voor de Brede Welzijnsaanpak en sluit voor de uitvoering van de opdracht een samenwerkingsovereenkomst met MEE en Vivenz. In de eindverantwoording Vivera-Wmo is aangegeven dat de Vivera wijkteams laagdrempelig zijn georganiseerd als eerste ingang voor inwoners voor al hun vragen over wonen, zorg en welzijn. Ook bieden de wijkteams onafhankelijke cliëntondersteuning. Inwoners weten de wijkteams goed te vinden. Zij gaven het wijkteam gemiddeld een rapportcijfer 7,6 in het cliëntervaringsonderzoek. 84% vindt dat het wijkteam hem/haar goed heeft geholpen. 81% heeft iets gehad aan de informatie, het advies en/of de ondersteuning. 74% van de

	De Vivera wijkteams en CJG/Jeugd geven in 2017 samen met gemeente invulling aan een buurt- en straatgerichte proactieve welzijnsaanpak op basis van analyse van 'big data', onderzoek, informatie uit het registratiesysteem en ervaringen van sleutelfiguren en professionals uit de wijken. In 2018 is dit gerealiseerd voor de hele gemeente.	cliënten zou het Vivera wijkteam aan bekenden aanbevelen. Begin 2018 worden de resultaten van een effectmeting Vivera wijkteams verwacht. Uit de monitor sociaal 2017 (OCD) blijkt dat 46% van de inwoners van Zwijndrecht inmiddels bekend is met het VIVERA wijkteam. De Buurtaanpak is op basis van informatie op wijk- en buurtniveau ingevuld. Het wijkteam en jeugdteam dragen hieraan bij. Eind 2017 is een data-onderzoeker gestart met als opdracht om data-based werken in 2018 nog beter te benutten.
2.1. d. Mantelzorg-ondersteuning Nieuw Wmo-beleid	Het mantelzorgbeleid is in 2015 vastgesteld. In 2017 willen we het bereik onder mantelzorgers vergroten. In 2017 willen we minimaal 700 mantelzorgers bereiken met de mantelzorgcheque.	De mantelzorgpas, een verbeterde en uitgebreidere versie van de Mantelzorgcheque, is vanaf mei geïntroduceerd. In 2017 zijn 153 passen uitgereikt. Daarnaast is er een campagne gehouden; 'mantelzorger, laat je zien'. Hierdoor hebben we meer mantelzorgers in beeld. We kennen er nu circa 400, dat was 200. In 2017 zijn de verschillende signalen rondom de mantelzorgpas in kaart gebracht (evaluatie) en op basis daarvan wordt in 2018 gewerkt aan twee punten: alternatieve waardering en verbreding van de mantelzorgpas (meer aanbieders, kortingsmogelijkheden).
	We willen jonge mantelzorgers in het vizier hebben en willen dat de beschikbare informatie, advies en ondersteuning hen bereikt. We willen in 2017 en 2018 minimaal 100 jonge mantelzorgers bereiken en waarderen met een leuke attentie/leuk uitje.	In 2017 zijn veertig jonge mantelzorgers bereikt. Eind 2018 willen we er honderd bereikt hebben. In eerste instantie hebben we ons gericht op de bestaande groep jonge mantelzorgers, de verbinding tussen die jongeren en lotgenotencontact. In 2018 wordt geïnvesteerd in de samenwerking met Diverz en de VO scholen omdat jonge mantelzorgers hier vaak zichtbaar worden.
2.1. e. inloop GGZ Nieuw Wmo-beleid	Het beleid Inloop GGZ is in 2015 vastgesteld. Daarmee beogen we dat inwoners die psychische problemen hebben of hebben gehad makkelijker invulling kunnen geven aan hun dag. De GGZ inloop in Noord in	De uitbreiding van inloop in Hart van Meerdervoort is in 2017 niet gestart vanwege het ontbreken van een geschikte ruimte. Eind 2017 is er ver-

	Xiejezo is een succes geworden. De inloop, aanloop en combinatie van vrijwilligers en diverse activiteiten waar de doelgroep aan kan deelnemen, met een zorgprofessional op de achtergrond, willen we in 2017 uitbreiden naar het wijkcentrum Hart van Meerdervoort.	bouwd en zijn ruimtes opnieuw verdeeld. Hierdoor start begin 2018 ook hier de inloop voor GGZ cliënten.
2.1. f. Cliëntondersteuning Nieuw Wmo-beleid	De cliëntondersteuning is ondergebracht in de Vivera wijkteams en in het Jeugdteam. Alle kernteamleden Vivera wijkteams geven cliëntondersteuning. We meten de cliëntervaringen van de Vivera wijkteams in 2017 en 2018, dit gaat ook over de cliëntondersteuning. De resultaten nemen we mee in het (half)jaarverslag en gebruiken we voor de ontwikkelagenda van de wijkteams. De cliëntondersteuning vanuit de AWBZ (voor 2015) was gericht op de ondersteuning van mensen met een verstandelijke beperking. Een nieuwe doelgroep voor de gemeente waarop gedeeltelijk zicht is. In 2017 gaan we deze groep beter in kaart brengen en onderzoeken we of de lokale ondersteuning en activiteiten aansluiten op hun behoeften.	Samen met betrokken partijen is onderzocht hoe onafhankelijke cliëntondersteuning in Zwijndrecht nu functioneert. En er is nagedacht over verbeteringen. Een advies wordt begin 2018 verwacht. Vanuit het thema 'Weet wat je kan' heeft de gemeente Zwijndrecht een convenant opgesteld met het ministerie VWS om voor de doelgroep LVB de problematiek en oorzaken daarvan in beeld te brengen op onder andere het domein wonen.
2.2 a. Preventie alcohol, tabak en drugs	Mede afhankelijk van besluitvorming door Stichting Maatschappelijke Betrokkenheid Zwijndrechtse Waard over financiering wordt in 2017-2018 ingezet op de gezonde school en genotmiddelen (DGSG) met inzet van gezondheidscoaches op de middelbare scholen. De methode DGSG past in het reguliere werk van de gezonde school. Het doel is dat de scholen beleid maken ter preventie van verslavende middelen en om weten te gaan met jongeren die verslavende middelen (dreigen te) gebruiken.	De Stichting heeft in 2017 toegezegd de intensivering te financieren. Met het nieuwe schooljaar is de uitvoering gestart. Het Walburg College is actief aan de slag met het project Gezonde School en genotmiddelen.

Reguliere taken		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
2.1 We streven naar een samenleving waarin inwoners participeren, zelfredzaam zijn en actief bijdragen aan de samenleving.	Hoewel veel uitvoeringszaken binnen de Wmo vallen onder reguliere taken, staat vernieuwing en de doorontwikkeling van de VIVERA wijkteams centraal. Dat betekent dat we werken aan: - een gebiedsgerichte aanpak: waar is welk type ondersteuning (het hardste) nodig - de doorontwikkeling van onze afspraken met partners (accountschap) - gerichte activiteiten als GGZ-inloop, sportcoaches voor ouderen, enzovoorts, gericht op doelgroepen en locaties	Samen met partners is toegewerkt naar één opdracht "Brede welzijnsaanpak Zwijndrecht" per 2018. Hierin worden welzijnswerk, ouderenwerk en VIVERA wijkteams ondergebracht in één organisatie/opdrachtnemer. Partners vinden elkaar steeds beter en maken gebruik van elkaars aanbod, kennis en kunde. Ook in 2018 zal de inhoudelijke doorontwikkeling plaatsvinden. Gemeente en partners maken hiervoor samen een ontwikkelagenda.
	In 2017 en 2018 zetten we vanuit de wijkteams ook in op groepen als 'kwetsbare ouderen', met als doel dat de kwaliteit van het aanbod verbetert door informele en formele hulp beter te verbinden, om ouderen in een kwetsbare positie in beeld te hebben en houden.	Ouderenadviseurs en zorgprofessionals werken vanuit het 'diensten bij wonen' concept aan het betrekken van ouderen bij elkaar in buurten en buurtlocaties. Door regelmatig kleine activiteiten te organiseren of samen te eten is er onderlinge betrokkenheid en ontstaan nieuwe vriendschappen.
2.2 We stimuleren een gezonde levensstijl.	We werken aan de intensivering en uitbreiding van bestaande activiteiten ter preventie van het gebruik van alcohol, tabak en drugs. Het huidige pakket aan activiteiten en maatregelen bestaat uit: De Dienst Gezondheid en jeugd voert ziektepreventie (JGZ), gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering uit. Dit bestaat onder andere uit: - Deskundigheidsbevordering van professionals, vrijwilligers en mantelzorgers - Het (laten) organiseren en uitvoeren van erkende cursussen en trainingen.	Naast de genoemde activiteiten, die zijn gericht op gezondheidsbevordering, heeft de DGJ de verenigingen op Sportpark Develstein begeleid naar een rookvrij sportterrein.
	De JOGG-aanpak (jongeren op gezond gewicht) wordt voortgezet voor nogmaals drie jaar, 2016-2019. 2017	In 2017 is het eerste JOGG watertap-punt onthuld in het Develpark. JOGG was aanwezig op het Wattan festival en het CJG Kletsboek festival. Er is

	en 2018 staan in het teken van gezonde activiteiten en het thema ouderbetrokkenheid.	een nieuwe website gelanceerd www.gezondeschoolzwijsrecht.nl waar leerkrachten materiaal kunnen vinden over bewegen, voeding en water. Ook de Develhoek is inmiddels aangesloten bij JOGG. Supermarkt Albert Heijn wil naast sponsor ook maatschappelijk partner zijn.
	De wijkverpleegkundigen maken onderdeel uit van de Vivera wijkteams. Het doel is de gezonde leefstijl te verbeteren door in te zetten op financiën, geestelijke gezondheid, lichamelijke gezondheid en maatschappelijke participatie.	De wijkverpleegkundigen hebben een gewaardeerde rol in het wijkteam. In het kader van de GIDS aanpak (Gezond in de Stad) hebben vanuit het wijkteam de wijkverpleegkundigen samen met vrijwilligers preventieve huisbezoeken bij ouderen afgelegd.

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting (2015)*	Zuid-Holland	Begroting 2017	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 2.1 Participeren in de samenleving					
Clënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	355	509	<	360 (meest recente cijfer - 1e helft 2016)	GMSD** (2016)
Aantal afgehandelde hulpvragen sociaal raadslieden	3519	-	>	3618	Registratie sociaal raadslieden
Clëntervaring Vivera wijkteam	Begin 2017: 77% is tevreden met de hulp van het wijkteam, 10% is niet tevreden	n.v.t.	>	Begin 2018: 84% is tevreden met de hulp van het wijkteam, 8% is niet tevreden	Clëntervaringsonderzoek Vivera wijkteams – OCD (2017)
Bekendheid Vivera wijkteams en Vivera website	Eind 2017: 46% en 19%	n.v.t.	>	46% en 19%	Monitor Sociaal - OCD (2017) en Bewonerspanel – OCD (2017)

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting (2015)*	Zuid-Holland	Begroting 2017	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 2.2 Gezonde levensstijl:					
% wel eens alcohol gedronken 12-18 jaar	57 (2011)	26 en 24 (12-15 jarigen, 2016)	Stabilisatie	27 en 21 (12-15 jarigen, 2016)	dG&J*** in 2011 is 12-18 jarigen gemeten, in 2016 werd 12-15 jarigen gemeten die 'wel eens een slokje alcohol' hebben gedronken en die 'wel eens een glas alcohol' hebben gedronken
% wel eens drugs gebruikt 12-18 jaar	7 (2011)	6 (12-15 jarigen, 2016)	Stabilisatie	5 (12-15 jarigen, 2016)	dG&J*** in 2011 is 12-18 jarigen gemeten, in 2016 werd 12-15 jarigen gemeten
Zie programma 3: % Niet sporters	-		-	-	-

* gemeentelijke monitor sociaal domein

** www.waarstaatjegemeente.nl

*** Jeugdgezondheidsmonitor dienst Gezondheid en Jeugd ZHZ.

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
Bij doelstelling 2.1: GRD	Wij streven naar een samenleving waarin alle inwoners naar vermogen participeren en verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en hun omgeving. De Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden draagt hier aan bij door het uitvoeren van de verordening van de Wmo-maatwerkvoorzieningen. Basis hiervoor ligt in het regionaal beleidsplan Wmo Drechtsteden.	Financieel: Rijksbijdrage Wmo is onvoldoende Kans: laag

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
Bij doelstelling 2.1: GRD onderdeel SDD	De Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) voert het minima-beleid en schuldhulpverlening (SHV) uit. Zo kan men via de SDD onder andere een tegemoetkoming in de kosten voor kinderopvang en peuterspeelzaalwerk aanvragen. Ook voor aanvragen van bijzondere bijstand en bijzondere bijstand voor chronisch zieken en gehandicapten is de SDD er. Verder kunnen inwoners van Zwijndrecht gebruik maken van de collectieve zorgverzekering en het SMS-fonds (stichting Leergeld), waarbij kinderen tot 18 jaar kunnen meedoen aan muziek en sport. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor crisishulp en schuldbemiddeling. Consulenten van de sociale dienst zoeken aansluiting bij de activiteiten van de VIVERA wijkteams. Bijvoorbeeld bij thema's zoals financiële zelfredzaamheid. Er zijn en worden afspraken gemaakt over goede afstemming tussen de activiteiten van de SDD en die van de VIVERA wijkteams. Dit draagt bij aan goede opschaling en af-schaling van zorg.	Financieel: Rijks-bijdrage minima-beleid en SHV is onvoldoende Kans: laag
Bij doelstelling 2.2: Dienst Gezondheid & Jeugd	Om een gezondere levensstijl te stimuleren voert de Dienst Gezondheid en Jeugd (dG&J) een aantal taken namens de gemeente uit. Zo is de dienst onder andere belast met het instellen en in stand houden van een gezondheidsdienst. Verder is de dG&J belast met de uitvoering van de drie wettelijke taken uit de Wet publieke gezondheid. Het gaat om de taken ziektepreventie (JGZ), gezondheidsbescherming (onder andere rijksvac-cinatie programma) en de gezondheidsbevordering. De laatste draagt met name bij aan de doelstellingen uit dit programma.	Financieel risico: indien negatief ex-ploitatie resultaat. Kans: laag

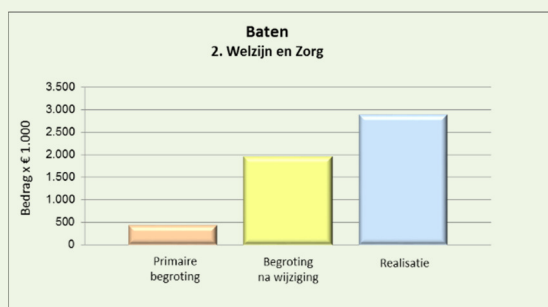
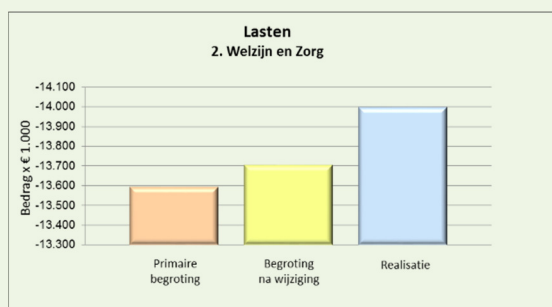
* Indien van toepassing wordt de bijdrage van een verbonden partij aan een activiteit toegelicht in de tabellen met betrekking tot speerpunten & nieuw beleid en reguliere taken.

2.4 Wat heeft het gekost?

Programma 2 Welzijn en Zorg	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-13.591	0	-13.591	-13.649	1.094	-12.555	-13.944	2.036	-11.907	-294	942	648
Mutaties reserves	0	426	426	-55	856	801	-55	856	801	0	0	0
Resultaat	-13.591	426	-13.165	-13.704	1.950	-11.754	-13.999	2.892	-11.106	-294	942	648

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 3. Cultuur, Sport & Recreatie

3.1 Inleiding

In één programma voor het sociale domein kiezen we voor een samenlevingsgerichte benadering. We gaan uit van de leefwereld van onze inwoners, die zich ook niet houdt aan grenzen van wetten en beleidsterreinen. Door te werken met één programma voor het sociale domein kijken we niet alleen naar waar thema's elkaar raken, maar ook waar ze elkaar kunnen versterken. We gaan op zoek naar integrale oplossingen en waar nodig zoeken we de grenzen op en halen we schotten weg. Dit nieuwe programma is tot stand gekomen met partners en begin 2017 vastgesteld.

Om onze doelen te bereiken hebben we met de Zwijndrechtse samenleving zestien thema's benoemd en zijn we op zoek naar oplossingen die hieraan bijdrage. De aanpak hierbij is "samen met de samenleving", "minder papier meer doen" en "buurt en complexgericht" (daar waar het nodig is!). We werken aan oplossingen over de 'oude' programma's en beleidsterreinen heen, omdat ze een meer integrale aanpak vragen. In programma 3 werken we aan sport, cultuur en recreatie aan de hand van de thema's "Kunst en cultuur voor iedereen" en "Door te bewegen blijf je in evenwicht".

Zwijndrecht heeft een cultureel klimaat dat bruist, zeer divers is en in ruime mate bijdraagt aan de levendigheid en aantrekkelijkheid van de stad. De culturele sector gaan we in de komende jaren versterken om zo tot nog meer culturele initiatieven en samenwerking te komen. We maken ons hard voor een leefbare, sociale samenleving en investeren in het culturele klimaat. We spannen ons in om kunst- en cultuur bereikbaar te maken en te houden voor al onze inwoners. We zetten ons in voor creatieve ontplooiing en bieden ruimte voor culturele ondernemers.

We vinden het belangrijk dat jongeren Zwijndrecht aantrekkelijk vinden. We stimuleren en faciliteren zo veel als mogelijk initiatieven op dit terrein, onder andere door het vastgestelde evenementenbeleid.

Zwijndrecht is trots op het grote aantal sportvoorzieningen. Van voetbal en turnen tot hockey, paardrijden en schieten. We positioneren Zwijndrecht nadrukkelijk als sportstad. We vinden het belangrijk dat inwoners, zowel jong als oud, regelmatig bewegen. Het is een feit dat sport en beweging goed is voor de gezondheid. Als gemeente willen we verenigingen ondersteunen en zorgen dat onze inwoners actieve sporters worden en blijven.

3.2 Wat hebben we bereikt?

Kerdoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
3. Zwijndrechtenaars nemen actief deel aan sport, cultuur en recreatie.	3.1 We dragen zorg voor voldoende en gevarieerd aanbod van sport, cultuur en recreatie.	Samen met het Platform Sport&Bewegen, het Cultuur Podium, de Toppies, de Matties, de Vivera Sportcoaches, de evenementencoördinator en alle verenigingen zorgen we voor voldoende en gevarieerd aanbod. Het aanbod is in 2017 onder de aandacht gebracht van alle inwoners door middel van de eerste Sport- en Cultuurkrant. Daarnaast is in 2017 gestart met het plaatsen van het aanbod op

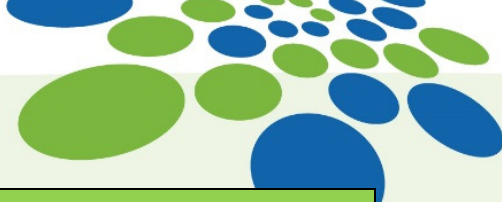
Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
		de website www.beleefzwindrecht.nl .

3.3 Wat hebben we gedaan?

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
3.1 a. Impuls kunst & cultuur	In 2017 wordt een start gemaakt met het Uitvoeringsprogramma Cultuur: Het aanbod van de combinatiefunctionaris cultuur onder en na schooltijd wordt uitgebreid naar alle basisscholen in Zwijndrecht.	Het cultuuraanbod is in 2017 uitgebreid naar bijna alle basisscholen in Zwijndrecht en Heerjansdam. Basisschool De Brug en de Impuls sluiten aan per januari 2018. Ook is er dit jaar voor het eerst een sport- en cultuurkrant uitgekomen waarin het culturele aanbod is opgenomen.
	De expositieruimte wordt een ontmoetingsplek voor en door inwoners.	2017 was er op gericht de organisatie voor KunZt zodanig te maken, dat er een stevige basis staat om op voort te borduren. Concreet betekent dit dat het team is aangevuld en de werkwijze van KunZt helder staat verwoord. Daarnaast is er, naast het jaarprogramma om een brede doelgroep te bereiken, geïnvesteerd in culturele verenigingen om betrokken te zijn bij KunZt. Hieruit zijn nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan met onder andere Film- en Videoclub Cine'67, Het Geluk des Konings en Theaterhuis Drechtsteden. In 2017 waren er negen exposities in KunZt die door 1.773 mensen zijn bezocht. Grootste publiekstrekker in 2017 was de expositie over Pieter d'Hont 100 jaar – beeldhouwer van de gemeenschap. Bij de exposities wordt met diverse organisaties zoals de Bibliotheek AanZet, Theaterhuis Drechtsteden, Jong Holland, Diverz etc. samen gewerkt, en ook met lokale kunstenaars en amateurkunstenaars.

	Het beheer van de expositieruimte wordt op afstand geplaatst.	Het blijkt lastig te zijn om het organiseren en coördineren van het jaarprogramma van KunZt bij een externe partij neer te leggen. Voor de uitvoering van het jaarprogramma zijn er wel voldoende vrijwilligers. Het idee is om het komende jaar nog meer organisaties te betrekken bij het formuleren van een jaarprogramma, zodat de gemeente een stap terug kan doen in haar coördinerende rol. Mogelijk dat op termijn de coördinerende rol wel extern kan worden belegd.
	Er wordt een cultureel platform opgericht, dat wordt gefaciliteerd met een digitaal platform.	Eind 2016 is het cultureel platform opgericht: het Cultuur Podium. Het Cultuur Podium wil culturele organisaties en kunstbeoefenaars met elkaar verbinden en een impuls geven aan evenementen. In 2017 heeft het Cultuur Podium zich bezig gehouden met de ontwikkeling van de website waarop het aanbod kunst en cultuur in Zwijndrecht is opgenomen. Daarnaast was het Cultuur Podium in meer of mindere mate betrokken bij het opzetten van de manifestatie "Reformatie, Rembrandt en Bach" en de uitbreiding van het Zomeravondconcert. Eind 2017 is het Cultuur Podium gestart met de voorbereidingen voor een eerste netwerkbijeenkomst.
	We onderzoeken de mogelijkheden om gedurende een aantal keren per jaar een podium beschikbaar te stellen, zodat lokale amateurkunstverenigingen zich kunnen presenteren voor een groter publiek.	In 2018 zal bij de culturele organisaties worden opgehaald waar de verenigingen behoefte aan hebben.
3.1 b. Uitgaan voor jongeren	In 2017 gaan we door met jongeren te stimuleren om initiatieven en evenementen te ontplooien. In samenwerking met jongeren wordt er gewerkt aan het organiseren van een aantal beeldbepalende evenementen voor Zwijndrecht.	In 2017 zijn er door jongeren verschillende evenementen georganiseerd. In september vond de tweede editie van het Wattan festival plaats. Daarnaast organiseren verschillende groepen jongeren op regelmatige basis feesten zoals Wooker in het Develpaviljoen en Theatre in Spekta- kel.
3.1 c. Uitvoering sportbeleid	In 2017 geven we verdere uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma	In 2017 is een start gemaakt met de evaluatie van het huidige platform.

	Sport. Speerpunt is het doorontwikkelen van het Platform Sport en Bewegen, waarmee een belangrijke basis wordt gelegd voor de uitvoering van het programma.	Op basis van aanbevelingen van het Sportplatform is een startnotitie opgesteld die in 2018 wordt besproken en vorm gegeven.
	In 2017 starten we vervolgens met: Gerichtte inzet van deskundigheid van sportcoaches.	De sportcoaches zijn opgeleid tot gezonde kantine adviseurs en city trainers. De sportcoaches zijn nu bevoegd om inwoners te trainen, om hen hierdoor in staat te stellen zelf sportieve activiteiten in hun woonplaats te initiëren of organiseren.
	Faciliteren talentontwikkeling en topsport in het belang van breedtesport.	De sportvisie stelt dat topsport in principe niet wordt ondersteund. Wij zetten in op breedtesport. Wel erkennen we de gunstige effecten van topsport op breedtesport. Waar mogelijk bezien wij op welke wijze een mogelijke ondersteuning kan plaatsvinden. In 2017 is zo bijvoorbeeld het EK vrouwenvoetbal ondersteund door het beschikbaar stellen van accommodaties.
	Sport en bewegen faciliteren in de openbare ruimte door het inrichten van fysieke plekken en routes.	Faciliteren van sport en bewegen in de openbare ruimte was opgenomen in het (niet vastgestelde) sport accommodatiebeleid. Het beoogde instrument was het sportruimteplan. In het vastgestelde sportruimte plan is (op het ogenblik) alleen sprake van eventuele vervanging van het bestaande areaal.
3.1 d. Evenementen	We leggen een stevige basis om evenementen in Zwijndrecht te ontwikkelen. Initiatieven van inwoners worden gestimuleerd en gefaciliteerd om bestaande en nieuwe evenementen te organiseren. Moeilijkheden in het vergunningverleningstraject versoepelen we zoveel als mogelijk en nemen we waar mogelijk weg. De evenementencoördinator speelt hierbij een centrale rol en vervult een brugfunctie tussen de organisatoren van evenementen en overheidsinstellingen. We brengen evenementen op diverse manieren onder de aandacht van inwoners, onder andere door middel van een evenementenkalender.	Met de lancering van www.beleef-zwijndrecht.nl is de wens voor een evenementenkalender gerealiseerd. Daarnaast is er een evenementenpakket ontwikkeld waar organisatoren gratis gebruik van kunnen maken, met onder meer hekken en verkeersborden. Door met verschillende organisaties een vooroverleg in te plannen zijn er korte lijnen ontstaan om knelpunten te bespreken. En de evenementen coördinator legt zoveel mogelijk contact met organisatoren om hen waar nodig te ondersteunen en te faciliteren.

Reguliere taken		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
	<i>Bibliotheek</i> De bibliotheek gaat zich in 2017 nog verder inzetten op leesbevordering en aanpak laaggeletterdheid, met als speciale aandachtsgebieden Kort Ambacht en Noord.	In 2017 is het Taalhuis geopend. Bij het Taalhuis kunnen mensen informatie krijgen over de diverse taallessen, vindt de intake voor non-formeel taalonderwijs plaats, kan huiswerk worden gemaakt en er zijn digitale en fysieke oefenmogelijkheden aanwezig. De bibliotheek organiseert samen met Diverz activiteiten in de wijk om laaggeletterden in beeld te krijgen en daarnaast is er in de wijk een aanbod aan taal oefengroepen.
	<i>Combinatiefuncties</i> Door het voortzetten van het huidige beleid brede school en combinatiefuncties blijven we uitvoering geven aan de doelstelling "onze kinderen groeien gezond, veilig en actief op" en aan het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen. Ook wordt de sociale samenhang in de wijk vergroot door een aanbod van activiteiten aan alle kinderen en hun ouders. In het raadsprogramma wordt onderstreept dat Zwijndrecht zich actief blijft inzetten op JOGG. Door de combinatiefunctionarissen leggen wij naast sport en cultuur de link met het beleidsveld volksgezondheid (JOGG), Groen doet Goed, CJG, Wmo. Tevens wordt in de nieuwe sportnota 2016-2020 (Door te bewegen blijf je in evenwicht) de positieve impuls benadrukt die de afgelopen jaren is gegeven door de inzet van de combinatie-functionarissen.	De sportcoaches zijn onverminderd enthousiast doorgegaan met uitvoering te geven aan het huidige beleid. Tevens heeft de tweede editie van de Zwijndrechtse Koningsspelen plaatsgevonden, waaraan meer dan 1.500 kinderen van groep 5 t/m 8 hebben meegedaan en elf verenigingen. Dit sportevenement biedt kinderen de kans om kennis te maken met verschillende sporten. Ook is tijdens de Koningsspelen het eerste JOGG watertappunt geopend in het Develpark. Ook is er weer een nieuwe school (de Develhoek) gestart met JOGG, met een waterkickoff. Er is een website gelanceerd www.gezondeschoolzwijndrecht.nl voor leerkrachten van de scholen met materiaal voor de JOGG thema's Water, Bewegen, Groente en Fruit. Door inzet van de sportcoaches in de Hooge Nesse leggen wij ook een link met bewegen in het groen en gezondheid.
	<i>Jeugdsportsubsidies</i> Sportverenigingen stimuleren we door middel van subsidie om te investeren in jeugdactiviteiten en aantrekken van nieuwe jeugdleden. Hierdoor wordt de jeugd gestimuleerd om ontwikkelkansen te benutten. (Doelstelling 2.2 uit Subsidieregeling.)	In 2017 hebben twintig sportverenigingen jeugdsubsidie ontvangen voor totaal 646 jeugdleden. De subsidie wordt gebruikt voor: - het opleiden van jeugdleden - deelname (jeugd)competities - organiseren van toernooien - nevenactiviteiten.

	Zwembaden In 2017 geven we verder uitvoering aan de uitspraak van de gemeenteraad om zwembad De Hoge Devel in ieder geval tot 2023 door te exploiteren. Een sluitende exploitatie en de zelfstandige verantwoordelijkheid van het zwembad in het realiseren daarvan, blijft daarbij het uitgangspunt. Omdat een sluitende exploitatie moeilijk lijkt, vindt een oriëntatie plaats op andere opties.	In 2017 hebben we een belangrijke stap gezet in het borgen van de openstelling van zwembad De Hoge Devel B.V. tot en met 2023. Het eigen vermogen is eenmalig aangezuiverd en de exploitatiebijdrage structureel verhoogd. Tegelijkertijd hebben we de zelfstandige verantwoordelijkheid van het zwembad voor het realiseren van een zo gunstig mogelijke exploitatieresultaat benadrukt.
--	---	--

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting *	Zuid-Holland*	Begroting 2017	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 3.1: voldoende en gevarieerd aanbod					
% niet sporters (2012)	53,7	47,5	Afname, minimaal met de landelijke trend	52,4 (2016)	Gezondheidsmonitor volwassenen*
Beschikbaarheid cultuureducatie op school	Is in 2017		80%	90%	
Aantal beeldbepalende evenementen in Zwijndrecht	3 (2016)	-	3	3	

* www.waarstaatjegemeente.nl

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
GR voor het Natuur- en Recreatiegebied (NRIJ)	In het kader van de openluchtrecreatie behartigt de Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde mede namens Zwijndrecht het gemeenschappelijke belang voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en het beheer van het gebied.	Risico: bestuurlijk Kans: midden
GR Drechtsteden	De Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden draagt bij aan de doelstelling in dit programma door het opstellen van een regionale visie voor toerisme en recreatie en een regionaal uitvoeringsprogramma.	Risico: financieel Kans: laag

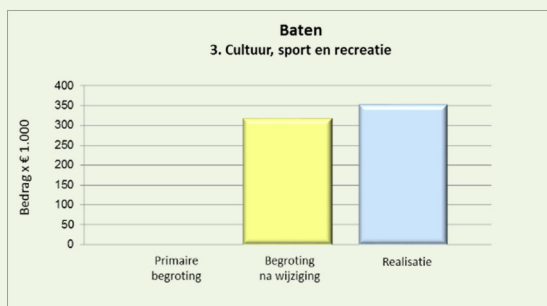
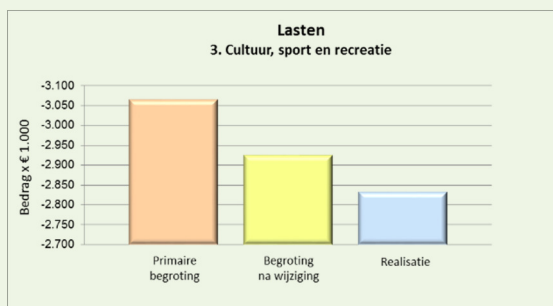
* Indien van toepassing wordt de bijdrage van een verbonden partij aan een activiteit toegelicht in de tabellen met betrekking tot speerpunten & nieuw beleid en reguliere taken.

3.4 Wat heeft het gekost?

Programma 3 Cultuur, sport en recreatie	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-3.065	0	-3.065	-2.926	0	-2.926	-2.833	34	-2.798	94	34	128
Mutaties reserves	0	0	0	0	317	317	0	317	317	0	0	0
Resultaat	-3.065	0	-3.065	-2.926	317	-2.609	-2.833	351	-2.481	94	34	128

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 4. Veiligheid

4.1 Inleiding

Onze doelstelling in deze raadsperiode voor het verbeteren van de veiligheid in Zwijndrecht was een afname van het aantal woninginbraken, inbraken in garages en schuurtjes en auto-inbraken van 15% in 2018 (ten opzichte van 2013). Halverwege de raadsperiode hebben we de doelstelling al gehaald of zelfs overtroffen. Daarom hebben wij de doelstelling met nog eens 10% verhoogd. Dat betekent dat we streven naar een reductie in 2018 van 25% van het aantal woning- en auto-inbraken en inbraken in garages en schuurtjes (ten opzichte van 2013). De vermindering van deze inbraken en de verbetering van de veiligheidsbeleving is opgenomen in het Actieprogramma Veilig 2015-2018.

Een ander belangrijk onderdeel van veiligheid in Zwijndrecht is de aanwezigheid van hulpdiensten (brandweer, Geneeskundige hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR)), vertegenwoordigd door de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid en Bevolkingszorg (voorheen gemeentelijke rampenbestrijding).

Mocht er zich een incident voordoen in de gemeente Zwijndrecht of daarbuiten waarbij de inwoners van Zwijndrecht betrokken zijn, dan is het goed dat hulpdiensten voorbereid zijn op rampen en crises. Kwalitatief goede hulpdiensten en een eigen crisisorganisatie zijn van belang voor het bestrijden van (de effecten) incidenten voor de bevolking.

4.2 Wat hebben we bereikt?

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
4. Zwijndrecht is een veilige gemeente	4.1 We streven naar verbetering van de veiligheid(-sbeleving) in de woon- en leefomgeving.	Het totale aantal aangiftes van criminaliteit daalt in 2017 met 20% in vergelijking met 2013. De daling zit verspreid over de verschillende delicten (bijvoorbeeld het aantal woninginbraken daalt in 2017 met 50% t.o.v. 2013).
	4.2 We streven naar goede hulpverleningsdiensten voor het bestrijden van (de effecten van) incidenten voor de bevolking.	In 2017 zijn diverse incidenten geweest in de gemeente Zwijndrecht waarbij de brandweer en/of Bevolkingszorg moest optreden. In alle gevallen kon direct een beroep gedaan worden op beide en zijn de incidenten goed en professioneel afgehandeld.

4.3 Wat hebben we gedaan?

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
4.1 a. Veilig en leefbaar wonen b. Verbetering veiligheidsbeleving	In het Actieprogramma Veilig zijn diverse activiteiten opgenomen om het aantal woning- en auto-inbraken te verminderen. Wijkpreventie vormt daarbij steeds meer een vaste - niet meer weg te denken - waarde	Uitgaande van de speerpunten uit het actieprogramma Veilig zien wij een afname (ten opzichte van 2013) van het: - aantal woninginbraken met 50% - aantal auto-inbraken met 31%

	in de wijken, wat vaste kosten voor (vervanging van) kleding, materialen, drukwerk en consumpties met zich meebrengt. Verder hebben we financiële ruimte nodig om initiatieven te kunnen ondersteunen in het veiligheidsdomein en om te kunnen blijven werken aan de verdere bewustwording van onze inwoners, bedrijven en instellingen en aan het verbeteren van de veiligheidsbeleving.	- aantal inbraken in schuren en garages met 9%. Wij constateren dat de inzet van wijkpreventie in alle wijken, het oprichten van de wijkwhatsappgroepen en de diverse bewustwordingsacties die we regelmatig voeren een positief effect hebben. De aanpak van de fietsendiefstal is in 2017 geïntensiveerd. De aandacht heeft zich met name gericht op de eigen verantwoordelijkheid van de fietser, gefaciliteerd door gemeentelijke voorzieningen (creëren van goede fietsstallingen).
4.2 Bevolkingszorg	Jaarlijks monitoren we de opkomsttijden van de hulpverleningsdiensten en crisisorganisatie in de gemeente Zwijndrecht om te kijken of deze voldoen aan de wettelijke eisen	Bevolkingszorg is in 2017 zeven maal ingezet in Zwijndrecht. Voor deze zeven incidenten zijn, naast de officier van dienst, zes maal één of meerdere onderdelen van de crisisorganisatie ingezet. De inzet op alle incidenten is (ruim) gestart binnen de daarvoor gestelde (wettelijke) tijden (officier van dienst dertig minuten en de crisisorganisatie negentig minuten). De cijfers van de brandweer zijn nog niet bekend. Deze worden in het tweede kwartaal van 2018 aangeleverd. In 2017 is de brandweer van de post Zwijndrecht 52 keer met prio 1 uitgerukt. Van deze 52 prio 1 uitrukken hebben acht uitrukken de referentietijd ZHZ niet gehaald. Vanuit het PVB (2000) dient in 80% van de gevallen voldaan te worden aan de referentietijd. Post Zwijndrecht heeft in 84,6% van de gevallen de referentienorm gehaald. Voor Heerjansdam betrof dit drie prio 1 uitrukken. Deze uitrukken hebben geen overschrijding van de referentietijd gehad, waardoor de score 100% is.
	In 2017 organiseren van een grote oefening van de gemeentelijk crisisorganisatie waardoor de medewerkers getraind blijven in hun taak.	In 2017 zijn er twee grote oefeningen georganiseerd van de regionale crisisorganisatie waaraan diverse Zwijndrechtse collega's hebben deelgenomen.

	We behartigen de belangen van de gemeente Zwijndrecht die zijn opgenomen in het beleidsplan van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid bij de uitvoering van dit plan door de Veiligheidsregio in 2017-2020.	De belangenbehartiging is gedaan in diverse gesprekken, overleggen en deelname aan werkgroepen. Voorbeelden: aanwezigheid in het Dagelijks bestuur en het Algemeen bestuur van de VRZHZ, aanwezigheid in de Adviesgroep Veiligheid gemeentesecretarissen (AGV), gesprekken met de brandweer, deelname aan regionale overleggen en werkgroepen voor Bevolkingszorg. Maar ook door participatie in diverse gremia rondom de Spoorzone en Kijfhoek.
--	--	---

Reguliere taken		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
4.1 We streven naar verbetering van de veiligheid (-sbeleving) in de woon- en leefomgeving.	- Continuering en facilitering wijkpreventie in alle wijken. - Donkere dagen offensief – ondersteuning van de politie met campagnes ter voorkoming van woning- en auto-inbraken. - Verbeteren van de zichtbaarheid van politie en gemeente door proactief naar buiten te treden, informatiebijeenkomsten te houden en te communiceren over veiligheidsthema's. - Deelname aan het buurtbemiddelingsproject. - Deelname aan het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC), aan de Veiligheidsalliantie Rotterdam. - Deelname aan Burgernet en ondersteuning van campagnes om inwoners te laten aansluiten bij Burgernet. - Deelname aan het Veiligheids-huis van waaruit de zogenaamde HIT aanpak (High Impact Targets) gestalte krijgt. Personen die al een aantal malen woninginbraken of straatroven hebben gepleegd krijgen een persoonsgerichte aanpak. - Ondersteuning van initiatieven op het gebied van "Veilig Wonen"- een aanpak (met partners)	- Wijkpreventie is in alle wijken actief. - Tijdens de donkere wintermaanden hebben we de politie ondersteund met campagnes om onze inwoners bewust te maken van de gevaren die de "donkere dagen" met zich meebrengen. - Wij hebben in de Week van de Veiligheid (in oktober) gezamenlijk met de politie opgetrokken en hebben diverse activiteiten georganiseerd richting scholen, senioren, fietsers etc. - Ons buurtbemiddelingsproject is ook in 2017 door MEE Plus uitgevoerd. Er zijn zestig zaken aan buurtbemiddeling voorgelegd. - Eind 2017 bedraagt het aantal deelnemers aan Burgernet 8.082 en de deelname is daarmee gestegen van 17,7% naar 18,2% van alle inwoners. - In 2017 is een aantal Zwijndrechtse personen besproken in het Veiligheidshuis en is hierop een persoonsgerichte aanpak gestart. - De "Stimuleringsbijdrage verlichting achterpaden" was in 2017 wederom van kracht. Inwoners van een bestaande woning konden een bijdrage ontvangen van

	om veiligheid en leefbaarheid in de wijk te stimuleren (verlichting achterpaden, buurtwhatsapp-groepen, inrichting openbaar gebied).	50% van de aanschafwaarde van een buitenlamp in het achterpad/ brandgang van hun woning. In 2017 hebben hier ongeveer 35 personen gebruik van gemaakt. In 2016 ging het om ca. 50 personen.
4.2 We streven naar goede hulpverleningsdiensten voor het bestrijden van (de effecten van) incidenten voor de bevolking.	Beleidsdoelstellingen Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid: - Focus op de voorkant (risicobeheersing). - Startklaar en daadkrachtig (preparatie en repressie). - Samen verder komen (samenwerken). - Investeren in bedrijfsvoering (professionaliteit). Dit zijn de beleidsdoelstellingen van de VRZHZ, het is in het belang van de gemeente Zwijndrecht dat de hulpverleningsorganisaties adequaat zijn uitgerust met getraind personeel en op de taak afgestemd materieel.	De Veiligheidsregio komt in 2018 met een verantwoording van hun beleidsplan. Wij zullen u hier afzonderlijk over informeren.
	<i>Bevolkingszorg:</i> - Doorontwikkelen van Bevolkingszorg op regionaal niveau. - Uitvoeren van het regionaal vastgestelde OTO plan (Opleiden, Trainen, Oefenen). - Het beschikbaar houden van personele capaciteit voor Bevolkingszorg zowel lokaal als sub regionaal. - Deelnemen aan regionale afstemmingsoverleggen over de inhoud en de kwaliteit van Bevolkingszorg. - Uitwerken van planvorming in voorbereiding op incidenten. - Beheer van het gemeentelijk coördinatiecentrum.	- In 2017 is een start gemaakt met de verdere professionalisering van de Bevolkingszorg. Er is een voorstel gedaan naar het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio met daarin de kaders voor de doorontwikkeling voor de periode 2018-2020. Deze kaders zijn akkoord en zullen in 2018 in een plan van aanpak uitgewerkt worden. - Het vastgestelde OTO plan is volledig uitgevoerd in 2017. Er zijn regionaal diverse kleine en grote oefeningen georganiseerd. - We hadden voldoende personele capaciteit beschikbaar. Waar functies vrijkwamen zijn deze ingevuld. - Bij ieder overleg is een vertegenwoordiging van Zwijndrecht aanwezig geweest en heeft een bijdrage geleverd aan de voor Zwijndrecht relevante zaken ter bevordering van de kwaliteit.

		- Vanuit de VRZHZ is vernieuwde planvorming aangeleverd en geïmplementeerd in de crisisorganisatie. - Het gemeente coördinatiecentrum (GCC) was het gehele jaar door operationeel te maken. Inzet van het GCC is in 2017 niet nodig geweest, behoudens oefeningen.
--	--	---

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting (2014)*	Zuid Holland	Begroting 2017	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 4.1 Veiligheid					
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren) (2016)	183,3	156	<	2016 252	Bureau Halt
Harde kern jongeren (aantal per 10.000 inwoners) (2014)	0,6	2,0	≤	2014 0,6	KLDP
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inw.) (2016)	1,1	2,7	1,0	2016 2,8	CBS
Geweldmisdrijven (aantal per 1.000 inw.) (2016)	3,7	5,9	3,3	2016 4,2	CBS
Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inw.) (2016)	4,5 **	3,5	3,4	2016 2,5	CBS
Vernielingen en beschadigingen in openbare ruimte (2016)	5,7	5,9	<	2016 6,2	CBS
Bij doelstelling 4.2 Bevolkingszorg					
Aantal oefeningen (fac.)	6		6	6	Staf
Voldoen aan wettelijke opkomsttijd (fac.)(2017)	95%		95%	95 %	Staf

* www.waarstaatjegemeente.nl

** Voor de reductie van het aantal woninginbraken is 2013 het uitgangspunt.

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
Bij doelstelling 4.2: GR Veiligheidsregio ZHZ	De gemeenschappelijke regeling heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen met behoud van lokale verankering bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding.	Risico: financieel Kans: laag

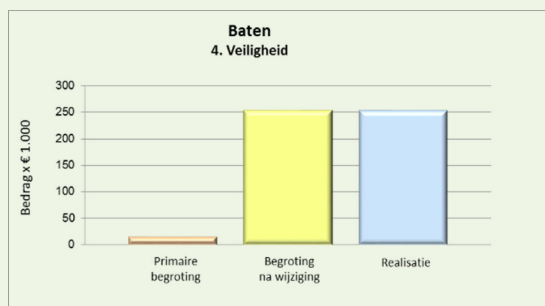
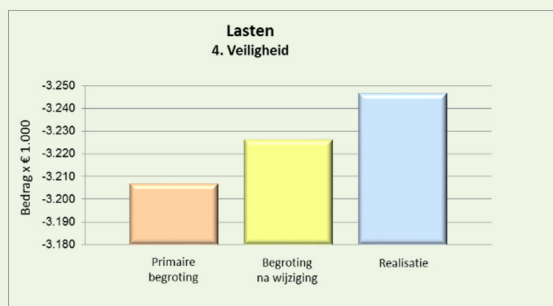
* Indien van toepassing wordt de bijdrage van een verbonden partij aan een activiteit toegelicht in de tabellen met betrekking tot speerpunten & nieuw beleid en reguliere taken.

4.4 Wat heeft het gekost?

Programma 4 Veiligheid	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-3.207	15	-3.192	-3.226	252	-2.974	-3.247	252	-2.995	-21	0	-21
Mutaties reserves	0	0	0	0	3	3	0	3	3	0	0	0
Resultaat	-3.207	15	-3.192	-3.226	255	-2.971	-3.247	255	-2.992	-21	0	-21

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 5. Economie & Arbeidsmarkt

5.1 Inleiding

Samen met onze ondernemers hebben we gewerkt aan het behoud en verbeteren van het ondernemersklimaat in onze gemeente. En, dat Zwijndrecht een aantrekkelijk ondernemersklimaat heeft, toont de vestiging van diverse bedrijven op onze bedrijventerreinen. Het Economisch Actieprogramma was een succes. Met name de samenwerkingsvorm die tussen gemeente en ondernemers is ontstaan is van meerwaarde. Vanuit deze samenwerking hebben we – met onze ondernemers – onze economische agenda voor de komende tijd bepaald.

We willen verder de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt vergroten. Bij voorkeur gaan jongeren aan de slag in kansrijke sectoren zoals de technische/nautische sector maar ook in de dienstverlening en de zorg. Al in het basisonderwijs moet meer aandacht worden geschonken aan technische opleidingen en de beroepen die daarmee bereikbaar zijn. Daarom stimuleren en ondersteunen we de onderwijsroute vanaf de basisschool, waarbij kinderen kennis maken met verschillende sectoren, waaronder de technische. In onze economische agenda hebben we nadrukkelijk aandacht gegeven de koppeling tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Begin 2018 organiseren wij een event rond dit thema, waarbij naast gemeente onderwijs, leerlingen en ondernemers een rol hebben.

5.2 Wat hebben we bereikt?

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
5. Samen bouwen aan de bloeiende economie van Zwijndrecht en aan de werkgelegenheid voor haar inwoners	5.1 We hebben een aantrekkelijk vestigingsklimaat.	Samen met onze ondernemers en maatschappelijke partners hebben we een economische agenda vastgesteld. Een druk bezocht "Energie-event" legde hiervoor de basis. Onze agenda richt zich – in samenhang met de Drechtstedelijke Groeiagenda - op de thema's mobiliteit en bereikbaarheid, onderwijs en arbeidsmarkt, energietransitie en binnenvaart. Uitvoering van deze agenda borgt en optimaliseert, waar mogelijk, het vestigingsklimaat in Zwijndrecht. Het Ondernemersfonds heeft duidelijk stappen gemaakt. Nagenoeg alle ondernemers maken nu deel uit van een trekkingsgebied.
	5.2 We zijn aantrekkelijk voor (watergebonden) bedrijven.	Onze grondpositie op industrieterrein Groote Lindt benutten we om watergebonden bedrijven aan te trekken. Samen met Deal! zijn we op zoek voor een watergebonden invulling van het terrein Lindtsedijk 14 op industrieterrein 'Groote Lindt'
	5.3 We hebben een levendige en goedlopende weekmarkt.	De organisatie van de markten in Zwijndrecht is in 2017 ongewijzigd

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
		gecontinueerd. De bedrijfsvoering vindt in samenwerking met de gemeenten Dordrecht en Hendrik-Ido-Ambacht plaats. Er zijn plannen in ontwikkeling voor de herinrichting van de buitenruimte rondom winkelcentrum Walburg. De beoogde verbetering wordt als belangrijk beschouwd.
	5.4 We dragen zorg voor mensen die niet kunnen werken of niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien.	Voor 120 mensen hebben we lokaal participatiebanen gerealiseerd. Participatiebanen zijn bedoeld voor mensen waarvan de verwachting is dat zij (nog) niet in staat zijn om regulier werk te verrichten. Dit doen we in samenwerking met de SDD en Zwijndrecht Werkt. Deze mensen worden ingezet op werkzaamheden in het maatschappelijke veld. Hierdoor komen zij uit hun isolement en doen weer mee. Mochten er andere instrumenten nodig zijn om weer mee te kunnen doen, denk aan schuldhulpverlening, inzet van bijzondere bijstand en zorg, zijn er afspraken gemaakt met de SDD.

5.3 Wat hebben we gedaan?

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
5.1/5.2 Economie	We ronden de uitvoering van het economisch actieprogramma af. We zetten de succesvolle elementen eruit voort en voegen nieuwe toe. Met het kernteam economie introduceren we nieuwe manieren om, in combinatie met het Ondernemersfonds, invulling te geven aan de samenwerking tussen gemeente en ondernemers bij de ontwikkeling en uitvoering van het economisch beleid. In 2017 geven we samen met ondernemers uitvoering aan onze visie "Industrieterrein Groote Lindt". Daarbij benutten wij onze eigendomspositie	Het Economisch Actieprogramma was een succes. Met name de samenwerkingsvorm die tussen gemeente en ondernemers is ontstaan is van meerwaarde. Vanuit deze samenwerking hebben we – met onze ondernemers – onze economische agenda voor de komende tijd bepaald, waarbij we een focus leggen om de energietransitie, mobiliteit, onderwijs en arbeidsmarkt en binnenvaart. Samen met Deal! zijn we op zoek voor een watergebonden invulling van het terrein Lindtsedijk 14 op industrieterrein 'Groote Lindt'.

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
	om op Groote Lindt watergebonden activiteiten te optimaliseren.	
5.3 We hebben een levendige en goedlopende weekmarkt.	De markten op Oudeland (dinsdag) en op Walburg (donderdag) worden ondanks de economische crisis nog redelijk bezocht. Voor diverse productgroepen (branches) is er een wachtlijst. Maar er zijn ook productgroepen die onder druk staan. Ondertussen lopen de kosten op, met name die van de stroomvoorziening. Om meer kostendekkend te opereren hebben wij in 2014 de doorbelasting van stroomkosten aan de afnemende kooplieden herzien. Op Drechtstedelijk niveau werken wij samen om de ondersteuning te verbeteren en de kosten te verlagen. Het onderliggend beleidskader, de Marktverordening, is in 2015 geharmoniseerd. Er worden voor 2017 geen nieuwe ontwikkelingen voorzien.	Door vergrijzing van kooplieden staat de bezettingsgraad onder druk. Gemiddeld genomen is deze gezakt naar circa 75%. Het verbeteren van de buitenruimte van Walburg wordt als belangrijk beschouwd. Bezoekers klagen over gebrek aan uitstraling, plassen en slechte bestrating. Ook landelijk zie je de tendens van vergrijzing en noodzakelijke vernieuwing om levendig te kunnen blijven.
5.4 Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt	We ondersteunen en nemen deel aan de onderwijsroute. De onderwijsroute laat leerlingen kennis maken met lokale bedrijven en werksoorten. Dit kan een bijdrage leveren aan het maken van de juiste opleidingskeuze. We sluiten aan bij regionale activiteiten zoals de techniekroute, techniekdock en game on. Deze activiteiten zijn gericht op leerlingen van de basisschool en brugklasleerlingen van het voortgezet onderwijs. Jongeren zonder startkwalificatie worden door de DG&J gevolgd tot zij ofwel een startkwalificatie hebben ofwel de leeftijd van 23 jaar bereiken. Deze jongeren worden begeleid richting onderwijs of richting werk gecombineerd met opleiding (zie ook programma 1). Lokaal zijn in de opgave onderwijs – arbeidsmarkt uit het economisch ac-	Ook in 2017 hebben we een bijdrage geleverd aan de onderwijsroute. Leerlingen hebben we kennis laten maken met technische vakken en beroepen. Samen met onze ondernemers hebben we onze economische agenda opgesteld. Aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt is als belangrijk thema in deze agenda benoemd. Samen met onderwijsinstellingen en ondernemers hebben de voorbereidingen getroffen voor een "event" waarbij gemeente, onderwijs en ondernemers een actieplan maken. Begin 2018 zal dit event plaatsvinden.

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
	tieprogramma aandachtspunten benoemd waaraan in 2017 verder invulling wordt gegeven, zoals de ontwikkeling van een "maritieme leer-gang" in Zwijndrecht.	

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting *	Zuid Hol-land	Begroting 2017	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 5.1 vestigingsklimaat					
Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar) (2016)	65,6	116,1	70	2016 103,7	LISA
Bruto gemeentelijk product (verhouding tussen verwacht en gemeenten product) (2013)	92	109	95	Indicator verval**	Atlas voor gemeenten
Funciemenging % (2016)	46,7	50,7	48	2016 49,5	LISA
Bij doelstelling 5.4 arbeidsmarkt					
Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-65) (2016)	642,8	709	≥	2016 724,3	LISA
Kinderen in uitkeringsgezin % (tot 18 jaar) (2015)	6,45	8,76	<	2015 9,65	Verwey Jonker Inst.
Netto arbeidsparticipatie % (v/d werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking) (2016)	63,9	64,1	>	2016 65,0	CBS
Werkloze jongeren % (16 t/m 22 jarigen) (2015)	0,55	1,89	≤	2015 0,86	Verwey Jonker Inst.
Personen met bijstandsuitkering (aantal per 1.000 inwoners) (2017)	37,8	52,3	<	41,0	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 1.000 inwoners van 15-65 jaar) (2017)	16,6	30,5	>	17,5	CBS

*www.waarstaatjegemeente.nl (jaar van meten)

** De indicator 'Bruto Gemeentelijk Product' die door de Atlas voor Gemeenten werd geleverd, vervalt omdat deze indicator niet duurzaam blijkt te zijn. Voortzetting van deze indicator zou een aanpassing van definities en onderliggende berekeningen betekenen, waardoor de resultaten in de loop van de tijd onvergelijkbaar worden. Om die reden zal deze indicator komen te vervallen met ingang van het jaar 2018.

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
GRD	Op 9 juni 2015 heeft de Drechtraad het regionaal Meerjarenprogramma "Samen Stad aan het Water, Samen Maritieme Topregio!" (2014-2018) vastgesteld. Door uitvoering van dit regionaal programma draagt de <i>Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden</i> bij aan het bereiken van onze doelstelling, onder door het aantrekken van (nieuwe) bedrijven en het vergroten van de werkgelegenheid (door onder andere het bieden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat).	Risico: bestuurlijk Kans: laag
GR Drechtwerk	De <i>Gemeenschappelijke regeling Drechtwerk</i> draagt bij aan dit programma door het in stand houden van werkplekken onder aangepaste omstandigheden van Sw-medewerkers. In 2017 ontwikkelt Drechtwerk nieuwe werkplekken voor kandidaten met een beperking en breidt het aantal arbeidsgerelateerde dagbestedingsplekken uit. Tevens nemen gemeenten en (incidenteel) derden diensten af van Drechtwerk (bijvoorbeeld groenonderhoud, zwerfvuil bestrijding, schoonmaak van accommodaties)	Risico: financieel (negatieve exploitatieresultaten) Kans: hoog
SDD	De <i>Sociale Dienst Drechtsteden</i> voert de Participatiewet (voorheen WWB, IOAW, IOAZ, deels WSW, WI) uit voor de gemeente. Hoofddoel van de participatiewet is om zo veel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen, het liefst in een reguliere baan, zo nodig met extra hulp of op een aangepaste werkplek. Als werken niet mogelijk is zijn er participatieplekken waar inwoners met behoud van uitkering en op vrijwillige basis een aantal dagdelen per week aan de slag gaan. De participatieplekken worden zoveel mogelijk lokaal gerealiseerd.	Risico: financieel (overschrijden budget) Kans: hoog
ROM-D	De <i>ROM-D</i> draagt bij aan de versterking van de regionale economie door onder andere het uitgeven van kavels, de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen.	Risico: financieel Kans: midden

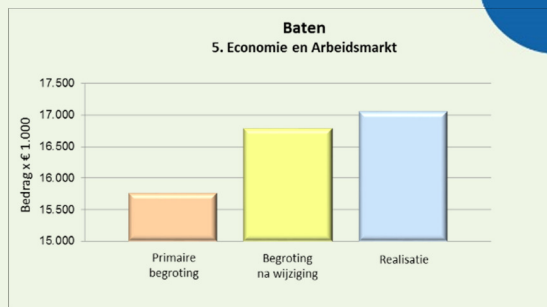
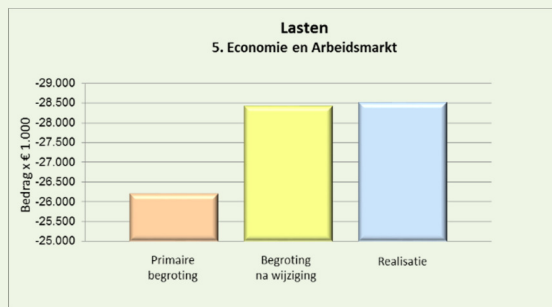
* Indien van toepassing wordt de bijdrage van een verbonden partij aan een activiteit toegelicht in de tabellen met betrekking tot speerpunten & nieuw beleid en reguliere taken.

5.4 Wat heeft het gekost?

Programma 5 Economie en Arbeidsmarkt	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-26.193	15.645	-10.548	-28.437	15.099	-13.339	-28.522	15.362	-13.160	-85	263	179
Mutaties reserves	0	113	113	0	1.693	1.693	0	1.693	1.693	0	0	0
Resultaat	-26.193	15.758	-10.435	-28.437	16.791	-11.646	-28.522	17.054	-11.467	-85	263	179

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 6. Bestuur en Dienstverlening

6.1 Inleiding

We willen het vertrouwen dat inwoners, instellingen en bedrijven in de gemeente hebben vergroten. Dit blijft de komende jaren voor ons dan ook een zeer belangrijke doelstelling. De gemeentelijke organisatie zet stevig in op samenlevingsgericht werken. Een werkwijze waarin we samen met burgers en partners kijken naar wat zij daadwerkelijk van de gemeente nodig hebben. Waar heeft de gemeente een taak of een rol en hoe kunnen we deze rol of taak het beste ten gunste van het algemeen dienen.

Om succesvol het vertrouwen te vergroten is naast samenlevingsgericht werken aandacht nodig voor de beelden die inwoners hebben als het om de gemeente gaat, en de manier waarop de gemeente reageert op wensen en klachten van inwoners en bedrijven: de zogenoemde responsiviteit. Dit vraagt om goede communicatie en beheersing van de kwaliteit van reguliere processen als het beantwoorden van brieven, mails, telefoontjes, maar ook het motiveren van besluiten. Bestuurders gaan zichtbaarder opereren en op alle niveaus hebben we antennes om signalen uit de samenleving op te vangen.

We streven naar dienstverlening die klantvriendelijk, transparant en efficiënt is georganiseerd, waarbij zaken zowel via de balie, de website of de telefoon geregeld kunnen worden. Dienstverlening is niet alleen het visitekaartje van de gemeente, maar het draagt ook bij aan de realisatie van de beleidsdoelen van de gemeente.

We willen een sterke speler zijn in de regio Drechtsteden. De netwerksamenwerking zal naar verwachting de komende jaren toenemen in intensiteit en belang. Het Zwiindrechtse belang, bepaald vanuit een stevige visie voor Zwiindrecht, zal hierin adequaat moeten worden ingebracht: niet achteraf maar aan de tekentafel. Alleen door een proactief optreden kan Zwiindrecht een voortrekkersrol vervullen.

6.2 Wat hebben we bereikt?

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
6. Zwiindrecht is een moderne en samenlevingsgerichte gemeente	6.1 We behartigen de belangen van onze inwoners bedrijven en partners goed.	Waar mogelijk betrekken we inwoners, instellingen en bedrijven steeds meer bij het gemeentelijk beleid en de uitvoering ervan. Onder andere door onze PAK-aan! methode kunnen inwoners initiatieven indienen. Burgers zitten vol ideeën om hun buurt of wijk nog leuker en aantrekkelijker te maken.
	6.2 We streven naar excellente dienstverlening.	In de Gemeentewinkel leveren wij stabiele, excellente dienstverlening die klantvriendelijk, transparant en efficiënt is georganiseerd. Zaken kunnen zowel via de balie, de website of de telefoon geregeld worden. In 2017 is het aantal online diensten toegenomen en deze lijn

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
		zal worden doorgezet naar 2018. Burgers kunnen nu ook via 'whatsapp' en 'livechat' met de gemeente communiceren. Door het inzetten van 'webcare' zijn we steeds beter in staat om de presentatie en inhoud van de website snel in te richten op de actuele vraag. We zien een toename van specialistische hulpvragen van burgers met complexe vraagstukken. De administratie is op orde en scoort hoog (tot 100%) in de landelijke audits. De resultaten van het klanttevredenheidsonderzoek zien we met vertrouwen tegemoet.

6.3 Wat hebben we gedaan?

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
6.1 a. Tevredenheids-meting/ bevordering vertrouwen	Samenlevingsgericht werken is een belangrijk uitgangspunt. We komen met een samenhangend programma voor het verbeteren van het vertrouwen. We ontwikkelen een nieuwe manier om vertrouwen te meten.	Om het vertrouwen van burgers in de gemeente te kunnen verbeteren, is het noodzakelijk inzicht te hebben in welke acties daar invloed op hebben. De Monitor Communicatie en bestuur 2017 liet zien dat het vertrouwen in de gemeente Zwijndrecht toeneemt. Het aantal inwoners dat daar geen mening over heeft is drastisch afgenomen en bevindt zich nu op het niveau van de overige Drechtsteden. Qua vertrouwen bevinden wij ons nu in de middenmoot en niet langer onderaan. Uiteraard hebben we ook in 2017 ingezet op het vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij gemeentelijke beleidsvorming en uitvoering en het informeren over belangrijke ontwikkelingen. Te denken valt met name aan de inzet voor Pak aan!, inspraaktrajecten rond diverse gemeentelijke activiteiten, en communicatie rond bijvoorbeeld de begroting.

6.1 b. Communicatie	We geven een impuls aan de communicatie over onze doelstellingen. We informeren onze inwoners over belangrijke resultaten (bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid, vertrouwen, betaald parkeren, afvalinzameling, et cetera).	De gemeente benut een breed palet aan middelen voor de communicatie met haar inwoners. De focus verlegt zich steeds meer naar social media, daarbij niet uit het oog verliezend dat bestaande media, zoals het Stadsnieuws nog steeds belangrijk zijn. Social media bieden meer mogelijkheden tot interactie. Via het webcare-systeem heeft de beantwoording van vragen via social media een vaste plek gekregen in ons werk. Voor beleidsonderwerpen en projecten zetten we campagnes in en brengen we specials uit, zoals Zwijndrecht Energie Neutraal en de Sport- en Cultuurkrant. Ook organiseren we bijeenkomsten om inwoners te informeren en met hen te overleggen, zoals over het afschaffen van betaald parkeren en over de groepsaankopen zonnepanelen.
6.1 c. Regionale samenwerking	We brengen en houden de gemeenteraad zodanig in positie dat hij actief kan meewerken en in staat is maximaal gebruik te maken van zijn beschikbare sturings- en beïnvloedingsmogelijkheden.	Regionale voorstellen worden tijdig en met een kwalitatief goed advies aan u voorgelegd. U bent hiermee in staat tot goede besluitvorming te komen.
6.2 Dienstverlening	We stellen steeds meer producten digitaal beschikbaar.	Het aantal online producten is met circa 10% toegenomen. De verdere toename loopt echter minder snel dan beoogd door de complexiteit van de uitrol van nieuwe technologie in de regio.
	We passen de website permanent aan aan de vraag van de klant.	De inzet van hulpmiddelen om de vraag van de klant te monitoren maakt het ons ondertussen mogelijk om de website bijna live in te richten op de vraag van de klant.
	We monitoren het gebruik van moderne communicatiemiddelen (mobiele apparaten, sociale media, WhatsApp, chat, enzovoort)	In 2017 introduceerden wij 'WhatsApp' en 'livechat' als extra mogelijkheid om met de gemeente te communiceren. Door de inzet van 'webcare' zijn we ondertussen ook in staat om relevante 'trending topics' op de sociale media te monitoren en zo nodig daarop in te spelen.

	We verstevigen de beschikbaarheid van expertise in specialistische domeinen als Basisregistratie Personen (BRP), Burgerlijke Stand, APV en Bijzondere Wetten.	Diverse vacatures zijn vervuld, daarbij is aanvullende expertise in huis gehaald en er is een aanvang gemaakt met de ontwikkeling van het team (formatie en competenties) gericht op de veranderende vereisten van de komende tijd. Op het gebied van APV en Bijzondere Wetten is de samenwerking met Toezicht verstevigd.
--	--	---

Reguliere taken		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
6.1 We behartigen de belangen van onze inwoners bedrijven en partners goed.	- We onderzoeken een laagdrempelige manier om meer (en beter) te communiceren met onze inwoners, instellingen en bedrijven. - We ondersteunen vrijwilligers waar we kunnen (zie Programma 2). - We werken effectief en efficiënt. - We stellen capaciteit ter beschikking ten behoeve van bovenlokale en regionale taken.	We gebruiken in onze communicatie verschillende kanalen, zoals de website, facebook, WhatsApp etc. Burgers, bedrijven en instellingen kunnen hierdoor met ons communiceren via het kanaal dat zij prefereren.
6.2 We streven naar excellente dienstverlening.	- We passen de dienstverlening aan aan de veranderingen in de samenleving en wet/regelgeving. - We toetsen en verlenen vergunningen integraal en adequaat en verwerken meldingen volgens vastgestelde protocollen. - We houden toezicht op vergunningplichtige zaken en treden handhavend op indien dat van belang is. - In 2017 voeren we het driejaarlijkse klanttevredenheidsonderzoek (KTO) uit.	In 2017 hebben wij de Tweede Kamer verkiezingen verzorgd en is de betrokkenheid bij- en de sturing op de ontwikkelagenda in het samenwerkingsverband van Dienstverlening Drechtsteden geïntensiveerd. We bereiden ons voor op de kentering van werkzaamheden ingaande 2019 waar productgerichte balietaken drastisch zullen afnemen en specialistisch maatwerk voor diensten die niet digitaliseerbaar zijn en het bieden van hulp aan eenieder die vastloopt in het web van regels, procedures en instanties zullen toenemen (de gemeente als meest nabije overheid). Tevens zijn wij gestart met de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 en bereiden wij ons voor op de nieuwe vereisten

		ten aanzien van privacy, gegevensveiligheid en de landelijke aanpak van adres- en identiteitsfraude. De beoogde doelstellingen met betrekking tot vergunningverlening en handhaving zijn behaald. We continueren het toezicht op drank- en horecazaken. De resultaten van het uitgevoerde klanttevredenheidsonderzoek in 2017 zien we met vertrouwen tegemoet. Vanaf 2018 gaan we over op permanente monitoring middels 'Klant Signaal Management'.
--	--	--

De herzieningen in de BBV schrijven eveneens voor dat gemeenten een basisset van beleidsindicatoren moeten hanteren. Er is voor gekozen om het volgende overzicht van verplichte beleidsindicatoren te tonen in dit onderdeel.

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting (2015)*	Zuid-Holland*	Begroting 2017	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 6.1 Bestuur					
Formatie (Fte per 1.000 inwoners)	4,62		4,65	4,57	Jaarrekening
Bezetting (Fte per 1.000 inwoners)	4,33		4,31	4,03	Jaarrekening
Apparaatskosten (Kosten per inwoner)			€ 548	€ 487	Jaarrekening
Externe inhuur (Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur)			7,7	7,4	Jaarrekening
Overhead (% van de totale lasten)			9,4	9,5	Jaarrekening
Vertrouwen in de gemeente (rapportcijfer)	6,4		6,5	6,5	Monitor**
Bij doelstelling 6.2 Dienstverlening					
Waardering ondernemers algehele gemeentelijke dienstverlening (1-10)		6,5	>	-	Geen meting beschikbaar
Waardering inwoners algehele gemeentelijke dienstverlening (score 1-10)	8,2	6,8	>	8,3	Monitor**

* www.waarstaatjegemeente.nl

** Monitor Communicatie en Bestuur

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
Bij doelstelling 6.1: GRD	Door het uitvoering geven aan het regionaal Meerjarenprogramma (rMJP) draagt de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden onder andere bij aan de volgende	Risico: bestuurlijk en financieel Kans: laag

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
	doelstellingen van Zwijndrecht: versterken vestigingsklimaat bedrijven, verbeteren bereikbaarheid (mobiliteit), aansluiting onderwijs op bedrijfsleven.	
Bij doelstelling 6.2: Dienstverlening Drechtsteden / OCD /GBD	Dienstverlening Zwijndrecht werkt nauw samen met Dienstverlening Drechtsteden, Dienstverlening Papendrecht en het Smart Datacentrum van de Belastingdienst Drechtsteden in Sliedrecht (waaronder ook het Onderzoekscentrum Drechtsteden valt). We werken in dezelfde systemen en harmoniseren onze werkwijzen. We ontwikkelen samen, delen specialismen, bieden onderlinge ondersteuning en voeren activiteiten voor elkaar uit (bijvoorbeeld telefonie). Dienstverlening Zwijndrecht wil een sterke speler zijn in de regio en een actieve bijdrage leveren aan de doorontwikkeling van de kwaliteit van dienstverlening en basisregistraties in het netwerk van de Drechtsteden.	Risico: bestuurlijk en financieel Kans: laag

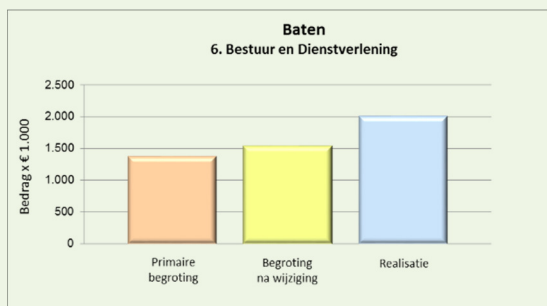
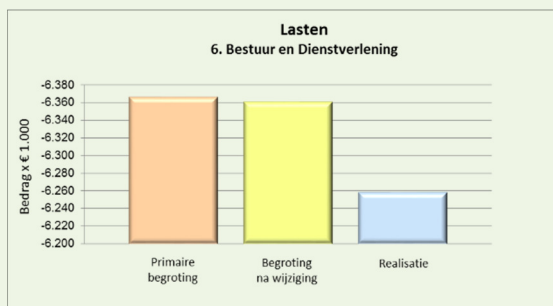
* Indien van toepassing wordt de bijdrage van een verbonden partij aan een activiteit toegelicht in de tabellen met betrekking tot speerpunten & nieuw beleid en reguliere taken.

6.4 Wat heeft het gekost?

Programma 6 Bestuur en Dienstverlening	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-6.366	1.382	-4.984	-6.360	1.492	-4.869	-6.258	1.957	-4.301	102	466	568
Mutaties reserves	0	0	0	0	49	49	0	49	49	0	0	0
Resultaat	-6.366	1.382	-4.984	-6.360	1.541	-4.820	-6.258	2.006	-4.252	102	466	568

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 7. Wonen & Bouwen

7.1 Inleiding

De belangrijkste opgaven op het terrein van de volkshuisvesting zijn enerzijds het toevoegen van woningen aan het midden en duurdere segment en anderzijds de sociale voorraad in relatie tot de leefbaarheid. Een andere ontwikkeling is dat steeds meer mensen die voorheen in aanmerking kwamen voor residentiële opvang langer thuis moeten wonen met ambulante begeleiding.

De opgaven op het gebied van het beheer van het gemeentelijk vastgoed liggen bij multifunctioneel gebruik en duurzaamheid. Door onze accommodaties efficiënter te gebruiken (meerdere gebruikers en activiteiten) kan de bezettingsgraad worden verhoogd, met meer maatschappelijk rendement als gevolg. Tevens willen we blijven investeren in de verduurzaming van onze accommodaties. Verduurzaming draagt niet alleen bij aan minder milieubelasting, minder energieverbruik resulteert ook in een lagere energierekening en is dus kostenbesparend.

Een bijkomende opgave is de verduurzaming van de gemeente in het algemeen. Ook in het bouwen en wonen zijn er ambities om energieneutraal te worden en van het gas af te gaan. Deze opgaven dienen nu geïntegreerd te worden om toekomstbestendig te zijn.

7.2 Wat hebben we bereikt?

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
7. Zwijndrecht is een vitale en leefbare gemeente waar mensen met plezier kunnen wonen en werken.	7.1 We dragen zorg voor een goede aansluiting van het gemeentelijk vastgoed bij de huidige en toekomstige wensen van de gebruikers.	Het afgelopen jaar hebben we een aantal accommodaties grondig vernieuwd (onder andere gymzaal Prins Bernhardstraat) en aangepast aan de wensen van deze tijd. Ook zijn verschillende verenigingen en maatschappelijke instellingen aan goede huisvesting geholpen en zijn panden die niet tot de kernportefeuille behoren te koop aangeboden.
	7.2 We dragen zorg voor passende onderwijshuisvesting waardoor schoolbesturen kwalitatief en toegankelijk onderwijs kunnen bieden.	De ingediende aanvragen zijn in 2017 beoordeeld en ter besluitvorming voorgelegd. Daarnaast is de mogelijkheid van volledige decentralisatie verder onderzocht. In 2018 zal een integraal huisvestingsplan worden opgesteld.
	7.3 We stimuleren burgerbetrokkenheid en de sociale cohesie in de wijken en buurten.	PAK AAN! Voortkomend uit de motie Right to Challenge en de notitie "De kracht van een goed idee" is "PAK AAN!" ontwikkeld. PAK AAN! is er voor inwoners die met hun initiatieven Zwijndrecht nog mooier willen maken. PAK AAN! is een aanpak van de gemeente Zwijndrecht om inwoners op een gemakkelijke en snelle ma-

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
		nier te ondersteunen bij de uitvoering van ideeën en initiatieven in hun buurt of wijk. Met ingang van 1 januari 2017 wordt gemonitord hoeveel initiatieven worden ingediend en ondersteund. Met de wijkplatforms en Dorpsraad hebben we afspraken gemaakt over de samenwerking rondom initiatieven. In 2017 zijn zestig initiatieven binnengekomen via PAK AAN! waarvan: Zesendertig lopend of afgerond. - vier op het gebied van Veiligheid & Verkeer - twee op het gebied van Kunst & Cultuur - twaalf op het gebied van Groen & Omgeving - twee op het gebied van Duurzaam & Energie - vijf op het gebied van Spelen & Bewegen - elf op het gebied van Sociaal & Samenleven. Vierentwintig die anders dan via PAK AAN! gerealiseerd zijn of niet zijn doorgezet omdat ze: - na overleg zonder PAK AAN! zijn gerealiseerd - via een subsidie zijn gerealiseerd - géén PAK AAN! waren (voldeden niet aan de spelregels). Via het raadsvoorstel "Verder met PAK AAN!" is de gemeenteraad op de hoogte gesteld van de manier waarop PAK AAN! in 2017 heeft bijgedragen aan burgerbetrokkenheid en sociale cohesie. <i>KAN - Buurtaanpak</i> Op basis van de ervaringen uit de aanpak KAN is in 2017 de buurtaanpak ontwikkeld. De opbrengsten van KAN zijn in 2017 gedeeld met de gemeenteraad en vervolgens heeft besluitvorming plaatsgevonden over de buurtaanpak:

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
		De gemeente Zwijndrecht, Trivire en Woonkracht10 hebben de handen ineengeslagen om samen met de (sociale) partners in de buurten het verschil te maken. Het actieplan Buurtaanpak wordt uitgevoerd door 'het team Buurtaanpak': alle partners en actieve bewoners in de buurten. Partners werken in wisselende samenstelling aan verschillende projecten. Binnen de buurtaanpak gaan we: - Buurt-, straat- en complex-gericht aan de slag (waar leefbaarheid onder druk staat) - Opbrengsten van inzet zichtbaar op thema's/opgaven. Samen met bewoners en professionals in de wijk de leefbaarheid in de negen kwetsbare buurten van Zwijndrecht verder te verbeteren vanaf 2018: - <i>Woongenot voor bewoners.</i> - <i>Bewoners kennen elkaar en hebben contact.</i> - <i>Bewoners met perspectief.</i>
	7.4 We kennen een evenwichtige bevolkingssamenstelling en kwalitatieve woningvoorraad en woonomgeving.	Door middel van het woonbeleid werken wij aan een "evenwichtige bevolkingssamenstelling". In de Drechtsteden is een groeiagenda 2030 vastgesteld: Goed leven in de Drechtsteden. Aanleiding is de ambitie om een aantrekkelijke regio te zijn en te blijven om daarmee sociaal economische positie versterken. Ingezet wordt op drie terreinen: wonen, werken en bereikbaarheid. Duurzaamheid en kwaliteit lopen hier als een rode draad doorheen. Eind 2017 is daarnaast de regionale woonvisie vastgesteld Goed wonen in de Drechtsteden. Ook hierin komt de groeiambitie in beeld, tezamen met de ambitie om mensen met een midden en hoger inkomen te behouden en aan te trekken.

7.3 Wat hebben we gedaan?

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
7.1 Gemeentelijk vastgoed	De omslag van vastgoed als uitgangspunt, naar het gebruik van vastgoed als uitgangspunt, sluit aan op het streven naar samenlevingsgericht werken. We moeten anders naar ons vastgoed gaan kijken, de belangrijkste vragen hierbij zijn: welke activiteiten zijn er in een wijk gewenst, willen we deze activiteiten accommoderen en welk pand, al dan niet in eigendom van de gemeente, past daar het best bij? Door gebouwen intensiever te gebruiken (meerdere gebruikers en activiteiten) kan de bezettingsgraad verhoogd worden.	Het streven naar een hogere bezettingsgraad van het gemeentelijk vastgoed zal met name in 2018 tot resultaat leiden. In 2017 hebben we diverse gesprekken gevoerd met gebruikers van ons vastgoed. Daadwerkelijke 'verhuizingen' zullen naar verwachting in 2018 plaats vinden. Ook hebben we in 2017 vastgoed afge-stoten dat niet tot de kernportefeuille behoort.
	<i>Visie op vastgoed: meer maatschappelijk rendement met minder vastgoed. Concrete activiteiten in 2017:</i>	
	Wij werken aan een beleidsstuk dat de uitgangspunten bevat voor de omgang met het gemeentelijk vastgoed.	De beleidslijnen vastgoed zijn op 14 maart 2017 door u vastgesteld.
	Er wordt een vervolg gegeven aan de inventarisatie van het gemeentelijk vastgoed (bezit in beeld en in kaart).	We hebben een goed overzicht van ons bezit.
	Wij gaan ons oriënteren op een vastgoedinformatiesysteem en stellen een programma van eisen op.	Het afgelopen jaar hebben wij ons georiënteerd op verschillende systemen. Het daadwerkelijke programma van eisen volgt in 2018.
	Wij starten met het actualiseren van de huurovereenkomsten.	Hier is een start mee gemaakt. In 2018 pakken we door.
	<i>Verduurzamen gemeentelijk vastgoed</i> Concrete activiteiten in 2017:	Het afgelopen jaar zijn voor bijna alle panden van de kernportefeuille vastgoed rapporten opgesteld met mogelijke duurzaamheidsmaatregelen.
	Wij gaan verder met de verduurzaming van Het Badhuis, de gymzaal aan de prins Bernhardstraat, wijkcentrum Kubiek, gymzaal de Lunenburg en de gemeentewerf.	De verduurzaming van deze panden is uitgevoerd.
	Wij starten met verdere duurzaamheidsonderzoeken, voor de verduurzaming van onder andere de Kiboehoeve, de Develhal, Den Dam en Multilaag.	De onderzoeken voor deze panden zijn uitgevoerd.

	Wij komen met een voorstel voor de verdere verduurzaming van het vastgoed.	Dit voorstel hebben wij aan u gepresenteerd. In 2018 zal onder andere het gemeentehuis verder verduurzaamd worden.
7.2 Onderwijshuisvesting	In het kader van onze zorgplicht voor passende onderwijshuisvesting zijn we bezig met het ontwikkelen van een meerjarig integraal huisvestingsplan. Hierbij bekijken we onder meer de optie van doordecentralisatie. Deze optie wordt op dit moment nog onderzocht.	In 2017 is onderzocht in hoeverre volledige doordecentralisatie voor de gemeente een interessante mogelijkheid is. Daarnaast zijn de ingediende aanvragen beoordeeld. In 2018 zal een integraal huisvestingsplan worden opgesteld.
7.4 Evenwichtige bevolkingssamenstelling	Een evenwichtige bevolkingssamenstelling was, is en blijft een belangrijk aandachtspunt. We zien dat in gebieden waar de leefbaarheid nu al onder druk staat, deze druk wordt vergroot door processen als langer thuis wonen, en huisvesting van statushouders. Hiertoe maken wij ook (regionale en lokale) afspraken met woningbouwcorporaties (PALT). We hanteren een activerend aanstuuringsbeleid richting de woningcorporaties (biedingen). Komend jaar gaan we met de corporaties plannen maken om concentraties van problemen in de buurten Kort Ambacht en Noord aan te pakken. Om tot een meer evenwichtige bevolkingssamenstelling te komen, richten wij ons vanuit ruimtelijk perspectief op een woningvoorraad met een woningaanbod in het midden en duurdere segment. Nu de woningmarkt weer aantrekt zijn er meer mogelijkheden. Regionale afstemming op het gebied van beleid en woningbouwplanning is nodig; één Drechtstedelijk woonbeleid is noodzakelijk. Dit zal in 2017 worden vastgesteld. In 2017 zal gewerkt worden aan een regionale woonvisie met lokale paragraaf. Daarnaast vindt continue afstemming plaats en monitoring van ontwikkelingen in de voorraad en plannen. Daarnaast werken we met de corporaties aan de uitvoering van de prestatieafspraken en zal er voor 1 juli een bod van de corporaties	Regionaal is de woonvisie voor de Drechtsteden vastgesteld. Niet alleen is er een kwalitatieve ambitie vastgelegd om mensen met midden en hogere inkomens aan te trekken, maar er is ook een grote kwantitatieve opgave vanuit de groeiagenda en woonvisie. De woonvisie kent de ambitie om 25.000 woningen bij te bouwen. Ook Zwijndrecht zal op zoek moeten naar nieuwe woningbouwlocaties en bestaande projecten en locaties dienen versneld ingevuld te worden. Hier is een start mee gemaakt, maar in 2018 zal de daadwerkelijke uitwerking plaatsvinden De lokale prestatieafspraken met corporaties zijn herijkt en vastgesteld. In 2018 zullen, naar aanleiding van de nieuwe woonvisie, nieuwe regionale en lokale prestatieafspraken. De duurzaamheidsopgave wordt actief meegenomen in nieuwbouwwontwikkelingen, maar ook voor de bestaande voorraad worden plannen gemaakt om woningen te verduurzamen. Ook zijn mogelijkheden verkend naar alternatieve warmtebronnen. Deze worden de komende jaren verder uitgewerkt. Er is een evaluatie geweest over het werken met GPR. In Zwijndrecht wordt dit instrument ieder geval ook de komende jaren ingezet om energie, duurzaamheid en toegankelijkheid van nieuwbouw te meten en verbeteren.

	moeten liggen. Via het Ruimtelijk In-take Team beoordelen we initiatieven. Voor wat betreft de kwaliteit zal aandacht blijven worden gevraagd voor de afspraken die gemaakt zijn in het Convenant Kwaliteit Nieuwbouw Drechtsteden. Hierin zijn naast levensloopbestendigheid, ook milieu en duurzaamheid belangrijke items. Tot slot continueren we het verstrekken van startersleningen, waarvoor we een nieuwe verordening opstellen, passend bij de huidige regelgeving en tijd.	
--	---	--

Reguliere taken		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
7.1 We dragen zorg voor een goede aansluiting van het gemeentelijk vastgoed bij de huidige en toekomstige wensen van de gebruikers.	Onderhoud gebouwen: Aan de hand van meerjarige onderhoudsplanningen (MJOP's) onderhouden we het gemeentelijk vastgoed. Met behulp van op te stellen complexstrategieën bepalen we voor welke gebouwen het verstandig is te investeren in duurzame maatregelen. Wanneer het verstandig is te investeren wordt voor dat pand gestart met een onderzoek naar energiebesparende duurzame maatregelen. Deze onderzoeksresultaten leggen we naast de meerjarige onderhoudsplanningen van het desbetreffende pand om tot een verduurzamingsplanning te komen.	Het afgelopen jaar zijn voor bijna alle panden vernieuwde MJOP's opgesteld. Ook is een aanzet gemaakt om te komen tot goede complexstrategieën. Tot slot hebben we het dak van het Rajubibos beschikbaar gesteld voor zonnepanelen van derden (Zon op Zwijndrecht).
7.2 We dragen zorg voor passende onderwijshuisvesting waardoor schoolbesturen kwalitatief en toegankelijk onderwijs kunnen bieden.	Lokalen Develhoek: Om het ruimtetekort van de basisschool Develhoek op te lossen zal in 2017 gestart worden met de realisatie van extra leslokalen.	In 2017 is gestart met de voorbereidingen van de extra lokalen voor de Develhoek (op locatie Notenbalk). Naar verwachting worden deze extra lokalen in 2018 gerealiseerd.
7.4 We kennen een evenwichtige bevolkingssamenstelling en kwalitatieve woningvoorraad en woonomgeving.	Startersleningen: Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn)	Startersleningen blijven een goed instrument om starters op de woningmarkt een 'steuntje in de rug' te bieden en doorstroming te bevorderen. Er zijn in 2017 twaalf startersleningen verstrekt. Opvallend is ook het aantal grotere aflossingen. Hiermee

		kunnen weer nieuwe leningen verstrekt worden. U bent in 2017 geïnformeerd over de mogelijkheden rond de "blij-verslening".
--	--	---

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting	Zuid Hol-land	Begroting 2017	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 7.4 kwalitatieve woningvoorraad + evenwichtige bevolkingssamenstelling					
Gemiddelde WOZ waarde (* € 1.000) (2017)	167	203		172	CBS
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen) (2015)	2,1	6,1	>	2,3 (2015)	BAG
Demografische druk % (2017)	61,2	67,2	=	78,6	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden in € (2017)	745	648	796	797	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in € (2017)	807	718	826	827	COELO

* www.waarstaatjegemeente.nl (jaar van meten)

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
GRD	De <i>Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden</i> draagt bij in dit programma door het opstellen van een regionaal ruimtelijke structuurvisie, een regionale woonvisie, een regionaal woningbouwprogramma en een regionaal woonruimteverdelingsbeleid.	Risico: bestuurlijk Kans: laag

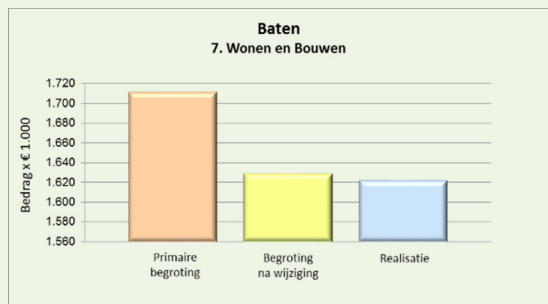
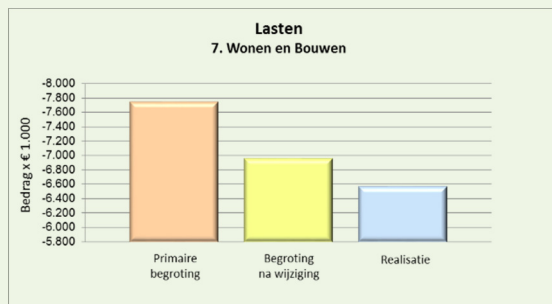
* Indien van toepassing wordt de bijdrage van een verbonden partij aan een activiteit toegelicht in de tabellen met betrekking tot speerpunten & nieuw beleid en reguliere taken.

7.4 Wat heeft het gekost?

Programma 7 Wonen en Bouwen	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-7.621	1.541	-6.080	-6.808	1.386	-5.422	-6.407	1.389	-5.018	401	3	404
Mutaties reserves	-122	170	48	-142	242	101	-155	232	77	-14	-10	-24
Resultaat	-7.743	1.711	-6.032	-6.950	1.629	-5.321	-6.563	1.622	-4.941	387	-7	380

-- = Nadelig / ++ = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 8. Inrichting van de gemeente

8.1 Inleiding

We vinden het belangrijk dat de openbare ruimte van goede ruimtelijke kwaliteit is én aansluit bij de behoeften van onze bewoners, bedrijven en partners. Met investeringsprojecten hebben we, afhankelijk van het type project, de mogelijkheid een deel van de openbare ruimte opnieuw in te richten. We gaan het gesprek aan met bewoners en bedrijven om waar mogelijk tegemoet te komen aan de wensen. Er zijn hierbij twee typen projecten te onderscheiden, namelijk "Grote Aanpak" en "Herinrichting". Bij een "Grote Aanpak" is de intentie om zoveel mogelijk de bestaande situatie te vervangen met nieuwe materialen. Als er aanleiding is om een herinrichtingsproject te organiseren, bijvoorbeeld naar aanleiding van verkeerskundige knelpunten, vindt er automatisch ook een grotere vorm van participatie plaats.

Voorafgaand aan het project schatten we in op welke manier het beste vorm gegeven kan worden aan dit participatietraject. Ook denken we na over de juiste manier van communicatie. Dit kan per project verschillen. Een belangrijke vraag hierbij is dus of er sprake is van een "Grote Aanpak" of van een "Herinrichting". Bij de lopende projecten en de geplande projecten werken we volgens deze methode.

8.2 Wat hebben we bereikt?

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
8. Zwijndrecht is een groene, leefbare, duurzame en veilige gemeente waar mensen met plezier kunnen wonen en werken.	8.1 We streven naar een verbetering in de ruimtelijke kwaliteit.	Diverse woningbouwlocaties (Euryza, Onderdijkserijweg/Zuidelijke Driehoek) zijn in ontwikkeling of worden in uitvoering genomen. Dit geldt ook voor diverse projecten in ons buitengebied (zie hierna). Deze ontwikkelingen en uitvoeringsstappen geven een positieve bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van onze gemeente.
	8.2 Met betrekking tot de bouwgrondexploitatie geven we gecontroleerd en verantwoord uitvoering aan beleidsvoornemens.	Voor een inhoudelijke toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid. Tussentijds informeren wij u daarover tweemaal per jaar via de bestuurlijke voortgangsrapportages grote projecten.
	8.3 We begeleiden ruimtelijke projecten en gebiedsontwikkelingen.	Samen met initiatiefnemers bespreken we de ruimtelijke mogelijkheden en kansen. We zien toe of een ontwikkeling conform gemaakte afspraken is uitgevoerd.

8.3 Wat hebben we gedaan?

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
8.1 Bewegen en recreëren in het groen	Polder Hooge Nesse ontwikkelen we samen met onze maatschappelijke partners, waarbij het concept <i>bewegen in het groen</i> een belangrijke plaats kent. We ontwikkelen bovendien nieuw groen in het Develbos en in Polder Buitenland. In 2017 is de laatste fase van het Develbos klaar en kan het bos volop gebruikt worden door recreanten. Polder Buitenland gaat in 2017 in uitvoering, er komen onder andere nieuwe recreatieve verbindingen, een natuurlijke speelpolder, een uitkijkpunt en stadslandbouw krijgt een plek in de polder.	Voor het gebruik (onder andere bewegen in het groen) van Polder Hooge Nesse is een programma opgesteld op basis waarvan de provincie subsidie heeft toegekend. Samen met betrokken maatschappelijke partners hebben we de voorbereidingen getroffen voor de bouw van het autarkisch gebouw. De bouw start in 2018. Voor het project Polder Buitenland zijn de aanvragen om een omgevingsvergunning ingediend. Wanneer deze vergunning is verleend, kan het project in uitvoering worden genomen. Het Develbos is opgeleverd en kan door recreanten en natuurliefhebbers worden gebruikt.
	In 2017 zijn de verbindingen van stad naar land voor recreatieve fietsers geoptimaliseerd.	In 2017 zijn de verbindingen van stad naar land voor de recreatieve fietser verder geoptimaliseerd. Zo hebben wij onder andere straatverlichting en asfalt vervangen, fietsoversteekplaatsen verbeterd en grafiekunst aangebracht. Dit heeft bijgedragen aan een hogere kwaliteit en veiligheid van de routes die een overgang van de bebouwde kom naar het buitengebied markeren. Hiermee is de bereikbaarheid van het fietsknooppuntennetwerk en ons buitengebied verbeterd en aantrekkelijker gemaakt.
	Over de gemeentegrenzen in Ridderkerk vanuit onze rol binnen de Land Inrichtingscommissie leggen we het Waalbos (tweede fase) en Donckse Velden (fase 2b) aan. In 2017 is het Waalbos van in totaal 185 hectare gereed. Een mooie plek met veel water voor natuurliefhebbers, wandelaar en fietsers. Donckse Velden is in 2017 in gebruik als extensief recreatiegebied. Met bovenstaande ontwikkelingen worden bijna 16.000 bomen bij geplant.	Alle Landinrichtingsprojecten zijn in 2017 afgerond. Binnen en direct buiten onze gemeente heeft dat geleid tot aan aanzienlijke hoeveelheid groen in het buitengebied.

8.2 Spoor	De veiligheid op en buiten het rangeerterrein Kijfhoek en het doorgaande spoor zijn en blijven speerpunt. Samen met de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid en de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid houden we toezicht op de naleving van de veiligheidsvoorschriften op het rangeerterrein. Daarbij maken we concrete stappen om de bereikbaarheid voor hulpdiensten van wagons met gevaarlijke stoffen te verbeteren.	In 2017 hebben de Omgevingsdienst en Veiligheidsregio verschillende controles uitgevoerd op het rangeerterrein. Daarbij is ook een start gemaakt met een audit van de uitvoering van het spelregelkader, dat extra voorschriften bevat voor toegangscontroles en bereikbaarheid van bepaalde wagons. Ook in 2017 hebben we ingezet op optimalisatie van de bereikbaarheid. Inmiddels is een projectgroep vanuit gemeente, Omgevingsdienst, Veiligheidsregio, ProRail en ministerie van Infrastructuur en Waterstaat samengesteld om te komen tot een concreet voorstel rond de bereikbaarheid op het emplacement.
	We blijven actief in het landelijk netwerk dat zich richt op de totstandkoming van wetgeving voor rangeerterreinen.	In 2017 heeft de Omgevingsdienst namens ons deelgenomen aan het landelijk netwerk om zodoende de belangen van ons te behartigen.
	Wat het doorgaande spoor betreft richten we ons op het realiseren van veiligheidsmaatregelen aan het spoor (korte termijn). We benutten ons landelijk netwerk om de veiligheidswinst door de aanleg van infrastructurele werken, zoals de Boog bij Meeteren, te "verzilveren" (middellange termijnmaatregelen).	De korte- en lange termijnmaatregelen op en rond het doorgaande spoor, maken onderdeel uit van de lobbystrategie.
	Bovendien actualiseren we samen met de gemeente Dordrecht onze lobbystrategie voor de lange termijn. Bij deze strategie krijgt de "Robellijn" (ondertunneling van het spoorvervoer van gevaarlijke stoffen) een belangrijke plek.	De (nieuwe) lobbystrategie is binnen de Drechtsteden vastgesteld.
	Voor zowel het rangeerterrein als het doorgaande spoor geldt, dat afgesproken en vergunde risicoplafonds niet worden overschreden.	In 2017 hebben we de invulling van de risico-plafonds bewaakt. Er zijn geen overschrijdingen van vastgestelde plafonds geweest.

Reguliere taken		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
8.1 We streven naar een verbetering in de ruimtelijke kwaliteit.	In de structuurvisie “Zwijndrecht, de ondernemende tuinstad” kiest Zwijndrecht voor de versterking van een de eigen identiteit en verhoging van de ruimtelijke kwaliteit. Zoals in de hiervoor beschreven speerpunten, doen we dit onder meer door een versterking van onze groenstructuur, recreatie- en natuurwaarden. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan belangrijke projecten als de ontwikkeling van de woningbouwprojecten Euryza, Voorzieningencluster Heerjansdam en de Onderdijkse Rijksweg/Zuidelijke Driehoek en het bedrijventerrein Bakestein. (Zie Paragraaf Grondbeleid.)	Wat betreft Polder Hooge Nesse en Buitenland hebben we afgelopen jaar de voorbereidingen getroffen. Uitvoering zal komende jaren plaatsvinden. De voorbereidingen voor de woningbouwprojecten Euryza en Onderdijkse Rijksweg/Zuidelijke Driehoek zijn in 2017 getroffen en zullen de komende tijd gefaseerd in uitvoering genomen. Rond Voorzieningencluster Heerjansdam, kan worden gemeld dat het bestemmingsplan voor dit project is opgesteld en in procedure is genomen. Vaststelling van het plan is begin 2018 voorzien. Na vaststelling kan het project in uitvoering worden genomen. Diverse kavels op het bedrijventerrein Bakestein zijn uitgegeven.
	De kwaliteit van ons milieu blijft een belangrijke plaats innemen op onze agenda. De thema's zoals lucht en geluid hebben onze voortdurende aandacht, waarbij wij veiligheidsrisico's als speerpunt hebben benoemd (zie hiervoor).	In 2017 hebben we milieuparameters, zoals geluidsbelasting en luchtkwaliteit gemonitord. Er zijn geen overschrijdingen geweest.
	Die delen van de gemeente die verouderd zijn hebben meestal een gevarieerde problematiek en vragen om een samenhangende aanpak. Dit betekent dat delen van Zwijndrecht moeten worden opgeknapt door en met bewoners, gemeentelijke partners en de markt. Wij kiezen voor een gefaseerde aanpak in de vorm van gebiedsontwikkeling waarbij meerdere doelen, fysiek en sociaal, in samenhang worden aangepakt.	Leefbaarheid en duurzaamheid waren ook in 2017 belangrijke thema's. Dit betekent dat delen van Zwijndrecht moeten worden verbeterd en/of een nieuwe invulling dienen te krijgen. Dit kan in samenhang worden gezien met de ambities uit de groeiagenda en woonvisie: Meer woningen en een kwalitatief beter aanbod om (kapitaalkrachtigere) inwoners te behouden en aan te trekken. Als gemeente kunnen we dat niet alleen, maar hebben we partners als woningcorporaties, ontwikkelaars en inwoners nodig om de ruimtelijke kwaliteit in zijn geheel te verbeteren.

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting *	Zuid-Holland*	Begroting 2017	Realisatie 2017	bron
Niet van toepassing.					

* www.waarstaatjegemeente.nl (jaar van meten)

Verbonden Partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
Omgevingsdienst ZHZ	De <i>Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid</i> verricht voor de gemeente adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden op het gebied van de zorg voor het milieu en het omgevingsrecht en programma's en voert projecten uit op het gebied van milieu en ruimte. De Omgevingsdienst voert voor de gemeente tevens een aantal wetten uit, zoals de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet milieubeheer, de Wet geluidhinder, de Wet bodembescherming en de Wet milieugevaarlijke stoffen.	Risico: bestuurlijk Kans: laag
GRD	De <i>Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden</i> draagt bij aan dit programma door het opstellen van een regionaal programma voor geluidssanering, milieu en infrastructuur, een regionaal ISV-programma, en een meerjaren bodemsaneringsprogramma.	Risico: bestuurlijk Kans: laag
Landschapstafel IJsselmonde	De gemeenten op IJsselmonde werken samen op het gebied van regionaal groen, recreatie en de kwaliteit van het landschap rondom steden en dorpen. Deze samenwerking wordt vormgegeven door de <i>Landschapstafel IJsselmonde</i> . De landschapstafel IJsselmonde werkt met een uitvoeringsprogramma voor de komende vijf jaar en zet zich in voor projecten op het eiland IJsselmonde. Hierbij wordt uitgegaan van de groene ruimte in het buitengebied.	Risico: financieel Kans: midden
Natuur- en recreatieschap IJsselmonde	Het beheer van ons buitenstedelijk groen wordt anders georganiseerd. Over de invulling van deze alternatieve organisatievorm voeren we nu gesprekken met onder meer de Provincie Zuid-Holland, het <i>Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde</i> en de "IJsselmonde gemeenten". Op dit moment is het nog niet duidelijk of en welke financiële gevolgen eraan verbonden zijn, dan wel welke financiële risico's samenhangen met alternatieven. Zodra daarover meer bekend is, informeren en adviseren wij u daarover.	Risico: financieel Kans: midden

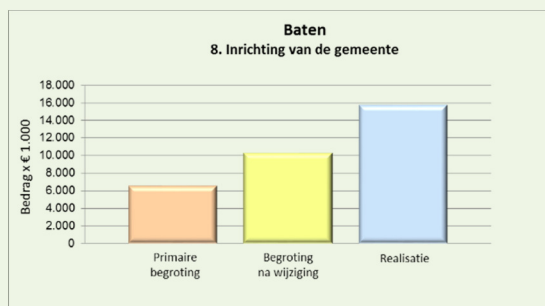
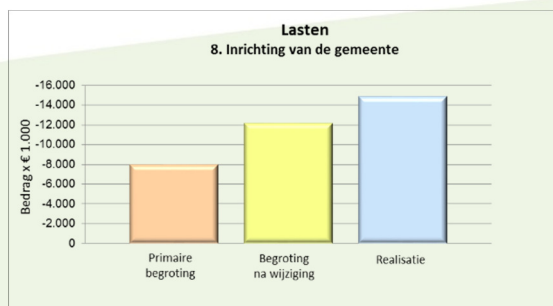
* Indien van toepassing wordt de bijdrage van een verbonden partij aan een activiteit toegelicht in de tabellen met betrekking tot speerpunten & nieuw beleid en reguliere taken.

8.4 Wat heeft het gekost?

Programma 8 Inrichting van de gemeente	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-6.661	5.094	-1.566	-10.115	8.715	-1.400	-4.891	11.747	6.855	5.224	3.031	8.255
Mutaties reserves	-1.340	1.499	159	-2.076	1.593	-483	-9.984	4.034	-5.950	-7.908	2.441	-5.467
Resultaat	-8.001	6.594	-1.407	-12.192	10.309	-1.883	-14.876	15.781	905	-2.684	5.472	2.789

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Programma 9. Openbaar gebied

9.1 Inleiding

Samen met verschillende partners werken we aan een leefbare gemeente, waar bewoners zich thuis voelen. De openbare ruimte speelt daarin een belangrijke rol; straten, pleinen, plantsoenen en parken. Op deze plekken ontmoeten bewoners en bezoekers elkaar. Deze plekken bepalen de identiteit van Zwijndrecht. We willen een uitnodigende openbare ruimte creëren, waar bewoners met plezier verblijven. Het is daarom belangrijk dat we invulling geven aan de wensen van de samenleving.

Naast invulling geven aan wensen, willen we risico's in de openbare ruimte beheersen en terugdringen. We focussen ons de komende jaren extra op de thema's groen, energie en grondstoffen, zonder afbreuk te doen aan de andere onderwerpen die ons leefklimaat (kunnen) beïnvloeden.

9.2 Wat hebben we bereikt?

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
9. Zwijndrecht is een aantrekkelijke en bereikbare gemeente die duurzaam, schoon, heel en veilig is.	9.1 We dragen zorg voor een duurzame, klantvriendelijk inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, waarbij de maatschappelijke kosten aanvaardbaar en beheersbaar blijven.	In 2017 hebben we verder gewerkt aan de uitvoering van het beleidsplan "inzameling en verwerking van huishoudelijk afval" en daarmee aan een duurzamere, klantvriendelijke inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en beheersing van de maatschappelijke kosten.
	9.2 We dringen overlast door honden(-bezitters) terug en bieden voldoende gebruiksmogelijkheden voor honden(-bezitters).	We hebben in 2017 een campagne Poepsjiek Zwijndrecht en een campagne gericht op bewustwording en gedrag uitgevoerd. De resultaten van de evaluatie hondenbeleid door het OCD, worden in 2018 verwacht.
	9.3 We brengen door het sturen van parkeergedrag, vraag en aanbod in evenwicht.	Met het afschaffen van het betaald parkeren in het Stationsgebied is daar een blauwe zone geïntroduceerd. Op dit moment evalueren we of deze nieuwe vorm van parkeerregulering voldoende effectief is.
	9.4 We dragen zorg voor de bereikbaarheid van de havens en waterkerende werken.	Conform het havenbeheerplan hebben we het onderhoud uitgevoerd. Dat betekent onder meer dat onze havens op voldoende diepte zijn.
	9.5 We bevorderen duurzame ontwikkelingen.	Mede op basis van een druk bezocht "energie-event" is onze energie-agenda tot stand gekomen. In de uitvoering van de agenda benutten wij en stimuleren wij duurzame ontwikkelingen. Daarbij was er in 2017 nadrukkelijk aandacht voor communicatie rond energiebesparing en duurzame opwekking. Samen met

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
		het "Energie Loket" organiseerde wij collectieve inkoopacties rond zonnepanelen en isolatie. En, er zijn verdere stappen genomen rond warmtenet. Zo is bijvoorbeeld een warmteregisseur aangesteld. Bovendien hebben enkele corporaties de intentie uitgesproken een bijdrage te willen leveren aan de ontwikkeling van het warmtenet.
	9.6 We dragen zorg voor de kwaliteit en het functioneren van het rioolstelsel.	Dit is een doorlopend proces waarbij in 2017 een groot deel van wijk Walburg is geïnspecteerd. Op basis van inspectiegegevens worden maatregelplannen opgesteld, geprioriteerd en uitgevoerd. De groot-schalige vervangingen worden integraal opgenomen in het investeringsprogramma. Hiernaast is geacteerd op klachten en meldingen met betrekking tot huisaansluitingen, zijn de kolken cyclisch gereinigd en is het Gemeentelijk Rioleringsplan opgesteld en ingestemd door de Raad.
	9.7 We beheren en onderhouden de gemeentelijke begraafplaatsen.	Het onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen is uitgevoerd conform het huidige Beheerplan. Evenals voorgaande jaren hebben wij extra inzet moeten plegen voor de onkruidbestrijding op de begraafplaatsen. Met de aanvullende (structurele) middelen is maximale inzet getoond om het onderhoudsniveau zo hoog mogelijk te laten zijn. Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden zijn er twee investeringsprojecten afgerond: vervanging glas in lood Aula Jeroen Boschlaan en vervanging sanitair Rouwcentrum. Aan het einde van het jaar is de aanbesteding gestart voor het realiseren van een crematorium, 24-uurs kamers en modernisering van de aula Munnikensteeg. In totaal hebben er op de drie begraafplaatsen 188 uitvaarten plaatsgevonden. Dit zijn 17 uitvaarten

Kerndoelstelling	Doelstelling	Realisatie 2017
		minder ten opzichte van het jaar 2016.
	9.8 We zorgen dat de kwaliteit van de groenvoorziening, zoveel mogelijk aansluit bij de wensen van de bewoners.	In 2016 was er veel kritiek op met name de kwaliteit van de gazons (maaïen) en onkruid op verharding. Met de aanvullende middelen die we hebben gekregen is het mogelijk geweest het afgelopen jaar extra inzet te plegen op de bestrijding van onkruid op verharding. Ook is intensiever toegezien op de kwaliteit van maaïen dat de aannemer heeft geleverd. Uiteindelijk heeft bovenstaande geresulteerd in een betere beeldkwaliteit dan het jaar daarvoor. Hiernaast hebben we, net als voorgaande jaren, ons bezig gehouden met onkruidbestrijding in beplanting, omvormingen van beplantingsvakken, kapaanvragen verzorgen met bijbehorende compensatieplannen, herplantingen, snoeiwerkzaamheden en boomonderhoud.
	9.9 We zorgen dat de kwaliteit van de wegen, bruggen en openbare verlichting zoveel mogelijk aansluit bij de wensen van de bewoners.	De kwaliteit van de wegen in Zwijndrecht zijn vastgesteld op B-niveau met uitzondering van de rijbanen in woonstraten. Via de IP projecten, de vele onderhoudswerken aan elementenverharding en asfalt worden de kwaliteitsdoelstellingen nagestreefd. De bruggen dienen te voldoen aan verschillende NEN normeringen in relatie tot de veiligheid. Ook in 2017 zijn hiervoor weer de nodige onderhoudsmaatregelen en vervangingen gerealiseerd. De gemeente Dordrecht verzorgt voor Zwijndrecht het beheer en onderhoud van ons areaal openbare verlichting. De vervangingsprojecten organiseren wij in eigen beheer. Afgelopen jaar is er weer het nodige vervangen en waar mogelijk ook verduurzaamd.

9.3 Wat hebben we gedaan?

Speerpunten & nieuw beleid		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
9.1 Grondstoffen-beleid	We geven uitvoering aan het beleid "inzameling en verwerking huishoudelijk afval".	We hebben in 2017 verzamelcontainers voor de inzameling van PMD bij hoogbouwcomplexen geplaatst en een Business Case voor de plaatsing van ondergrondse containers in Heerjansdam opgeleverd (besluitvorming 2018).
	Het beleid is gericht op het verbeteren van afvalscheiding (verhogen hoeveelheid gescheiden ingezamelde grondstoffen en reduceren van de hoeveelheid restafval) en op beheersing van de kosten.	Naast de uitvoering van het beleidsplan hebben we in 2017 extra aandacht besteed aan de communicatie en voorlichting, gericht op vergroten van kennis en bewustwording. Samen met HVC hebben we voorbereidingen getroffen om een Zwijndrechtse pilot Afvalvrije basisscholen op te starten. Afval scheiden op basisscholen kan in belangrijke mate bijdragen aan vergroten van kennis en bewustwording van leerlingen ("een nieuwe generatie") op het gebied van afvalscheiding. Over het vervolg van de pilot bent u inmiddels geïnformeerd door middel van een raadsinformatiebrief.
	In 2020 wordt 75% van ons huishoudelijk afval hergebruikt.	Aan de kwartaalrapportages van HVC zien we dat het scheidingspercentage in 2017 is gestegen. Omdat we de jaarresultaten van HVC nog niet hebben, kunnen we op dit moment nog geen definitief percentage noemen. Zodra we de jaarresultaten hebben ontvangen, zullen we u hierover nader informeren.
	In 2020 produceert een inwoner van Zwijndrecht gemiddeld nog honderd kilo restafval per jaar.	Aan de kwartaalrapportages van HVC zien we dat het scheidingspercentage in 2017 is gestegen. Omdat we de jaarresultaten van HVC nog niet hebben, kunnen we op dit moment nog geen definitief percentage noemen. Zodra we de jaarresultaten hebben ontvangen, zullen we u hierover nader informeren.
	In 2020 zijn de voorzieningen voor en het scheidingsgedrag van onze inwoners zodanig dat de kosten voor inza-	De afgelopen jaren is het scheidingsgedrag van onze inwoners, mede onder invloed van de uitvoering van het beleidsplan, verbeterd. De PMD-

	meling en verwerking van huishoudelijk afval beter voorspelbaar en daarmee beter beheersbaar zijn.	inzamelcontainers hebben hierbij geholpen. Ook hebben wij de voorbereidingen getroffen om tot ondergrondse containerisatie in onder andere Heerjansdam over te gaan. Beheersing van de kosten blijft een punt van aandacht, mede omdat wij niet op alle aspecten die daarin een rol spelen invloed hebben. Voorbeelden daarvan zijn marktwerking, die de vergoedingen en/of verwerkingskosten van ingezamelde grondstoffen bepaalt, en de belasting van de rijksoverheid op verbranden/storten van restafval. Het nieuwe kabinet is voornemens om het tarief van deze belasting te verhogen van 13 euro per ton naar 20 euro per ton ingezameld restafval.
9.2 Duurzame energieopwekking	Wij geven invulling aan de mondiale opgave om het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen door de energievraag te reduceren en het aandeel hernieuwbare energie te vergroten. Hiervoor gaan we (nieuw) energiebeleid opstellen, inclusief een maatregelenpakket.	In onze vastgestelde energievisie is de ambitie verwoord, dat gemeente Zwijndrecht in 2050 energie neutraal is. Onze energieagenda bevat hier toe voor de komende tijd een maatregelen pakket. Dit pakket richt zich onder andere op energiebesparing en –opwekking bij de bestaande woningbouw en bedrijven.
9.3 Natuur- milieu-educatie	Via NME en duurzaamheidscommunicatie streven wij ernaar meer bewustwording en handelingsperspectief te realiseren.	Ook in 2017 hebben we samen met onze maatschappelijke partners uitvoering gegeven aan ons NME-programma. Evenementen als de boomfeestdag en de dag van de duurzaamheid zijn hiervan voorbeelden.
9.4 Luchtkwaliteit	Samen met Drechtstedenpartners blijven we uitvoering geven aan maatregelen uit het <i>Programma Luchtkwaliteit Drechtsteden</i>. Daarbij bewaken en monitoren wij dat de luchtkwaliteit blijft voldoen aan wettelijke normen.	In 2017 is de luchtkwaliteit in onze gemeente gemonitord. Daarbij hebben we vastgesteld dat onze luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke normen.
9.5 Onderhoud openbare ruimte, participatie	Blijven realiseren van de door u vastgestelde kwaliteitsdoelstellingen openbare ruimte. Via de kwaliteitsmonitor en de paragraaf kapitaalgoederen wordt u hierover jaarlijks geïnformeerd.	In het integraal beheerplan 2014-2017 is bepaald dat de openbare ruimte grotendeels op B-niveau wordt onderhouden en bepaalde onderdelen op C-niveau (bv elementenverharding en plantsoenen). Middels dagelijks onderhoud en planmatig/groot onderhoud wordt uitvoering gegeven aan deze op-

		dracht. Middels inspecties (bv. verharding en speeltuinen) en schouwen (bijvoorbeeld groen en zwerfafval) monitoren we of wij de afgesproken kwaliteit realiseren. Over het algemeen worden de afgesproken kwaliteitsambities behaald (verharding, zwerfafval, bomen en speeltuinen) ook de kwaliteitsambities voor groen worden in hoofdlijnen behaald. Aandachtspunten zijn wel het gras en de onkruidbestrijding voornamelijk tijdens het groeiseizoen.
	Het realiseren van een kader om te komen tot een breed gedragen uitvoeringsprogramma waardoor het aanplanten van 500 extra bomen bijdraagt aan het groenbeeld wat hiermee beoogd wordt.	Gedurende het plantseizoen van 2017 is de doelstelling om gedurende deze raadsperiode 500 extra bomen aan te planten gerealiseerd. Locaties waar onder andere extra bomen gepland zijn, zijn de Luikse singel, de Munnikensteeg en het van Limburg Stirumplantsoen (speeltuin). Aanvullend op deze ambitie zijn er onder de noemer "Groen doen we samen" op de duurzaamheidsmarkt meer dan 100 bomen uitgedeeld aan inwoners voor in hun tuin.
	Stimuleren en faciliteren van bewonersinitiatieven in relatie tot de openbare ruimte	Middels Pak Aan! faciliteert de gemeente inwonersinitiatieven. Van de in totaal 36 lopende of afgeronde initiatieven heeft een groot gedeelte betrekking op de openbare ruimte. Denk hierbij aan opruimacties, adoptiegroen, bankjes en verkeer.

Reguliere taken		
Doelstelling	Activiteiten 2017 - 2018	Realisatie 2017
9.1 We dragen zorg voor een duurzame, klantvriendelijk inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, waarbij de maatschappelijke kosten aanvaardbaar en beheersbaar blijven.	- Regie voeren over op de dienstverleningsovereenkomst met HVC. - Samen HVC voorlichting geven aan inwoners om aan afvalscheiding te (blijven) doen. - Uitvoeren van het beleid "inzameling en verwerking huishoudelijk afval".	- We voeren regie over op de dienstverleningsovereenkomst met HVC. - We geven samen met HVC voorlichting aan inwoners om aan afvalscheiding te (blijven) doen. - We voeren het beleid "inzameling en verwerking huishoudelijk afval" uit.

9.2 We dringen overlast door honden(-bezitters) terug en bieden voldoende gebruiksmogelijkheden voor honden(-bezitters).	We zorgen voor voldoende gebruiksmogelijkheden voor hondenbezitters (beheer en onderhoud aan de losloop- en aanlijngebieden,	Onderhoud en beheer heeft plaatsgevonden. Incidenteel is de hondenpoepzuiger ingezet in gebieden met veel overlast en evenemententerreinen. Borden zijn waar nodig vervangen of opnieuw geplaatst
9.3 We brengen door het sturen van parkeergedrag, vraag en aanbod in evenwicht.	Het beperken van overlastgevende geparkeerde voertuigen (onder andere uitgeven parkeervergunningen, uitvoering geven aan het "grote voertuigen-beleid").	In een groot deel van onze gemeente is een blauwe zone geïntroduceerd. Eind 2017 is de werking van deze zone geëvalueerd. De resultaten van deze evaluatie zullen wij binnenkort met u delen.
9.4 We dragen zorg voor de bereikbaarheid van de havens en waterkerende werken.	Op basis van het havenbeheerplan plegen we onderhoud aan havens en waterkerende werken.	In 2017 hebben we het beheerplan uitgevoerd.
9.5 We bevorderen duurzame ontwikkelingen.	- We ontwikkelen een energiestrategie met doelstellingen en concrete acties om energie te besparen en het gebruik van hernieuwbare energie te vergroten. Dit doen we samen met bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners. - We voeren regie op de omgevingsdienst. - Regionaal wordt een nieuwe energiestrategie opgesteld waar wij actief bij betrokken zijn. - (Regionale) projecten om energiegebruik terug te dringen en schonere brandstof te gebruiken worden gecontinueerd zoals het energieloket en de activiteiten met en door Drechtse Stroom.	In 2017 hebben we onze energieagenda vastgesteld en in uitvoering genomen. Deze agenda is in nauwe samenhang met de regionale energiestrategie tot stand gekomen. Vaststelling van de regionale energiestrategie is in het begin van 2018 voorzien. (Zie ook Speerpunten & Nieuw beleid 9.2.)
9.6 We dragen zorg voor de kwaliteit en het functioneren van het rioolstelsel.	We zorgen voor een goed functionerend rioolstelsel en doorlopen hierbij de belangrijke processen binnen de beheercyclus. Dit varieert van het inspecteren van een deel van het rioolstelsel, het verhelpen van calamiteiten tot aan klein en groot onderhoud en tenslotte vervanging.	Zie doelstelling 9.6 in het hoofdstuk Wat hebben we bereikt.
9.7 We beheren en onderhouden de gemeentelijke begraafplaatsen.	- We verzorgen uitvaarten. - We beheren en onderhouden de gemeentelijke begraafplaatsen.	Zie doelstelling 9.7 in het hoofdstuk Wat hebben we bereikt.

9.8 We zorgen dat de kwaliteit van de groenvoorziening, zoveel mogelijk aansluit bij de wensen van de bewoners.	- We geven uitvoering aan het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) voor de groenvoorziening. - We zorgen, binnen de financiële kaders, voor een speelaanbod in de openbare ruimte dat aansluit bij de behoefte en tevens voldoet aan de veiligheidseisen.	Zie doelstelling 9.8 in het hoofdstuk Wat hebben we bereikt.
9.9 We zorgen dat de kwaliteit van de wegen, bruggen en openbare verlichting zoveel mogelijk aansluit bij de wensen van de bewoners.	We geven uitvoering aan het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) voor de bovengrondse civiele objecten zoals wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken (droog), et cetera.	Zie doelstelling 9.9 in het hoofdstuk Wat hebben we bereikt.

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting (2014)*	Zuid Holland	Begroting 2017	Realisatie 2017	bron
Bij doelstelling 9.1 Afval					
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner) (2014)	229	257	200	229 (2014)	CBS
Bij doelstelling 9.5 Milieu					
Hernieuwbare elektriciteit (%) (2015)	0,3	6,5	>	0,9 (2015)	RWS
Bij doelstelling 9.9 Infrastructuur					
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig % (2015)	5	7 (2015)	≤	7 (2015)	VeiligheidNL
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser % (2015)	10	9 (2015)	≤	12 (2015)	VeiligheidNL

* www.waarstaatjegemeente.nl

Verbonden partij	Bijdrage aan doelstellingen gemeente Zwijndrecht*	Risico's
Bij doelstelling 9.1: GR GEVUDO	De Gemeenschappelijke regeling GEVUDO (Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en omstreken) heeft tot doel het behartigen van aandeelhoudersbelangen van de deelnemers in NV HVC, in de ruimste zin des woords, en het daarbij uitoefenen van stemrecht in de aandeelhoudersvergaderingen van NV HVC.	Risico: financieel Kans: midden
Bij doelstelling 9.5: GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid	De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten. Vanuit het Regionaal	

	Meerjarenprogramma (Rmjp) worden diverse regionale activiteiten op het gebied van duurzaamheid uitgevoerd, evenals het opstellen van het regionale energiebeleid	
Bij doelstelling 9.8: GR Koepelschap Buitenstedelijk Groen	De <i>Gemeenschappelijke regeling Koepelschap Buitenstedelijk Groen</i> had aanvankelijk een brede doelstelling gericht op het beheer van groen en gezamenlijke beleidsontwikkeling. Door het ontstaan van andere samenwerkingen die ook actief sturen op ontwikkeling en aanleg van recreatiegebieden, is aan het bredere takenpakket van het Koepelschap beperkt invulling gegeven. Wat overbleef was vooral de financiële verevening tussen gemeenten die deelnemen aan een recreatieschap en de provincie. Deze is niet langer gewenst en werd als onnodig complex en ondoorzichtig ervaren. Daarom is door het Algemeen Bestuur en uw raad besloten het Koepelschap op te heffen.	<i>Koepelschap is in 2017 opgeheven.</i>
GR Drechtsteden	De <i>Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden</i> draagt bij aan dit programma door het opstellen van regionaal beleid en een uitvoeringsprogramma voor een regionaal verkeers- en vervoersplan, en een regionaal groenstructuurplan en uitvoeringsprogramma, waarin de hoofdlijnen van het regionaal beleid ten aanzien van de groene ruimte zijn vastgelegd. Het adviseren over en het ontwerpen en voorbereiden van civieltechnische werken alsmede het voeren van projectleiding en het houden van toezicht op de uitvoering van werken behoort tevens tot de werkzaamheden.	Risico: bestuurlijk Kans: laag

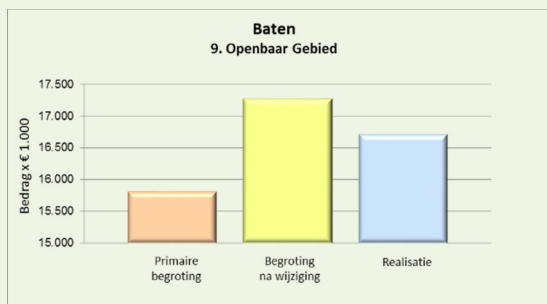
* Indien van toepassing wordt de bijdrage van een verbonden partij aan een activiteit toegelicht in de tabellen met betrekking tot speerpunten & nieuw beleid en reguliere taken.

9.4 Wat heeft het gekost?

Programma 9 Openbaar Gebied	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-25.002	15.743	-9.259	-27.410	16.141	-11.269	-26.085	15.877	-10.208	1.325	-264	1.061
Mutaties reserves	0	65	65	-96	1.126	1.030	-134	835	700	-38	-292	-330
Resultaat	-25.002	15.807	-9.194	-27.506	17.267	-10.239	-26.219	16.711	-9.508	1.287	-556	731

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

10. Financiën

Het totaalbedrag van dit programma (lasten voor bestemming) bedraagt € 911.000.

Dit programma bevat de activiteiten en de daaraan verbonden lasten voor de producten:

- belastingen	€ 830.000
- beleggingen	€ 32.000
- onvoorzien	€ 0
- overige baten en lasten	€ 49.000
- algemene uitkering gemeentefonds	€ 0

De bijbehorende baten zijn verantwoord onder de Algemene dekkingsmiddelen (Programma 11) met uitzondering van de baten van het product Overige baten en lasten van € 234.000. Hieronder gaan we in het kort in op een aantal activiteiten.

Belastingen

De lasten betreffen de interne doorberekening (bijdragen aan Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden) voor heffing en invordering, de afhandeling bezwaar- en beroepsschriften van de Wet onroerende zaken en Onroerende zaakbelastingen en een dotatie aan de voorziening dubieuze belastingdebiteuren. Daarnaast betreffen de lasten, door de invoering van precario op kabels en leidingen in 2017, ook een interne doorbelasting van de precario op kabels en leidingen. Deze last bij precario is de tegemoetkoming in de woonlasten van € 22,- op de afvalstoffenheffing, op het product afvalinzameling.

Beleggingen

Zwijndrecht neemt met andere gemeenten deel in het aandelenkapitaal van instellingen met een zeker nut voor de gemeente, zoals nutsbedrijven (Eneco, Oasen en Evides), de BNG en ROM-D. Onder deze post worden de lasten verantwoord die zijn verbonden aan het houden van beleggingen.

Onvoorzien

Dit product bevat het budget voor onvoorziene uitgaven. Alleen de raad is bevoegd tot het nemen van besluiten over de besteding van deze post. Hier worden geen lasten geboekt. In 2017 zijn er geen voorstellen ingediend ten laste van de post onvoorzien. Het bedrag van € 50.000 is vrijgevallen ten gunste van het jaarresultaat (Tweede Bestuursrapportage 2017).

Overige baten en lasten

Dit product bevat overige lasten, zoals eindheffing werkkostenregeling (WKR) en correcties BTW en BCF.

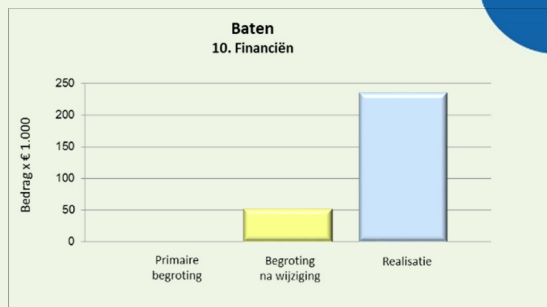
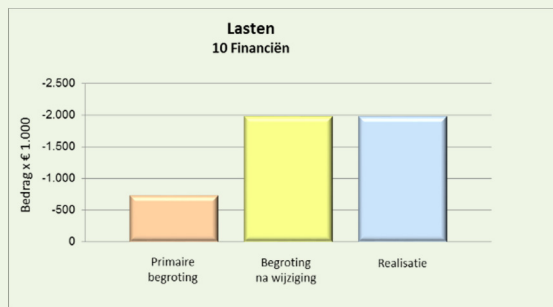
Algemene uitkering gemeentefonds

De lasten van deze post bestaan uit mutaties met de reserve taakmutaties.

Programma 10 Financiën	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-509	0	-509	-909	52	-857	-911	235	-676	-1	183	182
Mutaties reserves	-223	0	-223	-1.067	0	-1.067	-1.067	0	-1.067	0	0	0
Resultaat	-733	0	-733	-1.977	52	-1.925	-1.978	235	-1.743	-1	183	182

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

11. Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen

Binnen de begroting bestaat er onderscheid tussen specifieke dekkingsmiddelen en algemene dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen (bijvoorbeeld opbrengsten voor het ophalen van afval, verstrekken van vergunningen, onderhouden van het riool, reisdocumenten, et cetera) hangen samen met een concreet beleidsveld en staan (indirect) opgenomen in de betreffende programma's. Deze dekkingsmiddelen verlagen het saldo van lasten en baten op de betreffende programma's in de begroting. De algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van specifieke dekkingsmiddelen, doordat zij vrij aan te wenden zijn. De besteding van deze inkomsten is niet aan een bepaald programma (doel) gebonden. De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de bestedingen van de programma's 1 tot en met 9 en de rest van de begroting.

Het totaalbedrag (saldo) van dit programma bedraagt € 76.736.000. Dit betreft circa 60,8% van de totale baten (exclusief reserves).

Dit overzicht bevat de activiteiten en de daaraan verbonden baten en voor de producten:

- lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- uitkering gemeentefonds
- dividend
- saldo van de financieringsfunctie (renteresultaat)
- overige algemene dekkingsmiddelen.

De bijbehorende lasten zijn verantwoord in programma 10 Financiën. Hieronder gaan we eerst in het kort in op een aantal activiteiten.

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden draagt zorg voor de heffing en invordering, afhandeling bezwaar- en beroepsschriften van de Wet onroerende zaken, Onroerende zaakbelastingen en Precariobelasting. De baten van deze lokale heffingen zijn op dit product verantwoord.

Uitkering gemeentefonds

De uitkering uit het gemeentefonds bestaat uit:

- algemene uitkering
- integratie- en decentralisatieuitkeringen
- deelfonds sociaal domein (vanaf 2015)

De algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de belangrijkste vrij besteedbare/afweegbare inkomstenbron voor de gemeente en wordt voornamelijk bepaald door beleidsvoornemens van de rijksoverheid. De belangrijkste integratie- en decentralisatieuitkering voor onze gemeente betreft de (oude) Wmo.

Dividend

Zwijndrecht neemt met andere gemeenten deel in het aandelenkapitaal van instellingen met een zeker nut voor de gemeente, zoals nutsbedrijven (Eneco, Evides en Oasen), de BNG en ROM-D. Onder deze post worden de dividenden verantwoord die zijn verbonden aan het houden van beleggingen.

Naast de dividenden van bovengenoemde instellingen verantwoorden we hier ook de garantstel-
lingsprovisie van HVC.

Saldo van de financieringsfunctie (renteresultaat)

Het saldo van de financieringsfunctie is opgebouwd uit drie componenten:

- de ontvangen en betaalde rente over leningen en verstrekkingen (paragraaf treasury);
- de toe te rekenen rente aan grondexploitaties (paragraaf grondbeleid);
- en de omslagrente (paragraaf financiering).

Zoals bovenstaand staat aangegeven is in de bijbehorende paragraaf een nadere toelichting over de rentecomponent te vinden.

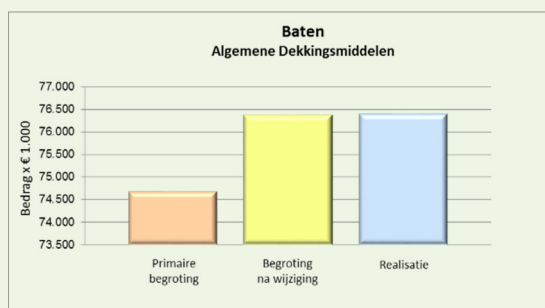
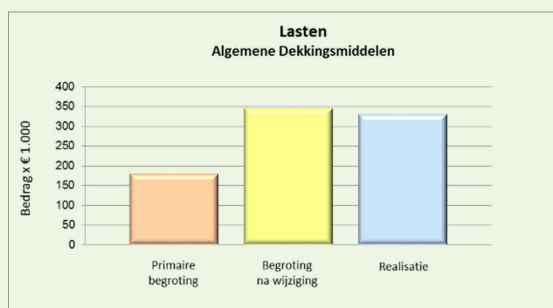
Overige algemene dekkingsmiddelen

Er is geen sprake van overige algemene dekkingsmiddelen.

Algemene Dekkingsmiddelen	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	181	74.690	74.871	347	76.380	76.726	332	76.404	76.736	-15	25	10
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	181	74.690	74.871	347	76.380	76.726	332	76.404	76.736	-15	25	10

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

12. Overhead

Inleiding

Tot en met 2016 werden de overheadkosten (onder andere personeel, informatie, communicatie, huisvesting, financiën) verantwoord op kostenverdeelstaten en deze kosten werden vervolgens via verdeelsleutels (in Zwiindrecht op basis van productieve uren van de afdelingen) toegerekend aan de producten/programma's. In de begroting 2017 werd, vanwege de BBV-wijzigingen, het onderdeel Overhead ingevoerd.

Door de invoering van een onderdeel Overhead worden de kosten van onder andere huisvesting, afdelingshoofden/teamleiders, bijdrage aan het SCD/OCD, gebundeld tot één onderdeel. Deze kosten worden dus niet meer doorbelast aan de afdelingen en als opslag verwerkt in het uurtarief naar de producten. Dit betekent dat de kosten van de producten/programma's afnemen. Daar staan de kosten van de overhead op het onderdeel Overhead tegenover. Het is dus een verschuiving van programma's naar het onderdeel Overhead (per saldo budgettair neutraal).

Om het budgettair neutraal te kunnen laten verlopen is het wel nodig dat in de tariefstelling van de belastingen er extra comptabel rekening gehouden dient te worden met de overheadcomponent. Om die reden zal er ook gewoon overhead doorberekend moeten worden naar het grondbedrijf, de investeringen en de fiscale tarieven (dit gebeurt dan extra comptabel). Hiermee komt er een eind aan de vele kostenverdelingen van overhead tussen programma's.

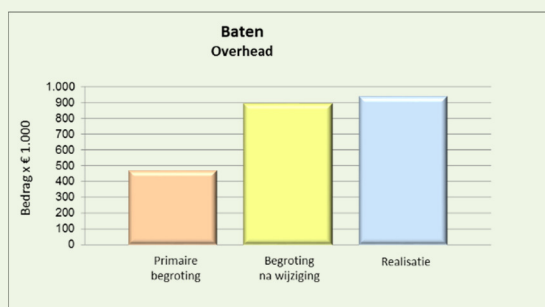
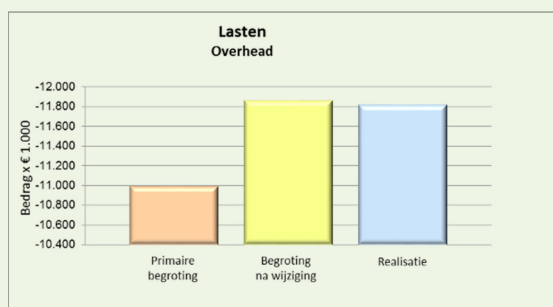
Overhead

Voor 2017 is de realisatie van de overhead per saldo uitgekomen op € 11.276.000.

Overhead	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	-10.987	82	-10.906	-11.629	264	-11.365	-11.586	310	-11.276	43	47	90
Mutaties reserves	0	385	385	-230	629	399	-230	629	399	0	0	0
Resultaat	-10.987	467	-10.521	-11.859	893	-10.966	-11.816	939	-10.877	43	47	90

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

13. Vennootschapsbelasting

In 2015 is het wetsvoorstel modernisering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsondernemingen aangenomen door de Tweede Kamer. Het achterliggende doel van het wetsvoorstel is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Sindsdien is er voor gemeenten en provincies een vennootschapsbelastingplicht. Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente verplicht vennootschapsbelasting te betalen over haar ondernemingsactiviteiten.

De inventarisatie van de ondernemingsactiviteiten is afgerond en hieruit is gebleken dat straatparkeren en bouwgrondexploitaties fiscale ondernemingen voor de vennootschapsbelasting zijn. Voor het straatparkeren is er een vrijstelling. Hieruit volgt dat alleen uit de bouwgrondexploitaties een vennootschapsbelastinglast volgt.

In samenwerking met de fiscalist zijn we tot een inschatting van de vennootschapsbelastinglast voor 2016 en 2017 gekomen. Aangezien er in 2016 en 2017 alleen verrekenbare verliezen zijn, is de vennootschapsbelastinglast voor deze jaren nihil. Deze inschatting is zorgvuldig tot stand gekomen, maar nog niet met de Belastingdienst afgestemd. De definitieve aanslag kan afwijken van het nu ingeschatte bedrag. De hoogte van de verrekenbare verliezen kunnen we nog niet voldoende nauwkeurig inschatten om een bedrag als recht onder de balans op te nemen. Dit omdat er op landelijk niveau nog discussiepunten met de Belastingdienst zijn. Om deze reden hebben wij uitstel aangevraagd.

Vennootschapsbelasting	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

1. Paragraaf Lokale Heffingen

Inleiding

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies, ook wel rechten genoemd (bijvoorbeeld leges, marktgeld, lijkbezorgingsrecht of reinigingsrecht), of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing en rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de betreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen, waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. De opbrengsten hieruit kunnen door de raad vrij binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerendezaakbelastingen (OZB), precariobelasting en (van nature) de hondenbelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide type heffingen en bevat conform de Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten de onderdelen:

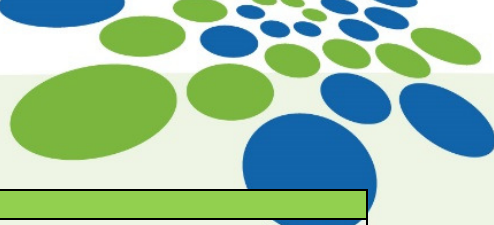
- de uitgangspunten van het tarievenbeleid
- een overzicht van de geraamde opbrengst gemeentelijke heffingen
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen met betrekking op de kostendekkendheid en een toelichting op de uitgangspunten
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Naast bovenstaande verplichte onderdelen is de paragraaf uitgebreid met de volgende onderdelen:

- ontwikkelingen en actualiteiten
- toelichting overige lokale heffingen (OZB, precario, parkeren, hondenbelasting, binnenhaven-gelden, BIZ).

Uitgangspunten tarievenbeleid

In 2017 zijn de tarieven voor de diverse heffingen overeenkomstig de belastingvoorstellen met de volgende percentages verhoogd:

Type	Toelichting		
- Hondenbelasting			
- Leges	}	1,00%	(Inflatie)
- Precariobelasting			
- Reinigingsrechten			
- Lijkbezorgingsrechten		2,00%	(Dubbele inflatie)
- Onroerende-zaakbelastingen (OZB)			
- woningen		1,00%	(1% inflatie en daarnaast technische correctie wegens 3,1% gemiddelde waardestijging)
- niet-woningen		1,00%	(1% inflatie en daarnaast technische correctie wegens 1% gemiddelde waardedaling)
- Marktgeden		1,00%	(Inflatie. Daarnaast berekenen we, evenals in 2016, de stroomkosten door)
- Rioolheffing			
- een - en meerpersoonshuishoudens (EPH en MPH)		2,60%	
- Afvalstoffenheffing		3,50%	
- Parkeergelden en naheffings-aanslagen parkeerbelasting		0,00%	

Overzicht opbrengst gemeentelijke heffingen

Onderstaande tabel geeft weer welke opbrengsten uit lokale heffingen ten opzichte van de (bijgestelde) begroting in 2017 zijn gerealiseerd en, ter vergelijking, 2016. Wij merken op dat de verschillen tussen de verantwoording 2016 en 2017 geen indicatie geven van de stijging of daling van de tarieven, maar van de totale opbrengst. Factoren zoals ontwikkelingen in de WOZ-waarde en areaaluitbreiding spelen bij de onroerendezaakbelastingen een belangrijke rol. Ook opbrengsten uit voorgaande jaren kunnen de opbrengst beïnvloeden.

Totaaloverzicht opbrengst gemeentelijke heffingen (bedragen * € 1.000)

Heffingssoort	Rekening 2016	Primaire begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017
Ongebonden heffingen				
(algemene dekkingsmiddelen)				
Onroerende zaakbelastingen	9.681	9.643	9.603	9.585
Precariobelasting (*)	1447	1408	1.348	1.313
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	11.128	11.051	10.951	10.898
Gebonden heffingen				
Afvalstoffenheffing (*)	5.867	6.059	6.059	6.055
Rioolheffing	5.389	5.766	5.806	5.830
Hondenbelasting (**)	169	179	178	173
Lijkbezorgingsrechten (inclusief huuropbrengsten)	757	862	747	776
Leges Vergunningverlening (bouwleges en APV)	433	421	521	767
Leges Publiekscontacten (inclusief rijksleges)	852	881	934	942
Parkeergelden/belasting	636	434	414	415
Binnenhangelden	59	49	49	51
Marktgeden (inclusief stroomkostenvergoeding)	71	71	71	70
Bijdrage Investeringszone Groote Lindt	88	89	89	95
Reinigingsrecht	45	45	45	39
Subtotaal gebonden heffingen	14.366	14.857	14.913	15.213
Totaal heffingen	25.494	25.908	25.864	26.111

N.B.:

(*)Dit is exclusief de compensatie op deze heffing (tegemoetkoming woonlasten).

(**) Door de invoering van het product hondenbeleid is de opbrengst hondenbelasting met ingang van 2013 niet langer onder de algemene dekkingsmiddelen geraamd, maar onder het betreffende product in Programma 9 en in dit overzicht onder de gebonden heffingen. Dit neemt niet weg dat door de uitspraak in cassatie door de Hoge Raad eind 2013 de hondenbelasting als algemeen dekkingsmiddel mag worden beschouwd. Destijds is de afspraak met de raad gemaakt dat deze opbrengsten ingezet worden voor het hondenbeleid.

Tegemoetkoming in de woonlasten

In verband met de precariobelasting op kabels en leidingen die nutsbedrijven doorbelasten aan huishoudens is in 2017 een tegemoetkoming in de woonlasten verstrekt van € 22,- per huishouden. De burgers zijn hierover op verschillende manieren geïnformeerd en het uit te keren bedrag is óf verrekenend met de nog openstaande aanslag gemeentelijke belastingen óf, wanneer verrekening niet mogelijk was, uitbetaald. Ook huishoudens die kwijtschelding van gemeentelijke belastingen krijgen, hebben deze tegemoetkoming ontvangen.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen met betrekking tot de kostendekkendheid en een toelichting op de uitgangspunten

Het centrale uitgangspunt blijft, dat er gestreefd wordt naar maximale kostendekkendheid. Dit streven naar kostendekkendheid wordt gezien als de uitvoering van het uitgangspunt dat de "gebruiker betaalt". Anders wordt de rekening immers bij alle burgers neergelegd.

Zoals in de inleiding is gemeld, komen de opbrengsten van belastingen toe aan de algemene middelen en kunnen deze vrij worden besteed. Dit zijn onder meer de onroerendezaakbelasting en de precariobelasting. Het criterium kostendekkendheid is hier niet aan de orde. De toelichtingen op en uitgangspunten voor deze belastingen worden daarom gegeven onder Toelichting op de overige lokale heffingen.

De opbrengsten van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de marktgelden, de lijkbezorgingsrechten, reinigingsrechten en de leges zijn niet vrij besteedbaar. Deze opbrengsten moeten aangewend worden voor de gerelateerde prestaties. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid. De doorberekende overhead is afzonderlijk inzichtelijk gemaakt en opgesplitst in bedrijfsvoeringskosten en overhead afdelingshoofd. Bij de kostendekkendheid is gebruik gemaakt van de berekening zoals die is voorgeschreven door de commissie BBV. Deze berekening is echter samengesteld naar de nieuwe methodiek van taakvelden.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelverplichting voor huishoudelijk afval heeft. De heffing is afhankelijk van de omvang van het betreffende huishouden. Er worden twee tarieven gehanteerd, namelijk voor één- en meerpersoonshuishoudens.

De tarieven ontwikkelden zich de afgelopen jaren als volgt (x € 1):

	2014	2015	2016*	2017*
Meerpersoonshuishoudens (Mph)	290,16	300,24	309,24	320,00
Eenpersoonshuishoudens (Eph)	265,32	274,56	280,92	290,00
Stijging Mph	0,00%	3,47%	3,00%	3,48%
Stijging Eph	0,00%	3,48%	2,32%	3,23%

* Tarief is inclusief tegemoetkoming woonlasten € 22,-

De geringe verschillen in stijgingspercentages tussen de meerpersoonshuishoudens en eenpersoonshuishoudens worden veroorzaakt door de afronding van de jaartarieven, omdat deze deelbaar moeten zijn door 12. Net als in 2016, is in 2017 een tegemoetkoming in de woonlasten van € 22,- verstrekt. Deze tegemoetkoming is verwerkt via de afvalstoffenheffing.

Er is sprake van minimale overschrijding van de kostendeckendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendeckendheid	
Kosten taakveld(en) inclu (omslag)rente	
- Kwijtschelding	608.814
- Ophalen	6.325.609
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	1.039.738
Netto kosten taakveld	5.894.685
Overige toe te rekenen kosten:	
- overhead bedrijfsvoeringskosten	86.813
- overhead afdelingshoofd	34.916
Totaal overige kosten	121.729
Totale kosten	6.016.414
Opbrengst heffingen	6.054.702
Dekking	100,6%

Het overschot, € 38.000, wordt gestort in de reserve Reiniging.

Stand van reserve Reiniging

Zoals we u in beide bestuursrapportages in 2017 hebben meegedeeld, hebben zich enkele afwijkingen (zowel lasten en baten) op het product afvalinzameling en reiniging voorgedaan, zoals:

- kwijtscheldingsbedrag ophogen met € 25.000
- hogere kosten knakenteam en onderhoud afvalbakken € 15.000

Hierdoor liep het oorspronkelijk geraamde exploitatiekort en de onttrekking aan de reserve op tot naar verwachting circa € 40.000. Echter enkele andere lasten bleken in werkelijk iets lager te zijn, waardoor per saldo een exploitatieoverschot van circa € 38.000 is ontstaan. De reserve reiniging bedraagt eind 2017 dan nog circa € 69.000.

Gescheiden inzamelen

De gemeente heeft de inzameling van afval in de gemeente uitbesteed. Dit wordt verzorgd door HVC. De kosten, die HVC maakt voor de inzameling en verwerking van afval, worden doorberekend in het

tarief. De gedachte daarachter was dat de bedongen taakstelling met HVC en het effect van ons afvalbeleid (meer gescheiden inzamelen, minder kosten voor verwerking restafval) zou leiden tot het kunnen beheersen van de kosten van inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Voor het gescheiden inzamelen van PMD (Plastic verpakkingen, Metalen verpakkingen, en Drankpakken) lijkt dit resultaat op te gaan leveren, dat wil zeggen dat de opbrengst hiervan gestaag groeit.

Reinigingsrechten

Uit de begroting van HVC blijkt dat met de thans voorgestelde tarieven geen winst wordt gemaakt en deze daarmee kostendekkend zijn. Bij de jaarrekening van HVC zal blijken of de gemeente een eventueel overschot zal ontvangen of zal bijdragen in het tekort. Deze zullen worden verrekend met de egalisatiereserve reiniging.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven ter dekking van de kosten van de gemeentelijke watertaken. Hieronder valt stedelijk afvalwater, hemelwater (regenwater) en grondwater. Rioolheffing wordt geheven van gebruikers van percelen van waaruit water direct of indirect wordt afgevoerd op de gemeentelijke riolering. In 2017 is het tarief voor alle huishoudens gelijkgetrokken. Bij niet-woningen is het tarief gekoppeld aan het waterverbruik met een bedrag per gebruik van 250 m3. De tarieven ontwikkelden zich de afgelopen jaren als volgt (x € 1):

	2014	2015	2016	2017
Meerpersoonshuishoudens (Mph)	226,08	248,16	267,96	274,80
Eenpersoonshuishoudens (Eph)	141,24	186,12	234,48	274,80
Stijging Mph	8,78%	9,77%	7,98%	2,55%
Stijging Eph	35,91%	31,78%	25,98%	17,20%

Er is sprake van volledige kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld(en)	
- Riolering algemeen	4.353.636
- Rioolbemaling	404.955
- Baggeren en reinigen kolken	361.824
- Kwijtschelding	505.304
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	923.678
Netto kosten taakveld	4.702.041
Overige toe te rekenen kosten:	
- overhead bedrijfsvoeringskosten	380.682
- overhead afdeling	131.548
- BTW	615.924
Totaal overige kosten	1.128.154
Totale kosten	5.830.195
Opbrengst heffingen	5.830.197
Dekking	100,0%

De gemeente koopt voor de rioleringszorg diensten of goederen in. Daarover betalen we BTW. Besloten is om vanaf 2016 deze BTW als kosten in de rioolheffing op te nemen. Conform de BBV wordt deze BTW extra-comptabel doorberekend in het tarief. Het gaat om een bedrag van € 615.924. De

kosten van de rioolheffing zijn gebaseerd op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). In dit plan zijn de kosten voor de rioleringsvoorzieningen voor de komende vijftig jaar opgenomen.

Om al te grote schommelingen in de tariefstelling te voorkomen is een voorziening gevormd. Bij eventuele overschotten of tekorten worden deze ten gunste of ten laste van de voorziening gebracht. In 2017 is er een € 615.924 uit de voorziening onttrokken vanwege de BTW-component en vanwege het exploitatie-overschot is er een storting gedaan van € 1.534.920. De voorziening komt daarmee op een saldo van € 2.730.000.

Marktgelden

We kennen in Zwijndrecht twee weekmarkten, namelijk Heer Oudelands Ambacht en Winkelcentrum Walburg. De tarieven zijn bepaald naar ingenomen vierkante meters op het marktterrein. De marktmeester wordt ten dele ingezet in Zwijndrecht en voor het andere deel gedetacheerd bij de gemeenten Dordrecht en Hendrik-Ido-Ambacht. In de Eerste Bestuursrapportage 2017 is gemeld dat deze detachering wordt gecontinueerd, waarvoor een vergoeding wordt ontvangen.

De marktgelden worden geheven ter dekking van de kosten voor het beschikbaar stellen van marktplaatsen op gemeentegronden.

Er is sprake van gedeeltelijke kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld(en)	
- energiekosten	7.625
- overige kosten	4.740
- inzet marktmeester	79.480
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	62.437
Netto kosten taakveld	29.408
Overige toe te rekenen kosten:	
- overhead bedrijfsvoeringskosten	34.434
- overhead afdeling	24.198
Totaal overige kosten	58.632
Totale kosten	88.039
Opbrengst marktgelden	69.710
Dekking	79,2%

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten worden geheven ter dekking van de kosten van de openbare begraafplaatsen Jeroen Boschlaan, Munnikensteeg en Heerjansdam en het rouwcentrum Uranusstraat. Voor deze heffing is het uitgangspunt kostendekkendheid.

Er is sprake van gedeeltelijke kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid	
Kosten taakveld(en)	
Loonkosten eigen personeel, inclusief inhuur	322.497
Overige ambtelijke kosten	80.434
Onderhoud beplanting	185.865
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	22.628
Exploitatiekosten van de 3 begraafplaatsen en rouwcentrum	218.649
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	80.762
Netto kosten taakveld	749.311
Overige toe te rekenen kosten:	
- overhead bedrijfsvoeringskosten	353.572
Totaal overige kosten	353.572
Totale kosten	1.102.883
Opbrengst rechten	740.095
Dekking	67,1%

De bovenstaande opbrengst betreft de opbrengsten (rechten) van het rouwcentrum en de drie begraafplaatsen, € 740.095. De overige opbrengsten (niet zijnde heffingen, zoals bijvoorbeeld catering, huur aula Heerjansdam) van € 35.000 zijn in bovenstaande opbrengsten in het onderdeel "inkomsten excl. heffingen" opgenomen.

De afgelopen jaren hebben wij de opbrengsten moeten bijstellen. Eén van de oorzaken is, dat de raming van de opbrengsten niet bijgesteld is aan de realisatie van de afgelopen jaren. Gezien het verleden is een totale opbrengst (begraafrechten en andere baten) tussen € 750.000 en € 800.000 realistisch. Het dekkingspercentage komt voor 2017 neer op 67,1%.

Leges

Leges worden geheven voor door de gemeente verleende diensten. In de verordening zijn die verschillende diensten ondergebracht in drie titels. Titel 1 betreft diensten met betrekking tot de algemene dienstverlening (voornamelijk publiekscontacten). In titel 2 staan de omgevingsvergunningen. En titel 3 bevat de dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijnen.

Waar dit in voorgaande jaren nog niet verplicht was voor de leges, bepalen de wijzigingen in de BBV nu dat per heffing de kostendekkendheid aangetoond moet worden. Alleen bij leges zijn de tarieven voor verschillende activiteiten in één belastingverordening geregeld, waardoor zich de vraag voordoet op welk niveau de kostendekkendheid moet worden getoetst. Het uitgangspunt daarbij is toetsing op verordeningenniveau, waarbij de geraamde lasten van alle benoemde activiteiten worden gedekt door de gezamenlijke baten uit de te heffen leges. De administratie is momenteel nog niet zo ingericht dat hieruit de kostendekkendheid per titel blijkt. Wel is het mogelijk dat een titel wordt gekoppeld aan het totaal van het betreffende product. De kostendekkendheid wordt zodoende aangetoond op productniveau. Daarbij moet worden opgemerkt dat titel 3 besloten zit in titel 1. Dus voor titel 1 en 2 is een dekking van de kosten weergegeven.

Leges Publiekscontacten

De opbrengst van leges voor reisdocumenten en rijbewijzen kent een zekere golfbeweging. Door wijzigingen in de vervangingscyclus in het verleden is er voor beide producten sprake van een onmiskenbare fluctuatie in aanvragen en dito opbrengsten. Er is in totaal € 942.000 aan leges ontvangen. Op de raming van € 934.000 is er sprake van een licht voordeel van € 8.000.

Er is sprake van beperkte kostendeckendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendeckendheid Titel 1	
Kosten taakveld(en)	
Loonkosten personeel	430.160
Overige kosten	1.750.670
Inkomsten taakveld(en), excl leges	31.106
Netto kosten taakveld	2.149.724
Overige toe te rekenen kosten:	
- overhead afdeling	129.790
- overhead bedrijfsvoering	344.513
Totaal overige kosten	474.303
Totale kosten	2.624.027
Opbrengst leges	942.414
Dekking	35,9%

Leges Vergunningverlening (Omgevingsvergunning/APV en bijzondere wetten)

Voor de aanvraag van bouwvergunningen wordt leges geheven. Er wordt een staffel gehanteerd die als grondslag dient voor het berekenen van het legesbedrag. De huidige staffel bestaat al geruime tijd en wordt jaarlijks aangepast op de prijsindex. De huidige systematiek leidt tot een relatief vriendelijker legesbedrag voor de kleine verbouwingen en tegelijk een wat hoger tarief voor de grote projecten.

De opbrengsten voor de bouwleges en APV (totaal € 767.000) vallen beduidend hoger uit dan groot (€ 521.000), het totale voordeel bedraagt € 246.000. De bouwsector lijkt zich langzaam te herstellen. De hogere opbrengst wordt veroorzaakt door het verstrekken van enkele vergunningen voor grote projecten. Vooral nog worden deze vergunningverleningen als incidenteel beschouwd. Ook is in het aantal afgenomen kapvergunningen een lichte stijging te zien.

Er is sprake van beperkte kostendekkendheid. Dit blijkt uit onderstaande berekening (in €):

Berekening kostendekkendheid Titel 2	
Kosten taakveld(en)	
Loonkosten personeel	753.410
Overige kosten	101.284
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	0
Netto kosten taakveld	854.694
Overige toe te rekenen kosten:	
- overhead afdeling	161.044
- overhead bedrijfsvoering	645.067
Totaal overige kosten	806.111
Totale kosten	1.660.805
Opbrengst WABO-leges en APV	766.527
Dekking	46,2%

Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de lokale woonlasten worden gerekend de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze heffingen bepalen het leeuwendeel van de gemeentelijke opbrengsten en bepalen daarmee ook grotendeels de lokale lastendruk.

In onderstaande tabel geven we de ontwikkeling van de gemiddelde WOZ-waarde (= de basis voor het berekenen van de OZB-aanslag) en de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in euro's weer over de laatste vijf jaren. Hier zijn voor de afvalstoffen- en de rioolheffing de voor dat jaar geldende tarieven opgenomen. De afvalstoffenheffing is, net als in 2016, ook in 2017 gecorrigeerd met € 22,- (tegemoetkoming in de woonlasten) in verband met de precarioheffing kabels en leidingen. De gemiddelde woonlast OZB is berekend door de gemiddelde WOZ-waarde te vermenigvuldigen met het gemiddelde tariefpercentage. In de kolom 2017 zijn de gevolgen van de belastingvoorstellen verwerkt.

	2013	2014	2015	2016	2017
Gemiddelde WOZ-waarde	183.000	169.000	164.000	167.000	172.000
OZB eigenaar	221,25	224,09	227,63	229,46	231,51
Afvalstoffenheffing *	290,16	290,16	300,24	309,24	320,00
Rioolheffing-gebruiker	207,84	226,08	248,16	267,96	274,80
Ontwikkeling totale lastendruk	719,25	740,33	776,03	806,66	826,31
Stijging t.o.v. vorig jaar		2,93%	4,82%	3,95%	2,44%

* Tarief is inclusief tegemoetkoming in woonlasten van € 22,-, meerpersoonshuishoudens

Onderstaand een overzicht van de woonlasten (lokale lastendruk) ten opzichte van vorig jaar:

	2014	2015	2016	2017
OZB eigenaar	1,28%	1,58%	0,80%	0,89%
Afvalstoffenheffing	0,00%	3,47%	3,00%	3,48%
Rioolheffing-gebruiker	8,78%	9,77%	7,98%	2,55%
Ontwikkeling lokale lastendruk	2,93%	4,82%	3,95%	2,44%

Vergelijking met andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in de hoogte van de woonlasten is het goed om een vergelijking met andere gemeenten te maken. Dit is een overzicht, afkomstig van het GBD, gebaseerd op de cijfers van 2017.

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffen heffing	Totaal	Rangnr. meerp.huish.
Sliedrecht	179.000	0,1030	185	228	195	608	26
Papendrecht	194.000	0,1305	253	134	247	634	45
Dordrecht	163.000	0,1257	205	173	271	649	60
Alblasserdam	198.000	0,1295	257	185	339	781	260
Hardinxveld-G'dam*	221.000	0,1345	298	247	242	783	266
Hendrik-Ido-Ambacht	221.000	0,1388	307	177	315	799	289
Zwijndrecht*	172.000	0,1346	232	275	342	827	319
Landelijk gemiddelde	228.000	0,1237	271	192	260	723	

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten.

* Voor Hardinxveld-Giessendam en Zwijndrecht is het totaalbedrag verlaagd met respectievelijk € 3,70 en € 22 wegens een tegemoetkoming in de woonlasten.

Het volgende overzicht geeft een vergelijking ten opzichte van het gemiddelde van alle gemeenten in de provincie Zuid-Holland. De wijzigingen in de BBV hebben dit overzicht voorgeschreven. Deze verplichte beleidsindicatoren leiden tot het volgende overzicht:

(Verplichte) beleidsindicatoren	0-meting (2015)*	Zuid Holland (2017)	2017	2020 **	bron
Gemiddelde WOZ waarde in €	164.000	203.000	172.000	177.000	Jaarrekening 2017
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden in €	688	648	797	820	Jaarrekening 2017
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in €	776	718	827	851	Jaarrekening 2017

* www.waarstaatjegemeente.nl en CBS (Statline)

** Gebaseerd op een gemiddelde ontwikkeling van 1% per jaar

Kwijtscheldingen

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen er op neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de zogeheten 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Er vindt ook een vermogenstoets plaats. Een groot deel van de kwijtscheldingen wordt geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen en de afhandeltermijnen te verkorten.

Gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. In onze gemeente verlenen wij kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing voor woningen en voor de eerste hond bij de hondenbelasting.

In onderstaande tabel laten wij de ontwikkeling zien van de verleende kwijtscheldingen over 2016 en 2017.

Bedragen x € 1.000	Rekening 2016	Primaire begroting 2017	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017
Afvalstoffenheffing	529	560	585	609
Rioolheffing	449	441	486	505
Hondenbelasting	11	10	10	11
Totaal	989	1.011	1.081	1.125

Ten opzichte van de jaarrekening 2016 is een toename aan kwijtscheldingen zichtbaar. In de begroting 2018 zijn de ramingen voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing structureel opgehoogd. De toename van de kwijtscheldingen wordt veroorzaakt door de tariefsverhogingen en een toename in het aantal verzoeken om kwijtschelding.

Ontwikkelingen en actualiteiten

a. Macronorm OZB

Tot op heden is de maximale jaarlijkse stijging van de onroerendezaakbelastingen begrensd door de macronorm. Deze macronorm wordt overigens niet per afzonderlijke gemeente gehandhaafd. Overschrijding van deze norm op landelijk niveau kan wel leiden tot aanwijzingen. Voor 2017 was deze norm 1,97%.

b. Precariobelasting op kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven

Er bestond lange tijd onduidelijkheid over het afschaffen van precariobelasting op kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven. In de loop van 2017 is aan deze onduidelijkheid een einde gekomen. De Eerste Kamer heeft op 21 maart 2017 het wetsvoorstel aangenomen om de precario op nutsbedrijven per 1 juli 2017 af te schaffen. Er is wel een overgangsregeling. Gemeenten die op 10 februari 2016 een tarief hadden voor nutsnetwerken kunnen tot en met 2021 precariobelasting hiervan blijven heffen. Hierbij geldt wel dat we maximaal het tarief in rekening kunnen brengen dat gold op 10 februari 2016.

c. Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Diverse keren is onderzoek gedaan naar uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied, als onderdeel van een grotere belastingherziening. In 2015 zijn diverse studies gepubliceerd, onder andere door het Centraal Planbureau (CPB), de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) en, in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de commissie Financiële ruimte voor gemeenten (commissie Rinnooy Kan), over de inrichting en vormgeving van het gemeentelijk belastinggebied. In deze studies wordt, vanuit diverse invalshoeken, gepleit voor een verschuiving van € 4 miljard van rijksbelastingen (loon- en inkomstenbelasting) naar gemeentebelastingen. Voor deze zogenaamde belastingschuif genoemde argumenten zijn versterking van de lokale democratie, vergroting van doelmatigheid en verlaging van de lasten op arbeid, met een positief effect op de werkgelegenheid. Het maken van keuzes en beslissingen hierover is een taak van het kabinet. Eind 2015 zegde het vorige kabinet toe om vóór de zomer van 2016 met voorstellen te komen voor een hervorming/uitbreiding van het lokale belastinggebied. Per brief van 24 juni 2016 heeft het kabinet bouwstenen gepresenteerd hoe zo'n hervorming vormgegeven zou kunnen worden. De gepresenteerde bouwstenen hebben in de afgelopen regeerperiode niet tot besluitvorming geleid. Het is aan het huidige kabinet hieraan invulling te geven.

d. Ontwikkelingen in de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ)

De WOZ-waarde wordt steeds meer een belangrijk gegeven in het dagelijks leven. Naast dat deze wordt gebruikt voor de heffing van inkomsten-, vermogens-, vennootschaps-, erf-, onroerendezaakbelasting en watersysteemheffing, wordt deze ook vaker gebruikt in de commerciële sfeer, zoals door banken bij het verstrekken of oversluiten van hypotheek. Ook speelt de WOZ-waarde een grotere rol bij het bepalen van de maximale huurprijs. Dit is voornamelijk het geval bij huurwoningen in de gereguleerde sector.

Gelet op het bovenstaande en de verwachting van de wetgever dat een transparantere WOZ-waarde van woningen bijdraagt aan de acceptatie van de WOZ-waarde door burgers en aan een verbetering

van de kwaliteit van die WOZ-waarde, is een wet aangenomen die bepaalt dat WOZ-waarden van woningen openbaar moeten zijn. Immers door de openbaarheid kan de belanghebbende veel beter de WOZ-waarde van de eigen woning vergelijken met die van woningen in de omgeving. Daarmee krijgt deze beter inzicht in de wijze waarop verschillen tussen de woningen ook door de gemeente zijn vertaald in verschillen in de WOZ-waarde. Het onderling vergelijken van woningen is een belangrijk uitgangspunt voor de taxatie van woningen.

Onze gemeente is in 2017 aangesloten op een landelijke voorziening van waaruit via WOZ-waardeloket online voor heel Nederland van alle woningen de WOZ-waarden zijn te raadplegen.

Het vaststellen van de WOZ-waarden gebeurt voor Zwijndrecht en andere Drechtsteden door Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD). Over de totstandkoming van de WOZ-waarde van woningen heeft de GBD een helder filmpje, WOZ Waarde Helder, uitgebracht. Ook Vereniging Eigen Huis gebruikt dit filmpje in berichtgeving en op de website.

Toelichtingen overige lokale heffingen

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

De OZB zijn na de Algemene Uitkering uit het gemeentefonds de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente. Deze heffing bestaat uit een eigenarenbelasting voor zowel woningen als niet-woningen en een gebruikersbelasting voor de niet-woningen (bedrijven enzovoort). De opbrengst vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. Voor 2017 gelden de WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2016.

De ontwikkeling van de gemiddelde WOZ-waarde en gemiddelde aanslag OZB voor de eigenaar (woningen) was:

	2014	2015	2016	2017
Gemiddelde WOZ-waarde (woningen)	169.000	164.000	167000	172.000
Gemiddelde aanslag OZB-eigenaar (woningen)	224,09	227,63	229,46	231,51
Ontwikkeling gemiddelde WOZ-waarde	-7,65%	-2,96%	1,83%	2,99%
Ontwikkeling gemiddelde aanslag OZB-eigenaar	1,28%	1,58%	0,80%	0,89%

Uitgangspunt bij het bepalen van de tarieven voor 2017 was de doorberekening van de te verwachten inflatie van 1% en een technische correctie voor de effecten van de gemiddelde waardestijging op het tarief. De opbrengst wordt daarnaast mede bepaald door de ontwikkelingen in het areaal en (voor de niet-woningen) de leegstand.

Precariobelasting

De precariobelasting is opgedeeld in precario niet-zijnde kabels en leidingen (bijvoorbeeld terrassen, luifels en dergelijke) en precario op kabels en leidingen.

Zoals eerder gemeld is de precario op kabels en leidingen nutsbedrijven afgeschaft per juli 2017, echter geldt er een overgangperiode (tot en met 2021). Deze overgangperiode is voor Zwijndrecht van toepassing. Let wel, de precario niet-zijnde kabels en leidingen (zoals terrassen, luifels en dergelijke) blijft gewoon gehandhaafd.

Parkeergelden/belasting

De parkeeromzet is al een aantal jaren dalende. Nadat in 2016 werd besloten om het betaald parkeren te Walburg af te schaffen, is in 2017 besloten om het Stationsgebied te wijzigen in een blauwe

zone, waardoor dat gebied ontheven is van betaald parkeren. Het betaald parkeren te Veer-/Maasplein blijft gehandhaafd. Er is € 415.000 aan opbrengst gerealiseerd. Hiervan betreft € 105.000 opbrengsten van betaald parkeren en € 310.000 zijn bijdragen van Albert Heijn, Jumbo en de winkeliersvereniging.

Hondenbelasting

Het staat de gemeenten vrij om de hondenbelasting te gebruiken voor de dekking van de aan het hondenbeleid verbonden kosten (bijvoorbeeld losloopgebieden, toezicht & handhaving en verwijderen hondenpoep). In 2013 is de afspraak met de raad gemaakt dat deze opbrengsten ingezet worden voor het hondenbeleid. Zo zijn er in 2017 meerdere (honden)controles in delen van Zwijndrecht uitgevoerd. De totale opbrengst bedroeg € 173.000, wat nagenoeg gelijk is aan de gemaakte kosten voor het hondenbeleid.

Binnenhavengeld

Op 25 november 2014 heeft uw raad besloten de Verordening Binnenhavengeld met ingang van 1 januari 2015 in te trekken. Op 19 december 2014 hebben de gemeenten Dordrecht, Zwijndrecht en Papendrecht gezamenlijk de samenwerkingsovereenkomst getekend met het Havenbedrijf Rotterdam met betrekking tot de heffing en invordering van het binnenhavengeld. Conform de opgestelde overeenkomst stelt ons college vanaf 2015 jaarlijks de tarieven van het binnenhavengeld vast conform de algemene voorwaarden van het Havenbedrijf Rotterdam NV. Dit met als doel een effectieve samenwerking en een eenduidige tariefstelling te realiseren in het havengebied van Rotterdam, Dordrecht, Zwijndrecht en Papendrecht. De opbrengsten (€ 51.000) zijn nagenoeg gelijk aan de ramingen (zie tabel totaaloverzicht opbrengsten heffingen).

Bedrijven InvesteringsZones (BIZ)

Gemeenten hadden op grond van een experimentenwet tot 1 januari 2012 een nieuw instrument om tegemoet te kunnen komen aan wensen van ondernemers in een bepaald gebied/zone (BI-zone). Zij konden de gemeente verzoeken om een belasting in te voeren ter dekking van de kosten die verbonden zijn aan activiteiten die zijn gericht op het bevorderen van leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of een ander mede publiek belang in de openbare ruimte van de desbetreffende zone. Deze belasting wordt ook wel BIZ of BIZ-bijdrage of BIZ-heffing genoemd. De geheven belasting wordt door middel van een subsidie uitgekeerd aan een daartoe opgerichte BIZ-stichting en is dus budgettair neutraal.

In 2015 liep de eerste uitvoeringsovereenkomst BIZ af. Er is eind 2015 besloten, omdat de BIZ zijn waarde heeft bewezen, om de BIZ voor een periode van vijf jaar te verlengen. Doordat de grootste investeringen reeds zijn gedaan kon dit tegen lagere kosten. De gerealiseerde opbrengst bedraagt € 95.000. Deze realisatie ligt iets hoger dan de raming van € 89.000, omdat er opbrengsten van voorgaande jaren in 2017 zijn ontvangen. Het overschot van € 6.000 wordt met de Stichting BIZ verrekend.

2. Paragraaf Weerstandsvermogen

Inleiding

Als gemeente ontwikkelen we activiteiten waar mogelijk risico's aan verbonden zijn. Ook worden we soms geconfronteerd met autonome ontwikkelingen die gepaard gaan met risico's. Deze risico's kunnen van juridische, financiële, maatschappelijke of inhoudelijke aard zijn. Belangrijk onderdeel van managementverantwoordelijkheid is daarom het risicomanagement. Er is structureel aandacht voor risicomanagement. Dat heeft verschillende oorzaken: een steeds krappere wordende financiële positie door de crisis en rijksbezuinigingen enerzijds en een oplopend risicoprofiel vanuit de decentralisaties en grondexploitaties anderzijds.

In de paragraaf hebben we ook een aantal financiële kengetallen opgenomen. Dit doen we enerzijds om het inzicht in onze financiële positie te vergroten en anderzijds om deze (op termijn) te kunnen vergelijken met andere gemeenten.

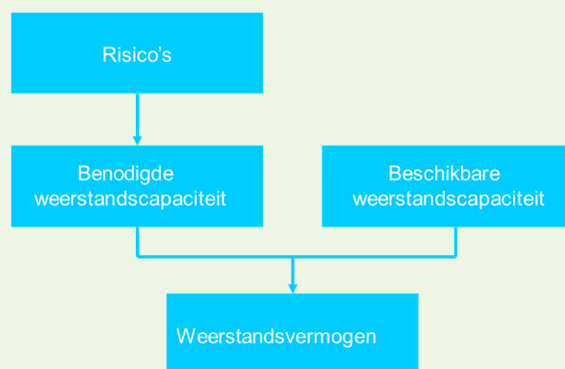
In deze paragraaf geven wij informatie over het risicomanagement in onze gemeente. Daarmee geven we inzicht in de omvang van het risicoprofiel en de grootste risico's met de daarbij behorende beheersmaatregelen. De paragraaf laat zien hoe het weerstandsvermogen en de daarbij behorende ratio zich ontwikkelen.

Definities

Allereerst gaan we in op de definitie van "weerstandsvermogen". Wat is dat nu eigenlijk?

Weerstandsvermogen: is het vermogen van de gemeente om (incidentele) financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen volgt uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Deze risico's worden uitgedrukt in termen van de benodigde weerstandscapaciteit.

Onder een *risico* verstaan wij de kans dat *een gebeurtenis zich voordoet die (de hoeveelheid beschikbare financiële middelen voor) het realiseren van doelstellingen in positief of negatief opzicht beïnvloedt*.

- het beleid en systematiek ten aanzien van de weerstandscapaciteit;
- de geïnventariseerde risico's;
- het weerstandsvermogen van de exploitatiebegroting (algemene reserve);
- de financiële kengetallen
- het weerstandsvermogen voor de grondbedrijf projecten.

Beleid

Het huidige beleid omtrent risicomanagement is in 2007 vastgesteld. Eind 2013 heeft het managementteam, mede naar aanleiding van de goede resultaten uit de "Fraud control Quick Scan Zwijndrecht", geconcludeerd dat het huidige beleidskader omtrent risicomanagement nog voldoet. Het MT heeft derhalve besloten het staand beleid te herbevestigen en dit te continueren. Daarbij is wel aangegeven dat risicomanagement:

- Een integraal onderdeel van de gehele bedrijfsvoering is en niet een apart onderdeel.
- Onderdeel wordt van de bedrijfsvoeringsgesprekken tussen Staf en vakafdelingen om risicomanagement structureel onder de aandacht te houden.
- Samen met het onderwerp integriteit onderdeel uitmaakt van ons frauderisicobeleid.

Omdat de laatste beleidsevaluatie alweer vier jaar geleden is, hebben we in 2017 ons risicomanagement wederom tegen het licht gehouden. Uit deze evaluatie blijkt dat het wenselijk is om een aantal aanpassingen in ons huidige risicobeleid te gaan treffen. We pakken dit begin 2018 op.

Systematiek

Wij maken op basis van een gedegen risico-inventarisatie een reële inschatting van de noodzakelijk geachte omvang van de weerstandscapaciteit. Bij de bepaling van de noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen streven wij geen exacte nauwkeurigheid na, maar werken wij met een zogenaamde bandbreedte. Wanneer de beschikbare weerstandscapaciteit onder het minimum van deze bandbreedte ligt of dreigt te komen, verplichten wij onszelf maatregelen te nemen die ertoe moeten leiden dat de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit binnen de begrotingsperiode weer in evenwicht is. Wanneer benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit in evenwicht zijn (het weerstandsvermogen bevindt zich binnen de bandbreedte) is er enige beleidsvrijheid ten aanzien van de keuze om dichterbij de minimumgrens dan wel dichterbij de maximumgrens te gaan zitten. De financiële positie van de gemeente in relatie tot de conjuncturele ontwikkeling speelt hierbij onder andere een rol.

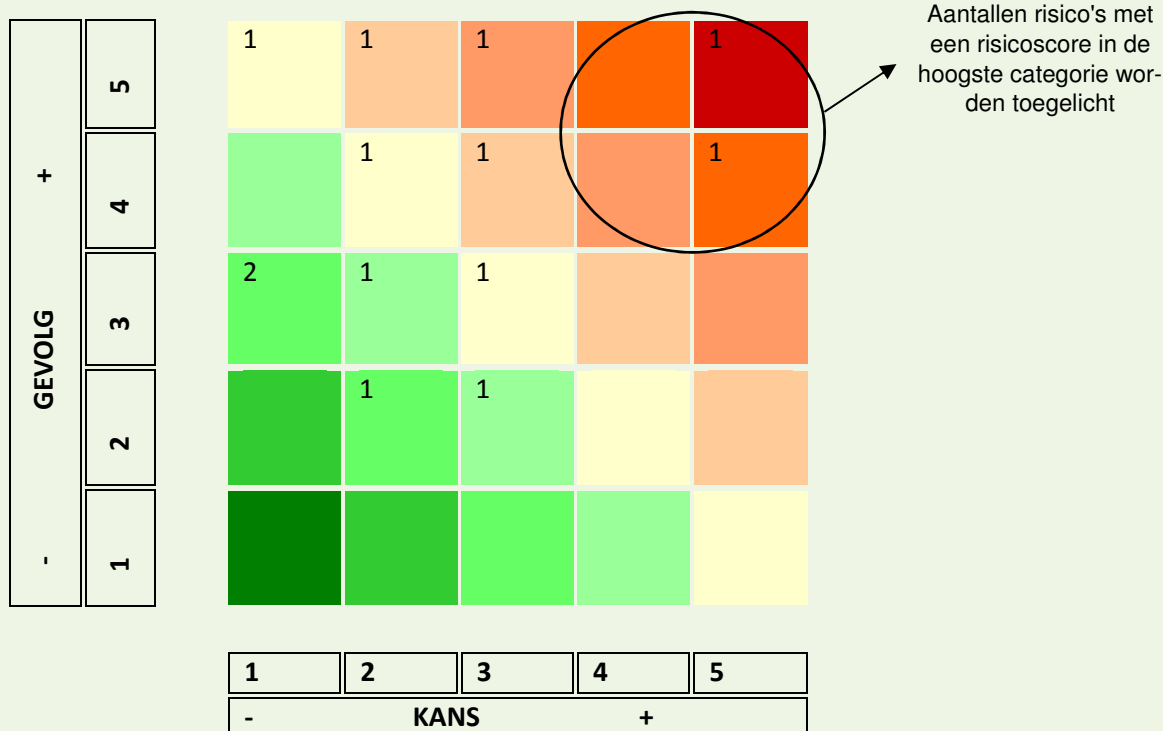
In het weerstandsvermogen maken wij onderscheid tussen het weerstandsvermogen van de reguliere exploitatiebegroting en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Qua aard en risicoprofiel verschillen deze beide activiteiten namelijk wezenlijk van elkaar en is de benaderingswijze enigszins verschillend. De provincie beoordeelt, als toezichthouder, het weerstandsvermogen van de gemeente wel als één bedrag.

Geïnterpreteerde risico's:

Voor deze jaarverantwoording hebben we onze risico's voor de exploitatie geactualiseerd en dit zijn op dit moment de belangrijkste risico's:

	Risico	Risicoprofiel (kans x effect)	Kwantificering
1	Mede-eigenaar ROM-D	pm	pm
2	Contractvernieuwing Erfpacht	Laag-gemiddeld	€ 30.000
3	Aansprakelijkheid publieke dienstverlening	Laag-gemiddeld	€ 200.000
4	Fin. aansprakelijkheid Verbonden partijen	Laag-gemiddeld	€ 600.000
5	Achterstanden archief	Laag-gemiddeld	pm
6	Renterisico LOC	Laag-gemiddeld	€ 10.000

	Risico	Risicoprofiel (kans x effect)	Kwantificering
7	De Volgerlanden	Zeer hoog	€ 1.440.000
8	Borg- en garantstellingen excl. HVC	Laag	€ -
9	Garantstellingen HVC	Laag-gemiddeld	€ 2.480.000
10	Oplopende rente geld- en kapitaalmarkt	Laag	€ -
11	Borg- en garantstellingen woningcorporaties	Laag	€ -
12	Tegemoetkoming planschades	Laag-gemiddeld	pm
13	Personeelsverplichtingen	Laag	€ 12.500
14	Jeugd	Hoog	€ 450.000

De Volgerlanden [5-5]

Sinds 1996 werkt de gemeente Zwijndrecht samen met de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht aan de ontwikkeling en realisatie van het project De Volgerlanden. Het aandeel van Zwijndrecht in het exploitatieresultaat van dit project omvat 50% bij een resultaat tot € 20 miljoen (eindwaarde) en een derde deel van het meerdere boven de € 20 miljoen (eindwaarde).

De exploitatiebegroting voor het project De Volgerlanden omvat een nog te realiseren investeringsvolume van bijna € 47 miljoen (rentekosten inbegrepen) en een nog te realiseren opbrengst (voornamelijk uit grondverkoop) van € 117 miljoen in de komende elf jaar. De omvang van deze bedragen en de looptijd van het project (tot eind 2028) zijn een maatstaf voor de omvang van de risico's die bij de ontwikkeling van De Volgerlanden horen.

Bij het opstellen van de GREX 2018 is ook de risicoanalyse geactualiseerd. Uit de risicosimulatie over de risico's die zich binnen drie jaar kunnen manifesteren volgt dat het 90% zeker is dat deze risico's

afgedekt kunnen worden met een bedrag van € 4,4 miljoen (gewogen risicobedrag). De grootste risico's hebben betrekking op de looptijd van de gronduitgifte en de verwachte prijsontwikkeling van de grondprijzen (er wordt rekening gehouden met een gemiddelde inflatiecorrectie van 2% per jaar).

Het risicoprofiel is ten opzichte van vorig jaar met € 0,3 miljoen toegenomen. Met name de toevoeging van enkele nieuwe risico's veroorzaakt deze toename. Zo is door recente ontwikkelingen rond de bodemverontreiniging met PFOA het risico dat de saneringskosten in de grondexploitatie toenemen toegevoegd. Ook toegevoegd is het risico dat bij verdere uitwerking van het stedenbouwkundig ontwerp de geraamde programmatische opbrengsten niet geheel te realiseren zijn doordat de ruimtelijke inpassing nog knelpunten oplevert.

Het verwachte exploitatieverlies van het project De Volgerlanden wordt gedekt door een voorziening die gebaseerd is op een contante waarde. Als een risico zich voordoet en het verwachte exploitatieverlies neemt daardoor toe dan zal de voorziening aangevuld moeten worden. De omvang van deze aanvulling is niet alleen afhankelijk van de hoogte van de verliestoename maar ook van de resterende looptijd van het project waarin jaarlijks rente aan de voorziening toegevoegd wordt. Een vertaling van het genoemde risicobedrag van € 4,4 miljoen naar de impact op ons vermogen kan mede daardoor slechts bij benadering aangegeven worden. Wij gaan voor ons aandeel uit van een risicoreservering van € 2,2 miljoen in de eindwaarde. Deze risicoreservering dient dan tegen een contante waarde te worden gewaardeerd om het risico dat de voorziening eind 2018 aangepast moet worden in beeld te krijgen. Dit betekent dat we voor ons aandeel in het exploitatieverlies van De Volgerlanden rekening moeten houden met een risicoreservering van € 1,8 miljoen (contante waarde 1 januari 2019).

Risico-inventarisatie uitvoering Jeugdwet [5-4]

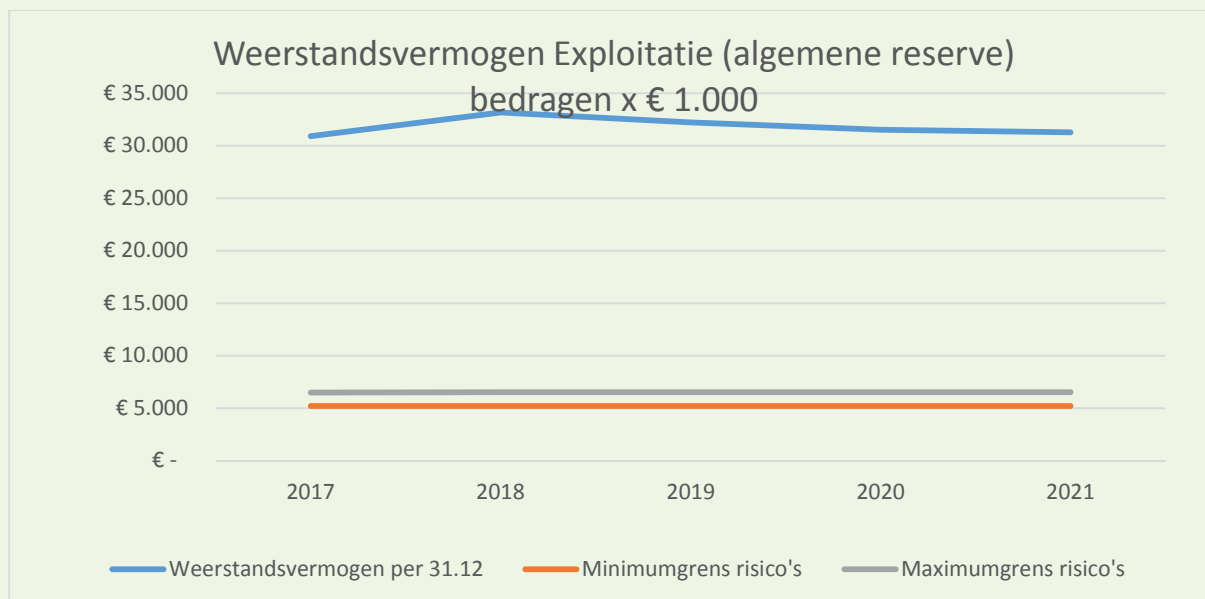
De middelen die Zwijndrecht ontvangt vanuit de decentralisatie Jeugdwet (2015) zijn taakstellend voor het budget dat de Dienst Gezondheid en Jeugd voor dit onderwerp ter beschikking krijgt.

De onder de Dienst vallende Service Organisatie Jeugd (SOJ), is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze taken. In de begroting 2018 van de SOJ zijn de begrote uitgaven gelijkgesteld aan de inkomsten vanuit het rijk, conform staand beleid.

Zoals reeds in de Kadernota 2018 gemeld, bestaan er (financiële) risico's op het beleidsveld Jeugd. Te denken valt aan een groter dan verwachte zorgvraag, waardoor een overschrijding van het beschikbare budget kan plaatsvinden, omdat de noodzakelijke hulp verleend moet worden. In 2017 leidt dit al tot een bijstelling van de begroting SOJ en (dus) ook die van Zwijndrecht. Vanaf de begroting 2017 houden we rekening met dit risico. In 2019 verwachten we een beter beeld van de structurele ontwikkeling van het beroep op jeugdzorg te hebben zodat we dit in de Kadernota 2019 ook financieel kunnen vertalen. Op dat moment is de (gewijzigde) meerjarenbegroting van de SOJ namelijk naar verwachting ook vastgesteld.

Verloop weerstandsvermogen

Het verloop van het weerstandsvermogen voor de exploitatie ziet er als volgt uit:

Prognose weerstandsvermogen Exploitatie (algemene reserve) 2017/2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Weerstandsvermogen per 01.01	€ 26.036	€ 30.914	€ 33.167	€ 32.237	€ 31.529
Exploitatiesaldi voorgaande jaren	€ 6.057	€ 5.075	€ 479-	€ 604-	€ 266-
Toevoegingen	€ 818	€ -	€ -	€ -	€ -
Onttrekkingen	€ 1.997-	€ 2.822-	€ 451-	€ 104-	
Weerstandsvermogen per 31.12	€ 30.914	€ 33.167	€ 32.237	€ 31.529	€ 31.263
Minimumgrens risico's	€ 5.211	€ 5.223	€ 5.223	€ 5.223	€ 5.223
Maximumgrens risico's	€ 6.514	€ 6.528	€ 6.528	€ 6.528	€ 6.528

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel grondbedrijf

Elk jaar bepalen wij bij het opstellen van de begroting het risicoprofiel voor het grondbedrijf, waarna we het risicoprofiel vertalen in een benodigde omvang van de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf. De risico's van het project De Volgerlanden zijn hier niet inbegrepen, deze worden gedekt uit de algemene reserve. De door ons gehanteerde methode maakt onderscheid in:

- *Marktrisico's*: dit omvat enerzijds het risico van vertraging waardoor extra rentekosten ontstaan en anderzijds een risico van lagere (grond)opbrengsten door marktwerking. De omvang van deze risico's is standaard gesteld op een jaar rente over de nadelige boekwaarde en 10% lagere (grond)opbrengsten. Als daar aanleiding toe is dan is bij de projectrisico's voor het betreffende project een verhoogd marktrisico opgenomen.
- *Projectrisico's*: hierbij gaat het om specifiek aan projecten gerelateerde risico's, die afzonderlijk benoemd en gekwantificeerd worden.

Hoewel bij risico's in eerste instantie aan nadelige gevolgen (negatieve risico's) gedacht wordt, zijn er ook voordelige gevolgen denkbaar (positieve risico's). Bijvoorbeeld het niet gebruiken van de gereserveerde bedragen in de post onvoorzien is een positief risico. Bij de bepaling van het risicoprofiel nemen wij zowel de negatieve als de positieve risico's mee.

Bij het actualiseren van de grondexploitaties voor de jaarrekening 2017 hebben wij de risico's niet uitvoerig opnieuw beoordeeld. Wij zullen deze ontwikkelingen, zoals afgesproken, bij de begroting 2019 vertalen naar een nieuw risicoprofiel.

Op basis van de inzichten bij het opstellen van de begroting 2018 hebben we het risicoprofiel geactualiseerd en daarbij de volgende gesaldeerde risico's berekend: € 1,4 miljoen aan marktrisico's, € 1,2 miljoen aan negatieve projectrisico's en € 1,4 miljoen aan positieve projectrisico's. Een vertaling van deze risico's naar een benodigde omvang van de financiële buffer geeft de volgende bandbreedte:

	Ondergrens	Bovengrens
Financiële buffer voor Marktrisico's :	€ 407.000	€ 679.000
Financiële buffer voor Projectrisico's :	€ 195.000	€ 61.000
Financiële buffer voor totaal risico's :	€ 602.000	€ 740.000

In de begroting 2018 hebben we aangegeven dat we per 1 januari 2018 voor de dekking van de risico's een weerstandsvermogen nodig hebben van minimaal € 0,6 miljoen en maximaal € 0,7 miljoen. Daarbij gingen wij er van uit dat het weerstandsvermogen op 1 januari 2018 € 400.000 zou bedragen. Dit bedrag was inclusief een aanvulling door een vrijval van € 200.000 uit de verliesvoorziening Stedelijke ontwikkeling door een verwachte afname van het verlies van Euryza.

Bij de positieve risico's heeft de mogelijke teruggaaf van de BTW over de investeringen in het LOC-schoolgebouw een relatief groot, in dit geval voordelig, effect op het benodigde weerstandsvermogen. Op 30 mei 2016 heeft de Rechtbank geoordeeld dat de naheffingsaanslag ten onrechte is opgelegd. Het Gerechtshof heeft echter op 25 april 2017, nadat de Belastingdienst een hoger beroep had ingesteld, de uitspraak van de Rechtbank vernietigd. Wij hebben inmiddels beroep in cassatie ingesteld tegen de uitspraak van het Gerechtshof bij de Hoge Raad. De Hoge Raad zal naar verwachting in het voorjaar van 2018 arrest wijzen. Als de naheffingsaanslagen vernietigd worden (en we krijgen de afgedragen BTW terug) dan valt er een bedrag van circa € 1,9 miljoen vrij uit de reserve Grote projecten en de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf.

De afschrijvingskosten van het LOC-gebouw worden berekend over de investeringskosten zonder BTW. Het voordeel (de BTW) hebben we gereserveerd in de genoemde reserves om een negatieve uitkomst van de procedure op te kunnen vangen. Dus als we de procedure winnen dan is er een voordeel, als we verliezen dan is er dekking beschikbaar.

In de rekening 2017 valt een bedrag van bijna € 1,1 miljoen vrij uit de verliesvoorziening Stedelijke Ontwikkeling door de afname van de verwachte verliezen op de projecten Voorzieningencluster HJD, Euryza en Onderdijkserijweg. We voegen dit bedrag aan de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf toe die dan een saldo van € 1,2 miljoen omvat. We anticiperen daarmee op de mogelijke uitkomst van het geactualiseerde risicoprofiel bij de begroting 2019.

Financiële kengetallen

Met ingang van het begrotingsjaar 2017 is het voorgeschreven om een aantal financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing op te nemen. Voor de kengetallen netto schuldquote en de solvabiliteitsratio geldt voor de kolom begroting 2017, dat dit percentage is gebaseerd op het gemiddelde van de jaarrekeningen 2014, 2015 en 2016. Een gemiddelde geeft namelijk een evenwichtiger beeld.

Het doel van de financiële kengetallen is het vergroten van inzicht in de financiële positie van de eigen gemeente, maar ook om deze (op termijn) te kunnen vergelijken met andere gemeenten. Hieronder volgt eerst een recapitulatie van de betreffen kengetallen, waarbij de ontwikkeling wordt weergegeven tussen de:

- rekening 2016
- begroting 2017
- rekening 2017

De verwachting is dat er in de komende jaren een landelijke normering komt. Vooralsnog hebben de kengetallen een signaleringswaarde. We relateren die voor zover mogelijk aan normen die door de VNG worden gehanteerd. We geven een korte toelichting op ieder kengetal.

Overzicht Financiële kengetallen jaarrekening 2017

	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Netto schuldquote	98%	109%	107%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	92%	99%	102%
Solvabiliteitsratio	18%	14%	21%
Grondexploitatie	6%	7%	13%
Structurele exploitatieruimte	2,7%	1,0%	0,2%
Belastingcapaciteit	112%	114%	114%

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De exploitatiebaten voor bestemming zijn gedaald, waardoor de netto schuldquote stijgt. De landelijke richtlijn voor de schuldquote is al jaren 130%. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit deze quote zelf, maar hangt af van andere factoren.

Als gevolg van een iets toenemend investeringsniveau zal de omvang van de opgenomen leningenportefeuille de komende jaren toenemen en zal de solvabiliteitsratio naar verwachting lager worden.

De algemeen aanvaardbare norm voor de netto schuldquote is 100% en een schuldquote van 130% kan zorgelijk zijn. Met 107% blijft deze quote onze aandacht houden.

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Een hoge schuld kan worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Deze correctie vindt plaats door de netto schuld te verminderen met verstrekte leningen aan de woningcorporaties en overige verstrekte leningen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als een percentage van het totale vermogen. Het geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De VNG

hanteert als richtlijn een minimumomvang van 20% als norm. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen, hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. De stand van het eigen vermogen op 31 december 2017 is relatief hoog met € 47,1 miljoen. De uitkomst van circa 21% kan daarom als redelijk goed worden ervaren.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden in exploitatie zich verhoudt tot de geraamde baten. De boekwaarde van de gronden is van belang, omdat de waarde moet worden terugverdiend uit de grondverkoop.

Hoe hoger het kengetal hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. De VNG geeft overigens geen richtlijn voor een acceptabele omvang van dit kengetal. De accountant zal jaarlijks moeten beoordelen in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie kan worden terugverdiend.

De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie is ook van invloed op beide schuldquotes en op de solvabiliteitsratio, omdat de bouwgronden zijn gefinancierd met vreemd vermogen. Bij de grondexploitatie Bakestein is er sprake van een verwachte winst. Volgens de BBV-voorschriften moet er dan een tussentijdse winstneming plaatsvinden. Deze winstneming heeft gevolgen voor de boekwaarde van het project. Die neemt toe met € 3,9 miljoen in plaats van de oorspronkelijk geraamde afname van € 2,3 miljoen (zie ook paragraaf Grondbeleid). Tevens heeft er een correctie van € 4,4 miljoen plaatsgevonden op de vordering Euryza (zie ook paragraaf grondbeleid). Hierdoor is het percentage voor 2017 opgelopen naar 13%. Op 31 december 2017 bedraagt de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie € 16.908.000.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten (bestaande uit de afvalstoffen- en rioolheffing van een meerpersoonshuishouden en de OZB met een gemiddelde WOZ-waarde) te vergelijken met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar en uit te drukken in een percentage. Dit gebeurt op begrotingsbasis. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, zitten wij boven het landelijk gemiddelde. De stijging van de percentages wordt veroorzaakt door de toename van de tarieven voor de afvalstoffen- en de rioolheffing. Net als in 2016 is in 2017 een tegemoetkoming in de woonlasten van € 22,- verstrekt. In de paragraaf lokale heffingen wordt uitgebreider ingegaan op alle lokale belastingen en heffingen.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoeging aan reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage.

Een positief percentage betekent dat incidentele lasten deels uit structurele middelen worden gedekt, dat wil zeggen dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Een negatief percentage betekent dat structurele lasten deels uit incidentele baten worden gedekt. Ons positief percentage laat zien dat de structurele lasten volledig en incidentele lasten deels worden gedekt door structurele baten.

Conclusie op basis van de kengetallen

De financiële positie is als volgt. Zwijndrecht heeft ten opzichte van de VNG-norm een relatief enigszins hoge schuldpositie die van invloed is op de omvang van de beide schuldquotes en op de solvabiliteitsratio. De financiering van de grondpositie met vreemd vermogen maakt onderdeel uit van deze schuldpositie. Door de tussentijdse winstneming bij de grondexploitatie Bakestein en de correctie vordering Euryza is de boekwaarde op de balans toegenomen. Het uitgangspunt is overigens dat deze investeringen op termijn worden terugverdiend uit de verkoop van de gronden.

Door het langzaam stijgend investeringsniveau zullen de schuldquotes zich de komende jaren in negatieve zin ontwikkelen en de solvabiliteitsratio zal iets afnemen. Daar staat tegenover dat investeringen leiden tot een toekomstbestendig voorzieningenniveau.

De structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele lasten (waaronder die samenhangend met de schuldenlast van de gemeente (rente en aflossing), volledig worden gedekt door structurele baten. En de woonlasten liggen boven het landelijk gemiddelde.

3. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Wij beheren de openbare ruimte waarin wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Wij hebben hiervoor de beschikking over een aantal kapitaalgoederen, zoals gebouwen, wegen, civieltechnische kunstwerken (bruggen en dergelijke), riolering, water en groen. Al deze kapitaalgoederen dienen zo lang mogelijk een bijdrage te leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangebracht of vervaardigd. Dit vergt een duurzaam en goed onderhoudsbeheer op basis van beleidskaders waarvan de financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begroting dienen te worden aangegeven. De beleidskaders zijn verwoord in het integraal beheerplan en enkele operationele beleidsplannen.

Beleidskader

Voor beheer en onderhoud hanteren wij als kader dat de openbare ruimte functioneel, netjes, sober en doelmatig moet worden onderhouden. Voor wat betreft het gewenste kwaliteitsniveau gaan wij uit van gedifferentieerd beheer. Dit betekent dat vanuit de financiële kaders het kwaliteitsniveau “B” niet altijd gewaarborgd kan blijven en dat voor langere perioden dan gebruikelijk sommige onderdelen, binnen met name de kapitaalgoederen ‘groen’ en ‘elementenverharding’, op kwaliteitsniveau “C” onderhouden worden.

In 2015 heeft u een adaptatie op het integraal beheerplan 2014-2019 gekregen. De openbare ruimte is continue in beweging waarbij veranderende wetgeving (bijvoorbeeld het verbod op gebruik chemische onkruidbestrijding), nieuwe inspectiegegevens (bijvoorbeeld de slechte staat van de keermuren) en behoeften uit de samenleving (veel klachten over de groenvoorziening) zorgen voor nieuwe afwegingen, met veelal financiële gevolgen.

Met de beschikbaarstelling van aanvullend budget en instemming met de invoering van gedifferentieerd beheer, geeft u ons het vertrouwen om met de beschikbare middelen de juiste keuzes te maken om de buitenruimte in Zwijndrecht op een zo hoog mogelijk niveau te onderhouden. Dit blijft een grillig proces omdat beschikbaar budget afhankelijk is van marktwerking. We zien de markt door de economische voorspoed in snel tempo veranderen met effect op de prijsvorming. Het gevolg is dat we voor een hogere prijs eenzelfde kwaliteit terug kunnen verwachten.

Het beheer van de openbare ruimte betreft voor een belangrijk deel zorgen voor veiligheid en instandhouding van onze kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Verderop staan enkele voorbeelden omschreven van activiteiten hieromtrent. Het beheer van de openbare ruimte staat vandaag de dag ook in het teken van effect gestuurd beheer. Wat zijn de gevolgen en wat is de bijdrage van de openbare ruimte aan de leefbaarheid in wijken? Onderstaand een aantal voorbeelden van projecten en activiteiten in 2017 die ook te relateren zijn aan leefbaarheidsvraagstukken.

PAK AAN!

Via PAK AAN! komen initiatieven van inwoners beter gekanaliseerd de gemeente binnen. In het PAK AAN! team is de afdeling Realisatie goed vertegenwoordigd. Initiatieven die inwoners kunnen hebben spelen zich immers vaak af in de buitenruimte. Op een simpele manier denken we mee met initiatiefnemers en faciliteren we waar dat kan. Hierbij zien we dat onze inwoners heel erg betrokken zijn bij hun directe leefomgeving en dat veel initiatieven te maken hebben met kleinschalige aanpassingen in de openbare ruimte. Leuke initiatieven die in 2017 middels Pak Aan! in de buitenruimte zijn gerealiseerd zijn:

- de boombank bij het badhuis;
- samenwerking met een vrijwilliger op de begraafplaats aan de Jeroen Boschlaan met betrekking tot het beheer en onderhoud;
- het bevorderen van de verkeersveiligheid op de Jupiterstraat door middel van plantenbakken en bebording;
- het afsluiten van meerdere adoptiegroencontracten.

Verkeersacties

Op het gebied van verkeersveiligheid is er naast het treffen van fysieke maatregelen aandacht voor samenwerking met inwoners. Deze samenwerking wordt veelal vormgegeven door gedragsacties. Bewoners die elkaar attent maken op ongewenst gedrag in het verkeer. Twee in het oog springende voorbeelden zijn:

- De werkgroep verkeersveiligheid/smileyborden. Er zijn twee smileyborden aanwezig in Zwijndrecht. De werkgroep verzorgt de inzet van de smileyborden zelf. De werkgroep verzorgt de plaatsing, het beheer en het onderhoud van het smileybord. Naar aanleiding van meldingen uit de wijk bepalen de vrijwilligers de locatie waarna wij als gemeente de bevestigingsmaterialen voor het bord ophangen. De politie faciliteert het opladen van de accu's. De vrijwilligers lezen daarna zelf de resultaten van het bord uit en melden deze op de wijkpagina.
- Jaarlijks wordt er een tweetal verkeersveiligheidsacties georganiseerd rondom scholen. Doelstelling is het bevorderen van de verkeersveiligheid voornamelijk tijdens haal- en brengtijden. Deze acties zijn een samenwerking van scholen, ouders, kinderen, politie en gemeente. Het afgelopen jaar is een dergelijke actie onder andere georganiseerd bij de Wilhelmina-school en de school aan de Sportlaan te Heerjansdam.

Speelplekken

In het afgelopen jaar zijn er circa acht speelplekken gevormd. Een speelplek is meer dan een verzameling toestellen en vervult een belangrijke rol als ontmoetings- en ontdekplek voor jong en oud. Bij het omvormen van speelplekken hebben we ook oog voor de sociale functie van speelplekken. Twee voorbeelden van het afgelopen jaar zijn:

- De centrale speelvoorziening aan de Langeraarstraat. De Langeraarstraat ligt midden in Noord en maakt onderdeel uit van de buurtaanpak. Door de buurt uitgebreid te betrekken bij de inrichting van deze speelplek willen we bereiken dat mensen trots zijn op hun buurt en met elkaar in contact komen om zodoende de sociale cohesie te versterken. Na opleveren moet deze speelplek een belangrijke ontmoetingsplek worden voor de hele buurt.
- De groene en duurzame speelplek aan het Van Limburg Stirumplantsoen. Deze speelplek heeft als eerste speelplek in Nederland het duurzaamheidslabel A gekregen. Reden voor het verlenen van dit label is onder andere de grote hoeveelheid groen op deze locatie en het hergebruik van materialen. We moeten zuinig zijn op onze aarde en hoe kun je op een betere manier deze boodschap overbrengen aan de jongste generatie dan middels een speelplek?

Schoon

De gemeente biedt ondernemers de mogelijkheid bij te dragen aan een schone opgeruimde omgeving rondom de onderneming. Een schone omgeving nodigt meer uit om een bedrijf, winkel of horecavoorziening te bezoeken. Collega's van team Uitvoering (onderdeel van afdeling Realisatie) ruimen

zwerfafval op, maar kunnen dit niet alleen. In hoog tempo komt er nieuw afval bij op straat. Samen met ondernemers kunnen we dit tegengaan.

Ondernemers hebben het aanbod gekregen zich actief in te zetten voor een schonere omgeving. Zij kunnen een afvalbak of peukenpaal van de gemeente adopteren. Door deze bakken te plaatsen bij de ingang van de onderneming, krijgt het winkelend publiek een extra mogelijkheid afval in een bak te gooien. De bakken worden kosteloos door de gemeente bij de ondernemer geplaatst, maar het is de bedoeling dat de ondernemer de afvalbak of peukenpaal zelf leegt.

Daarnaast is de Beestenbende in Zwijndrecht actief. In 2017 is de Beestenbende van zestig leden gegroeid tot meer dan honderdvijftig leden. De beestenbende is een leuke club waarvan kinderen lid kunnen worden. De leden van de Beestenbende zorgen er samen voor dat hun buurt of straat er schoon en zwerfafvalvrij bij ligt. Dit doen zij om zo hun steentje bij te dragen aan een beter milieu. Als beloning worden er leuke evenementen georganiseerd waar de leden gratis naar toe kunnen. Een van de evenementen is de grote Beestenbende dag in het dolfinarium van Harderwijk. Meer informatie treft u aan in dit filmpje: <https://www.youtube.com/watch?v=IZyG6P8NVSE>

Vastgoed

Voor wat betreft het gemeentelijk vastgoed is het volgende beleidsuitgangspunt van toepassing:

"Het vastgoed wordt op een efficiënte, effectieve en transparante wijze ingezet ten behoeve van het verwezenlijken van gemeentelijke (beleids-)doelstellingen; hierbij wordt gestreefd naar een optimale balans tussen het maatschappelijke en het financiële rendement."

Vanuit beheerperspectief zijn hierin vier onderhoudscategorieën te onderscheiden. Variërend van proactief onderhoud (A) naar risico gestuurd onderhoud (B en C) en uiteindelijk de categorie panden die vanwege bijvoorbeeld een andere bestemming alleen op veiligheid worden onderhouden.

Noemenswaardig binnen het beleidskader accommodatieonderhoud zijn de groeiende initiatieven rondom energiebesparende maatregelen. Zo is vorig jaar de gymzaal Duivenvoorde aangepakt door het aanbrengen van gevel- en dakisolatie. Maar er zijn ook initiatieven geweest om de gebruiksvriendelijkheid van de sporthallen te vergroten. Bij de hal aan de Welhorst is een akoestisch plafond aangebracht. In de gymzaal aan de Prins Bernhardstraat zijn het sanitair en de kleedkamers gerenoveerd en zijn maatregelen genomen om de akoestiek te verbeteren. Tenslotte is de hal Den Dam aangepakt via vervanging van radiatoren en een verwarmingsketel waardoor het luchtklimaat is verbeterd.

Aandachtspunten

Nieuwe groenbestekken

Komend jaar staat in het teken van het op de markt zetten van meerjarige groenbestekken. Zoals u weet heeft DW Groen vanaf 1 januari 2018 zelfstandig het onderhoud van onkruid in beplantingsvakken aangenomen. Dit betekent dat onze eigen groenmedewerkers niet meer belast worden met de aansturing en begeleiding van de medewerkers sociale werkvoorziening. Dit betekent, naast toezicht op DW Groen, meer tijd en ruimte om groenproductie te draaien op delen van het onderhoud dat we in eigen beheer willen blijven doen. Bijvoorbeeld vaste planten, kleine omvormingen en boomonderhoud. Vanzelfsprekend blijven we ook zelf de klachten en meldingen (die niet zijn te relateren aan groenbestekken) zelf oppakken. Het overige onderhoud gaan we via bestekken op de markt zetten komend jaar. Zoals eerder gemeld is een aandachtspunt hierbij de veranderende markt en de stijging

van de prijsvorming als gevolg hiervan. Hierdoor bieden onze ramingen op basis van kengetallen minder zekerheid dan voorheen.

Bespeelbaarheid buitensportvelden

De gevolgen van de verandering van het klimaat worden steeds duidelijker. Zo ook met betrekking tot de speelbaarheid van de buitensportvelden. Hier bedoelen we de natuurvelden mee. Door stijgend grondwater en de vele regenbuien zijn de natuurgrasvelden vaker dan ooit niet speelbaar geweest. We hebben een aantal jaren geleden met elkaar afspraken gemaakt om een 'basisniveau' na te streven op onze buitensportaccommodaties. Helaas zijn er nog geen goede richtlijnen op maatregeleniveau wat dit dan precies inhoudt in relatie tot speelbaarheid. NOC-NSF is hier overigens wel mee bezig. In 2018 presenteren wij u een beleids-/beheerplan buitensportaccommodaties. U heeft niet voor niets de motie ingediend om een behoefteonderzoek te doen bij de sportverenigingen. Zowel vanuit de verenigingen, als ook vanuit ons als gemeente is er behoefte aan kaders waarbinnen we beleid en beheer opnieuw vorm moeten geven. En welke middelen hebben we hier uiteindelijk voor over?

Integraal Beheerplan Begraafplaatsen

Gezien een aantal ontwikkelingen, maar ook vragen van uw kant, willen wij met u in 2018 de dialoog aan met betrekking tot het beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen. De belangrijkste vraag hierbij is op welk ambitieniveau we de gemeentelijke begraafplaatsen willen inrichten, beheren en onderhouden. U bent bekend met de uitdaging rondom onkruidbestrijding op verharding. Onkruidbestrijding op schelpenpaden is daarentegen nog arbeidsintensiever omdat materieel dat bijvoorbeeld in de wijken ingezet wordt, niet geschikt is voor de smalle paden op de begraafplaatsen. Daarnaast zijn er vragen gesteld over natuurgraven, maar ook de gevolgen van de bestuursopdracht begraven en cremieren krijgt een plekje in het integraal beheerplan begraafplaatsen. Verder hebben de begraafplaatsen ook een soort van parkfunctie. Om deze toekomstbestendig te houden zijn er vervangingen nodig. Op basis van een beheervisie hierop is gekeken naar een mogelijk toekomstige inrichting. Ook de vertaling hiervan naar een potentieel programma wordt meegenomen in het beheerplan.

In 2017 zijn op de te onderscheiden beheerdisciplines de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

Beheerdiscipline	Activiteit	Uitgevoerd?
Riolering	Inspectie areaal wijk 'Centrum'	Ja
	Uitvoeren van onderhoudsmaatregelen in de wijk 'Walburg'	Ja
	De rioleringsprojecten zijn verwerkt in het investeringsprogramma 2018-2021	Zie voortgangsrapportage investeringsprojecten
Gemalen	Coaten vuilwaterkelders gemalen in Zwijndrecht	Ja
	Het samenvoegen van 2 gemaal besturingssystemen naar 1 systeem	Nee* Zie toelichting onder deze tabel.
	Het vervangen van de persafsluiter persleiding gemaal Emmastraat	Ja
Baggeren singels	Baggeren singels onder andere rondom het gebied Ter Steeghering, Officiersvliet en omgeving en Molenvliet	Ja
Havens/Natte kunstwerken	Herstellen van diverse keermuren binnen de gemeente	Ja
	Oppakken van uitspoelingen op diverse locaties nabij de kade	Ja
Vastgoed	Vervangen luchtbehandelingskast voormalig theater	Ja

	Grote beurt schilderwerk gymzaal Prins Bernhardstraat	Ja
	Cyclisch onderhoud op de overige gemeentelijke gebouwen	Ja
	Vervangen luchtbehandelingskast gymzaal Duivenvoorde	Ja
	De overige grootschalige vervangingen staan vermeld in het investeringsprogramma 2018-2021	
Groen	Omvormen van kwalitatief slechte groenvakken op diverse locaties in Zwijndrecht	Ja*
	Kastanjes op het Raadhuisplein vervangen	Ja
	Extra aanplant bomen op industrieterrein Bakestein	Ja
	Omvormen naar vaste planten bij de rotonde Pieter Zee-manstraat/Burgemeester Doumaweg	Ja
Verharding	Herbestrating IJsvogelplein (laatste fase)	Ja
	Diverse 30% maatregelen voetpaden en rijbanen	Ja
	Rehabiliteren van voetpaden en rijbanen in Nederhoven zoals Schippersweg, Haaswijk en Assumburg. Rehabiliteren fietspaden Beneluxlaan (noordzijde) en Swanendrift (tussen Hoofdland en Laan van Walburg).	Ja, en daarbij groot onderhoud Kruisvoorde, Teilingen en Burgemeester Brouwerstraat.
	De verhardingsprojecten in combinatie met riolering, groen en openbare verlichting staan vermeld in het investeringsprogramma 2018-2021.	
Asfalt	Vervangen van de asfaltdeklaag Officiersvliet	Ja
	Diverse asfaltwerkzaamheden, onder andere in de Surinamestraat en Plantageweg	Deels*
	In overleg met ondernemers Veerplein opnieuw asfalteren van de helling.	Ja
Sportcomplexen	Zie het investeringsprogramma 2018-2021	
	Diverse vervangingen door de gehele gemeente	Ja
Beschoeiing	Vervangen van beschoeiing in de singels aan de Laan van Walburg, Burg. Van 't Hoffweg, Develweg en Laan van Nederhoven	Ja
Bruggen	Vervangen van vier bruggen omgeving De Lus	Nee*
	Vervangen van de brug in de Prins Mauritsstraat	Nee*
	Onderzoek naar constructieve veiligheid bruggen Laan van Nederhoven (nabij Toutenburg) en Beethovenlaan.	Ja
Kabels en Leidingen	Reguliere coördinatie van onderhoudswerkzaamheden nutsbedrijven.	Ja
Speelvoorzieningen	Vervanging Speelplek Langeraarstraat	Ja
	Vervanging Speelplek Wilhelminastraat	Ja
	Vervanging Speelplek P.C. Hooftstraat	Ja

***Nadere toelichting activiteiten die in 2017 niet of deels zijn afgerond:**

Het samenvoegen van twee gemaal besturingssystemen naar één systeem.

Dit project wordt dit jaar afgerond. We zijn de mogelijkheid aan het bekijken om een besturingssysteem te hosten in plaats van zelf aan te schaffen. Via de bestuursrapportages komen we hierop terug, omdat indien voor deze mogelijkheid wordt gekozen de investering fors lager zal uitvallen.

Omvormen van kwalitatief slechte groenvakken op diverse locaties in Zwijndrecht

Er zijn enkele beplantingsvakken omgevormd naar gazon. Een groot deel van het budget is gebruikt voor de aanplant van extra bomen in het kader van uw motie "aanplant 500 extra bomen".

Diverse asfaltwerkzaamheden

Conform planning is de Plantageweg opnieuw geasfalteerd. De Surinamestraat niet in verband met de inspectie van het riool. Indien dit niet in goede conditie is, wordt een integrale aanpak voorgesteld. Hiernaast zijn er honderd locaties asfaltreparatie afgerond in verband met kabelsleuven van nutsbedrijven en is de Laan van Walburg en de Van Schaikstraat opnieuw geasfalteerd.

Vervangen bruggen omgeving De Lus en Prins Mauritsstraat

Vanwege herprioritering zijn in plaats van bovengenoemde bruggen, bruggen vervangen aan de Karel Doormanlaan, Toutenburg, Lindeweg en Sonate.

4. Paragraaf Financiering

Inleiding

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot de gemeentelijke financieringsfunctie. De gemeentelijke financieringsfunctie wordt ook wel met de term 'treasury' aangeduid. Het begrip treasury kan worden gedefinieerd als het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, en het daarbij afdekken van met name rente- en kredietrisico's.

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en het lokaal vastgestelde Financieringsstatuut. In de Wet fido staan vooral transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht financieringsstatuut alsmede een financieringsparagraaf in begroting en rekening. De risicobeheersing binnen de Wet fido richt zich op renterisico's, kredietrisico's, en liquiditeitsrisico's. Wij benadrukken dat de doelstelling van onze treasuryfunctie is dat deze uitsluitend de publieke taak dient en dat we een prudent beleid voeren binnen de kaders die de Wet fido stelt. Op 9 december 2014 heeft de gemeenteraad het geactualiseerde Financieringsstatuut vastgesteld, dat per 1 januari 2015 in werking is getreden.

Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen. De controlfunctie is belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen, terwijl de controlfunctie veelal redeneert in termen van baten en lasten.

De gemeente Zwijndrecht heeft de advisering over en de uitvoering van haar treasurybeleid in mandaat opgedragen aan het Servicecentrum Drechtsteden (SCD). De beslissingsbevoegdheden liggen voor het overgrote deel nog wel bij de gemeente.

Externe ontwikkelingen

Vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

In 2017 is het vernieuwde BBV van kracht geworden. De belangrijkste wijzigingen met betrekking tot deze paragraaf betreffen de berekening van het renteomslag percentage, de toe te rekenen rente aan grondexploitaties en het toerekenen van rente aan de nieuwe taakvelden.

Economische ontwikkelingen

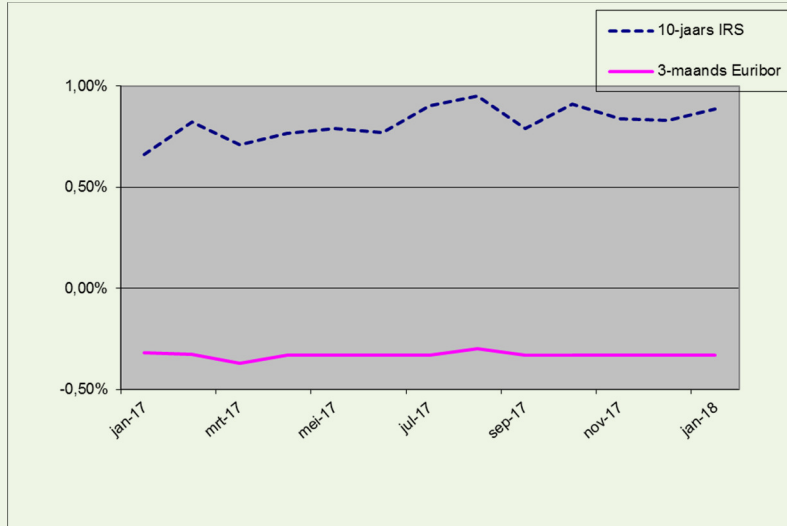
De renteontwikkelingen in 2017 waren in algemeen opzicht redelijk stabiel. Het gehele jaar bewoog de tienjaars IRS zich tussen de 0,6% en 1,0%. Na de zomer is de weg naar een wat structureel hoger niveau ingeslagen, maar in absolute termen is de lange rente nog steeds laag gebleven. De rente op de geldmarkt was als gevolg van de ECB-maatregelen zeer constant.

Onder de huidige marktomstandigheden blijft het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen:

- De kasgeldlimiet zoveel mogelijk optimaal benutten en kort financieren. Hierbij de ontwikkeling van de rente nauwlettend in de gaten houden, zodat bij stijgende rente tijdig geanticipeerd kan worden en korte financiering omgezet kan worden in lange financiering.

- Bij inzicht in het aangaan van een langlopende financiering gebruik maken van uitgestelde storting en looptijden van circa twintig jaar. Hierbij aan de voorzichtige kant (75% van de financieringsbehoefte en een kwartaal later) opereren, zodat overfinanciering zoveel mogelijk wordt voorkomen.
- Bij een voorzichtige raming van de langlopende financiering moeten we (om binnen de normen van de kasgeldlimiet te blijven) hooguit voor korte looptijden (circa 1,5 jaar) extra lenen.

De ontwikkeling van de rente gedurende 2017 kan als volgt worden weergegeven:

Figuur 1 - Verloop rentetarieven 2017

Bedacht moet worden dat, indien een langlopende lening daadwerkelijk wordt opgenomen, er opslagen gelden bovenop het IRS-tarief zoals hierboven weergegeven. Voor een tienjaars lening bedroeg dit eind 2017 circa 0,15 procentpunt.

Interne rente

Voor de interne doorberekening van de rentekosten naar de investeringen hanteren we een omslag-rente van 2,0%. De notitie rente schrijft voor dat indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de voorgecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, de gemeente kan besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.

In onderstaand renteschema zetten we de werkelijke rentelasten uiteen, die gezamenlijk het rente-resultaat bepalen. Daarnaast bepalen we of de eerdergenoemde afwijking niet groter is dan 25%. Hieruit blijkt dat de afwijking de 25% nadert. Dit betekent dat we in de komende jaren de renteomslag waarschijnlijk naar beneden moeten bijstellen.

		2017	
a1.	De externe rentelasten over de lange financiering	€	3.369
a2.	De externe rentelasten over de korte financiering	€	-79
b.	De externe rentebaten	-/- €	229
<i>Saldo rentelasten en rentebaten</i>		€	3.060
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- €	303
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- €	51
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/- €	56
		-/- €	298
<i>Aan taakvelden toe te rekenen externe rente</i>		€	2.763
d1.	Rente over eigen vermogen	€	-
d2.	Rente over voorzieningen	€	265
<i>Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente</i>		€	3.028
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	€	3.538
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-/- €	-511
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		€	3.028
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		€	3.538
Verschil (absoluut)		€	511
Verschil (procentueel)			16,9%

Tabel 1 – Renteschema 2017 (bedragen x € 1.000)

Uitzettingen

De gemeente bezit een portefeuille aan uitzettingen. In de Wet fido wordt onder uitzettingen verstrekte geldleningen en beleggingen verstaan. De gemeente heeft geen beleggingen. Een specificatie van de lopende uitzettingen is verderop in deze paragraaf onder Kredietrisico's opgenomen.

Financiering

In 2016 is een pakket van langlopende leningen van in totaal € 70 miljoen afgesloten waarbij de looptijden varieerden van 16 tot 22 jaar. De leningen worden gestort in de jaren 2016-2020. De hoogte van de leningen zijn aan de voorzichtige kant (75% van de financieringsbehoefte en een kwartaal later) geschat. Vanuit dit pakket zijn in 2017 drie leningen gestort:

- een 20-jarige fixe lening van € 6 miljoen, rente 1,735%, storting 31 januari;
- een 16-jarige fixe lening van € 6 miljoen, rente 1,578%, storting 31 januari;
- een 16-jarige fixe lening van € 7,5 miljoen, rente 1,662%, storting 29 september.

Destijds is ook aangegeven dat de resterende nog te lenen bedragen een korte looptijd (circa 1,5 jaar) zullen kennen. Om in 2017 binnen de normen van de maximale overschrijding van drie kwartalen van de kasgeldlimiet te blijven, is per 29 maart 2017 een lening van € 12,5 miljoen aangetrokken tegen een looptijd van 1,5 jaar en een rente van -0,26%.

De totale langlopende schuld van de gemeente Zwijndrecht bedroeg per 31 december 2017 € 132,7 miljoen. Dit betreft achttien leningen. Het gemiddelde rentepercentage van deze leningenportefeuille per 31 december 2017 bedraagt 2,54%.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn de kasgeldlimiet, de renterisico's en de kredietrisico's.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente per jaar maximaal met kort geld mag financieren. Volgens de Wet fido bedraagt deze limiet 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten na bestemming, dus inclusief de stortingen in reserves. Gezien de omvang van de begroting 2017 (€ 117,3 miljoen) betekende dit dat de gemeente Zwijndrecht haar financiële huishouding voor maximaal circa € 9,8 miljoen met kort geld mocht financieren. Conform voorschrift uit de Wet fido is in onderstaande tabel de spiegeling weergegeven van de gemeentelijke kortlopende middelen ten opzichte van de kasgeldlimiet gedurende 2017 (bedragen x € 1.000):

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Gemiddeld netto vlottende schuld (+) of gemiddeld netto vlottend overschot (-)	€ 21.644	€ 9.305	€ 12.738	€ 11.768
Kasgeldlimiet	€ 9.971	€ 9.971	€ 9.971	€ 9.971
Subtotaal	€ 11.673	€ 666-	€ 2.767	€ 1.797
CAP *	€ 10.000	€ 10.000	€ 0	€ 0
Overschrijding kasgeldlimiet	€ 1.673	-	€ 2.767	€ 1.797
Ruimte onder de kasgeldlimiet	-	€ 10.666	-	-

* Dit betreft een CAP's: € 10 mln tot medio 2017. Omdat met CAP's een renterisico wordt afgedekt mag de kasgeldlimiet met het CAP-bedrag worden verhoogd.

Tabel 2 - Verloop kasgeldlimiet 2017 (bedragen x € 1.000)

De uit bovenstaande tabel blijken overschrijdingen van de kasgeldlimiet vallen binnen de bepalingen van de Wet fido, dat maximaal drie achtereenvolgende kwartaaloverschrijdingen zijn toegestaan.

Ter regulering van het gemeentelijke banksaldo zijn in 2017 elf kasgeldleningen met een looptijd van 28 tot 44 dagen opgenomen. Deze leningen waren gemiddeld groot € 19,0 miljoen. Door de negatieve rente van gemiddeld -0,38% is deze financieringswijze bijzonder voordelig geweest voor de gemeente.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel om binnen de portefeuille aan langlopende leningen een overmatige afhankelijkheid van de rente in een zeker jaar te voorkomen. Om dat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen op grond van deze norm niet meer dan 20% zijn van het begrotingstotaal aan lasten na bestemming, dus inclusief de stortingen in reserves. De renterisiconorm van de gemeente Zwijndrecht in 2017 bedroeg € 23,1 miljoen.

De toetsing aan de renterisiconorm luidt daarmee als volgt (bedragen x € 1.000):

	2017
Bedrag renteherzieningen	€ -
Bedrag aflossingen	€ 12.037
Totaal renterisico	€ 12.037
Renterisiconorm (€ 117,3 miljoen x 20%)	€ 23.461
Ruimte onder de norm	€ 11.424

Tabel 3 - Toetsing renterisiconorm 2017 (bedragen x € 1.000)

Uit deze berekening komt naar voren dat de gemeente Zwijndrecht met haar lange financieringsportefeuille in 2017 binnen de renterisiconorm heeft geopereerd.

Kredietrisico's

Wij lopen kredietrisico op uitzettingen (onder andere verstrekte geldleningen) en leningen waarop wij een borgstelling hebben afgegeven.

	ultimo 2016	ultimo 2017
Uitzettingen	€ 7.049	€ 6.529
Borgstellingen - direct	€ 15.634	€ 15.130
Borgstellingen - indirect	€ 104.291	€ 99.520
Totaal	€ 126.974	€ 121.179

Tabel 4 - Overzicht kredietrisico's 2017 (bedragen x € 1.000)

- Uitzettingen

Het in bovenstaande tabel weergegeven bedrag aan uitzettingen per 31 december 2017 van € 6.529.000 kan als volgt worden gespecificeerd:

- leningen aan woningcorporaties: € 3.349.000
- Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (fondsdeelname + startersleningen): € 2.185.000
- lening Stichting Oefening & Ontspanning: € 995.000

- Borgstellingen

Het bedrag aan directe borgstellingen bedroeg per eind 2017 circa € 15,1 miljoen. De belangrijkste directe borgstellingen worden gevormd door:

- HVC Alkmaar (2,01%-belang; 'getrapt' via GR Gevudo) € 12,4 miljoen
- diverse woningcorporaties € 2,7 miljoen (drie leningen)

Per 31 december 2017 stond de gemeente voor in totaal € 114,6 miljoen garant. Hiervan had € 99,5 miljoen betrekking op de achtervangpositie in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Gezien de rond dat fonds gebouwde zekerheidsstructuur is hieraan een relatief laag risico verbonden. Per 1 januari 2017 is een nieuwe achtervangovereenkomst met het WSW aangegaan, die loopt tot 31 december 2021 en uitsluitend geldt ten behoeve van Trivire, Woonkracht10 en Woningbouwvereniging Heerjansdam.

Voor de specificatie van de borgstellingen verwijzen wij naar de Staat van borg- en garantstellingen elders in deze jaarstukken.

Schatkistbankieren

Bij het verplicht schatkistbankieren mag de gemeente een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal aan lasten na bestemming, dus inclusief de stortingen in reserves, buiten de Schatkist houden, het zogenoemde drempelbedrag. Het drempelbedrag mag als gemiddeld creditbedrag per kwartaal niet overschreden worden. In onderstaande tabel staat per kwartaal aangegeven wat het gemiddelde positieve banksaldo was. Hieruit blijkt dat in 2017 ruimschoots binnen het drempelbedrag van € 867.000 is gebleven.

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Drempelbedrag schatkistbankieren	€ 880	€ 880	€ 880	€ 880
Gemiddeld positieve banksaldi	€ 123	€ 7	€ 489	€ 2
Ruimte onder het drempelbedrag	€ 757	€ 873	€ 391	€ 878

Tabel 5 - Overzicht schatkistbankieren 2017 (bedragen x € 1.000)

Als gevolg van de negatieve rente op kort geld, inclusief de rekening-courant BNG, heeft een rood-stand geen nadelige financiële gevolgen.

In het najaar van 2016 heeft het Agentschap van het Ministerie van Financiën een enquête uitgezet over het gebruik van en ervaringen met schatkistbankieren. De in 2017 gepubliceerde resultaten zullen worden betrokken in de ministeriële beleidsdoorlichting schatkistbankieren die voor 2018 gepland staat. Deze beleidsdoorlichting zal ook worden gebruikt als input voor de evaluatie van de wijziging van de Wet fido in december 2013, waarbij het verplichte schatkistbankieren is ingevoerd.

Relatiebeheer

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is onze huisbankier. Naast de BNG houdt de gemeente een rekening aan bij de Rabobank.

Administratieve Organisatie

Op grond van het gemeentelijke Financieringsstatuut beschikt Zwijndrecht over een Treasury Comité waaraan ook de portefeuillehouder Financiën deelneemt. In dit overleg kunnen alle aspecten die samenhangen met de uitvoering van de financieringsfunctie aan de orde komen. Het Treasury Comité is in 2017 driemaal bijeengewees. Eén van de belangrijkste en vaste gespreksonderwerpen in dit overleg betreft de liquiditeitenplanning en de financieringsbehoefte.

5. Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen de organisatie, die gericht zijn op een zo goed mogelijke dienstverlening aan de burgers, instellingen en bedrijven en het garanderen van een zorgvuldige besluitvorming. We beschrijven in deze paragraaf relevante cijfers en de activiteiten in 2017 op het gebied van organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering. Deze activiteiten stonden in het licht van verschillende trends en ontwikkelingen in maatschappelijke zin, nieuwe technologieën en financiële opgaven.

Bevlogen inzetbare medewerkers

We stellen binnen onze organisatie de mens centraal en niet de medewerker. Wij zijn van mening dat of je dit nu wilt of niet de scheiding tussen werk en privé vervaagt. Medewerkers nemen de thuissituatie (bewust of onbewust) mee naar het werk, en vice versa. Door vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid te sturen op geluk, gedrevenheid en gezondheid willen we het beste uit onze mensen halen waardoor het werkplezier en de prestaties vergroot worden en ons ziekteverzuim zal dalen. In 2017 hebben de filosofie/visie "Samenwerkt!" opgesteld en we zullen deze verder in onze organisatie inbedden.

Samenlevingsgericht

In 2017 hebben we de organisatieontwikkeling ferm doorgezet. Er is volop beweging in onze organisatie om ons voortdurend te verbeteren en om klaar te staan voor wat er nodig is in de gemeente. Na de kleine organisatie-aanpassing eind 2015 hebben we afgelopen jaren veel inzet gepleegd om samenlevingsgericht te werken. Steeds kijkend naar wat de samenleving nodig heeft en welke rol de gemeente inneemt. Het is onze ambitie om snel en adequaat in te spelen op de maatschappelijke opgaven en kansen in de stad en regio. Omdat opgaven onze organisatiegrenzen overstijgen en vragen om integrale oplossingen, werken we in co-creatie met partners. In 2017 hebben we deze beweging krachtig voortgezet door medewerkers mee te nemen in de nieuwe werkwijze die dit met zich meebrengt. We richten ons op de ontwikkeling van de bijbehorende vaardigheden, competenties en instrumenten. Om onze medewerkers daarin te faciliteren hebben we inspirerende personen presentaties, trainingen en workshops laten geven.

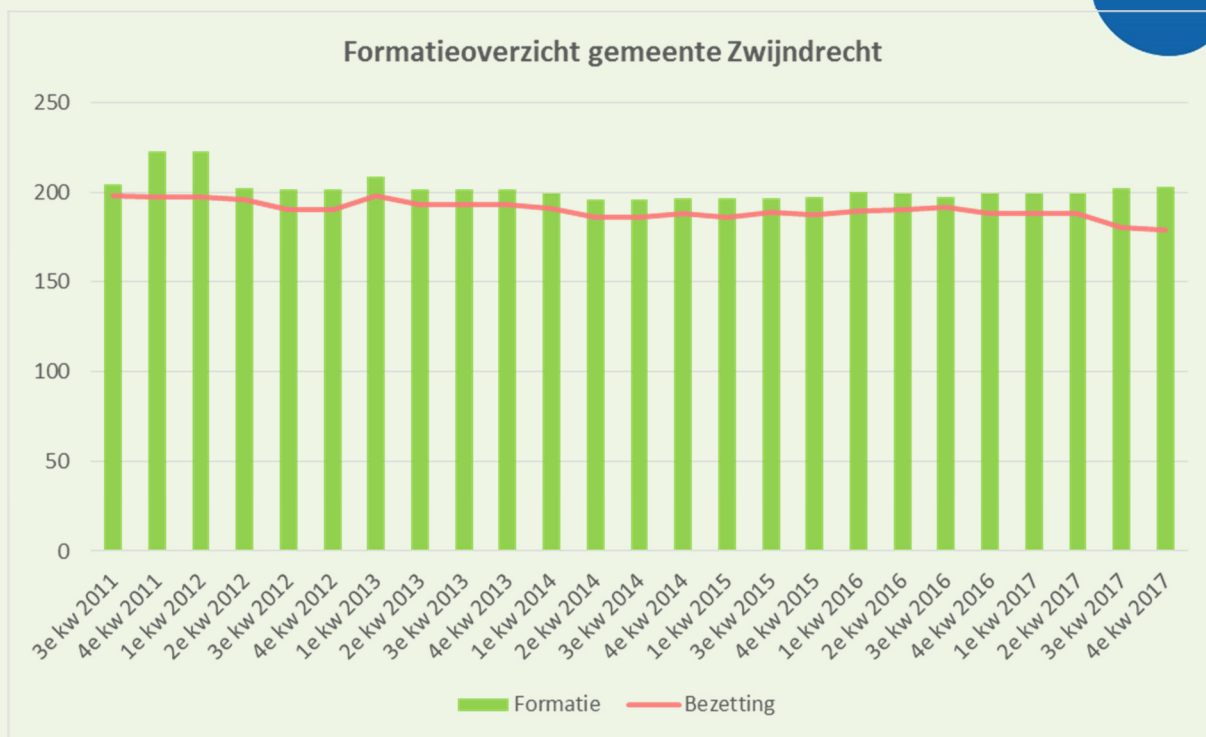
Flexibilisering

Voor onze organisatie rijst daarop steeds meer de vraag over onze werkinhoud: waar gaan we als gemeente nu echt over, wat doen de samenleving en onze partners? Dit vraagt om verdere flexibilisering en nieuwe rolopvattingen. In 2017 hebben we veel energie ingezet op een wendbare organisatie waarin flexibel inzetbare medewerkers zich dankzij een goede bedrijfsvoering optimaal kunnen richten op onze gemeente en haar inwoners.

Ontwikkelingen in de formatie en het personeelsbestand

Formatie/bezetting

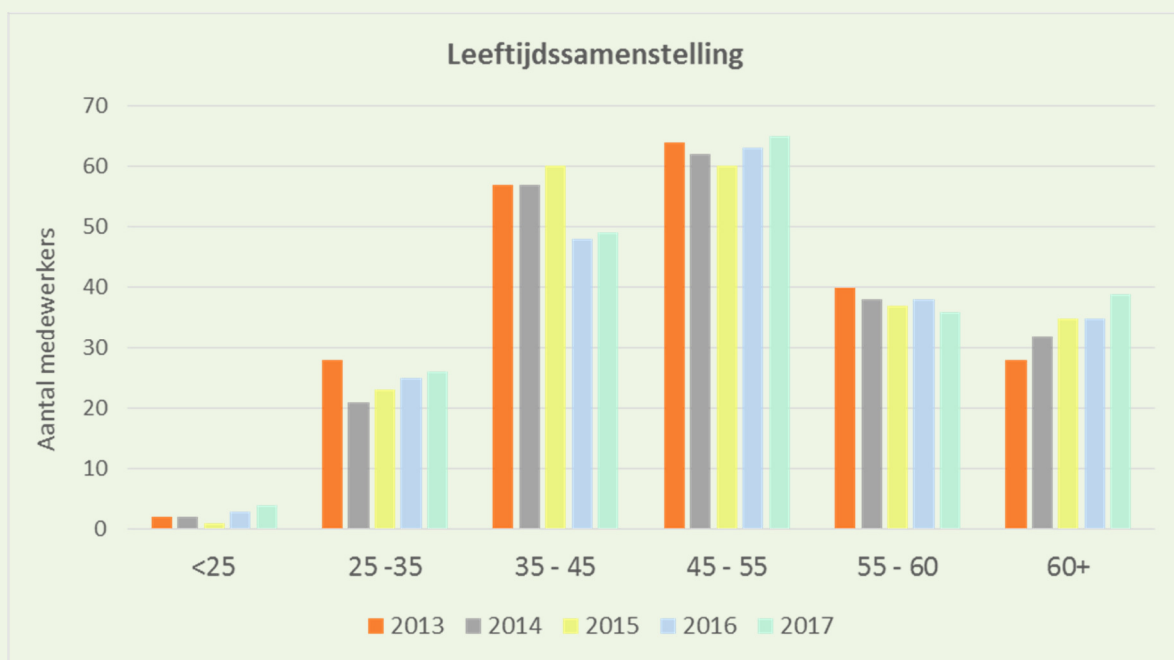
De volgende figuur geeft aan dat er sprake is van een stabiele formatie ten opzichte van eerdere jaren. De verwachting is dat de formatie ook voor 2018 redelijk gelijk blijft.

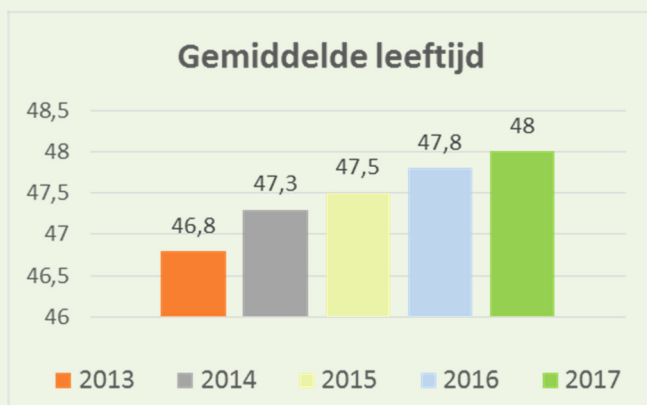
De formatieruimte is groter dan de werkelijke bezetting. Deze ruimte gebruiken we om ons personeelsbestand flexibel in te vullen.

Personeelsopbouw

Zoals in onderstaande figuur goed te zien is zet de vergrijzing van onze organisatie in 2017 verder door. De ruimte voor nieuwe instroom is zeer beperkt en dus blijven we volop investeren in de vitaliteit en ontwikkeling van onze medewerkers.

De gemiddelde leeftijd van onze medewerkers binnen de organisatie is ook in 2017 weer iets gestegen (de afgelopen vijf jaar is de gemiddelde leeftijd met zo'n twee jaar gestegen). Overigens is deze leeftijd gelijk aan het landelijke gemiddelde van de gemeenteambtenaar.

Duurzame inzetbaarheid

Vanwege demografische en maatschappelijke ontwikkelingen is duurzame inzetbaarheid van werknemers een belangrijk aandachtspunt binnen onze organisatie. Omdat de beroepsbevolking verouderd en werknemers bovendien zal worden gevraagd langer door te werken aan het einde van hun carrière, en omdat ouderen grotere risico's lopen op gezondheidskundige problemen, gaat veel aandacht uit naar de oudere werknemer. De Rijksoverheid pleit dus voor het langer door werken van werknemers, terwijl de werknemers die de keuze hebben om te stoppen met werken vaak ook kiezen om met pensioen te gaan.

Generatiepact

Om duurzaam inzetbaar te blijven willen we de oudere medewerkers (60+ers) een zogenoemde "generatiepactregeling" aanbieden. Door middel van een dergelijke regeling bieden wij hen de mogelijkheid minder te gaan werken en de intensiteit van de arbeidsduur te verlagen. Hierdoor blijft dit leeftijdscohort voor organisatie behouden (kennis/kunde), maar bieden we tegelijkertijd jongere medewerkers de kans in te stromen. Dit zorgt voor een betere kennisoverdracht en kunnen oudere medewerkers hun werk langzamer gaan overdrachten en afbouwen. Dit alles zorgt voor minder uitval/ziekteverzuim van de oudere medewerkers en bevordert de duurzame participatie en inzetbaarheid van deze doelgroep.

Onderzocht wordt om medio 2018 over te gaan tot invoering van een generatiepactregeling in Zwijndrecht. De lasten hiervoor zijn verwerkt in de begroting van 2018 en verder.

Zoals gezegd vinden we het belangrijk om waar mogelijk ook ruimte te geven aan jong talent in onze organisatie. We willen aangesloten blijven op deze nieuwe generatie medewerkers. In 2017 hebben we in totaal 22 stagiairs begeleid. We verwachten in 2018 door onze inspanningen wederom te voldoen aan ons streven om circa vijftien stagiairs (op elke afdeling twee stagiairs) binnen te halen.

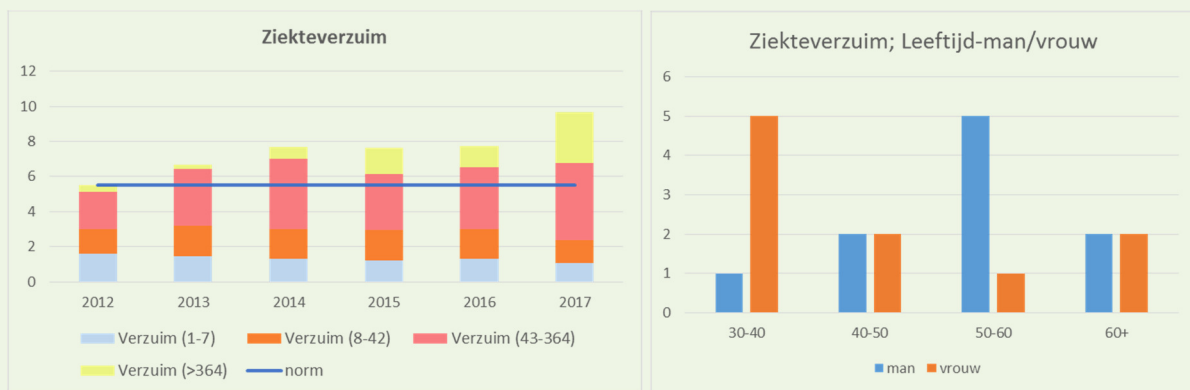
Ziekteverzuimpercentage

Voor 2017 streven we naar een verzuimpercentage van 5,5%. Sinds 2012 is ons ziekteverzuim opgelopen. Aan de hand van gedetailleerde analyses van het verzuim sturen we sindsdien stevig op de uitvoering van de benodigde acties en handhaving van de afgesproken kaders. Uit de analyses blijkt dat 90% van de ziektegevallen niet werk gerelateerd is. In sommige gevallen zorgt de balans tussen werk

en privé voor uitval en betreft het met name op de gemeentewerf fysieke problemen. In alle gevallen zorgen we voor zorgvuldige re-integratietrajecten met aandacht voor goede en bestendige terugkeer van medewerkers. Alle leidinggevende hebben 'verzuimtrainingen' gekregen (maximale beïnvloeding psychisch verzuim (voorkomen van uitval van medewerkers die in disbalans zijn, verzuimgesprekken voeren). We hebben inzicht in alle ziektegevallen en besteden veel aandacht aan zieke medewerkers.

We hebben de afgelopen jaren geen daling van het ziekteverzuimpercentage kunnen bewerkstelligen, maar wel een hoger oplopend ziekteverzuim voorkomen. We constateren een afname van kortdurend verzuim en krijgen steeds minder ziektemeldingen.

Vanwege onze krappe formatie moeten we vanwege het langdurige ziekteverzuim inhuren om knelpunten op te lossen. Omdat het werk blijft liggen en om uitval van collega's te voorkomen.

Integraal onderzoeksplan

Op basis van de Verordening artikel 213a stellen wij jaarlijks een integraal onderzoeksplan op. Met het plan onderzoeken we het rechtmatig, doelmatig en doeltreffend handelen van de organisatie. Met het onderzoeksplan voor 2017 zijn verschillende soorten onderzoeken uitgevoerd.

Regionale onderzoeken

Het Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD) is op 1 januari 2008 opgericht en voert op veel beleids-terreinen onderzoeken uit voor de regiogemeenten. Een aantal van die onderzoeken pakt het OCD regionaal aan. Daarnaast kunnen gemeenten eigen onderzoeksopdrachten door het OCD laten uitvoeren.

In 2017 deed het OCD een aantal onderzoeken in opdracht van de gemeente. Een onderzoek naar het Economisch Programma, waarvan de uitkomsten zijn meegenomen in de (nieuwe) economische agenda. Een effectmeting van de inzet van de Vivera wijkteams. De resultaten hiervan worden in het voorjaar 2018 verwacht en zijn nodig voor de evaluatie van de tijdelijke impuls in de sociale wijkteams. De Straatkubus, een doorlopend onderzoek met gegevens op postcodeniveau. De gegevens zijn ondersteunend bij beleidsontwikkeling. Het onderzoek naar het zwerafvalbeleid. Hieruit bleek dat inwoners veel waarde hechten aan een schone leefomgeving. Inwoners zijn bereid een bijdrage te leveren en dat wordt meegenomen in de aanpak zwerafval.

Een aantal onderzoeken is gestart in 2017 maar nog niet afgerond door het OCD. Zoals onderzoek naar de uitvoering van het hondenbeleid en een onderzoek naar de groenbeleving van de inwoners.

De uitkomsten van de onderzoeken zijn of worden meegenomen in beleidsevaluaties, bij beleidsontwikkeling en in de advisering over de betreffende onderwerpen.

Lokale onderzoeken

Binnen de gemeentelijke organisatie is eind 2016 een medewerkertevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Begin 2017 zijn de resultaten met medewerkers besproken. We nemen dit mee in de filosofie/visie "Samenwerkt!"; zie bij "*bevlogen inzetbare medewerkers*".

Naast doelmatigheidsonderzoek, dat het lerend vermogen van de gemeentelijke organisatie ondersteunt, is door de controlfunctie onderzoek gedaan in het kader van de verbijzonderde interne controle (VIC). De interne controle richt zich vooral op het toetsen van de financiële rechtmatigheid. De nadruk ligt op het toetsen of de maatregelen die helpen om fouten in de uitvoering van de werkzaamheden te voorkomen, voldoende werken. Daarnaast wordt onderzocht of interne en externe regelgeving wordt nagekomen bij de uitvoering van de werkzaamheden.

De controle is uitgevoerd volgens het opgestelde interne controleplan en het door de raad vastgestelde controleprotocol. De accountant gebruikt de resultaten van de onderzoeken bij zijn interimcontrole en jaarrekeningcontrole. Intern gebruikten we de VIC uitkomsten om de risico's en verbeterpunten in onze werkprocessen en administratieve organisatie te signaleren, eventuele fouten te herstellen en de beheersmaatregelen aan te passen.

De adviezen uit de managementletter van de accountant zijn opgevolgd. De voortgang van de opvolging van de aanbevelingen wordt door de account betrokken bij zijn controle.

Opvolging aanbevelingen rekenkamer

Jaarlijks verricht de rekenkamercommissie onderzoek en adviseert de raad over de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en beheer. Op basis van de in het rapport gedane aanbevelingen verantwoorden wij jaarlijks via de jaarverantwoording de wijze waarop de aanbevelingen van de rekenkamercommissie zijn opgevolgd. Zoals alle verantwoordingsinformatie past ook deze informatie in de planning en control documenten.

Op 16 mei 2017 heeft de rekenkamer de resultaten van het onderzoek subsidiebeleid gepresenteerd. Het rapport heeft een aantal aanbevelingen gegeven die helpen bij de doorontwikkeling van het subsidiebeleid. Over de opvolging van aanbevelingen is de gemeenteraad in het vierde kwartaal 2017 geïnformeerd via een raadsinformatiebrief. Per aanbeveling is in deze brief aangegeven op welke wijze wij de aanbevelingen opvolgen en verwerken in het subsidiebeleid.

Bij de verbijzonderde interne controle op subsidies over 2017 blijkt dat de digitalisering van de archivering in het postsysteem Mozaïek is doorgezet. Dit was nog een van de niet afgeronde aanbevelingen naar aanleiding van het rekenkameronderzoek.

Informatieveiligheid

Hoewel de eindverantwoordelijkheid van informatiebeveiliging en daarmee voor *alle* 303 BIG-normen (Baseline Informatieveiligheid Gemeenten) en Business Impact Analyses ligt bij de individuele organisaties, wordt binnen de Drechtsteden zoveel mogelijk samenwerking nagestreefd. Regionaal vindt afstemming plaats binnen het PIO-D (Periodiek Informatieveiligheidsoverleg Drechtsteden).

In 2017 in het PIO-D behandelde onderwerpen zijn: beveiligingsincidenten, datalekken, wachtwoordherstelbeleid, e-mailauthenticatie (onder meer DMARC), iBewustzijn, BIG-gapanalyse, IT middelen (aanschaf, testen, enzovoort), IDU proces (Indiensttreding, Doorstroom, Uitdiensttreding), Google Analytics, ENSIA.

In 2017 is er zowel lokaal als regionaal veel tijd en energie besteed aan de zelfevaluatie informatieveiligheid in het kader van ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). ENSIA heeft tot doel het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). ENSIA helpt gemeenten in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid. De verantwoording over de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoortuitvoeringsregeling (PUN), Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet) is samengevoegd en gestroomlijnd.

Uitgangspunt is het horizontale verantwoordingsproces aan de gemeenteraad. Dit vormt de basis voor het verticale verantwoordingsproces aan nationale partijen die een rol hebben in het toezicht op informatieveiligheid. Bij het afleggen van verantwoording wordt het principe van single information single audit toegepast; alle informatie die noodzakelijk is voor verticale verantwoording is ook onderdeel van het horizontale verantwoordingsproces. Dit jaar werden de vragen vooral vanuit Suwinet, DigiD en BRP oogpunt gesteld en is er gekeken naar bestaan en niet naar werking van de processen. De daadwerkelijke verantwoording vindt in 2018 plaats.

De bevindingen in de ENSIA-zelfevaluatie zijn bemoedigend. We hebben de informatieveiligheid behoorlijk op orde. Waar het nog aan schort is veelal de formele vastlegging van maatregelen die we getroffen hebben en, in het verlengde ervan, het kunnen aantonen dat we een en ander goed geregeld hebben. In het komende jaar richten we onze inspanningen (in samenwerking met de regio en de regiogemeenten) op deze aspecten.

6. Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Zwijndrecht is actief in netwerken van beleids- en uitvoeringsorganisaties. Bij een deel van die organisaties is de gemeente ook bestuurlijk en financieel betrokken. In dat geval is sprake van een “verbonden partij”. Een bijzondere vorm hiervan zijn de samenwerkingsverbanden die in het leven zijn geroepen om gemeentelijke taken in gezamenlijkheid uit te voeren. Dit soort samenwerkingsverbanden (gemeenschappelijke regelingen) levert een grote bijdrage aan het realiseren van maatschappelijke doelen, maar levert door zijn aard ook bestuurlijke en financiële risico’s op.

Deze paragraaf verschaft inzicht in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente Zwijndrecht bij door verbonden partijen uit te voeren taken en processen. Volgens artikel 15 lid b van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat de paragraaf de visie op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de programmabegroting. In de praktijk is de relatie met de verbonden partij veelal meerdere jaren geleden ontstaan. De relatie tussen de visie op de verbonden partij en de doelstellingen van de (huidige) programmabegroting is derhalve niet altijd duidelijk te leggen.

Verbonden partijen

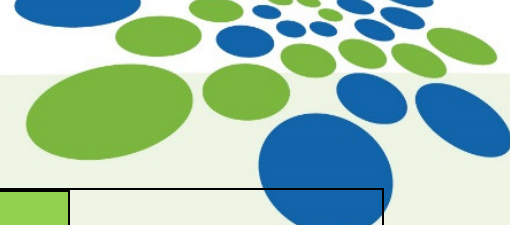
De gemeente Zwijndrecht heeft met de volgende verbonden partijen een relatie:

- Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden (GRD) (SDD, IBD, SCD, OCD, GBD en BDS).
- Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd (DGJ, RAV SOJ).
- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ).
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ).
- Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde (NRIJ).
- Gemeenschappelijke regeling Sociale Werkvoorziening Drechtwerk.
- Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo).
- ROM-D Groep
- ENECO Groep N.V.
- Stedin Holding N.V.
- Oasen N.V.
- B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides.
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden	
Vestigingsplaats	Dordrecht.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Onderdelen	- Servicecentrum Drechtsteden (SCD), Sociale Dienst Drechtsteden (SDD), Ingenieursbureau Drechtsteden (IBD), Bureau Drechtsteden: Dordrecht; - Gemeentelijke Belastingdienst Drechtsteden (GBD), Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD): Sliedrecht.
Doel	1. Drechtsteden heeft tot doel, binnen de kaders als genoemd in en voortvloeiend uit deze regeling, draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. 2. Ter verwezenlijking van de in het vorige lid genoemde doelstellingen behartigt Drechtsteden, met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen: a. Economie, arbeidsmarktbeleid en bereikbaarheid (economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme); b. Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, duurzaamheid, milieu, water, publieke infrastructuur, externe-, water- en verkeersveiligheid); c. Sociaal (sociale zekerheid en -ontwikkeling, sociale werkvoorziening, kennisinfrastructuur, sport en cultuur); d. Bestuurlijke en netwerkontwikkeling; e. Staf- en ondersteunende diensten, beheer basisregistraties en de bedrijfsvoering; f. Sociaalgeografisch onderzoek. g. Belastingheffing en -invordering 3. Naast de in het tweede lid genoemde belangen heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor: a. De efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en de kwijscheldingsregels hebben vastgesteld, elk voor zover het hun gebied betreft; b. De uitvoering van de wet WOZ waaronder tevens wordt begrepen de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft.
Openbaar belang	Op 9 juni 2015 heeft de Drechttraad het regionaal Meerjarenprogramma "Samen Stad aan het Water, Samen Maritieme Topregio!" (2014-2018) vastgesteld. Door uitvoering van dit regionaal programma draagt de gemeenschappelijke regeling Drechtsteden bij aan het bereiken van onze economische doelstellingen.

	Het in algemene zin behartigen van regionale belangen op het terrein van: <i>economie en bereikbaarheid (economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme), fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen en publieke infrastructuur), sociaal (sociale zekerheid en -ontwikkeling, onderwijs en kennisinfrastructuur, sport en cultuur), bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid, staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering, sociaalgeografisch onderzoek, uitvoering van de belastingheffing en -invordering.</i>																																												
Activiteiten	Zie artikel 6 en 7 van de GR.																																												
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage per inwoner (bestuur) en draagt daarnaast bij in de diverse onderdelen. In de jaarrekening 2017 heeft de gemeente de volgende bijdragen aan Drechtsteden verantwoord (afgerond): <table> <tr> <td>- Bureau Drechtsteden</td><td>€ 1.176.447</td></tr> <tr> <td>- Afwikkeling reserves toetreding HG</td><td>€ -/- 167.168</td></tr> <tr> <td>- Afrekening jaarrekening 2016</td><td>€ -/- 63.000</td></tr> <tr> <td>- SDD Programma 1</td><td></td></tr> <tr> <td> Kinderopvang</td><td>€ 5.952</td></tr> <tr> <td>Programma 2</td><td></td></tr> <tr> <td> WMO Huishoudelijke hulp</td><td>€ 1.943.343</td></tr> <tr> <td> WMO Hulpmiddelen</td><td>€ 1.515.566</td></tr> <tr> <td> Decentralisatie WMO</td><td>€ 4.170.788</td></tr> <tr> <td>Programma 5</td><td></td></tr> <tr> <td> Bijstandsverlening</td><td>€ 15.508.586</td></tr> <tr> <td> WSW</td><td>€ 3.664.466</td></tr> <tr> <td> Minimabeleid</td><td>€ 1.168.516</td></tr> <tr> <td> Participatie</td><td>€ 1.641.375</td></tr> <tr> <td> Schuldhelpverlening</td><td>€ 28.104</td></tr> <tr> <td> Apparaatskosten</td><td>€ 4.272.000</td></tr> <tr> <td>- SCD</td><td>€ 4.348.974</td></tr> <tr> <td>- Afwikkeling reserves toetreding HG</td><td>€ -/- 199.730</td></tr> <tr> <td>- Afrekening jaarrekening 2016</td><td>€ -/- 131.000</td></tr> <tr> <td>- OCD</td><td>€ 169.090</td></tr> <tr> <td>- GBD</td><td>€ 654.886</td></tr> <tr> <td>TOTAAL</td><td>€ 39.707.195</td></tr> </table>	- Bureau Drechtsteden	€ 1.176.447	- Afwikkeling reserves toetreding HG	€ -/- 167.168	- Afrekening jaarrekening 2016	€ -/- 63.000	- SDD Programma 1		Kinderopvang	€ 5.952	Programma 2		WMO Huishoudelijke hulp	€ 1.943.343	WMO Hulpmiddelen	€ 1.515.566	Decentralisatie WMO	€ 4.170.788	Programma 5		Bijstandsverlening	€ 15.508.586	WSW	€ 3.664.466	Minimabeleid	€ 1.168.516	Participatie	€ 1.641.375	Schuldhelpverlening	€ 28.104	Apparaatskosten	€ 4.272.000	- SCD	€ 4.348.974	- Afwikkeling reserves toetreding HG	€ -/- 199.730	- Afrekening jaarrekening 2016	€ -/- 131.000	- OCD	€ 169.090	- GBD	€ 654.886	TOTAAL	€ 39.707.195
- Bureau Drechtsteden	€ 1.176.447																																												
- Afwikkeling reserves toetreding HG	€ -/- 167.168																																												
- Afrekening jaarrekening 2016	€ -/- 63.000																																												
- SDD Programma 1																																													
Kinderopvang	€ 5.952																																												
Programma 2																																													
WMO Huishoudelijke hulp	€ 1.943.343																																												
WMO Hulpmiddelen	€ 1.515.566																																												
Decentralisatie WMO	€ 4.170.788																																												
Programma 5																																													
Bijstandsverlening	€ 15.508.586																																												
WSW	€ 3.664.466																																												
Minimabeleid	€ 1.168.516																																												
Participatie	€ 1.641.375																																												
Schuldhelpverlening	€ 28.104																																												
Apparaatskosten	€ 4.272.000																																												
- SCD	€ 4.348.974																																												
- Afwikkeling reserves toetreding HG	€ -/- 199.730																																												
- Afrekening jaarrekening 2016	€ -/- 131.000																																												
- OCD	€ 169.090																																												
- GBD	€ 654.886																																												
TOTAAL	€ 39.707.195																																												
Financieel risico	Afhankelijk van de exploitatieresultaten.																																												
Bestuurlijk belang	Acht raadsleden in de Drechtstraad. Wethouder J. van Dongen is lid van het Drechtstedenbestuur. Op basis van artikel 40 resp. 43 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de begroting en de jaarrekening.																																												

Kerncijfers verbonden partij	31-12-2016	31-12-2017
	€ 7.045.000	€ 1.902.000
	€ 72.540.000	€ 50.424.000
	€ 3.367.000	€ 1.842.000
Eigen vermogen		
Vreemd vermogen		
Jaarresultaat		
Gebaseerd op de voorlopige jaarrekening 2017. Vaststelling door de Drechtraad op 3 juli 2018.		

	Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid & Jeugd																		
Vestigingsplaats	Dordrecht.																		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.																		
Onderdelen	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zuid-Holland Zuid (GGD), Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS), Regionale Ambulance Voorziening (RAV), Serviceorganisatie Jeugd: Dordrecht.																		
Doel	De regio heeft ten doel vanuit de gedachte van verlengd lokaal bestuur en binnen de kaders als genoemd in de gemeenschappelijke regeling een bijdrage te leveren aan het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemers teneinde een evenwichtige ontwikkeling van het gebied als geheel te bevorderen, mede in verhouding tot zijn omgeving zowel in provinciaal, nationaal als Europees verband.																		
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: <i>volksgezondheid, onderwijs, welzijn en jeugd</i> .																		
Activiteiten	Zie artikelen 3 tot en met 7 van de GR.																		
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage per inwoner of per leerling (BLVS). De bijdrage per onderdeel van de GR DG&J voor 2017: <table> <tr> <td>Bureau Leerplicht (programma 1)</td><td>€ 116.457</td></tr> <tr> <td>JGZ (programma 1)</td><td>€ 968.535</td></tr> <tr> <td>VGZ (programma 2)</td><td>€ 284.341</td></tr> <tr> <td>Jeugdpreventieteam (programma 4)</td><td>€ 25.366</td></tr> <tr> <td>Uitvoering Jeugdwet</td><td>€ 9.645.439</td></tr> <tr> <td>Regiostaf (programma 6)</td><td>€ 251.842</td></tr> <tr> <td>Aframing verplichting dekkingsplan</td><td>€ -/- 121.000</td></tr> <tr> <td>Afrekening jaarresultaat 2016</td><td>€ -/- 89.160</td></tr> <tr> <td>TOTAAL</td><td>€ 11.081.820</td></tr> </table> De bijdrage varieert licht met de wijzigingen in het aantal inwoners of leerlingen.	Bureau Leerplicht (programma 1)	€ 116.457	JGZ (programma 1)	€ 968.535	VGZ (programma 2)	€ 284.341	Jeugdpreventieteam (programma 4)	€ 25.366	Uitvoering Jeugdwet	€ 9.645.439	Regiostaf (programma 6)	€ 251.842	Aframing verplichting dekkingsplan	€ -/- 121.000	Afrekening jaarresultaat 2016	€ -/- 89.160	TOTAAL	€ 11.081.820
Bureau Leerplicht (programma 1)	€ 116.457																		
JGZ (programma 1)	€ 968.535																		
VGZ (programma 2)	€ 284.341																		
Jeugdpreventieteam (programma 4)	€ 25.366																		
Uitvoering Jeugdwet	€ 9.645.439																		
Regiostaf (programma 6)	€ 251.842																		
Aframing verplichting dekkingsplan	€ -/- 121.000																		
Afrekening jaarresultaat 2016	€ -/- 89.160																		
TOTAAL	€ 11.081.820																		
Financieel risico	Afhankelijk van de exploitatieresultaten.																		
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur door wethouder J. de Witte. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. Op basis van artikel 25 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting.																		

Kerncijfers verbonden partij

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

Jaarresultaat

31-12-2016**31-12-2017**

€ 4.963.223

€ 3.298.789

€ 83.240.099

€ 85.440.719

€ 766.902

€ 129.663

Gebaseerd op de voorlopige jaarrekening 2017.

	<i>Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid</i>								
Vestigingsplaats	Dordrecht.								
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.								
Doel	De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de deelnemers bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.								
Openbaar belang	Veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid.								
Activiteiten	Zie artikel 4 van de GR.								
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage per inwoner. De bijdrage voor 2017 bedraagt € 124.283. De bijdrage varieert licht met de wijzigingen in het aantal inwoners.								
Financieel risico	Afhankelijk van de exploitatieresultaten.								
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder J. van Dongen. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. Op basis van artikel 33 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de ontwerpbegroting.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 3.125.142</td><td>€ 2.873.275</td></tr><tr><td>€ 4.906.607</td><td>€ 9.907.698</td></tr><tr><td>€ 1.734.234</td><td>€ 1.021.731</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 3.125.142	€ 2.873.275	€ 4.906.607	€ 9.907.698	€ 1.734.234	€ 1.021.731
31-12-2016	31-12-2017								
€ 3.125.142	€ 2.873.275								
€ 4.906.607	€ 9.907.698								
€ 1.734.234	€ 1.021.731								
	Gebaseerd op de voorlopige jaarrekening 2017. Vaststelling door het AB op 5 juli 2018.								

	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid													
Vestigingsplaats	Dordrecht.													
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.													
Onderdelen	- Regionale Brandweer Zuid-Holland Zuid: Dordrecht (oranjepark, leerpark, noordendijk). - Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR).													
Doel	Het openbaar lichaam heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen met behoud van lokale verankering bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren, teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding.													
Openbaar belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: <i>regionale brandweer, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid.</i>													
Activiteiten	Uitvoering van de eisen die de Wet Veiligheidsregio's aan de gemeenschappelijke regeling stelt, alsmede regulier werk op gebied van rampenbestrijding, crisisbeheersing, brandweezorg en GHOR.													
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage per inwoner. De totale bijdrage voor 2017 bedraagt € 3.058.880													
Financieel risico	Afhankelijk van de exploitatieresultaten.													
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten, waarin elk lid één stem heeft. Het algemeen bestuur vergadert vier maal per jaar. Op basis van artikel 29 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting.													
Kerncijfers verbonden partij	<table> <tr> <th></th><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr> <tr> <td>Eigen vermogen</td><td>€ 7.288.080</td><td>€ 7.284.779</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td><td>€ 66.887.160</td><td>€ 63.874.826</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td><td>€ 2.733.491</td><td>€ 3.046.569</td></tr> </table>			31-12-2016	31-12-2017	Eigen vermogen	€ 7.288.080	€ 7.284.779	Vreemd vermogen	€ 66.887.160	€ 63.874.826	Jaarresultaat	€ 2.733.491	€ 3.046.569
	31-12-2016	31-12-2017												
Eigen vermogen	€ 7.288.080	€ 7.284.779												
Vreemd vermogen	€ 66.887.160	€ 63.874.826												
Jaarresultaat	€ 2.733.491	€ 3.046.569												

	<i>Gemeenschappelijke regeling voor het koepelschap buitenstedelijk groen</i>												
Vestigingsplaats	Schiedam.												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.												
Doel / Openbaar belang	Het Koepelschap Buitenstedelijk Groen (KBG) heeft tot doel om op basis van Rijks-, provinciaal en regionaal beleid in de onderlinge samenhang een evenwichtige ontwikkeling en instandhouding van het buitenstedelijk groen als geheel in het gebied en in verhouding tot zijn omgeving te bevorderen.												
Activiteiten	Het KBG wil het doel bereiken door een gezamenlijke lastenverdeling, solidariteit (iedere gemeente van het werkingsgebied van het koepelschap betaalt hetzelfde bedrag per inwoner voor recreatie) en een gemeenschappelijke bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving.												
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage per inwoner. De bijdrage voor 2017 bedraagt € 71.936.												
Financieel risico	De gemeente kan op basis van het vereveningsmechanisme een financiële bijdrage van het Koepelschap ontvangen. De jaarlijkse bijdrage kan komen te vervallen.												
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder J. van Dongen. Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar.												
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th></th><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 117.297</td><td>€ 110.752</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 51.435</td><td>€ 11.808</td></tr><tr><td>Jaarresultaat</td><td>€ 28.247</td><td>€ 4.939</td></tr></table>		31-12-2016	31-12-2017	Eigen vermogen	€ 117.297	€ 110.752	Vreemd vermogen	€ 51.435	€ 11.808	Jaarresultaat	€ 28.247	€ 4.939
	31-12-2016	31-12-2017											
Eigen vermogen	€ 117.297	€ 110.752											
Vreemd vermogen	€ 51.435	€ 11.808											
Jaarresultaat	€ 28.247	€ 4.939											
Beleidsvoornemens	In 2016 is het besluit genomen tot opheffing van het Koepelschap Buitenstedelijk Groen per 1 januari 2018. De Provincie zorgt na opheffing voor de verevening tussen de verschillende recreatieschappen in Zuid-Holland.												

	Gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatiegebied IJsselmonde								
Vestigingsplaats	Schiedam.								
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.								
Doel / Openbaar belang	Het in onderlinge samenhang behartigen van het gemeenschappelijke belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en beheer in het kader van de openluchtrecreatie en waar mogelijk het toerisme en van natuur en landschap in het gebied waarvoor de regeling geldt.								
Openbaar belang	Bevorderen van openluchtrecreatie met behoud van natuur en landschap.								
Activiteiten	Het schap vervult een trekkersrol in het realiseren en beheren van het bestaande en geplande recreatieve aanbod in de groene buitenruimte van IJsselmonde dat in onderlinge samenhang wordt afgestemd op de brede maatschappelijke vraag en mogelijkheden met een marktgerichte oriëntatie.								
Financieel belang gemeente	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage per inwoner. De bijdrage voor 2017 bedraagt € 244.017.								
Financieel risico	Geen.								
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur door wethouder J. van Dongen (plaatsvervanger A. Kamsteeg). In het algemeen bestuur hebben twee leden zitting, wethouder J. van Dongen en raadslid L. Kroes (plaatsvervanger M. Schenkel). Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 34 lid 3 van de GR kan de raad blijk van zijn gevoelen geven bij de ontwerpbegroting.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 3.970.307</td><td>€ 3.881.149</td></tr><tr><td>€ 2.313.503</td><td>€ 1.976.658</td></tr><tr><td>€ 329.950</td><td>€ 214.698</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 3.970.307	€ 3.881.149	€ 2.313.503	€ 1.976.658	€ 329.950	€ 214.698
31-12-2016	31-12-2017								
€ 3.970.307	€ 3.881.149								
€ 2.313.503	€ 1.976.658								
€ 329.950	€ 214.698								
	Gebaseerd op de voorlopige jaarrekening 2017.								
Beleidsvoornemens	De provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam hebben besloten om per 1 januari 2018 uit de gemeenschappelijke regeling voor het Natuur- en recreatieschap IJsselmonde te treden. De gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik-Ido-								

	Ambacht, Ridderkerk en Zwijsdrecht hebben in dat kader besloten om de gemeenschappelijke regeling vanaf 1 januari 2018 onder dezelfde naam voort te zetten.
--	---

	Gemeenschappelijke regeling Drechtwerk
Vestigingsplaats	Dordrecht.
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.
Doel	Het openbaar lichaam behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van de sociale werkvoorziening en geeft in opdracht van de gemeenten uitvoering aan de in de wet en in deze regeling genoemde taken.
Openbaar belang	Mogelijk maken dat mensen met een arbeidshandicap kunnen werken naar vermogen.
Activiteiten	Ter verwezenlijking van de doelstellingen heeft het openbaar lichaam tot taak: a. de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening en het behartigen van de uit deze wet voortkomende belangen; b. het adviseren van de gemeenten inzake de sociale werkvoorziening, aangepaste arbeid en daarmee verband houdende vraagstukken; c. het verlenen van diensten aan de gemeenten en, incidenteel, aan derden op het gebied van andere gesubsidieerde arbeidsvoorzieningen dan in de wet bedoelde, indien deze derden daartoe opdracht geven aan het openbaar lichaam en het Algemeen Bestuur die opdracht aanvaardt; d. het op een bedrijfsmatige wijze aanbieden van trajecten en diensten op het terrein van de gesubsidieerde arbeid.
Financieel belang gemeente	De algemene bijdrage per gemeente wordt bepaald op basis van het aantal geplaatste werknemers, afkomstig uit de betreffende gemeente, op 1 januari van het boekjaar. Procentueel kan het aantal werknemers jaarlijks licht verschillen. Voor 2017 is een bijdrage betaald van € 618.000.
Financieel risico	Het financiële risico voor de gemeente is haar bijdrage in het exploitatietekort. In geval van calamiteiten kan het algemeen bestuur een afwijkende bijdrage opstellen, die wordt gemaximeerd op twee maal de bijdrage op basis van het aantal geplaatste werknemers per gemeente. Bij opheffing van de gemeenschappelijke regeling stelt het algemeen bestuur een plan op dat voorziet in de verdeling van alle plichten en rechten over de deelnemers op een in het plan nader te bepalen wijze.
Bestuurlijk belang	De gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder R. Kreukniet. Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 25 resp. 28 van de GR

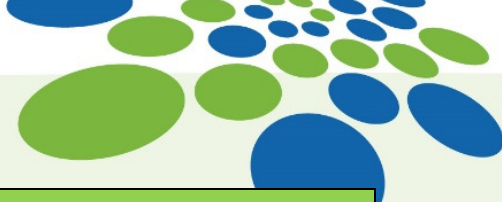
Kerncijfers verbonden partij Eigen vermogen Vreemd vermogen Jaarresultaat	kan de raad blijk van zijn gevoelens geven bij de begroting (inclusief meerjarenraming) en de jaarrekening.	
	31-12-2016	31-12-2017
	€ 1.224.000	€ 1.193.000
	€ 32.421.000	€ 30.711.000
Beleidsvoornemens	Gebaseerd op de voorlopige jaarrekening 2017.	
	Programma 5 Economie en Arbeidsmarkt.	
Ontwikkelingen	In 2017 heeft Drechtwerk haar koers om activiteiten waar mogelijk naar de markt te brengen afgerond en zich bezonnen op haar toekomstige activiteiten. De in het voorjaar 2017 gemaakte plannen die geleid hebben het besluit (30 juni 2017) om Drechtwerk te continueren, zullen hun weerslag vinden in het nog lopende jaar 2018.	

	Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo)													
Vestigingsplaats	Dordrecht.													
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling.													
Doel	Gevudo bezit 529 aandelen van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland te Alkmaar (HVC) en behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC.													
Openbaar belang	Afvalinzameling, - verwerking en straatreiniging.													
Activiteiten	Beheer van aandelen. Gevudo is aandeelhouder in de HVC met 529 aandelen op een totaal van 2.914 (18,15%). Ons aandeel in GR Gevudo is 11,09% (op basis van tonnen afval), wat neerkomt op 2,01% aandelen HVC. Dit percentage fluctueert jaarlijks enigszins.													
Financieel belang gemeente	Gevudo heeft met ingang van 2007 het karakter van een 'houderstermaatschappij': zij voert geen operationele taken meer uit.													
Financieel risico	De gemeente waarborgt de betaling van de rente en aflossing van de door HVC te sluiten geldleningen en in rekening-courant op te nemen gelden naar rato van de stemverhouding. De gemeente kan aangesproken worden op haar deel van de garantie van de aandeelhouders voor de financiering van de HVC. In 2017 bedroeg de externe financiering € 615 miljoen. De gemeente Zwijndrecht staat garant voor € 12,377 miljoen. Wij krijgen hiervoor een jaarlijkse provisie. In 2017 bedraagt deze €117.558.													
Bestuurlijk belang	Gemeente wordt vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder J. van Dongen. Het algemeen bestuur vergadert twee maal per jaar. Op basis van artikel 21 van de GR kan de raad zijn zienswijze geven bij de ontwerpbegroting.													
Kerncijfers verbonden partij	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td><td>€ 30.487</td><td>€ 30.487</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td><td>€ 528.593</td><td>€ 509.424</td></tr> <tr> <td>Jaarresultaat</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr> </tbody> </table>			31-12-2016	31-12-2017	Eigen vermogen	€ 30.487	€ 30.487	Vreemd vermogen	€ 528.593	€ 509.424	Jaarresultaat	€ 0	€ 0
	31-12-2016	31-12-2017												
Eigen vermogen	€ 30.487	€ 30.487												
Vreemd vermogen	€ 528.593	€ 509.424												
Jaarresultaat	€ 0	€ 0												

Kerncijfers HVC	31-12-2016	31-12-2017
	€ 89.603.000	€ 103.216.000
	€ 860.491.000	€ 849.006.000
	€ 7.575.000	€ 13.585.000
Eigen vermogen		
Vreemd vermogen		
Jaarresultaat		
Beleidsvoornemens	Voor de inhoudelijke advisering op beleid, en met name de duiding van stukken die in de algemene aandeelhoudersvergadering van HVC aan de orde komen, is begin 2013 een regionaal ambtelijk adviesteam in het leven geroepen. Via Gevudo en de advisering bij de stukken van HVC worden de ontwikkelingen gevolgd.	
Ontwikkelingen	Financieringsgaranties NV HVC: Als gevolg van het teruglopend aanbod in te verbranden afval, door de ambities van overheden om meer afval te scheiden, is er een financieel risico. Ook zijn de importcontracten na 2020 nog van belang. Omdat de economie echter aantrekt (meer afvalaanbod) en de leningportefeuille onder garantie naar verwachting de komende jaren sterk gaat dalen, is de kans op problemen niet meer zo groot. Indien de ontvangen provisie als gevolg van lager financieringsrisico in de loop der jaren daalt, hetgeen beoogd wordt, resulteert dit in een lagere doorbetalingsmogelijkheid aan de deelnemers. De ontwikkeling van de provisie-ontvangst van NV HVC is vanaf 2020 minder goed voorspelbaar vanwege (her)financieringsvraagstukken die tegen die tijd moeten worden bekeken.	

	ROM-D Groep														
Vestigingsplaats	Dordrecht.														
Rechtsvorm	Binnen de ROM-D groep participeert gemeente Zwijndrecht direct in de: - naamloze vennootschap ROM-D holding (ROM-D Holding NV); - commanditaire vennootschap ROM-D Dordtse Kil III (ROM-D Dordtse Kil III CV).														
Doel	Versterken en uitbouwen regionale economie.														
Openbaar belang	Economisch belang.														
Activiteiten	Versterken en uitbouwen van de regionale economie door: de uitgifte van kavels, de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen en de promotie van de regio Drechtsteden.														
Financieel belang gemeente	De gemeente heeft een kapitaalinbreng in - ROM-D Holding NV van € 941.228 - ROM-D Dordtse Kil III CV € 286.376.														
Financieel risico	Het financiële risico omvat de kapitaalinbreng van in totaal: € 1.227.604. Deze inbreng bestaat uit aandelen in ROM-D Holding NV, respectievelijk deelname in het commanditair kapitaal van ROM-D Dordtse Kil III CV. Over de aandelenkapitaal in ROM-D Holding NV moet worden gemeld, dat de Holding het door Zwijndrecht ingebrachte aandelenkapitaal heeft ‘doorgestort’ in het (risicodragende) commanditair kapitaal van ROM-D Capital BV.														
Bestuurlijk belang	Het stemrecht van gemeente Zwijndrecht binnen de ROM-D Holding NV en ROM-D Dordtse Kil III.														
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2015</th><th>31-12-2016</th></tr><tr><td>€ 3.763.522</td><td>€ 4.153.930</td></tr><tr><td>€ 4.552.407</td><td>€ 2.154.007</td></tr><tr><td>€ 9.831</td><td>€ 390.408</td></tr><tr><td>€ 6.837.942</td><td>€ 8.959.673</td></tr><tr><td>€ 10.389.329</td><td>€ 12.393.313</td></tr><tr><td>€ 34.595</td><td>€ 2.121.731</td></tr></table>	31-12-2015	31-12-2016	€ 3.763.522	€ 4.153.930	€ 4.552.407	€ 2.154.007	€ 9.831	€ 390.408	€ 6.837.942	€ 8.959.673	€ 10.389.329	€ 12.393.313	€ 34.595	€ 2.121.731
31-12-2015	31-12-2016														
€ 3.763.522	€ 4.153.930														
€ 4.552.407	€ 2.154.007														
€ 9.831	€ 390.408														
€ 6.837.942	€ 8.959.673														
€ 10.389.329	€ 12.393.313														
€ 34.595	€ 2.121.731														
Eigen vermogen (ROM-D Holding NV)															
Vreemd vermogen (ROM-D Holding NV)															
Netto jaarresultaat (ROM-D Holding NV)															
Eigen vermogen (ROM-D Kil III CV)															
Vreemd vermogen (ROM-D Kil III CV)															
Netto jaarresultaat (ROM-D Kil III CV)															

Beleidsvoornemens Ontwikkelingen	De jaarrekening 2017 van ROM-D is nog niet beschikbaar. Programma 8 Inrichting van de gemeente. In de afgelopen periode heeft binnen de Drechtsteden, de individuele gemeenten en de ROM-D, in afstemming met de provincie Zuid-Holland, een herbezinning plaatsgevonden op de kerntaken van de ROM-D met als uitkomst dat de ROM-D zich vooral moet richten op haar 'klassieke' taak: gebiedsontwikkeling waarbij de samenwerking met Stichting DEAL! en innovatie-instrumenten zoals InnovationQuarter en MKB-katalysatorfonds geïntensiveerd wordt en dat de besluitvormingsprocedure aangepast moet worden, zodat ROM-D een meer proactieve rol krijgt bij het identificeren en concretiseren van potentiële projecten. In de aandeelhoudersvergadering van september 2017 is besloten tot een beperkte wijziging van de statuten om de nieuwe werkwijze mogelijk te maken. De twee private aandeelhouders (BNG Gebiedsontwikkeling en OBR/gemeente Rotterdam) hebben aangegeven dat zij hun deelname in ROM-D willen beëindigen. Ze bieden daarom hun aandelen ter overname aan aan de overige aandeelhouders (zes gemeenten en provincie). Momenteel zijn we in gesprek (met vooral BNG Gebiedsontwikkeling) over de voorwaarden waaronder eventueel de aandelen overgenomen kunnen worden.
--	---

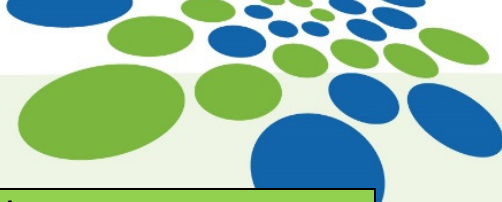
	Stedin Holding N.V.								
Vestigingsplaats	Rotterdam.								
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.								
Doel	Doel van Stedin is in hoofdzaak het op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde wijze leveren van energie, warmte/koude en gassen en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.								
Openbaar belang/ Activiteiten	Leveren van energie.								
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van minder dan 2% (1,13%) van de aandelen. In 2018 wordt aan dividend over 2017 € 317.063 uitgekeerd.								
Financieel risico	Het dividend is afhankelijk van de winst.								
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder A. Kamsteeg. Wij hebben de gemeente Dordrecht gemachtigd ons te vertegenwoordigen in de aandeelhouderscommissie. De AvA vindt minimaal één maal per jaar plaats.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 5.310.000.000</td><td>€ 2.583.000.000</td></tr><tr><td>€ 4.486.000.000</td><td>€ 3.968.000.000</td></tr><tr><td>€ 199.000.000</td><td>€ 424.000.000</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 5.310.000.000	€ 2.583.000.000	€ 4.486.000.000	€ 3.968.000.000	€ 199.000.000	€ 424.000.000
31-12-2016	31-12-2017								
€ 5.310.000.000	€ 2.583.000.000								
€ 4.486.000.000	€ 3.968.000.000								
€ 199.000.000	€ 424.000.000								
Eigen vermogen									
Vreemd vermogen									
Jaarresultaat									
Beleidsvoornemens	De aandelen zijn een duurzame belegging waarbij het dividend een belangrijke inkomstenbron vormt.								
Ontwikkelingen	De gemeente is per 31 januari 2017 aandeelhouder van de Eneco Groep N.V. (het energiebedrijf) en van Stedin Holding N.V. (het netwerkbedrijf).Bovenstaande gegevens over 2016 zijn van de ongesplitste onderneming (Eneco Holding N.V.).								

	Eneco Groep N.V.								
Vestigingsplaats	Rotterdam.								
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.								
Doel	Doel van Eneco is in hoofdzaak het op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde wijze inkopen, produceren en verkopen van energie, warmte/koude en gassen en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten en samenwerking en deelneming in andere rechtspersonen.								
Openbaar belang/Activiteiten	Inkoop, productie en verkoop van energie. In verband met het ontbreken van een publiek belang heeft Zwijndrecht mede het voornemen het belang in Eneco Groep af te bouwen.								
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van minder dan 2% (1,13%) van de aandelen. In 2018 wordt aan dividend over 2017 € 718.290. uitgekeerd. Ons aandeel in Eneco is al jaren gelijk.								
Financieel risico	Het dividend is afhankelijk van de winst.								
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder A. Kamsteeg. Wij hebben de gemeente Dordrecht gemachtigd ons te vertegenwoordigen in de aandeelhouderscommissie. De AvA vindt minimaal één maal per jaar plaats.								
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>€ 3.121.000.000</td><td>€ 2.869.000.000</td></tr><tr><td>€ 1.952.000.000</td><td>€ 2.787.000.000</td></tr><tr><td>€ 192.000.000</td><td>€ 127.000.000</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 3.121.000.000	€ 2.869.000.000	€ 1.952.000.000	€ 2.787.000.000	€ 192.000.000	€ 127.000.000
31-12-2016	31-12-2017								
€ 3.121.000.000	€ 2.869.000.000								
€ 1.952.000.000	€ 2.787.000.000								
€ 192.000.000	€ 127.000.000								
Eigen vermogen									
Vreemd vermogen									
Jaarresultaat									
Beleidsvoornemens	De aandelen zijn een duurzame belegging waarbij het dividend een belangrijke inkomstenbron vormt.								
Ontwikkelingen	Eneco Groep N.V. ('de vennootschap') is op 12 december 2016 opgericht door destijds Eneco Holding N.V. (thans Stedin Holding N.V.) met als doel om na de splitsing de topvennootschap van N.V. Eneco Beheer te worden. Hiertoe heeft op 30 januari 2017 een informele kapitaalstorting plaatsgevonden in Eneco Groep N.V. door middel van het inbrengen van de aandelen van N.V. Eneco Beheer tegen boekwaarde. Deze transactie wordt aangemerkt als een 'bedrijfscombinatie onder gemeenschappelijke leiding' en wordt beschouwd als een voortzetting van de bedrijfsactiviteiten van N.V. Eneco Beheer. Bijna 75% van de gemeenten die eigenaar zijn van Eneco Groep N.V. hebben aangegeven hun aandelenbelang in principe te willen afbouwen. De uitwerking van dit proces krijgt in 2018 verder vorm.								

	N.V. Waterbedrijf OASEN									
Vestigingsplaats	Gouda.									
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.									
Doel	Leveren van helder en betrouwbaar drinkwater.									
Openbaar belang / Activiteiten	Drinkwatervoorziening.									
Financieel belang gemeente	De gemeente is aandeelhouder van 43 van de 748 aandelen (5.7%). Dit aandeel is al jaren gelijk. De aandeelhouders ontvangen al jaren geen dividend.									
Financieel risico	Nauwelijks, de dividenduitkering waarop we recht hebben komt ongeveer uit op € 1.000. Over 2016 is in 2017 geen dividend uitgekeerd.									
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder A. Kamsteeg. De AvA vindt één keer per jaar plaats.									
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2015</th><th>31-12-2016</th></tr><tr><td>€ 94.042.000</td><td>€ 97.085.000</td></tr><tr><td>€ 143.661.000</td><td>€ 152.765.000</td></tr><tr><td>€ 3.971.000</td><td>€ 3.059.000</td></tr></table>		31-12-2015	31-12-2016	€ 94.042.000	€ 97.085.000	€ 143.661.000	€ 152.765.000	€ 3.971.000	€ 3.059.000
31-12-2015	31-12-2016									
€ 94.042.000	€ 97.085.000									
€ 143.661.000	€ 152.765.000									
€ 3.971.000	€ 3.059.000									
Eigen vermogen										
Vreemd vermogen										
Jaarresultaat										
Beleidsvoornemens	De jaarrekening 2017 van N.V. Waterbedrijf Oasen is nog niet beschikbaar. Behoud van aandelen om inspraak te blijven houden in de levering van (onthard) drinkwater in de gemeente.									

	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides											
Vestigingsplaats	Rotterdam.											
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap.											
Doel / Activiteiten	Het houden en beheren van aandelen in Evides NV en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap en al hetgeen met het voorgaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn; alles in de ruimste zin van het woord.											
Openbaar belang	Drinkwatervoorziening.											
Financieel belang gemeente	De aandelen zijn voor 50% in handen van Energiebedrijf DELTA N.V. en voor de andere 50% in handen van het Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE). De deelname van de gemeente Zwijndrecht in het GBE is zeer bescheiden te noemen, namelijk 3.325 aandelen op een totaal van 1.850.000 aandelen, ofwel 0,2%. Dit aandeel is al jaren gelijk. De gemeente ontvangt als aandeelhouder jaarlijks dividend, zijnde 50% van 0,2% van de uitkering door Evides N.V. De uitkering verantwoord in 2017 bedraagt € 36.846 (slotdividend 2016 en interimdividend 2017).											
Financieel risico	Het dividend is afhankelijk van de winst.											
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder A. Kamsteeg. De AvA vindt twee keer per jaar plaats.											
Kerncijfers verbonden partij	<table><tr><th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 248.593.702</td><td>€ 251.710.820</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 503</td><td>€ 0</td></tr><tr><td>Jaarresultaat</td><td>€ 22.659.180</td><td>€ 23.617.118</td></tr></table>	31-12-2016	31-12-2017	Eigen vermogen	€ 248.593.702	€ 251.710.820	Vreemd vermogen	€ 503	€ 0	Jaarresultaat	€ 22.659.180	€ 23.617.118
31-12-2016	31-12-2017											
Eigen vermogen	€ 248.593.702	€ 251.710.820										
Vreemd vermogen	€ 503	€ 0										
Jaarresultaat	€ 22.659.180	€ 23.617.118										
Beleidsvoornemens	Behoud van aandelen om inspraak te blijven houden in de levering van drinkwater in de gemeente.											

	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten								
Vestigingsplaats	Den Haag.								
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap.								
Doelstelling	Kredietverlening aan de publieke sector.								
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.								
Activiteiten	Financiële dienstverlening.								
Financieel belang gemeente	Aandeelhouder van 47.541 aandelen (0,085%). Dit aandeel is al jaren gelijk.								
Financieel risico	Bij faillissement van de onderneming ontvangt de gemeente geen dividend meer. Het dividend is afhankelijk van de winst. Het dividend dat wij jaarlijkse ontvangen werd in 2016 geraamd op het gemiddelde van de afgelopen 5 jaar. De raming voor 2017 bedraagt € 78.211. In werkelijkheid is € 77.967 gerealiseerd (uitkering over het jaar 2016).								
Bestuurlijk belang	De gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders door wethouder A. Kamsteeg. Deze vergadering vindt één maal per jaar plaats.								
Kerncijfers verbonden partij	<table> <tr> <th>31-12-2016</th><th>31-12-2017</th></tr> <tr> <td>€ 4.486.000.000</td><td>€ 4.953.000.000</td></tr> <tr> <td>€ 149.483.000.000</td><td>€ 135.041.000.000</td></tr> <tr> <td>€ 369.000.000</td><td>€ 393.000.000</td></tr> </table>	31-12-2016	31-12-2017	€ 4.486.000.000	€ 4.953.000.000	€ 149.483.000.000	€ 135.041.000.000	€ 369.000.000	€ 393.000.000
31-12-2016	31-12-2017								
€ 4.486.000.000	€ 4.953.000.000								
€ 149.483.000.000	€ 135.041.000.000								
€ 369.000.000	€ 393.000.000								
Eigen vermogen									
Vreemd vermogen									
Netto jaarresultaat									
Beleidsvoornemens	Gelet op de wijze waarop BNG Bank het openbaar belang behartigt ligt het voor de hand het aandelenbezit in BNG Bank als een duurzame belegging te zien.								

7. Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

In deze paragraaf geven wij een toelichting op de uitvoering van het grondbeleid en krijgt u inzicht in de vermogenspositie van het grondbedrijf met een prognose van de projectresultaten en de verwachte ontwikkelingen in de reserves en voorzieningen van het grondbedrijf.

Resultaten 2017 in hoofdlijnen

De positieve ontwikkelingen die we in 2016 signaleerden, hebben zich in 2017 voortgezet. In het afgelopen jaar zijn de verwachte exploitatieresultaten van de verliesgevende projecten sterk verbeterd. De verliesvoorziening voor de projecten Euryza, Voorzieningencluster Heerjansdam en Onderdijkserijweg kunnen we met € 1,1 miljoen verlagen.

Eind 2017, bijna tien jaar na de oorspronkelijk beoogde startdatum, is de bouw van de woningen op het Euryza terrein daadwerkelijk gestart. De in overleg met de ontwikkelaar doorgevoerde aanpassingen in zowel het stedenbouwkundige plan als de juridische kaders maken het mogelijk om het bouwplan gefaseerd uit te voeren. De 27 woningen van de eerste twee appartementencomplexen die nu in aanbouw zijn zullen begin 2019 opgeleverd worden. Voor het daarop volgende appartementencomplex, ook 27 woningen, hebben we inmiddels al een ontwerp vastgesteld. Deze woningen komen in het voorjaar in de verkoop. De grondwaarde onder deze drie appartementencomplexen ligt hoger dan onze raming in de grondexploitatie doordat het bouwprogramma omvangrijker is ten opzichte van ons uitgangspunt. Hierdoor verbetert het exploitatieresultaat en neemt het verwachte verlies met € 0,3 miljoen af (netto contante waarde 1 januari 2018). Op basis van de meest recente planning van de ontwikkelaar en de ervaringen met de eerste bouwblokken hebben we de planperiode met een jaar verlengd, we verwachten het project in 2023 af te kunnen sluiten. Door de ontwikkelaar is voor Fase 2 van het plangebied een concept ontwerp bestemmingsplan ingediend waarin de gewijzigde planopzet voor dit deel verwerkt is. In deze nieuwe opzet neemt het aantal appartementen met circa 33 stuks toe en het aantal eengezinswoningen neemt met 11 stuks af.

Voor de laatste fase van het project Voorzieningencluster Heerjansdam hebben we, na een biedingsprocedure, op basis van het grondbod een marktpartij geselecteerd die binnen de gestelde kaders de woningbouwlocatie gaat ontwikkelen. Indien het gewijzigde bestemmingsplan zonder vertraging vastgesteld kan worden kan de bouw van de woningen in de tweede helft van 2018 aanvangen. In de geactualiseerde grondexploitatie is het grondbod verwerkt en is de kostenraming voor het bouwrijp maken verlaagd. Hierdoor neemt het verwachte exploitatieverlies met € 0,7 miljoen af (netto contante waarde 1 januari 2018).

Tot slot is het verwachte verlies van het project Onderdijkserijweg met € 0,1 miljoen afgenomen door een actualisatie van de kostenraming voor onder meer de inrichting van het openbaar gebied.

In deze rekening sluiten we de grondexploitatie Karel Doormanlaan definitief af. In 2016 hebben we al gerealiseerde winst van bijna € 0,4 miljoen aan de reserves toegevoegd. Er valt nu nog een klein restsaldo vrij dat we ook aan de reserves toevoegen.

Op het bedrijventerrein Bakestein hebben we twee kavels verkocht en zijn we in gesprek met meerdere gegadigden. Desondanks hebben we de verwachte omzet in 2017 niet gehaald. Gezien de marktontwikkelingen en de gerealiseerde verkopen in de periode voor de crisis denken we deze achterstand nog binnen de huidige planperiode (tot 2023) in te kunnen lopen. Deze verschuiving heeft

een beperkt nadelig effect op het verwachte exploitatieresultaat. Veel ingrijpender zijn de gevolgen van de wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, de regelgeving voor onze administratie). De nadere toelichting op de in 2016 doorgevoerde wijzigingen maken duidelijk dat we bij het grondexploitatiecomplex Bakestein tussentijds winst moeten nemen. Vanuit het voorzichtigheidsbeginsel waren we gewoon om de winst pas aan het einde van het project als gerealiseerd te beschouwen. In de toelichting op het nieuwe BBV wordt meer de nadruk gelegd op het realisatiebeginsel met als gevolg dat de winst bij voldoende zekerheid al tussentijds genomen moet worden. De gerealiseerde winst hebben we naar rato van de gerealiseerde kosten en opbrengsten (conform de voorgeschreven 'percentage of completion methode') berekend op € 4,6 miljoen. Dit bedrag onttrekken wij in deze rekening aan de grondexploitatie Bakestein. Dit vrijvallende bedrag, dat in de begroting niet was voorzien, biedt ons de gelegenheid om de reserve Grote projecten aan te vullen tot het gewenste niveau. Deze reserve heeft na de toevoeging van € 3,7 miljoen voldoende middelen om jaarlijks het afgesproken deel van de afschrijvingskosten van het Gemeentehuis en het LOC-gebouw, gedurende de resterende afschrijvingsperiode, te dekken. De in de begroting opgenomen tijdelijke aanvulling van deze reserve met € 1,3 miljoen uit de algemene reserve is nu niet meer nodig.

In totaal zijn de verwachte projectresultaten met € 3,6 miljoen nadelig aangepast. In onderstaande figuur is een samenvattend overzicht opgenomen.

figuur 1: mutaties in prognoses bouwgrondexploitatie (bedragen x € 1.000 contante waarde 1 januari 2018)

PROJECT	MUTATIE ¹⁾ n.c.w. 1-1-2018	TOELICHTING/REDEN
Euryza	322	V hogere grondwaarde door groter bouwprogramma in bouwblokken A/B en C/D
Voorzieningcluster HJD	699	V gunstig resultaat grondbiedingsprocedure en afname kostenraming bouwrijp maken
Onderdijkserijweg	68	V afname kostenraming woonrijp maken
subtotaal:	1.089	V afname verliesvoorziening
Karel Doormanlaan	12	V restant saldo bij afsluiten project (na winstneming van bijna € 0,4 miljoen in 2016)
Bakestein	-4.679	N afname door winstneming met € 4,6 miljoen (vernieuwde BBV-regels) en door gewijzigde fasering grondverkoop (meer rentekosten) en actualisatie kostenramingen
TOTAAL:	-3.578	N

¹⁾ V = voordelig; N = nadelig

Omdat bij de aanpassing van de grondexploitatie Voorzieningencluster Heerjansdam sprake is van materiële financiële gevolgen (een substantiële wijziging van het verwachte exploitatieresultaat) dient de geactualiseerde grondexploitatie op basis van het nieuwe BBV door uw raad te worden vastgesteld. Bij de herziening van de grondexploitatie Euryza hebben we een planinhoudelijke wijzigingen (programmering, woning aantallen en typen) doorgevoerd die ook door de raad bekrachtigd moet worden volgens het nieuwe BBV. Daarom stellen wij u bij het vaststellen van deze rekening ook expliciet voor om de geactualiseerde grondexploitaties Voorzieningencluster Heerjansdam en Euryza vast te stellen.

De financiële gevolgen van de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting met ingang van 1 januari 2016 zijn hier niet inbegrepen. Deze belasting wordt over het totaal aan belaste activiteiten van de gemeente, waaronder de grondexploitaties, geheven. De verwachte belastingdruk lichten we elders in deze rekening toe.

Vermogenspositie grondbedrijf

Het vermogen van het grondbedrijf is vooral een instrument om stedelijke ontwikkelingen te financieren en daarmee beleidsdoelstellingen te realiseren middels de uitvoering van projecten. Uitgangspunt is dat de totale exploitatie van bouwgronden in principe kostendekkend moet zijn.

Op basis van de huidige inzichten is de exploitatie van bouwgronden over het totaal, net als in voorgaande jaren, meer dan kostendekkend. In 2017 is het dekkingsoverschot met € 0,45 miljoen afgenomen tot € 3 miljoen (netto contante waarde (n.c.w.) per 1 januari 2018). Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door de winstneming uit de grondexploitatie Bakestein en de daaropvolgende aanvulling van de reserve Grote projecten. Hierdoor verdwijnt er een opbrengst van € 4,6 miljoen uit de grondexploitatie waarover anders rente berekend was tot aan het einde van het project (eind 2022). Deze rentebaten komen nu in de periode 2018 tot en met 2022 ten goede aan het renteresultaat van de reguliere exploitatie.

Van het berekende dekkingsoverschot is nu met de winstneming uit Bakestein en na de aanvulling van de reserve Grote projecten een bedrag van € 0,8 miljoen gerealiseerd. Het resterende bedrag moet nog daadwerkelijk gerealiseerd worden. Dit is vooralsnog een theoretisch bedrag; dit saldo wordt immers pas concreet wanneer de exploitatiebegrotingen conform de voorcalculaties afgesloten kunnen worden. Op basis van de huidige inzichten berekenen we deze zogenaamde winstpotentie op een bedrag van afgerond € 2,2 miljoen. Deze winstpotentie omvat het contant gemaakte saldo van het nog te realiseren voordelige exploitatieresultaat van het project Bakestein plus de verwachte nadelige exploitatieresultaten van de projecten Euryza, Voorzieningencluster Heerjansdam en Onderdijkserijweg Zuidelijke driehoek. De verwachte nadelige exploitatieresultaten worden gedekt door verliesvoorziening Stedelijke Ontwikkeling (zie figuur 2).

figuur 2: winstpotentie per 1 januari 2018

- = nadelig (N); + = voordelig (V)

onderdeel	verwacht projectresultaat	
	eindwaarde	n.c.w. 1-1-2018
Bouwgronden in exploitatie (4 st.)	€ 8.804.151- N	€ 7.930.000- N
Voorziening Stedelijke Ontwikkeling	€ 11.183.446 V	€ 10.085.000 V
Eindsaldo, winstpotentie.....	€ 2.379.295 V	€ 2.155.000 V

De winstpotentie is in het afgelopen jaar met bijna € 4,7 miljoen afgenomen tot € 2,2 miljoen (n.c.w. 1 januari 2018). Dit komt door de tussentijdse winstneming uit het grondexploitatiecomplex Bakestein.

De opbouw van de vermogenspositie van het grondbedrijf is in onderstaande figuur aangegeven (zie figuur 3).

figuur 3: vermogenspositie grondbedrijf per 1 januari 2018
(bedragen x € 1.000)

opbouw vermogenspositie grondbedrijf (netto contante waarde 1-1-2018)	
A) winstpotentie grondbedrijf	2.155
B) waarvan nog toe te voegen aan de reserve Grote projecten	0
C) saldo (vrije) reserve Gerealiseerde winstpotentie	844
Totaal (potentieel dekkingsoverschot)	2.999 voordelig

D) weerstandsvermogen grondbedrijf	1.298 voordelig
------------------------------------	-----------------

Onderhanden werk

Het saldo van de productiekosten en de opbrengsten van de bouwgronden die in exploitatie genomen zijn voegen we jaarlijks toe aan de boekwaarden van de betreffende projecten. Op de balans zijn deze boekwaarden opgenomen onder de post 'Onderhanden werk'. Afhankelijk van de ontwikkelingen in het begrotingsjaar leidt dit tot een stijging dan wel daling van de boekwaarde. Na uitvoering van het project sluiten we de exploitatie af en verrekenen we het eindresultaat met een reserve of met de voorziening 'Stedelijke Ontwikkeling' (dit laatste indien het een exploitatieverlies betreft waarvoor al een voorziening gevormd is).

De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is in het afgelopen jaar door projectinhoudelijke activiteiten nauwelijks gewijzigd (de gerealiseerde kosten en opbrengsten zijn in evenwicht). Echter door twee administratieve boekingen neemt de boekwaarde met € 9 miljoen toe tot € 16.907.021. Het gaat hierbij om de winstneming uit het project Bakestein en een herwaardering van de openstaande vordering bij het project Euryza. Doordat bij de grondverkoop van Euryza in 2007 de betaling van de koopprijs gekoppeld was aan de start bouw van de woningen is een vordering ontstaan. Deze vordering staat nog tegen de oorspronkelijke waarde op de balans terwijl we al meerdere jaren in de grondexploitatie (en de verliesvoorziening) uitgaan van een lagere grondwaarde gebaseerd op het meest recente stedenbouwkundig ontwerp. De herwaardering van deze vordering heeft tot gevolg dat het saldo onderhanden werk toeneemt. Deze administratieve boeking heeft geen gevolgen voor de berekende winstpotentie c.q. exploitatieresultaten.

In onderstaande tabel (figuur 4) lichten wij de mutaties in de boekwaarden nader toe.

figuur 4: mutatie boekwaarden onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)
(bedragen x € 1.000)

boekwaarde 31-12-2016	7.842	
Investeringsen		
- verwerving/verplaatsingskosten	0	
- sloopwerkzaamheden	0	
- bouwrijp maken	37	
- woonrijp maken	153	
- planontwikkeling	442	
- overig	86	
- rentekosten	303	
	<u>1.021</u>	
Inkomsten		
- grondverkopen	-1.004	
- subsidies	0	
	<u>-1.004</u>	
<i>mutatie boekwaarde door projectactiviteiten:</i>	17	
Overig		
- verrekening met reserves	4.582	(a)
- herwaardering openstaande vordering Euryza	4.466	(b)
boekwaarde 31-12-2017	<u>16.907</u>	

(a) winstneming Bakestein en restant grondexploitatie K.Doormanlaan.

(b) betreft een administratieve boeking (geen gevolgen voor het resultaat)

De totale investeringsomvang van de onderhanden projecten (alle in exploitatie genomen gronden) omvat € 53 miljoen aan investeringen en ruim € 48 miljoen aan opbrengsten. Eind 2017 is hiervan 92% respectievelijk 75% als gerealiseerd in de boekwaarde opgenomen. Om tot een afronding van alle onderhanden projecten te komen verwachten wij nog € 4 miljoen aan investeringen en € 15 miljoen aan opbrengsten (inclusief de openstaande vordering Euryza) te realiseren. Ruim tweederde deel van de nog te realiseren opbrengsten betreft de uitgifte van bedrijfskavels op Bakestein. De overige opbrengsten komen hoofdzakelijk uit de woningbouw in de projecten Euryza en Voorzieningencluster Heerjansdam.

Reserves en voorzieningen

Bij een strategische inzet van het vermogen is niet alleen de financiële dekking van het totaal aan investeringen van belang maar ook de mogelijkheid om tegenvallers op te vangen (weerstandsvermogen) en de tijdige beschikking over een vrije reserve om tot realisatie van nieuwe verliesgevende projecten te kunnen besluiten (op dat moment moet een voorziening getroffen kunnen worden). Om hierop te kunnen sturen hebben we het vermogen van het grondbedrijf, naast de voorziening Stedelijke Ontwikkeling, onderverdeeld in drie reserves met ieder een eigen doel (zie figuur 5). Volledigheidshalve vermelden we in deze paragraaf ook de ontwikkelingen van de voorziening De Volgerlanden. Deze voorziening maakt echter geen onderdeel uit van de vermogenspositie van het grondbedrijf.

In dit hoofdstuk geven wij u per reserve of voorziening een korte toelichting op de belangrijkste mutaties in het afgelopen jaar en de omvang ultimo 2017. Daarna geven wij een toelichting op enkele relevante verschillen in de mutaties ten opzichte van de (gewijzigde) begroting 2017.

figuur 5: reserves en voorzieningen grondbedrijf

onderdeel	type	doel/functie	rente bijschrijven
voorziening Stedelijke Ontwikkeling	voorziening	Dient als dekking van de geprognosticeerde verliezen (netto contante waarde) van bestuurlijk vastgestelde grondexploitaties. Conform de voorschriften (BBV) treffen wij een voorziening op het moment dat besloten wordt tot uitvoering van een verliesgevend project. De bedragen voor een nieuwe voorziening komen in beginsel uit een vrije reserve. Bij het afsluiten van een boekjaar worden de bestaande voorzieningen, indien nodig, aangepast aan de geactualiseerde exploitatieresultaten van de betreffende projecten. De hiervoor benodigde bedragen komen in beginsel uit de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf.	ja
reserve Gerealiseerde winstpotentie	vrije reserve	Bevat vrij beschikbare middelen voor nieuwe investeringen (voor het treffen van een voorziening bij een besluit tot realisatie van een verliesgevend project). Vrijvallende exploitatiewinsten worden aan deze reserve toegevoegd. Overigens is de vrije beschikbaarheid wel beperkt in die zin dat er rekening gehouden moet worden met toekomstige claims op deze reserve door verliesgevende projecten als dergelijke projecten in voorbereiding zijn en waarvan op enig moment het besluit tot uitvoering genomen zal worden (op dat moment voorziening treffen ten laste van de vrije reserve). Ook is het noodzakelijk het risicoprofiel van het grondbedrijf, inclusief de nieuwe investering, en de omvang van de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf in de afweging mee te nemen als bedragen uit de vrije reserve aangewend worden.	ja
reserve Grote projecten	bestemmings reserve	Bedoeld voor de dekking van de een deel van de afschrijvingskosten van de investeringen in het Gemeentehuis en het Lokaal Onderwijs Centrum (LOC) en enkele gereserveerde bedragen. Zolang deze bestemmingsreserve niet op orde is (onvoldoende omvang om de beoogde afschrijvingen te dekken) vindt dotatie vanuit de reserve Gerealiseerde winstpotentie plaats.	nee
reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf	risico reservering	Dient als financiële buffer voor het opvangen van (negatieve) risico's die niet in de exploitatieberekeningen voorzien zijn. Het weerstandsvermogen is enerzijds bedoeld om bestaande voorzieningen op peil te houden (i.c. het opvangen van tegenvallers binnen verliesgevende projecten die in uitvoering zijn; behoefte op korte termijn) en anderzijds om tegenvallende toekomstige exploitatiewinsten op te vangen (risico voor de nog benodigde aanvulling van de reserve Grote projecten; behoefte op lange termijn). De benodigde omvang van het weerstandsvermogen is gerelateerd aan het risicoprofiel van het grondbedrijf. Het risicoprofiel wordt jaarlijks, bij het opmaken van de begroting, geactualiseerd.	nee
voorziening De Volgerlanden	voorziening	Specifiek bestemd voor de dekking van ons aandeel in het verwachte exploitatieverlies van het project De Volgerlanden (netto contante waarde).	ja

Voorziening Stedelijke ontwikkeling

Het saldo van de verwachte exploitatieresultaten van de verliesgevende projecten (Euryza, Voorzieningencluster Heerjansdam en Onderdijkserijweg) is in 2017 met bijna € 1,1 miljoen afgenomen. Hierdoor kan de verliesvoorziening met eenzelfde bedrag verlaagd worden. Dit vrijvallende bedrag voegen we aan de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf toe.

Daarnaast voegen we € 0,2 miljoen rente aan de verliesvoorziening toe omdat deze gebaseerd is op de contante waarde van de verwachte exploitatieverliezen.

De voorziening Stedelijke Ontwikkeling neemt door de hiervoor genoemde mutaties met € 0,9 miljoen af tot een saldo van € 10,1 miljoen eind 2017. Dit saldo vertegenwoordigt de contante waarde van de verwachte exploitatieverliezen van de drie genoemde projecten.

Reserve Gerealiseerde winstpotentie

Als gevolg van de gewijzigde regelgeving (BBV) moeten wij in 2017 al een deel van de verwachte exploitatiewinst van het project Bakestein als gerealiseerd opnemen. Op basis van de voorgeschreven methode van 'percentage of completion' betekent dit dat er een bedrag van bijna € 4,6 miljoen aan de grondexploitatie wordt onttrokken ten gunste van de reserve Gerealiseerde winstpotentie. Daarnaast voegen we nog een klein bedrag uit de grondexploitatie Karel Doormanlaan toe. Het gaat om een restsaldo dat vrijvalt bij het afsluiten van dit project. In de rekening 2016 hadden we al een gerealiseerde winst van bijna € 0,4 miljoen aan de reserves toegevoegd.

Met de winstneming uit Bakestein hebben we nu voldoende middelen beschikbaar om de reserve Grote projecten aan te vullen tot het doelsaldo. We voegen daarom € 3,7 miljoen aan deze reserve toe. Er resteert dan een saldo van € 0,8 miljoen in de reserve Gerealiseerde winstpotentie.

Reserve Grote projecten

We onttrekken jaarlijks, overeenkomstig de doelstelling van deze reserve, een bedrag voor de dekking van een deel van de afschrijvingskosten van het Gemeentehuis (€ 291.992) en het LOC-gebouw (€ 28.025). Daarbij baseren wij de afschrijvingskosten van het LOC nog steeds op een investeringssom waar de omzetbelasting niet is inbegrepen. Zolang de Hoge Raad nog geen arrest heeft gewezen blijft er echter een risico bestaan dat de opgelegde naheffingsaanslagen omzetbelasting standhouden. Voor de dekking van dit risico voegen we jaarlijks een bedrag, gelijk aan het verschil in afschrijving van de investering met en zonder BTW, uit de reserve Grote projecten toe aan het weerstandsvermogen. Daarnaast onttrekken we een (begroot) bedrag van € 100.000 aan deze reserve om de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf aan te vullen ter compensatie van de tijdelijke onttrekking in 2016.

Conform de (gewijzigde) begroting voegen we € 121.800 (bijdrage uit het dekkingsoverschot Educatief Plein) en € 142.000 (netto verkoopopbrengst pand Anna Paulownastraat 7) aan de reserve Grote projecten toe. Daarnaast voegen we een bedrag van € 13.639 toe (voordelig exploitatiesaldo van de, na 2017 nog twee, te verkopen panden die in het verleden in het kader van gebiedsontwikkeling aangekocht zijn).

Doordat we dit jaar tussentijds winst nemen uit de grondexploitatie Bakestein (zie de toelichting bij de reserve Gerealiseerde winstpotentie) kunnen we de reserve Grote projecten aanvullen tot het doelsaldo. Met de toevoeging van € 3.738.555 heeft deze reserve voldoende middelen om alle beoogde afschrijvingen (het 'BTW risico LOC' van € 1,9 miljoen inbegrepen) te kunnen dekken. De beoogde tijdelijke aanvulling met € 1,3 miljoen uit de algemene reserve, ter overbrugging van de periode dat de winst uit Bakestein vrijvalt, is daardoor niet meer nodig.

Het saldo van de reserve Grote projecten bedraagt ultimo 2017 € 3.576.977.

Reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf

Zoals beschreven bij de reserve Grote projecten hebben we een bedrag (circa € 40.000) aan deze reserve toegevoegd voor de dekking van het BTW risico LOC. De interne personeelskosten voor de begeleiding van de juridische procedure tegen de naheffingsaanslagen omzetbelasting worden ook met deze reserve verrekend. In 2017 is hier € 5.680 aan besteed.

In de meest recente risicoanalyse (begroting 2018) hebben we aangegeven dat we per 1 januari 2018 voor de dekking van de risico's een weerstandsvermogen nodig hebben van minimaal € 0,6 miljoen en maximaal € 0,7 miljoen. Het positieve risico van een mogelijke teruggaaf van de BTW over de investeringen in het LOC-schoolgebouw heeft een relatief groot, in dit geval voordelig, effect op het benodigde weerstandsvermogen. Op 30 mei 2016 heeft de Rechtbank geoordeeld dat de naheffingsaanslag ten onrechte is opgelegd. Het Gerechtshof heeft echter op 25 april 2017, nadat de Belastingdienst een hoger beroep had ingesteld, de uitspraak van de Rechtbank vernietigd. Wij hebben inmiddels beroep in cassatie ingesteld tegen de uitspraak van het Gerechtshof bij de Hoge Raad. De Hoge Raad zal naar verwachting in het voorjaar van 2018 arrest wijzen. Nadat de Hoge Raad arrest heeft gewezen vervalt dit onderdeel in het risicoprofiel. Op basis van de analyse bij de begroting 2018 zou de ondergrens dan op een niveau van € 1,2 miljoen uitkomen.

Bij het actualiseren van de grondexploitaties voor de jaarrekening 2017 hebben wij de risico's niet uitvoerig opnieuw beoordeeld. Het beeld is wel dat door de gunstige marktontwikkelingen en de voortgang van de projecten de risico's in het algemeen iets zijn afgenomen. Wij zullen deze ontwikkelingen, zoals afgesproken, bij de begroting 2019 vertalen naar een nieuw risicoprofiel.

Bij de toelichting op de voorziening Stedelijke ontwikkeling hebben we aangegeven dat deze verliesvoorziening met bijna € 1,1 miljoen verlaagd kon worden. We voegen dit bedrag aan de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf toe die dan een saldo van € 1,2 miljoen omvat. We anticiperen daarmee op de mogelijke uitkomst van het geactualiseerde risicoprofiel bij de begroting 2019 (dan zonder het positieve BTW risico LOC).

Voorziening De Volgerlanden

Sinds 1996 werkt de gemeente Zwijndrecht samen met de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht in de ontwikkeling en realisatie van het project De Volgerlanden. Het aandeel van de gemeente Zwijndrecht in het exploitatieresultaat omvat 50% bij een voor- of nadelig resultaat tot € 20 miljoen (eindwaarde) en een derde deel van het meerdere boven de € 20 miljoen (eindwaarde).

In de geactualiseerde grondexploitatie De Volgerlanden 2018 neemt het exploitatieverlies met € 4,4 miljoen af. Er wordt nu een exploitatieverlies van € 1,4 miljoen (eindwaarde ultimo 2028) verwacht. Ons aandeel in het verwachte exploitatieverlies ultimo 2028 bedraagt € 0,7 miljoen en komt contant gemaakt tegen 2% overeen met een bedrag van € 0,58 miljoen per 1 januari 2018. Over de herziening van deze grondexploitatie en de ontwikkelingen in het project De Volgerlanden wordt u door ons afzonderlijk geïnformeerd.

De verbetering van het verwachte exploitatieresultaat heeft een voordelig effect op de voorziening De Volgerlanden. Deze kan hierdoor met bijna € 1,8 miljoen afnemen.

In onderstaand figuur geven wij een samenvattend overzicht van alle hiervoor beschreven mutaties in de reserves en voorzieningen in het boekjaar 2017.

figuur 6: mutaties reserves en voorzieningen grondbedrijf en voorziening De Volgerlanden in 2016 (x € 1 miljoen)

	bestemmings reserve Grote Projecten	'vrije' reserve Gereal. Winst- potentie GB	reserve Weerstands- vermogen GB	voorziening Stedelijke Ontwikkeling	voorziening De volgerlanden
saldo 31-12-2016	0,02	0,00	0,08	10,95	2,30
rente over 2017				0,22	0,05
dekking gedeelte afschrijving Gemeentehuis en LOC	-0,36		0,03		
compensatie wegvallen bijdrage uit dekkingsoverschot EP	0,12				
vrijval uit voorziening Stedelijke Ontwikkeling			1,09	-1,09	
versterking reserve Weerstandsvermogen	-0,10		0,10		
batig saldo panden	0,16				
winstneming Bakestein & afsluiting grex K.Doormanlaan		4,58			
aanvulling reserve Grote projecten	3,74	-3,74			
aanpassing voorziening De Volgerlanden					-1,77
mutaties in 2017:	3,56	0,84	1,22	-0,87	-1,72
saldo 31-12-2017	3,58	0,84	1,30	10,09	0,58

Belangrijkste verschillen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2017

Door de tussentijdse winstneming uit de grondexploitatie Bakestein kon de begrote aanvulling van de reserve Grote projecten met bijna € 2,5 miljoen verhoogd worden. Hierdoor bereikt deze reserve ultimo 2017 al het gewenste niveau in plaats van eind 2022 (afronding Bakestein).

Omdat de winstuitname uit Bakestein groter is dan het bedrag dat nog aan de reserve Grote projecten moest worden toegevoegd, resteert er nog een, niet begroot, saldo van € 0,84 miljoen in de reserve Gerealiseerde Winstpotentie.

De mutaties in de voorziening Stedelijke Ontwikkeling en de reserve Weerstandsvermogen grondbedrijf vallen bijna € 0,9 miljoen hoger uit dan begroot. Dit komt door de afname van de verwachte verliezen op de grondexploitatiecomplexen Euryza, Voorzieningencluster Heerjansdam en Onderdijkserijweg. Het bedrag dat vrijvalt uit de voorziening Stedelijke Ontwikkeling voegen we aan de reserve Weerstandsvermogen toe. In de (gewijzigde) begroting was alleen rekening gehouden met een afname van het verlies van Euryza met € 0,2 miljoen. De ontwikkelingen in het afgelopen jaar zorgden echter voor een € 0,1 miljoen grotere afname van dit verlies en een verbetering met € 0,8 miljoen van de exploitatieverliezen bij de andere twee genoemde projecten.

Het verschil in de gerealiseerde mutatie in de voorziening De Volgerlanden ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 1,8 miljoen. Dit verschil houdt verband met de herziening van de grondexploitatie De Volgerlanden waarover wij u afzonderlijk geïnformeerd hebben.

8. Paragraaf Interbestuurlijk toezicht

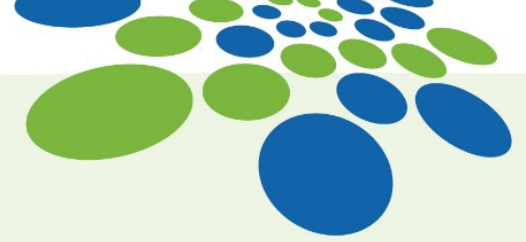
Op 1 oktober 2012 is de nieuwe Wet revitalisering generiek toezicht in werking getreden. Deze wet vormt de basis van de herziening van het interbestuurlijk toezicht: het toezicht van de ene op de andere bestuurslaag. Met deze nieuwe wet wordt beoogd de interbestuurlijke lasten te verminderen en het toezicht te versoberen. Met de inwerkingtreding van deze wet is een groot aantal toezichtbepalingen in diverse wetten (specifiek toezicht) vervallen. Daarvoor in de plaats komt een meer generieke aanpak van het interbestuurlijk toezicht.

De gedachte achter de nieuwe wet is onder andere dat het nieuwe toezicht soberder, selectiever en risicogericht wordt. Niet de toezichthouder, maar de vertegenwoordigende organen – in ons geval is dat uw gemeenteraad – is in eerste instantie aan zet om via horizontale verantwoording toezicht te houden op de uitoefening van medebewindstaken door de colleges. Uitgaande van vertrouwen in en zelfsturing van gemeenten wil de provincie Zuid-Holland de informatie over en het toezicht op de wettelijke taakbeartiging door gemeenten regelen met een bestuursovereenkomst. In samenspraak met de Vereniging van Zuid-Hollandse Gemeenten (VZHG) heeft de provincie een Model bestuurs-overeenkomst over het interbestuurlijk toezicht voorbereid. Deze overeenkomst is aan alle gemeenten in de provincie Zuid-Holland voorgelegd en het college van Zwijndrecht heeft deze overeenkomst getekend.

In deze paragraaf treft u de informatie aan die wij conform het door de provincie aangeleverde model moeten opnemen in onze jaarverantwoording. Het verschaft informatie over de invulling van wettelijke domeinen waarop de provincie een toezichthoudende taak vervult. De taken waarop het Rijk het toezicht moet houden maken uiteraard geen onderdeel uit van de overeenkomst en zijn hier niet in opgenomen. Aan de kwalificatie rood, oranje of groen valt af te lezen in hoeverre wij voldoen aan de gestelde criteria. Op basis van de gegeven kwalificatie en toelichting zal de provincie vervolgens bepalen hoe zij haar toezichthoudende rol verder invulling geeft.

Financiën	Groen / Oranje / Rood (inkleuren)	TOELICHTING
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021 zijn beoordeeld door de Provincie. De begroting 2018 en de meerjarenraming van de gemeente Zwijndrecht voldoen aan de criteria voor repressief toezicht. Een kanttekening is geplaatst bij het jaar 2019. In 2019 worden de structurele lasten niet helemaal gedekt door structurele baten; de jaarschijven 2020 en 2021 zijn wel gedekt door structurele baten. Meerjarig gezien worden de structurele lasten dus niet volledig gedekt door structurele baten.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	
Ruimtelijke ordening		TOELICHTING
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)		De gemeente heeft een structuurvisie 2020 die is vastgesteld en is nog steeds van kracht. Daarnaast heeft de gemeente een geactualiseerd bestemmingsplannen bestand. Deze worden op de gebruikelijke wijze op Roonline gezet zodat burgers en bedrijven de bestemmingsplannen digitaal kunnen bekijken. Alle bestemmingsplannen en ruimtelijke onderbouwingen bevatten ook een toelichting met daarin verwijzingen naar staand beleid zowel, lokaal, regionaal en provinciaal. De VR maakt daar ook onderdeel van uit.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	

Omgevingsrecht		TOELICHTING
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen		
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		De diverse documenten zoals benoemd in voorgaande kolom zijn allemaal aanwezig. Er is in Q1 2018 een uitvoeringsprogramma handhaving alsmede evaluatie van het voorgaande jaar vastgesteld. Ook is er een bouwbeleidsplan. Alle relevante info is aan de raad kenbaar gemaakt door het toezenden van een raadsbrief. De betrokken partners zoals de PZH krijgen ook een bekendmaking.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	
Monumentenzorg		TOELICHTING
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		Dorp Stad en Land (DSL) is de onafhankelijke deskundige die het college van B&W adviseert als het gaat om redelijke eisen van welstand. Tevens is DSL aan zet als het gaat om een onafhankelijk advies voor de gemeentelijke monumenten. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed wordt ingeschakeld voor Rijksmonumenten.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	
Archief- en informatiebeheer		TOELICHTING
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		Uit het jaarverslag 2017 van de gemeentearchivaris blijkt dat de gemeente Zwijndrecht op het gebied van de informatiehuishouding bijna op orde is. Veel aanbevelingen uit 2016 zijn reeds afgerond of in de afrondende fase. De gedane aanbevelingen voor 2017 zijn veelal van algemene aard en gelden voor meerdere Drechtstedengemeenten en worden door het Servicecentrum Drechtsteden opgepakt.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	ja	
Huisvesting Vergunninghouders		TOELICHTING
		Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar: 18
		Fase interventieladder op 1 januari: signaleren
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar: 34
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders: 66
		Voorsprong per 1 juli van het verantwoordingsjaar: 14
		Fase interventieladder op 1 juli: taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar: 26
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders: 56
		Voorsprong per 31 december van het verantwoordingsjaar: 44
		Fase interventieladder op 31 december: taakstelling gerealiseerd
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	

Jaarrekening

Overzicht van baten en lasten

	Primaire begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma's</i>												
1 Jeugd en Onderwijs	-12.594	456	-12.138	-13.586	516	-13.070	-13.535	544	-12.992	50	28	78
2 Welzijn en Zorg	-13.590	0	-13.590	-13.649	1.094	-12.555	-13.944	2.036	-11.907	-294	942	648
3 Cultuur, Sport en Recreatie	-3.065	0	-3.065	-2.926	0	-2.926	-2.833	34	-2.798	94	34	128
4 Veiligheid	-3.207	15	-3.192	-3.226	252	-2.974	-3.247	252	-2.995	-21	0	-21
5 Economie en Arbeidsmarkt	-26.193	15.645	-10.548	-28.437	15.099	-13.339	-28.522	15.362	-13.160	-85	263	179
6 Bestuur en Dienstverlening	-6.367	1.384	-4.983	-6.360	1.492	-4.869	-6.258	1.957	-4.301	102	466	568
7 Wonen en Bouwen	-7.623	1.540	-6.083	-6.808	1.386	-5.422	-6.407	1.389	-5.018	401	3	404
8 Inrichting van de gemeente	-6.661	5.094	-1.566	-10.115	8.715	-1.400	-4.891	11.747	6.855	5.224	3.031	8.255
9 Openbaar gebied	-25.004	15.743	-9.261	-27.410	16.141	-11.269	-26.085	15.877	-10.208	1.325	-264	1.061
10 Financiën	-509	0	-509	-909	52	-857	-911	235	-676	-1	183	182
<i>Subtotaal programma's</i>	<i>-104.814</i>	<i>39.877</i>	<i>-64.937</i>	<i>-113.428</i>	<i>44.746</i>	<i>-68.682</i>	<i>-106.633</i>	<i>49.432</i>	<i>-57.201</i>	<i>6.795</i>	<i>4.686</i>	<i>11.481</i>
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>												
Lokale heffingen	0	11.053	11.053	0	10.953	10.953	0	10.898	10.898	0	-55	-55
Algemene uitkering	0	62.330	62.330	0	63.878	63.878	0	63.982	63.982	0	104	104
Dividend	0	1.308	1.308	0	1.353	1.353	-6	1.352	1.346	-6	-1	-7
Saldo van de financieringsfunctie	181	0	181	347	197	543	338	173	511	-9	-24	-33
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen</i>	<i>181</i>	<i>74.690</i>	<i>74.871</i>	<i>347</i>	<i>76.380</i>	<i>76.726</i>	<i>332</i>	<i>76.404</i>	<i>76.736</i>	<i>-15</i>	<i>25</i>	<i>10</i>
<i>Overhead</i>	<i>-10.987</i>	<i>82</i>	<i>-10.906</i>	<i>-11.629</i>	<i>264</i>	<i>-11.365</i>	<i>-11.586</i>	<i>310</i>	<i>-11.276</i>	<i>43</i>	<i>47</i>	<i>90</i>
<i>Vennootschapbelasting</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Saldo van baten en lasten	-115.620	114.649	-972	-124.710	121.390	-3.320	-117.887	126.147	8.260	6.823	4.757	11.580
<i>Mutaties reserves</i>												
1 Jeugd en Onderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 Welzijn en Zorg	0	426	426	-55	856	801	-55	856	801	0	0	0
3 Cultuur, Sport en Recreatie	0	0	0	0	317	317	0	317	317	0	0	0
4 Veiligheid	0	0	0	0	3	3	0	3	3	0	0	0
5 Economie en Arbeidsmarkt	0	113	113	0	1.693	1.693	0	1.693	1.693	0	0	0
6 Bestuur en Dienstverlening	0	0	0	0	49	49	0	49	49	0	0	0
7 Wonen en Bouwen	-122	170	48	-142	242	101	-155	232	77	-14	-10	-24
8 Inrichting van de gemeente	-1.340	1.499	159	-2.076	1.593	-483	-9.984	4.034	-5.950	-7.908	2.441	-5.467
9 Openbaar gebied	0	65	66	-96	1.126	1.030	-134	835	700	-38	-292	-330
10 Financiën	-223	0	-223	-1.067	0	-1.067	-1.067	0	-1.067	0	0	0
11. Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	0	385	386	-230	629	399	-230	629	399	0	0	0
<i>Subtotaal mutaties reserves</i>	<i>-1.686</i>	<i>2.658</i>	<i>974</i>	<i>-3.667</i>	<i>6.509</i>	<i>2.842</i>	<i>-11.626</i>	<i>8.648</i>	<i>-2.978</i>	<i>-7.960</i>	<i>2.140</i>	<i>-5.820</i>
Resultaat	-117.306	117.307	3	-128.377	127.898	-479	-129.514	134.795	5.281	-1.137	6.897	5.760

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Balans

(bedragen x € 1.000)

ACTIVA		2016	2017
1.	VASTE ACTIVA		
1.1.	Immateriële vaste activa	211	203
1.1.2.	Kosten van onderzoek en ontwikkeling	38	0
1.1.3.	Bijdragen aan activa van derden	173	203
1.2.	Materiële vaste activa	166.707	176.393
1.2.1	Investerings met economisch nut		
1.2.1.1	Gronden uitgegeven in erfpacht	9.039	9.039
1.2.1.2	Overige investeringen met een economisch nut	79.490	78.063
1.2.2	Investerings economisch nut met heffing	48.977	54.886
1.2.3.	Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	29.201	34.405
1.3.	Financiële vaste activa	9.171	8.130
1.3.1	Kapitaalverstrekkingen aan:		
1.3.1.1	Deelnemingen	1.612	1.601
1.3.2	Leningen aan:		
1.3.2.1	Woningbouwcorporaties	3.520	3.349
1.3.3	Overige langlopende leningen u/g	4.039	3.180
TOTAAL VASTE ACTIVA		176.089	184.726
2.	VLOTTENDE ACTIVA		
2.1.	Voorraden	2.945	12.472
2.1.2	Onderhanden werk, waaronder Bouwgronden in exploitatie	2.945	12.204
2.1.3	Gereed product en handelsgoederen	0	268
2.2.	Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	28.781	23.390
2.2.1	Vorderingen op openbare lichamen	10.601	11.814
2.2.2	Rekening-courantverhouding met het Rijk	7.000	6.000
2.2.3	Rekening-courantverhouding met niet financiële instellingen	0	898
2.2.4	Overige vorderingen	11.180	4.678
2.3.	Liquide middelen	29	26
2.3.1	Banksaldi	14	8
2.3.2	Kassaldi	15	18
2.4.	Overlopende activa	5.527	4.615
2.4.1	Overlopende activa	5.001	4.547
2.4.2	Nog te ontvangen voorschotbedragen van:		
2.4.2.3	Overige Nederlandse overheidslichamen	526	68
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		37.282	40.503
TOTAAL ACTIVA		213.370	225.226

Recht op verliescompensatie krachtens de Wet Vpb

Recht op verliescompensatie krachtens de Wet Vpb is niet bekend, zie toelichting in het jaarverslag bij 13. Vennootschapsbelasting.

PASSIVA		2016	2017
3.	VASTE PASSIVA		
3.1.	Eigen vermogen	38.825	47.085
3.1.1	Algemene reserves (Weerstandsvermogen)	26.111	32.213
3.1.2	Overige bestemmingsreserves	4.488	9.591
3.1.3	Gerealiseerd Resultaat	8.226	5.281
3.2.	Voorzieningen	13.593	11.354
3.2.1	Voor verplichtingen, verliezen en risico's	11.782	8.624
3.2.2	Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.	1.811	2.730
3.3.	Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	112.696	132.659
3.3.1	Onderhandse leningen van:		
3.3.1.1	Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	11.355	3.785
3.3.1.2	Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	101.341	128.874
TOTAAL VASTE PASSIVA		165.114	191.098
4.	VLOTTENDE PASSIVA		
4.1.	Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	39.033	26.067
4.1.1	Kasgeldleningen bij Openbare Lichamen	0	0
4.1.2	Overige Kasgeldleningen	30.000	18.000
4.1.3	Banksaldi	5.992	4.107
4.1.4	Overige schulden	3.041	3.960
4.2.	Overlopende passiva	9.223	8.061
4.2.1	Overlopende passiva	4.662	4.454
4.2.2	Ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen van:		
4.2.2.2	Rijk	241	294
4.2.2.3	Overige Nederlandse overheidslichamen	4.320	3.313
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA		48.256	34.128
TOTAAL PASSIVA		213.370	225.226

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Garantstellingen overigen
 Garantstellingen woningbouw
Totaal garantstellingen

12.798
 107.127
119.925

12.431
 102.219
114.650

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet.

Algemene waarderingsgrondslagen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten zijn slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, zijn in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Dividendopbrengsten van deelnemingen zijn als bate genomen op het moment waarop het recht op het ontvangen van het dividend bestaat.

Personeelslasten zijn toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume is geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen.

Onderhoudskosten komen ten laste van de exploitatie. Achterstallig onderhoud leidt tot kapitaalvernietiging en afwaardering wanneer sprake is van duurzame waardevermindering. Bij een tijdelijke waardevermindering vanwege achterstallig onderhoud worden de lasten van het wegwerken van achterstallig onderhoud ineens ten laste van de exploitatie gebracht.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De bijdragen aan activa in eigendom van derden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met afschrijvingen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen. Specifieke investeringsbijdragen van derden zijn op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen is op het saldo afgeschreven. Afschrijvingen geschieden lineair met inachtneming van de verwachte gebruiks- of nuttigheidsduur. Er is afgeschreven vanaf het eerste jaar volgend op het jaar van ingebruikname. Op grondbezit is niet afgeschreven.

Op grond van artikel 65 van het BBV is bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering van hun waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. De afschrijvingsmethode is vastgelegd in de door de raad vastgestelde verordening ex art. 212. Indien er extra is afgeschreven is dit toegelicht.

Bij de waardering en afschrijving van het vastgoed is rekening gehouden met een restwaarde. Deze restwaarde is gebaseerd op de WOZ-waarde. Daarbij is de volgende differentiatie gehanteerd:

- Categorie 1: kantoren afschrijven tot 50% van de WOZ waarde
- Categorie 2: ateliers, bedrijfsruimten, sportcomplexen, MFA's, Wijk/buurtcentra en woningen afschrijven tot 25% van de WOZ waarde
- Categorie 3: bedrijfsruimten overige, garageboxen, gymlokalen, parkeergarages, specifiek vastgoed (onder andere kerktoren, schouwburg) en vastgoed overig (onder andere poort, schuur) afschrijven tot 0% van de WOZ-waarde.

De ingeschatte restwaarde wordt niet jaarlijks aanpast op grond van de bijgestelde WOZ-waarde. Wel zal jaarlijks aan de hand van de WOZ-waarde worden getoetst of de inschatting van de restwaarde nog reëel is. De verwachting is immers dat de WOZ-waarde in de periode vanaf moment inschatting restwaarde (jaar t) tot het einde van de gebruiksduur zal dalen tot respectievelijk 50%, 25% en 0% van de WOZ-waarde uit jaar t. Indien nodig vindt aanpassing van de restwaarde plaats.

In erfpacht uitgegeven gronden

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (in casu de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Percelen waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht zijn tegen een geringe registratiewaarde opgenomen.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld wegen, pleinen, bruggen, viaducten en parken worden, overeenkomstig de nota waardering en afschrijving, geactiveerd en afgeschreven in twintig jaar (wegen dertig jaar). De ondergrond van deze werken is daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven).

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ('kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen' in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Vlottende activa

Vorraden

Onderhanden werk, gronden in exploitatie

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging zijn toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), evenals een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grond-

exploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

- het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat;
- de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht;
- de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar de rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gereed product

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening is statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen kent geen eigen waarderingsgrondslag. Feitelijk vormt het eigen vermogen de resultante van alle overige in de balans opgenomen posten, die wel een eigen waarderingsgrondslag kennen.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting dan wel het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting voor de wethouders is echter op de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Analyse van de afwijkingen

Het resultaat na bestemming valt ten opzichte van de Tweede Bestuursrapportage 2017 € 5,8 miljoen hoger uit. In onderstaand overzicht zijn, in overeenstemming met de verordening ex. artikel 212 van de Gemeentewet, de afwijkingen op lasten en baten tussen de realisatie en de begroting na wijziging groter dan € 50.000, alsmede afwijkingen die om politieke redenen van belang zijn, toegelicht. Daarnaast wordt onder de post diversen een overzicht gegeven op kleinere afwijkingen binnen een programma, zodat het niet geanalyseerde verschil op lasten en baten van een programma binnen de € 50.000 blijft.

Nummer	Programma	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Waarvan Structureel
1	Diversen	Onderbenutting budgetten diverse programma's (bestemming resultaat)	2.822.000	-1.655.000	1.167.000	0
2	1	Lagere lasten leerlingenvervoer	55.000	0	55.000	55.000
3	2	Afrekening 2017 Beschermd Wonen	0	382.000	382.000	0
4	2	Afrekening 2016 persoonsgebonden budget (PGB's)	-200.000	200.000	0	0
5	2	Per saldo een voordeel in het kader van de opvang Statushouders	-132.000	241.000	109.000	0
6	2	Terugontvangen MEE-mantelzorgcheque	0	89.000	89.000	0
7	5	Hogere lasten en baten BUIG	-149.000	141.000	-8.000	0
8	5	Per saldo een nadeel op de asbestsanering Lindtsedijk 14	-133.000	110.000	-23.000	0
9	6	Vrijval voorziening wethouderspensiolen	0	179.000	179.000	0
10	6	Teruggave van het Innovatiefonds	83.000	0	83.000	0
11	6	Afrekening frictiekosten 2016 Dienst Gezondheid en Jeugd	83.000	0	83.000	0
12	6	Per saldo een voordeel op de omgevingsvergunningen	-31.000	238.000	207.000	0
13	8	Hogere lasten Glastuinbouw Deltapoort gedekt door hogere subsidie	-351.000	351.000	0	0
14	8	Lagere lasten en baten projecten Landinrichtingscommissie	339.000	-339.000	0	0
15	8	Hogere lasten en baten bouwgrondexploitaties	-4.254.000	4.254.000	0	0
16	8	Vrijval voorziening Volgerlanden	0	1.769.000	1.769.000	0
17	8	Compensatie van gemeente Hendrik-Ido-Ambacht voor project De Volgerlanden	0	684.000	684.000	0
18	9	Verschillen product afval deels verrekend met reserve reiniging	-120.000	47.000	-73.000	0
19	9	Administratieve verwerking afschrijving project Koninginneweg verrekend met reserve Koninginneweg	250.000	-250.000	0	0
20	9	Verschillen product riolering deels verrekend met voorziening riolering	-29.000	-90.000	-119.000	0
21	10	Vrijval voorziening personeelsverplichting	0	91.000	91.000	0
22	10	Vrijval voorziening dubieuze debiteuren	0	84.000	84.000	0
23	11	Per saldo hogere baten Algemene Uitkering	0	104.000	104.000	0
24	12	Lagere bijdrage aan Servicecentrum Drechtsteden	284.000	0	284.000	0
25	12	Lagere subsidie restauratie oude raadhuis	0	-65.000	-65.000	0
26	12	Hogere baten detacheringen eigen personeel	0	73.000	73.000	0
27	Diversen	Diversen	346.000	259.000	605.000	0
Totaal			-1.137.000	6.897.000	5.760.000	55.000

1. Onderbenutting budgetten diverse programma's (bestemming resultaat)

Bij het opstellen van de jaarstukken is naar voren gekomen dat een aantal budgetten in 2017 niet zijn gebruikt. Dit levert per saldo een incidenteel voordeel op van € 1.167.000 voor het jaarresultaat 2017. De activiteiten die ten grondslag liggen aan deze budgetten leiden in 2018 wel tot prestaties en uitgaven. Bij de bestemming van het resultaat vragen wij om deze budgetten toe te voegen aan het budget 2018. Voor nadere informatie verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Bestemming van het resultaat'. De voordelen voor de onderwerpen 'Rioolgemalen' (€ 15.000) en 'Baggeren' (€ 33.000) hebben geen effect op het jaarresultaat, omdat deze zijn verrekend met de Voorziening Riolering.

2. Lagere lasten leerlingenvervoer

Het voordeel van € 55.000 op leerlingenvervoer wordt behaald vanwege de scherpere tarieven als gevolg van de aanbesteding die is gedaan. Nu het hele jaar voorbij is en het er zich naar aan laat zien dat het voordeel structureel is, zal dit voordeel in een bestuursrapportage worden gemeld om de begroting daarop aan te passen.

3. Afrekening 2017 Beschermd Wonen

Ondanks dat er in de Tweede Bestuursrapportage 2017 rekening is gehouden met het terugontvangen van middelen van € 800.000, blijkt op basis van de afrekening over 2017 dat er sprake is van een nog hogere onderbesteding van € 382.000.

4. Afrekening 2016 Persoonsgebonden Budget (PGB's)

Er is sprake van een overbesteding op PGB's jeugd van € 200.000 en een onderbesteding op PGB's volwassenen voor € 400.000. De Sociale Verzekeringsbank voert de administratie op de PGB's uit. Zij hebben ons het verschil van € 200.000 tussen onder- en overbesteding uitgekeerd (hogere bate). In overeenstemming met de financieringsafspraken worden de onder- en overbestedingen verrekend met de DG&J en de SDD (hogere lasten). Het saldo is uiteindelijk nul.

5. Per saldo een voordeel in het kader van de opvang Statushouders

Vanuit het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) ontvangt Zwijndrecht ten behoeve van de begeleiding van statushouders een bedrag per opgevangen statushouder. Vluchtelingenwerk voert deze begeleiding uit. Door de uitzonderlijk hoge instroom van statushouders in 2015 en vooral in 2016, zijn door de grote (tijds)druk die dat opleverde, deze lasten en baten pas in 2017 ontvangen en in onze administratie verwerkt.

6. Terugontvangen MEE-mantelzorgcheque

Dit betreft de terugbetaling van het niet gebruikte saldo op MEE-mantelzorgcheque 2015, dat gebruikt kon worden voor het inzetten van huishoudelijke ondersteuning. Er was voor 2015 ingezet op een bereik van 1.000 mantelzorgers. Deze ambitie bleek te hoog gegrepen. In verband daarmee is de ambitie voor 2017 bijgesteld op 700. Bovendien sloot deze dienst niet in alle gevallen aan op de ondersteuningsbehoefte. Het aanbod is ondertussen verruimd met als gevolg dat meer mantelzorgers worden bereikt.

7. Hogere lasten en baten BUIG

De BUIG baten zijn hoger dan eerder begroot was op basis van de gegevens van de SDD. De hogere baten komen door het wijzigen van aantallen en wegingsfactoren in het verdeel model, alsmede het feit dat een gedeelte van de buigmiddelen op declaratiebasis wordt ontvangen. Deze baten zijn opgehaald door de SDD, wat hogere lasten tot gevolg heeft.

8. Per saldo een nadeel op de asbestsanering Lindtsedijk 14

In de Tweede Bestuursrapportage 2017 is gemeld dat de sanering per saldo € 50.000 duurder is geworden door een storm. Dit bestaat enerzijds uit een hogere dotatie aan de voorziening van € 160.000 die hiervoor is gevormd en anderzijds uit een schade-uitkering van de verzekeraar van € 110.000, maar het bedrag is netto (€ 50.000) als last (dotatie aan de voorziening) verwerkt in de begroting. Bij het opstellen van de jaarstukken is een nieuwe inschatting gemaakt van de voorziening. De uiteindelijke dotatie aan de voorziening is € 183.000 (€ 133.000 hoger dan begroot) geworden door een aanvullende dotatie van € 23.000 vanwege niet ingeschatte extra werkzaamheden. De hogere baten van € 110.000 betreft de schade-uitkering van de verzekeraar.

9. Vrijval voorziening wethouderspensioenen

De noodzakelijke omvang van deze voorziening is gebaseerd op pensioenberekeningen van RAET. De afgelopen jaren was er sprake van een daling van de rekenrente bij de pensioenberekeningen waardoor er aanvullende stortingen moesten plaatsvinden. Bij de berekeningen per 31 december 2017 is de rekenrente hoger dan vorig jaar, waardoor de benodigde voorziening lager is en een vrijval van € 179.000 kan plaatsvinden.

10. Teruggave van het Innovatiefonds

In verband met de toetreding van de gemeente Hardinxveld Giessendam tot de Drechtsteden per 1 januari 2018 is besloten de reserves die door de andere zes Drechtsteden zijn opgebouwd uit te keren aan de zes 'oude' eigenaren. Dit heeft geleid tot een teruggave van € 83.000 van het Innovatiefonds dat eerder gevormd is. Bij de Tweede Bestuursrapportage 2017 was dit incidentele voordeel niet bekend.

11. Afrekening frictiekosten 2016 Dienst Gezondheid en Jeugd

Bij het dekkingsplan voor de Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J) in 2015 is door de gemeente toegezegd dat tot een bedrag van maximaal € 1,9 miljoen aan frictiekosten bij de gemeenten in rekening mag worden gebracht. Elke gemeente heeft voor zijn aandeel in deze € 1,9 miljoen een nog te betalen bedrag opgenomen. Jaarlijks worden de werkelijke frictiekosten van het voorgaande jaar bij de gemeenten in rekening gebracht en op het nog te betalen bedrag in mindering gebracht. In de Tweede Bestuursrapportage 2017 is aangegeven dat de verwachte omvang van de reserve frictiekosten bij de DG&J eind 2017 nog slechts € 400.000 bedraagt. Ons aandeel hierin bedraagt 9,2% (€ 37.000). Van het resterende nog te betalen bedrag van € 120.000 kan € 83.000 ten gunste van 2017 vrijvallen. Bij de Tweede Bestuursrapportage 2017 was dit incidentele voordeel niet bekend.

12. Per saldo een voordeel op de omgevingsvergunningen

Hogere advieslasten omgevingsvergunningen van € 31.000 vanwege een stijging van aanvragen van omgevingsvergunningen door het aantrekken van de woningbouwmarkt. Voor wat betreft de baten hebben we bij de Tweede Bestuursrapportage 2017 een prognose van deze ontwikkeling gemeld. De baten blijken in 2017 toch nog € 238.000 hoger dan begroot. Dit komt door extra incidentele baten van aanvragen omgevingsvergunning van grotere ontwikkelingen in de gemeente Zwijndrecht, die we bij de Tweede Bestuursrapportage niet hadden voorzien.

13. Hogere lasten Glastuinbouw Deltapoort gedekt door hogere subsidie

Het project Glastuinbouw Deltapoort (glas voor glas) is een gesubsidieerd project in samenwerking met de BAR-gemeenten. Medio 2017 is de casus Gravestein afgerond, de kas is gesloopt en het bestemmingsplan is herzien. De kosten hiervan (€ 351.000) zijn door de gemeente Barendrecht gemaakt en worden verrekend met de ontvangen subsidie. De ontvangen subsidie van de Provincie Zuid-Holland voor dit project is echter in beheer bij Zwijndrecht, hierdoor is Zwijndrecht verplicht om straks de financiële eindverantwoording op te stellen. Daarom is besloten om deze kosten over te hevelen naar de gemeente Zwijndrecht, zodat straks zowel de lasten als de baten inzichtelijk zijn bij één gemeente. Bij de Tweede Bestuursrapportage was dit nog niet voorzien. Het project bevindt zich in de afrondende fase en zal naar verwachting in 2018 worden afgerond.

14. Lagere lasten en baten projecten Landinrichtingscommissie

De projecten van de Landinrichtingscommissie IJsselmonde (LIC) zijn afgerond. Er resteert een budget van € 1.251.000 (lagere lasten), hiervoor wordt ook geen subsidie ontvangen (lagere baten). Van de resterende middelen van € 1.251.000 wordt € 912.000 ingezet voor nieuwe projecten (zie 1). Dit bedrag wordt via de bestemming van het resultaat meegenomen naar 2018. Het restant van € 339.000 vloeit in 2018 terug naar de Provincie.

15. Hogere lasten en baten bouwgrondexploitaties

Een nadere analyse is opgenomen in de paragraaf grondbeleid.

16. Vrijval voorziening Volgerlanden

Op basis van de geactualiseerde exploitatiebegroting voor het project De Volgerlanden wordt eind 2028 een lager verlies verwacht van € 4,4 miljoen. Deze verbetering wordt veroorzaakt door de verwachte ontwikkelingen in het project. Als gevolg hiervan kan van onze voorziening (op basis van constante waarde) € 1.769.000 vrijvallen.

17. Compensatie van gemeente Hendrik-Ido-Ambacht voor project De Volgerlanden

Wij ontvangen een bijdrage van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht van € 684.000 voor project De Volgerlanden als compensatie voor het besluit om in plaats van woningbouw extra groen toe te voegen.

18. Verschillen product afval deels verrekend met reserve reiniging

De lasten zijn € 120.000 hoger dan begroot. Dit betreft onder andere:

- Hogere lasten van € 81.000 voor de business case PMD (Plastic, Metaal en Drankkartons) hoogbouw. Het project is met enige vertraging opgestart waardoor in mei 2017 de volledige uitvoering gereed was. De verzamelcontainers voor de hoogbouw zijn toen geplaatst. De uitvoering ervan heeft tot meer kosten geleid dan geraamd. Deze lasten zijn incidenteel van aard. De verwachting is dat in 2018 deze businesscase formeel wordt afgerond.
- De verwachte onttrekking uit de reserve reiniging (€ 42.000), zoals gemeld in de Eerste en Tweede Bestuursrapportage, hoefde niet plaats te vinden, omdat er juist sprake is van een gerealiseerd overschot van € 38.000. Hierdoor vindt er geen onttrekking uit de reserve plaats, maar is er sprake van een storting van € 38.000, waardoor de lasten hoger zijn dan begroot.

De baten zijn € 47.000 hoger dan begroot. Dit betreft onder andere:

- Een inschatting van de eindafrekening 2017 van de vergoeding van Nedvang. De verwachting is een eenmalige hogere vergoeding van € 99.000 van Nedvang. Deze eindafrekening wordt medio 2018 verwacht.
- Zoals bij de lasten gemeld is de onttrekking uit de reserve reiniging uitgebleven. Hierdoor zijn de baten lager dan begroot.

19. Administratieve verwerking afschrijving project Koninginneweg verrekend met reserve Koninginneweg

De begrote lasten van € 250.000 betreffen de afschrijving van de investeringslasten van het onderhanden project Koninginneweg. Deze lasten worden gedekt door een begrote onttrekking uit de reserve Koninginneweg. Als gevolg van gewijzigde BBV-regelgeving moet dit op een andere wijze administratief verwerkt worden. Hierdoor zijn de werkelijke lasten nihil en blijft de onttrekking uit de reserve achterwege. De juiste administratieve verwerking is dat na afloop van het project de kapitaallasten gedekt worden door een onttrekking uit de reserve. In de Eerste Bestuursrapportage 2018 zal de begroting hierop worden aangepast.

20. Verschillen product riolering deels verrekend met voorziening riolering

De lasten zijn € 29.000 hoger dan begroot. Dit betreft onder andere:

- € 116.000 hogere toevoeging aan de voorziening riolering, omdat de lasten lager zijn dan begroot en de baten hoger dan begroot.
- € 50.000 lagere lasten onderhoud riolering. Door langdurige ziekte van de rioolbeheerder eind 2017 konden diverse werkzaamheden niet worden opgepakt en in opdracht worden gegeven aan aannemers.
- € 33.000 lagere lasten baggeren. In de Tweede Bestuursrapportage 2017 bent u geïnformeerd over de verwachting dat we budget overhouden met betrekking tot het baggeren van watergangen. De voortgang en weersverwachting in de maanden november en december zijn inderdaad tegengevallen. De werkzaamheden worden in 2018 afgerond. Bij de bestemming van het resultaat vragen we om € 33.000 mee te nemen naar 2018.
- € 25.000 structureel lagere energielasten rioolgemalen. Evenals in 2016 zijn de werkelijke energiekosten lager dan begroot. Bij de Eerste Bestuursrapportage 2018 zullen we dit als voordeel meenemen. In verband met de overstap naar een nieuwe energieleverancier per 1 januari 2017 wilden we eerst meer inzicht hebben in de daadwerkelijke lasten voordat we dit voordeel gingen melden.
- € 19.000 hogere lasten kwijschelding rioolheffing.
- € 15.000 lagere lasten onderhoud rioolgemalen doordat werkzaamheden met betrekking tot het onderhoud van rioolgemalen zijn vertraagd omdat de aannemer aan het einde van het jaar heeft aangegeven geen ruimte in de planning te hebben om deze werkzaamheden uit te voeren.

voeren. De werkzaamheden worden in 2018 afgerond. Bij de bestemming van het resultaat vragen we om € 15.000 mee te nemen naar 2018.

De baten zijn € 90.000 lager dan begroot. Dit betreft onder andere:

- € 130.000 lagere toerekening BTW aan de rioolheffing. Voornamelijk veroorzaakt door lagere kapitaallasten in 2017 als gevolg van het doorschuiven van investeringen naar volgende jaren bij de Eerste Bestuursrapportage 2017. Bij de Eerste Bestuursrapportage 2018 zullen we bij een aanpassing van de kapitaallasten van het product riolering ook de gevolgen voor de toerekening van de BTW aan de rioolheffing bepalen.
- € 24.000 hogere baten rioolheffing.

21. Vrijval voorziening personeelsverplichting

Deze voorziening is bedoeld om de kosten van het ontslag van een medewerker te dekken. Naar nu blijkt is het niet mogelijk om een goede inschatting van de lasten te maken. Volgens de verslaggevingsregels mag er dan geen voorziening worden opgenomen en kan het restant van € 91.000 van deze voorziening vrijvallen. We hebben de mogelijke lasten als risico opgenomen in het risicomanagement.

22. Vrijval voorziening dubieuze debiteuren

Bij het opstellen van de jaarstukken hebben wij een nieuwe inschatting gemaakt van de benodigde voorziening. De voorziening valt € 84.000 lager uit, door de ontvangst van een aantal openstaande vorderingen die vorig jaar in de voorziening waren opgenomen.

23. Per saldo hogere baten Algemene Uitkering

De baten uit het Gemeentefonds zijn opgedeeld in twee uitkeringen: de algemene uitkering en de integratie-uitkering Sociaal Domein. Als derde component zijn er de correcties en wijzigingen van de algemene uitkering van voorgaande jaren. Per saldo bedraagt het (totale) voordeel op de baten uit het Gemeentefonds: € 104.000. Dit voordeel is als volgt nader te specificeren:

- Aan de algemene uitkering 2017 is € 148.000 meer ontvangen dan begroot. Het merendeel hiervan wordt veroorzaakt door de uitkomst van de decembercirculaire 2017. Van deze € 148.000 vragen wij bij de bestemming van het resultaat € 206.000 te storten in de reserve Taakmutaties (decembercirculaire 2017). Het nadelige restant van € 58.000 betreft een opsomming van verschillende kleine wijzigingen. Hierover bent u geïnformeerd in de raadsbrief decembercirculaire 2017.
- Aan het Sociaal Domein is € 3.000 structureel meer ontvangen dan begroot.
- Aan de algemene uitkering voorgaande jaren is € 47.000 incidenteel minder ontvangen dan begroot, omdat naar aanleiding van de decembercirculaire 2017 enkele wijzigingen met betrekking op voorgaande jaren in 2017 zijn verwerkt. Zo is de uitkeringsfactor 2016 met 1 punt gedaald en over 2015 vond een kleine correctie plaats met betrekking tot de Wmo (oud).

24. Lagere bijdrage aan Servicecentrum Drechtsteden (SCD)

De belangrijkste oorzaken van dit voordeel van € 284.000 zijn:

- In verband met de toetreding van de gemeente Hardinxveld Giessendam tot de Drechtsteden per 1 januari 2018 is besloten de reserves die door de andere zes Drechtsteden zijn opgebouwd uit te keren aan de zes 'oude' eigenaren. Dit heeft geleid tot een teruggave van de Regionale Projectportfolie van € 200.000.
- Een aantal accounts dat het SCD bij ons in rekening brengt wordt gebruikt door de wijkteams en het jeugdteam. Bij de begroting is geen rekening gehouden dat de kosten van deze accounts van € 24.000 door hen worden vergoed.
- Op basis van de begroting betalen wij maandelijks een bijdrage aan het SCD. Voor een aantal variabele kosten voor ICT is daarbij sprake van een voorschot. Aan het eind van het jaar worden deze op basis van het werkelijk gebruik afgerekend, zoals telefonie en printerkosten.

Door met name lagere abonnementskosten en gesprekskosten voor mobiele telefonie betalen we € 23.000 minder aan het SCD.

25. Lagere subsidie restauratie oude raadhuis

Bij de Tweede Bestuursrapportage 2017 zijn de lasten voor de restauratie van het oude raadhuis doorgeschoven naar 2018. De subsidie had ook doorgeschoven moeten worden naar 2018. De resterende subsidiebate van € 65.000 zal bij de Eerste Bestuursrapportage 2018 worden gemeld.

26. Hogere baten detacheringen eigen personeel

Dit zijn vergoedingen voor detacheringen van eigen personeel bij overheidsorganisaties in de regio. Aangezien dit meerdere kleinere detacheringen betreft zijn deze niet in een bestuursrapportage gemeld. Nu blijkt dat het in totaal over het hele jaar toch om een redelijk bedrag (€ 73.000) gaat. De hogere baten zijn incidenteel.

27. Diversen

Dit betreft het saldo van afwijkingen kleiner dan € 50.000, zodat het niet geanalyseerde verschil op lasten en baten van een programma binnen de € 50.000 blijft.

Programma	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Waarvan Structureel
1	Terugvordering subsidie 2016 Stichting Rivas Zorggroep	0	34.000	34.000	0
3	Lagere subsidie openbare bibliotheek	45.000	0	45.000	0
3	Vrijval voorziening afwikkeling theater de Uitstek	0	32.000	32.000	0
3	Lagere lasten faillissement ToBe	30.000	0	30.000	0
5	Lagere baten huur industrieterreinen	0	-23.000	-23.000	0
5	Afrekening 2016 apparaatskosten Sociale Dienst Drechtsteden	36.000	0	36.000	0
6	Teveel afgeraamd salarisbudget college bij Tweede Bestuursrapportage 2017	-35.000	0	-35.000	0
6	Hogere lasten en baten afdelingsbudget publieke dienstverlening	-34.000	31.000	-3.000	0
7	Lagere onderhoudslasten zwembad De Hoge Devel	23.000	0	23.000	0
7	Lagere energielasten vastgoed	40.000	0	40.000	0
8	Hogere lasten landschapstafel	-20.000	0	-20.000	0
9	Lagere energielasten openbare verlichting	44.000	0	44.000	14.000
11	Lagere baten precario kabels en leidingen	0	-35.000	-35.000	-35.000
Diversen	Diversen	217.000	220.000	437.000	0
	Totaal	346.000	259.000	605.000	-21.000

Bestemming van het resultaat

Wij stellen de raad voor het jaarresultaat van € 5,3 miljoen als volgt te bestemmen:

- de ontvangen bate via de algemene uitkering van € 206.000 voor verandertraject sociaal domein (€ 150.000), voor verhoogde asielinstroom (€ 53.000) en voor implementatie richtlijn Energy Efficiency Directive (EED) (€ 3.000) te storten in de reserve Taakmutaties;
- het restant jaarresultaat 2017 van € 5,1 miljoen toe te voegen aan het Weerstandsvermogen exploitatie (algemene reserve).

Bij de Tweede Bestuursrapportage 2017 maakten alle afdelingen een inschatting, naar de stand van zaken op dat moment, van budgetten die in 2017 niet gebruikt zouden worden, maar in 2018 wel tot prestaties en uitgaven zouden leiden. Deze budgetten zijn bij die bestuursrapportage overgeheveld naar 2018. Bij het opstellen van de jaarstukken is naar voren gekomen dat een aantal budgetten in 2017 niet is gebruikt. De activiteiten die ten grondslag liggen aan deze budgetten leiden in 2018 wel tot prestaties en uitgaven.

Wij stellen de raad voor de niet bestede budgetten van 2017 per saldo van € 1.215.000 in 2018 toe te voegen aan het budget 2018 en deze in 2018 te onttrekken uit:

- de Voorziening Riolering (€ 48.000) voor het onderwerp 'Rioolgemalen' en 'Baggeren';
- het Weerstandsvermogen Exploitatie (€ 1.167.000).

De niet bestede budgetten worden in onderstaand overzicht weergegeven (bedragen x € 1.000).

Overzicht niet bestede budgetten					
Onderwerp	Programma	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
KAN, groenvoorziening	2	November en december zijn bijzonder natte maanden geweest. Als gevolg van de drassige ondergrond konden de werkzaamheden deze twee maanden niet uitgevoerd worden. Daarnaast was er onduidelijkheid omtrent de regels met betrekking tot het afvoeren van grond als gevolg van de 'GenX' problematiek. Hierdoor konden diverse werkzaamheden in het groen niet uitgevoerd worden in 2017. De uitvoering zal in 2018 plaatsvinden.	€ 35	€ 0	€ 35
Toegankelijkheid expositieruimte (oude raadhuis)	3	Ter uitvoering van de motie 2016-13798 is onder andere een aanpassing nodig om onze expositieruimte te laten voldoen aan de toegankelijkheidsregels. De uitvoering vindt in 2018 plaats.	€ 30	€ 0	€ 30
Asbestverontreiniging Lindtsedijk 14	5	Rond de asbestverontreiniging aan de Lindtsedijk 14 zijn kosten begroot voor de inzet van een advocaat. Gelet op de juridische complexiteit van de aansprakelijkstelling, zal de juridische procedure in 2018 worden gestart.	€ 58	€ 0	€ 58
Onderzoeken Rekenkamer	6	Aan een externe is in 2016 opdracht verstrekt om een onderzoek te doen. Het rapport is in 2017 niet opgeleverd.	€ 9	€ 0	€ 9
Controle Jaarstukken 2017	6	Er is voor de controle van de jaarstukken door de accountant € 57.000 beschikbaar, waarvan voor 2017 € 28.000. In 2017 heeft de accountant € 20.000 aan voorschotten gedeclareerd. Om in 2018 aan de verplichtingen te kunnen voldoen, dient het resterend budget meegenomen te worden naar 2018.	€ 8	€ 0	€ 8
Toekomstvisie	6	Het traject van de visie van Zwijndrecht is van start gegaan met een eerste bijeenkomst in december 2017. In 2018 wordt het nog resterende budget ingezet om het traject verder vorm te geven. Daarbij ligt de nadruk op het organiseren van bijeenkomsten en communicatie.	€ 20	€ 0	€ 20
Update website	6	De nieuwe privacyregels maken een 'grotere' update van de website in 2018 noodzakelijk. Door de update van 2017 niet door te voeren en het budget uit 2017 door te schuiven naar 2018 gaan we slim met ons geld om. We besparen ons de kosten van een update in 2017 en voorkomen een tekort in 2018 door de verwachte hogere kosten van de grote update in 2018.	€ 10	€ 0	€ 10
Opleidingen	6	Een aantal opleidingen, die gepland stonden in het vierde kwartaal van 2017, zijn verplaatst naar 2018.	€ 5	€ 0	€ 5
Wijkplatforms en Dorpsraad	7	De overschotten van leefbaarheidsbudgetten van wijkplatforms en dorpsraad mogen worden overgebracht naar een volgend begrotingsjaar tot een maximum van 50% van het beschikbare leefbaarheidsbudget van het betreffende jaar.	€ 23	€ 0	€ 23
Leefbaarheidsbudget	7	Er zijn diverse werkzaamheden ten aanzien van de leefbaarheid van de wijken, die in het laatste kwartaal vertraging hebben opgelopen en niet konden worden afgerond in 2017. Hierbij zijn wel toezeggingen gedaan aan bewoners. Dit budget is nodig om deze werkzaamheden in 2018 te realiseren.	€ 18	€ 0	€ 18

Overzicht niet bestede budgetten					
Onderwerp	Programma	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
Pak aan!	7	Zoals in de Tweede Bestuursrapportage 2017 aangekondigd zijn er diverse Pak aan! initiatieven, die nog niet konden worden afgerond in 2017. Hierbij zijn wel toezeggingen gedaan aan initiatiefnemers. Dit budget is nodig om deze initiatieven in 2018 te realiseren. Het budget van 2018 maakt mogelijk dat er daarnaast veel nieuwe initiatieven kunnen worden gerealiseerd.	€ 42	€ 0	€ 42
Zwerfafval Nedvang	7	Het bij de Tweede Bestuursrapportage 2017 overgehevelde budget naar 2018 bleek achteraf te laag te zijn. Om terugbetaling van de zwerfafvalvergoeding van Nedvang te voorkomen moet dit bedrag worden besteed aan het desbetreffende doel. Hiervoor moet het resterende budget worden meegenomen naar 2018.	€ 28	€ 0	€ 28
Polder Buitenland-Lage Nesse	8	Het project Polder Buitenland-Lage Nesse heeft vertraging opgelopen, omdat de benodigde omgevingsvergunning (voor fase 1) later werd verkregen dan verwacht. Er is besloten, pas als de vergunningverlening onherroepelijk was, om de bestemmingsplanprocedure op te gaan starten.	€ 568	-€ 373	€ 195
Hooge Nesse	8	Het project Hooge Nesse / Veerplaat loopt langzamer dan gedacht door de complexiteit van de samenwerking. Wij gaan samen met studenten en scholieren de bouw van het autarkisch centrum vormgeven. De voorbereidingen zijn in volle gang, maar de uitvoering zal pas in 2018 plaatsvinden.	€ 56	-€ 29	€ 27
Projecten Landinrichtingscommissie (LIC)	8	De projecten van de Landinrichtingscommissie IJsselmonde (LIC) zijn afgerond. De resterende middelen worden ingezet voor nieuwe projecten, die in 2018 worden opgepakt.	€ 912	-€ 912	€ 0
Bestemmingsplannen	8	In 2017 hebben we een start gemaakt met het actualiseren van een aantal bestemmingsplannen die in 2018 verder de procedure in gaan. Door langdurig ziekten is het in 2017 niet gelukt om de geplande werkzaamheden uit te voeren. In 2018 gaan we hier een inhaalslag op maken.	€ 30	€ 0	€ 30
Compensatie bomen Oude Maasweg	9	Door het uitvallen van de groenbeheerder zijn in het laatste kwartaal van 2017 prioriteiten gesteld met betrekking tot de uitvoering van activiteiten ten aanzien van het groen. De compensatie van de bomen aan de Oude Maasweg is hierdoor nog niet uitgevoerd. Uitvoering zal in het najaar van 2018 plaatsvinden.	€ 44	€ 0	€ 44
Groenvoorziening	9	November en december zijn bijzonder natte maanden geweest. Als gevolg van de drassige ondergrond konden de werkzaamheden deze twee maanden niet uitgevoerd worden. Daarnaast was er onduidelijkheid omtrent de regels met betrekking tot het afvoeren van grond als gevolg van de 'GenX' problematiek. Hierdoor konden diverse werkzaamheden in het groen niet uitgevoerd worden in 2017. De uitvoering zal in 2018 plaatsvinden.	€ 50	€ 0	€ 50
Boomwortelproblematiek Prinsessenbuurt	9	Het voorgenomen werk om de boomwortelproblematiek in de Prinsessenbuurt op te pakken heeft niet in 2017 kunnen plaatsvinden. Dit alles met als reden dat zorgvuldig om wordt gegaan met de noodzakelijke kap van de bomen die dit veroorzaken. Hierdoor is dit traject wat tijdrovender dan bij de Tweede Bestuursrapportage 2017 gedacht. Om deze reden wordt het project in 2018 uitgevoerd.	€ 50	€ 0	€ 50
Openbare verlichting	9	Werkzaamheden met betrekking tot de vervanging van lichtmasten en armaturen aan het einde van het jaar zijn vertraagd door diverse oorzaken bij de leverancier. De werkzaamheden worden in 2018 afgerond.	€ 160	€ 0	€ 160
Rioolgemaal	9	Werkzaamheden met betrekking tot het onderhoud van rioolgemaal zijn vertraagd omdat de aannemer aan het einde van het jaar heeft aangegeven geen ruimte in de planning te hebben om deze werkzaamheden uit te voeren. De werkzaamheden worden in 2018 afgerond.	€ 15	€ 0	€ 15
Baggeren	9	In de Tweede Bestuursrapportage 2017 bent u geïnformeerd over de verwachting dat we budget overhouden met betrekking tot het baggeren van watergangen. De voortgang en weersverwachting in de maanden november en december zijn inderdaad tegengevallen. De werkzaamheden worden in 2018 afgerond.	€ 33	€ 0	€ 33
Regionaal Beheersysteem	9	Het project om te komen tot het regionaal beheersysteem GISIB is in volle gang, maar zoals in de Tweede Bestuursrapportage 2017 is gemeld neemt de regionale implementatie van een nieuw beheersysteem fors meer tijd in beslag. Recentelijk is het onderdeel wegen opgeleverd en 'live' gegaan. Er wordt nu hard gewerkt aan de volgende onderdelen zoals groen, speelvoorzieningen, sportaccommodaties, openbare verlichting en riolering.	€ 138	€ 0	€ 138
Geluidsanering woningen B-lijst	9	Het jaar 2017 stond in het teken van verdere voorbereiding. Het saneringsprogramma is opgesteld. De uitvoering ervan vindt plaats vanaf 2018.	€ 341	-€ 341	€ 0
VNG Ondersteuningsprogramma Energie	9	In 2017 is bestuurlijk besloten om het budget van het Ondersteuningsprogramma Energie van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) in te zetten voor het verder uitbouwen van het Energieloket en lokale activiteiten. In 2017 heeft het loket zich verder ontwikkeld, zo is een wijkgerichte aanpak opgesteld, die in 2018 en 2019 uitgevoerd gaat worden.	€ 137	€ 0	€ 137
Project implementatie sociale media	12	Medio 2017 is gestart met de implementatie van de visie en strategie sociale media. Voor dit project is incidenteel € 10.000,- begroot. Het project loopt door in 2018.	€ 8	€ 0	€ 8
Implementatie nieuwe privacyregels	12	In de begroting is rekening gehouden met eerste kosten om te voldoen aan de nieuwe privacyregels. De eerste kosten worden echter in 2018 gemaakt.	€ 17	€ 0	€ 17
Onderzoeken OCD	12	Er zijn diverse onderzoeksopdrachten verstrekt bij het OCD. De onderzoeken zijn nog niet afgerond. In 2018 zullen deze onderzoeken worden afgerond.	€ 17	€ 0	€ 17
Aanpassing keuken	12	Er is opdracht verstrekt om de keuken op de 1e etage aan te passen. De aanpassingen zijn in 2017 niet gerealiseerd en zullen in 2018 plaatsvinden.	€ 8	€ 0	€ 8
Totaal niet bestede budgetten			€ 2.871	-€ 1.655	€ 1.215

Onvoorzien

Dit product bevat het budget voor onvoorziene uitgaven. Alleen de raad is bevoegd tot het nemen van besluiten over de besteding van deze post. Hier worden geen lasten geboekt. In 2017 zijn er geen voorstellen ingediend ten laste van de post onvoorzien. Het bedrag van € 50.000 is vrijgevallen ten gunste van het begrote jaarresultaat (Tweede Bestuursrapportage 2017).

Incidentele baten en lasten

De functie van dit overzicht is om te laten zien door welke incidentele baten en lasten het exploitatie-resultaat vanaf de primaire begroting is beïnvloed. Voor het begrip incidenteel kan gedacht worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Het is daarbij van belang dat het gaat om *eenmalige* zaken. De verhoging of verlaging van budgetten behoort niet tot de incidentele baten en lasten.

Voor zover van toepassing verwijzen wij u in de omschrijving naar de betreffende tussentijdse (bestuurs-)rapportages, waarin de incidentele bate of last geraamd is of aparte raadsbesluiten. De bouwgrondexploitatie is hierbij buiten beschouwing gelaten, omdat deze budgettair neutraal verloopt.

BATEN	Oorspr. Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Realisatie 2017	Verschil
Programma 2				
Bijdrage beschermd wonen (1e en 2e burap 2017)	0	1.094	1.676	582
Programma 6				
Vrijval voorziening wethouderspensioenen	0	0	179	179
Extra inkomsten bouwleges (2e burap 2017)	0	100	338	238
Programma 8				
Verkoopopbrengst pand (2e burap 2017)	0	142	142	0
Verkoopopbrengst gronden (2e burap 2017)	0	239	239	0
Vrijval voorziening Volgerlanden		0	1.769	1.769
Compensatie gem H.I. Ambacht voor project Volgerlanden		0	684	684
Programma 10 Financien				
Vrijval Voorziening dubieuze debiteuren én Personeelsverplichtingen	0	0	175	175
Algemene Dekkingsmiddelen				
Lagere algemene uitkering Gemeentefonds (oorspronkelijke begroting)	-454	0	0	0
Verrekening met reserves				
Dekking kosten duurzame aanpak wijken uit reserve WVE (oorspronkelijke begroting)	222	357	357	0
Onttrekk. aan de reserve WVE ter dekking kosten economisch beleid (oorspr begroting)	95	115	115	0
Dekking bijdrage inkomensondersteuning (1e burap 2017)	0	1.377	1.377	0
Onttrekk. aan de reserve WVE ter aanvulling reserve Grote Projecten (oorspr begroting)	1.300	1.300	0	-1.300
Dekking plankosten Koninginneweg uit res (oorspronkelijke begroting)	250	250	0	-250
Dekking kosten coordinator wijkteams (reserve taakmutaties)	62	62	62	0
Dekking kosten impuls wijkteams (reserve taakmutaties)	95	95	95	0
Dekking kosten GIDS-gelden (reserve taakmutaties)	47	47	47	0
Dekking kosten strateeg regionale samenwerking (Kadernota 2017)	115	39	39	0
Vrijval reserve taakmutaties (spoorse doorsnijdingen)	83	83	83	0
Dekking kosten vervanging gemeentesecretaris (2e burap 2017)	0	63	63	0
Dekking overgehevelde budgetten 2016 uit reserve WVE (2e burap 2016)	0	1.082	1.082	0
Dekking overgehevelde budgetten via "bestemming jaarresultaat 2016" uit reserve WVE	0	356	356	0
Dekking kosten "aanpak armoedebeleid" (raadsbesluit 2017-14652)	0	140	140	0
TOTALE BATEN	1.815	6.941	9.018	2.077

bedragen x € 1.000

LASTEN	Oorspr. Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Realisatie 2017	Vershil
Programma 1				
Opvoedondersteuning (oorspronkelijke begroting)	-38	-38	-26	12
Programma 2				
Coördinator wijkteams (oorspronkelijke begroting)	-62	-62	-62	0
Duurzame aanpak wijken Noord en Kort Ambacht (oorspronkelijke begroting)	-222	-357	-335	22
Impuls wijkteams (oorspronkelijke begroting)	-95	-95	-95	0
Uitvoering GIDS-gelden (oorspronkelijke begroting)	-47	-47	-47	0
Uitgaven beschermd wonen (1e én 2e burap 2017)	0	-48	-243	-195
Uitvoering lokale gezondheidsbeleid (oorspronkelijke begroting)	-38	-38	-38	0
Kosten aanpak armoedenbeleid (raadsbesluit 2017-14652)	0	-140	-100	40
Programma 3				
Overgehevelde budgetten 2016 (2e burap 2016)	0	-317	-317	0
Programma 4				
Actieprogramma veilig (Kadernota 2017)	-25	-25	-25	0
Programma 5				
Economisch beleid (oorspronkelijke begroting)	-115	-115	-115	0
Hogere kosten inkomensondersteuning (bijstand) (1e burap 2017)	0	-1.377	-1.377	0
Programma 6				
Lagere bijdrage aan regionale organen (o.a. vrijval reserves GRD 2e burap 2017)	0	82	165	83
Kosten verkiezingen (oorspronkelijke begroting)	-53	-53	-70	-17
Strateeg regionale samenwerking (Kadernota 2017)	-95	0	0	0
Programma 8 Inrichting van de gemeente				
Bijdrage aan De Rank Lindelaan (raadsbesluit 2017-14513)	0	-200	0	200
Budgetoverhevelingen naar 2018 (2e burap 2017)	0	292	292	0
Overgehevelde budgetten 2016 (2e burap 2016)	0	-175	-175	0
Budgetoverhevelingen via bestemming van het jaarresultaat 2016 (saldo)	0	30	30	0
Programma 9 Openbaar gebied				
Bijdrage aan investering Koninginneweg uit res (oorspronkelijke begroting)	-250	-250	0	250
Extra middelen onkruidbestrijding (raadsbesluit 2017-14273)	0	-196	-196	0
Budgetoverhevelingen naar 2018 (2e burap 2017)	0	116	116	0
Overgehevelde budgetten 2016 (2e burap 2016)	0	-390	-390	0
Budgetoverhevelingen via bestemming van het jaarresultaat 2016 (saldo)	0	-386	-386	0
Onderhoud accommodaties begraafplaatsen (Kadernota 2017)	-58	-36	-36	0
Programma 10 Financien				
Stelpost asielzoekers (oorspronkelijke begroting)	454	0	0	0
Budgetoverhevelingen naar 2018 (2e burap 2017)	0	125	125	0
Onderdeel Overhead				
Lagere bijdrage aan het SCD (1e én 2e burap 2017)	0	80	280	200
Budgetoverhevelingen naar 2018 (2e burap 2017)	0	230	230	0
Overgehevelde budgetten 2016 (2e burap 2016)	0	-200	-200	0
Strateeg regionale samenwerking (Kadernota 2017)	0	-39	-39	0
Kosten vervanging gemeentesecretaris	0	-63	-59	4
Verrekening met reserves				
Aanvullen reserve Grote Projecten uit reserve WVE (oorspronkelijke begroting)	-1.300	-1.300	0	1.300
Storting in reserve Grote Projecten verkoopopbrengst pand (2e burap 2017)	0	-142	-142	0
Storting in res. WVE van over te hevelen budgetten naar 2018 (2e burap 2017)	0	-763	-763	0
TOTALE LASTEN	-1.944	-5.897	-3.998	1.899
bedragen x € 1.000				

	Oorspr. Begroting 2017	Begr. na wijziging 2017	Realisatie 2017	Vershil
SALDO (effect op het resultaat)	-129	1.044	5.020	3.976
bedragen x € 1.000				

De provincie Zuid-Holland toetst gemeenten op duurzaam financieel evenwicht. Een belangrijk criterium hierbij is dat er sprake moet zijn van materieel evenwicht, wat inhoudt dat de structurele lasten ten minste worden gedekt door structurele baten. Naar hun aard zijn de incidentele baten en lasten vaak niet precies voorspelbaar en bepaalbaar. Er is in 2017 aan incidentele baten € 9,0 miljoen en aan incidentele lasten € 4,0 miljoen gerealiseerd; ons jaarresultaat 2017 is dus per saldo € 5,0 miljoen voordelig beïnvloed door incidentele baten en lasten. Het jaarresultaat 2017 is € 5,3 miljoen. Na elimineren van incidentele lasten en baten bedraagt het gecorrigeerde jaarresultaat € 0,3 miljoen.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2017

Verrekening met reserve:	Omschrijving mutatie	P & C - document	Begroting 2017 (oorspr.)	Begroting 2017 na wijziging	Rekening 2017	Verschil (begr. na wijz en rekening)
LASTEN						
Programma 7 Wonen en Bouwen						
Grote Projecten	voordeel Educatiefplein	oorspronkelijke begroting	122	122	122	0
Totaal P 7			122	122	122	0
Programma 8 Inrichting van de gemeente						
Weerstandsvermogen Exploitatie Grondbedr.	BTW-risico LOC	oorspronkelijke begroting	40	40	40	0
Totaal P 8			40	40	40	0
Programma 10 Financien						
Taakmutaties algemene uitkering	storting in reserve (circulaires)	oorspronkelijke begroting	223	223	223	0
Totaal P 10			223	223	223	0
TOTALE LASTEN			385	385	385	0
BATEN						
Programma 7 Wonen en Bouwen						
Grote Projecten	dekking afschrijvingsl LOC	oorspronk. begroting	36	36	28	-8
Onderwijshuisvesting	dekking kapitaallasten	oorspronk. begroting	132	73	73	0
Totaal P 7			168	109	101	-8
Onderdeel Overhead						
Grote Projecten	dekking afschr lasten gem huis	oorspronk. begroting	292	292	292	0
Totaal Onderdeel Overhead			292	292	292	0
TOTALE BATEN			460	401	393	-8

Wet Normering Topinkomens

Het doel van de Wet Normering Topinkomens (WNT) is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. In de WNT worden inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak, genormeerd en openbaar gemaakt. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen in een ministeriële regeling vastgesteld.

In 2017 is de WNT-norm gesteld op 100 procent van het ministerssalaris inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage (€ 181.000).

Als gevolg van deze wet zijn we verplicht de salarissen van iedere (gewezen) topfunctionaris te vermelden. Onderstaand een overzicht hiervan:

Naam: Functie: Jaar:	H. van Beelen Gemeentesecretaris		T.W. Kanters Griffier	
	2016	2017	2016	2017
Duur dienstverband in het boekjaar	01-01 t/m 31-12	01-01 t/m 31-12	01-01 t/m 31-12	01-01 t/m 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	echte	echte	echte	echte
- indien fictief, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Individueel WNT-maximum	€ 179.000	€ 181.000	€ 179.000	€ 181.000
Bezoldiging:				
- beloning	€ 106.809	€ 112.894	€ 81.645	€ 88.643
- belastbare onkostenvergoedingen	€ 115	€ 0	€ 69	€ 58
- beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.376	€ 17.008	€ 10.571	€ 12.860
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 121.300</i>	<i>€ 129.903</i>	<i>€ 92.284</i>	<i>€ 101.561</i>
- onverschuldigd betaald bedrag	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal bezoldiging	€ 121.300	€ 129.903	€ 92.284	€ 101.561

Naam: Functie: Jaar:	G. van Hofwegen Waarnemend gemeentesecretaris	
	2016	2017
Periode functievervulling in het boekjaar	n.v.t.	01-09 t/m 31-12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het boekjaar	n.v.t.	4,0
Individueel WNT-maximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	n.v.t.	€ 176
Maxima op basis van de normbedragen per maand	n.v.t.	€ 98.000
Individueel toepasselijk maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	n.v.t.	€ 98.000
Bezoldiging:		
Werkelijk uurtarief lager dan het (gemiddeld) maximum uurtarief?	n.v.t.	ja
- bezoldiging in de betreffende periode	n.v.t.	€ 58.709
<i>Subtotaal</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>€ 58.709</i>
- onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	€ 0
Totaal bezoldiging, exclusief BTW	n.v.t.	€ 58.709

Er zijn geen functionarissen die een bezoldiging boven de WNT-norm ontvangen. Daarnaast is er geen sprake van onverschuldigde betalingen.

Toelichting op de balans

Vaste activa

1.1 Immateriële vaste activa

	ultimo 2016	investering	des- investering	af- schrijvingen	bijdrage derden	ultimo 2017
1.1.2. Voorber. BIE, onderzoek/ontwikkeling	38.000	0	38.000	0	0	0
1.1.3. Bijdragen aan activa van derden	173.000	56.000	0	26.000	0	203.000
	211.000	56.000	38.000	26.000	0	203.000

1.2 Materiële vaste activa

	ultimo 2016	ultimo 2017
1.2.1 Investerings met economisch nut		
1.2.1.1 Gronden uitgegeven in erfpacht	9.039.000	9.039.000
1.2.1.2 Overige investeringen met een economisch nut	79.490.000	78.063.000
1.2.2 Investerings met een economisch nut met heffing	48.977.000	54.886.000
1.2.3 Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	29.201.000	34.405.000
	166.707.000	176.393.000

Bij de materiële vaste activa is er geen sprake van duurzame waardevermindering.

1.2.1.1 Gronden uitgegeven in erfpacht

	ultimo 2016	investering	des- investering	af- schrijvingen	bijdrage derden	ultimo 2017
Erfpachtgronden	9.039.000	0	0	0	0	9.039.000
	9.039.000	0	0	0	0	9.039.000

1.2.1.2 Overige investeringen met een economisch nut zonder heffing

	ultimo 2016	investering	des- investering	af- schrijvingen	bijdrage derden	ultimo 2017
a. gronden en terreinen	16.703.000	821.000	0	176.000	7.000	17.341.000
b. woonruimten	270.000	0	268.000	2.000	0	0
c. bedrijfsgebouwen	52.583.000	406.000	148.000	1.851.000	0	50.990.000
d. grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.649.000	19.000	0	69.000	0	1.599.000
e. vervoermiddelen	665.000	184.000	0	134.000	0	715.000
f. machines, apparaten en installaties	4.505.000	100.000	0	359.000	0	4.246.000
g. overige materiële vaste activa	3.115.000	380.000	0	323.000	0	3.172.000
	79.490.000	1.910.000	416.000	2.914.000	7.000	78.063.000

De bedragen in kolom "afschrijvingen" betreffen de reguliere afschrijvingen.

De bedragen in de kolom "desinvestering" betreffen financieel technische handelingen, zie b) en c) hieronder.

Het bedrag in kolom 'bijdrage derden' betreft bijdrage van gebruiker.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen zijn (realisaties > € 50.000):

a) gronden en terreinen

Renoveren 5 velden complex Develstein

b) woonruimten

Geen gedane investeringen > 50.000.

Desinvestering: In verband met voorgenomen verkoop wordt boekwaarde overgebracht naar vlottende activa, conform BBV.

c) bedrijfsgebouwen

Verbetering duurzaamheid diverse welzijnsaccommodaties

Uitbreiding De Develhoek (2015)

Aanpassing silo/veldschuur werf

Desinvestering: In de 2e BURAP 2017 is besloten om de uitgaven voor voorbereidingskosten ten laste van de exploitatie te brengen.

d) grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Geen gedane investeringen > 50.000

e) vervoermiddelen

Tractiematerieel 2017

f) machines, apparaten en installaties

Aanschaf machines/materialen strooien

g) overige materiële vaste activa

Vervanging beschoeiing sloten en vijvers 2017

Vervangen speeltoestellen 2017

Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2017	Restantkrediet
723.000	728.000	-5.000
45.000	51.000	-6.000
51.000	51.000	0
51.000	51.000	0
185.000	184.000	1.000
55.000	56.000	-1.000
162.000	169.000	-7.000
172.000	178.000	-6.000
1.444.000	1.468.000	-24.000

1.2.2 Investerings met een economisch nut met heffing

	ultimo 2016	investering	des- investering	af- schrijvingen	bijdrage derden	ultimo 2017
a. grond-, weg- en waterbouwkundige werken	48.977.000	6.767.000	0	858.000	0	54.886.000
	48.977.000	6.767.000	0	858.000	0	54.886.000

De bedragen in kolom "afschrijvingen" betreffen de reguliere afschrijvingen.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen zijn (> € 50.000):

a) grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Rioolvervangend Heerjansdam
Vervanging riolering Sterrenbuurt
Vervanging riolering Burg. De Bruinelaan
Vervanging riolering Officiersvliet Noord/Zuid
Vervanging riolering Heer Oudelands Ambacht
Vervanging riolering Schildersbuurt
Vervanging riolering Jeroen Boschlaan
Vervanging riolering Kort Ambacht West (2e fase)
Vervanging riolering Moermond (Westzijde)
Vervanging riolering Heerjansdam extra straten

Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2017	Restantkrediet
248.000	173.000	75.000
77.000	82.000	-5.000
1.269.000	1.143.000	126.000
129.000	94.000	35.000
2.452.000	2.146.000	306.000
1.386.000	1.181.000	205.000
87.000	59.000	28.000
1.075.000	1.028.000	47.000
495.000	398.000	97.000
312.000	276.000	36.000
7.530.000	6.580.000	950.000

1.2.3 Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut

	ultimo 2016	investering	des- investering	af- schrijvingen	bijdrage derden	ultimo 2017
a. grond-, weg- en waterbouwkundige werken	26.956.000	6.504.000	0	916.000	140.000	32.404.000
b. machines, apparaten en installaties	39.000	0	0	39.000	0	0
c. overige materiële vaste activa	2.206.000	0	0	205.000	0	2.001.000
	29.201.000	6.504.000	0	1.160.000	140.000	34.405.000

De bedragen in kolom "afschrijvingen" betreffen de reguliere afschrijvingen.

Het bedrag in kolom 'bijdrage derden' betreft grotendeels ontvangen subsidies.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen zijn (> € 50.000):

a) grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Rehabilitatie straten Sterrenbuurt
Reconstructie Burg. De Bruinelaan
Reconstructie Heer Oudelands Ambacht
Reconstructie Schildersbuurt
Reconstructie Meerdervoort
Reconstructie Kort Ambacht West (2e fase)
HOV-D Koninginneweg (openb verv)*
Renovatie hoofdrijbaan Bootjessteeg
Reconstructie winkelcentrum Walburg
Reconstructie Molenvliet
Reconstructie Heerjansdam extra straten
Reconstructie/vernieuwen Oudemaasweg
Aanpassen VRI install. Langeweg-Bootjessteeg

Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2017	Restantkrediet
54.000	58.000	-4.000
317.000	286.000	31.000
1.634.000	1.430.000	204.000
414.000	353.000	61.000
1.142.000	957.000	185.000
1.037.000	991.000	46.000
0	155.000	-155.000
1.025.000	709.000	316.000
138.000	101.000	37.000
399.000	370.000	29.000
161.000	143.000	18.000
484.000	383.000	101.000
61.000	64.000	-3.000
6.866.000	6.000.000	866.000

*Als gevolg van gewijzigde BBV regelgeving blijft de onttrekking aan de Reserve Koninginneweg achterwege.

Dit zorgt voor het genoemde nadeel op het krediet.

1.3 Financiële vaste activa

1.3.1 Kapitaalverstrekkingen aan:

1.3.1.1 - Deelnemingen

1.3.2 Leningen aan:

1.3.2.1 - Woningbouwcorporaties

1.3.3 Overige langlopende leningen

ultimo 2016	Investerings	Aflossingen/ afschrijvingen	ultimo 2017
1.612.000	0	11.000	1.601.000
3.520.000	0	171.000	3.349.000
4.039.000	62.000	921.000	3.180.000
9.171.000	62.000	1.103.000	8.130.000

1.3.1.1 Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Kapitaalverstrekking aan Stedin Holding N.V. en Eneco Groep N.V.

Kapitaalverstrekking aan Oasen N.V. en Gemeenschappelijk Bezit Evides B.V.

Kapitaalverstrekking aan Regionale OntwikkelingsMij. Drechtsteden (ROM-D)

Kapitaalverstrekking aan Bank Nederlandse Gemeenten N.V.

ultimo 2016	ultimo 2017
1.184.000	1.184.000
23.000	23.000
297.000	286.000
108.000	108.000
1.612.000	1.601.000

De aflossing betreft een herstel van de waardering van de kapitaalverstrekking aan ROM-D voor de juiste waarde.

1.3.2.1 Leningen aan woningbouwcorporaties

De mutatie betreft de reguliere aflossingen.

1.3.3 Overige langlopende leningen

De investering heeft betrekking op het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN).

De aflossing betreft de overheveling van het rekening courant van het SVN naar de vlottende activa van €898.000 en de reguliere aflossing van de lening aan Stichting Oefening en Ontspanning.

Flottende activa

2.1 Voorraden

- 2.1.2 Onderhanden Werk, waaronder bouwgronden in exploitatie
2.1.3 Gereed product en handelsgoederen

ultimo 2016	ultimo 2017
2.945.000	12.204.000
0	268.000
2.945.000	12.472.000

2.1.2 Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

- Boekwaarde
- vermindering met saldo voorziening verlieslatend complex voorz. stedelijke ontwikkeling

ultimo 2016	ultimo 2017
7.843.000	16.908.000
-4.898.000	-4.704.000
2.945.000	12.204.000

(bedragen x € 1.000)

	ultimo 2016	Investering	Inkomsten	Winst uitname en verrekening Res/Voorz	ultimo 2017	Voorziening Verlieslatend compl. *	Balanswaarde ultimo 2017
Grondexploitatie:							
Bakestein	2.596	281	-948	4.570	6.499	0	6.499
Voorzieningencluster Hjd	2.304	219	0	0	2.523	1.285	1.238
Euryza *	2.842	313	4.466	0	7.621	3.154	4.467
Karel Doormanlaan	-11	-1	0	12	0	0	0
Onderdijkserijweg Z.Driehoek	112	209	-56	0	265	265	0
	7.843	1.021	3.462	4.582	16.908	4.704	12.204

Euryza*: Bij Euryza is de openstaande vordering met € 4.466.000 afgewaardeerd. Nadere toelichting is opgenomen in de paragraaf grondbeleid.

De specificatie van de kolom "winstuitname en verrekening met reserves/voorzieningen" uit bovenstaand overzicht is als volgt:

Grondexploitatie	Vrijval voorziening	Verrekening met reserve	Winstuitname	Totaal
Bakestein	0	0	4.570	4.570
Karel Doormanlaan	0	0	12	12
	0	0	4.582	4.582

(bedragen x € 1.000)

Verwacht saldo grondexploitaties	
Balanswaarde 31-12-2017 (afgerond)	12.200
Nog te maken kosten (afgerond)	4.200
Nog te verwachten opbrengsten (afgerond)	-12.300
Toekomstige waarde voorzieningen (afgerond)	-2.000
Verwacht saldo (-/- is voordelig)	2.100

De exploitatieresultaten zijn berekend volgens de dynamische eindwaardemethode. Hierbij worden de kosten en opbrengsten van een te ontwikkelen plangebied geraamd en in de tijd uitgezet met de toepassing van met een opbrengsten- en kostenstijging. De gehanteerde parameters zijn zowel voor de kostenstijging als de opbrengststijging in beginsel 2% per jaar. Bij de projecten Bakestein en Euryza hebben we voorzichtigheidshalve geen opbrengststijging toegepast.

* De verliesvoorziening baseren wij op de contante waarde, waarbij het eindresultaat van de grondexploitatie (de eindwaarde) contant gemaakt wordt tegen een disconteringsvoet van 2%. De verliesvoorzieningen zijn per project tot maximaal het niveau van de boekwaarde in mindering gebracht op de boekwaarde van het onderhanden werk (€ 4.704.000). Als de verliesvoorziening op de balansdatum groter is dan de boekwaarde dan is het meerdere van deze verliesvoorziening onder de voorzieningen opgenomen (€ 5.381.000,- zie paragraaf grondbeleid). Het meerdere dat onder de voorziening op de balans is opgenomen plus de jaarlijkse rentenbijschrijving aan de voorzieningen (2% per jaar) is hierboven als 'toekomstige waarde voorzieningen' in de berekening van het verwachte saldo opgenomen.

De nog te realiseren kosten en opbrengsten zijn als volgt opgebouwd (bedragen x € 1.000)

Nog te realiseren kosten	
- verwerkingen en sloop	0
- bouwrijp maken	349
- woonrijp maken	819
- plankosten	1.252
- rente	1.423
- overig	339
	4.182

Nog te realiseren opbrengsten	
- grondverkoop	12.198
- subsidies	0
- overig	88
	12.286

2.1.3 Gereed product en handelsgoederen

	ultimo 2016	Investering	Inkomsten	Herrubricering vanuit Materiële Vaste Activa	Balanswaarde ultimo 2017
Woonruimten met verkoopbestemming	0	0	0	268.000	268.000
	0	0	0	268.000	268.000

Betreft de boekwaarde van de panden die de gemeente voornemens is te verkopen.

2.2 Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar

	Gecorrigeerd ultimo 2016	ultimo 2017	Voorziening oninbaarheid	Gecorrigeerd ultimo 2017
2.2.1 Vorderingen op openbare lichamen	10.601.000	11.814.000	0	11.814.000
2.2.2 Rekening-courantverhouding met het Rijk	7.000.000	6.000.000	0	6.000.000
2.2.3 Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen	0	898.000	0	898.000
2.2.4 Overige vorderingen	11.180.000	4.991.000	-313.000	4.678.000
	28.781.000	23.703.000	-313.000	23.390.000

2.2.1 Vorderingen op openbare lichamen

Deze vorderingen betreffen voornamelijk vorderingen op de Belastingdienst in het kader van de BTW en het BTW-Compensatiefonds.

2.2.2 Rekening-courantverhouding met het Rijk

Dit betreft de rekening-courantverhouding met het Rijk in het kader van het Schatkistbankieren.

In het kader van Schatkistbankieren is voor het begrotingsjaar een drempelbedrag geldig van € 880.000.

Benutting drempelbedragen Schatkistbankieren:

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Gemiddeld bedrag aan middelen buiten 's Rijks schatkist aangehouden	123.000	7.000	489.000	2.000
	123.000	7.000	489.000	2.000

2.2.3 Rekening-courantverhouding met niet financiële instellingen

2.2.3 Rekening-courantverhouding met het Simuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN)

ultimo 2016	ultimo 2017
0	898.000
0	898.000

2.2.4 Overige vorderingen

2.2.4.1 Debiteuren algemeen

2.2.4.2 Belastingdebiteuren

Sub-totaal

- voorziening debiteuren algemeen

- voorziening debiteuren belastingen

Gecorrigeerd saldo

ultimo 2016	ultimo 2017
9.991.000	4.278.000
1.574.000	713.000
11.565.000	4.991.000
-132.000	-46.000
-254.000	-267.000
11.179.000	4.678.000

Onderstaand is een ouderdomsanalyse opgenomen van de debiteuren algemeen.

Jaar	Grote vorderingen (> €100.000)	Kleine vorderingen (< €100.000)	Totaal	In voorziening dubieuze debiteuren
2008 en eerder	463.000	0	463.000	0
2009	0	0	0	0
2010	0	0	0	0
2011	3.352.000	1.000	3.353.000	1.000
2012	0	1.000	1.000	1.000
2013	0	12.000	12.000	12.000
2014	0	1.000	1.000	1.000
2015	0	11.000	11.000	11.000
2016	0	19.000	19.000	19.000
2017	3.202.000	934.000	4.136.000	1.000
	7.017.000	979.000	7.996.000	46.000

Een bedrag van €3,7 miljoen is onder de vorderingen op openbare lichamen gepresenteerd.

De grootste vorderingen betreffen:

2008: € 0,5 miljoen inzake project LOC

2011: € 3,4 miljoen Belastingdienst (in afwachting van besluit bezwaarschrift)

2017: € 2,8 miljoen inzake project Euryza, € 0,3 miljoen bijdrage inzake project LIC en € 0,1 miljoen huren

2.3 Liquide middelen

- 2.3.1 Rabobank
2.3.2 Kassen

ultimo 2016	ultimo 2017
14.000	8.000
15.000	18.000
29.000	26.000

2.4 Overlopende activa

- 2.4.1 Overlopende activa
2.4.2 Nog te ontvangen voorschotbedragen van Nederlandse en Europese overheidslichamen

ultimo 2016	ultimo 2017
5.001.000	4.547.000
526.000	68.000
5.527.000	4.615.000

2.4.1 Overlopende activa

- a. Vooruitbetaalde bedragen
b. Nog te ontvangen bedragen

ultimo 2016	ultimo 2017
133.000	220.000
4.868.000	4.327.000
5.001.000	4.547.000

a) Vooruitbetaalde bedragen

Onder deze post zijn facturen verantwoord die voor 31 december 2017 betaalbaar zijn gesteld, maar waarvan de lasten betrekking hebben op het boekjaar 2018.

b) Nog te ontvangen bedragen

Onder deze post zijn bedragen verantwoord die ten gunste van 2017 komen, maar waarvan de bedragen in de loop van 2018 worden ontvangen.

2.4.2 Nog te ontvangen voorschotbedragen van Nederlandse en Europese overheidslichamen

- 2.4.2.1 Europese overheidslichamen
2.4.2.2 Rijk
2.4.2.3 Overige Nederlandse overheidslichamen

ultimo 2016	ultimo 2017
0	0
0	0
526.000	68.000
526.000	68.000

Omschrijving	ultimo 2016	Mutaties		ultimo 2017
		Ontvangen bedragen	Nog te ontvangen bedragen	
Overige Nederlandse overheidslichamen				
P&R faciliteit NS station	249.000	249.000	0	0
Fietssnelweg F16	62.000	62.000	0	0
F16 Brugweg	120.000	120.000	0	0
Develpoort	29.000	29.000	0	0
Kruising Warmoeziersstraat-Langeweg	66.000	66.000	0	0
Hooge Nesse eerste tranche	0	0	16.000	16.000
Stad-/landverbindingen	0	0	18.000	18.000
LIC fietspad	0	0	34.000	34.000
	526.000	526.000	68.000	68.000

Vaste passiva

3.1 Eigen vermogen

- 3.1.1 Algemene reserve
- 3.1.2 Overige bestemmingsreserves
- 3.1.3 Gerealiseerd Resultaat

ultimo 2016	ultimo 2017
26.111.000	32.213.000
4.488.000	9.591.000
8.226.000	5.281.000
38.825.000	47.085.000

Omschrijving reserve	Ultimo 2016	Mutaties				Ultimo 2017
		VERMEERDERINGEN		VERMINDERINGEN		
		Bestemming resultaat 2016	Overige vermeer- deringen	Onttrek- kingen	Verminderingen ter dekking van afschrijvingen	
3.1.1. Algemene reserves						
Weerstandsvermogen Exploitatie	26.036	6.057	818	1.997	0	30.914
Weerstandsvermogen Grondbedrijf	75	0	1.229	6	0	1.299
Subtotaal	26.111	6.057	2.047	2.003	0	32.213
3.1.2. Overige bestemmingsreserves						
Grote projecten	21	0	4.016	141	320	3.576
Gerealiseerde winstpotentie Grondbedrijf	0	0	4.582	3.739	0	844
Molen Landzicht Heerjansdam	25	0	0	0	0	25
Taakmutaties Algemene Uitkering	858	188	942	877	0	1.111
Organisatieveranderingen	186	0	0	0	0	186
Risico Jeugd/Wmo	647	0	0	80	0	567
Inkomensondersteuning SDD	865	1.982	0	1.377	0	1.470
Egalisatie Reiniging	71	0	38	40	0	69
Huisvesting Onderwijs	1.563	0	0	73	0	1.491
Koninginneweg	252	0	0	0	0	252
Subtotaal	4.488	2.170	9.578	6.327	320	9.591
Totaal reserves	30.599	8.227	11.625	8.330	320	41.804

(bedragen x € 1.000)

3.1.1. Algemene reserves

Weerstandsvermogen Exploitatie

Het Weerstandsvermogen fungeert als financiële buffer voor tussentijdse (forse) tegenvallers en incidentele, niet materiële investeringen.

Vermeerderingen:	Begroting na wijziging	Realisatie
Jaarresultaat 2016 (jaarrekening 2016)	6.057	6.057
Over te hevelen budgetten naar 2018 (2 ^e bestuursrapportage 2017)	818	818
Totaal	6.875	6.875

Verminderen:	Begroting na wijziging	Realisatie
Overgehevelde budgetten Tweede Bestuursrapportage 2016	1.117	1.117
Bestemmingsresultaat 2016 (jaarrekening 2016)	418	418
Project Kort Ambacht / Noord (oorspronkelijke begroting)	222	222
Aanvulling reserve Grote Projecten (oorspronkelijke begroting)	1.300	0
Dekking kosten boomwortelproblematiek (oorspronkelijke begroting)	25	25
Dekking salarislsten regionale strateeg (oorspronkelijke begroting)	39	39
Dekking salarislsten economische beleidsmedewerker en economisch beleid (oorspronkelijke begroting)	115	113

Verminderingen:	Begroting na wijziging	Realisatie
Dekking kosten inhuur gemeentesecretaris (Tweede Bestuursrapportage 2017)	63	63
Dekking kosten project Koninginneweg (oorspronkelijke begroting)	126	0
Totaal	3.425	1.997

Voor een toelichting op de vervallen "onttrekking aanvulling reserve Grote projecten" verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid.

Toelichting vervallen "onttrekking ten behoeve van project Koninginneweg"

De begrote vermindering betreft de afschrijving van de investeringslasten van het onderhanden project Koninginneweg. Als gevolg van gewijzigde BBV-regelgeving moet dit op een andere wijze administratief verwerkt worden. Hierdoor zijn de werkelijke lasten nihil en blijft de onttrekking uit de reserve achterwege. De juiste administratieve verwerking is dat na afloop van het project de kapitaal-lasten gedekt worden door een onttrekking uit de reserve. In de Eerste bestuursrapportage 2018 zal de begroting hierop worden aangepast.

Weerstandsvermogen Grondbedrijf

Het weerstandsvermogen dient als financiële buffer voor het opvangen van (negatieve) risico's die niet in de exploitatieberekeningen voorzien zijn. De benodigde omvang van het weerstandsvormogen is gerelateerd aan het risicoprofiel van het grondbedrijf. Het risicoprofiel wordt jaarlijks, bij het opmaken van de begroting, geactualiseerd.

Vermeerderingen:	Begroting na wijziging	Realisatie
Dekking BTW risico LOC (oorspronkelijke begroting)	40	40
Vrijval uit reserve Grote Projecten	100	100
Vrijval uit voorziening Stedelijke Ontwikkeling	202	1.089
Totaal	342	1.229

Verminderingen:	Begroting na wijziging	Realisatie
Dekking kosten LOC restpunten (2 ^e bestuursrapportage 2017)	3	6

Voor een toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid.

3.1.2. Overige bestemmingsreserves

Reserve Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf

Deze reserve bevat vrij beschikbare middelen voor nieuwe investeringen of voor het treffen van een voorziening bij een besluit tot realisatie van een verliesgevend project. Vrijvallende exploitatiewinsten worden aan deze reserve toegevoegd. Zolang de reserve Grote Projecten niet toereikend is, boeken we eventuele saldi door naar deze reserve.

Vermeerderingen:	Begroting na wijziging	Realisatie
Saldo grex Karel Doormanlaan	0	12
Winstneming Bakestein	0	4.570
Totaal	0	4.582

Verminderings:	Begroting na wijziging	Realisatie
Aanvulling reserve Grote Projecten	0	3.739

Voor een toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid.

Reserve Grote Projecten

Deze reserve is bedoeld voor de dekking van een deel van de afschrijvingskosten van de investeringen in het Gemeentehuis en het Lokaal Onderwijs Centrum (LOC) en enkele gereserveerde bedragen. Zolang deze bestemmingsreserve niet op orde is (onvoldoende omvang om de beoogde afschrijvingen te dekken) vindt dotatie vanuit de reserve Gerealiseerde Winstpotentie Grondbedrijf plaats.

Vermeerderingen:	Begroting na wijziging	Realisatie
Dekkingsoverschot Educatief plein (oorspronkelijke begroting)	122	122
Aanvulling uit reserve Weerstandsvermogen Exploitatie (oorspr. begroting)	1.300	0
Verkoopopbrengst pand (Tweede Bestuursrapportage 2017)	142	142
Voordelig saldo geactiveerde opstallen	0	14
Aanvulling uit reserve Gerealiseerde winstpotentie	0	3.739
Totaal	1.564	4.017

Verminderings:	Begroting na wijziging	Realisatie
Dekking afschrijvingslasten gemeentehuis (oorspronkelijke begroting)	292	292
Dekking afschrijvingslasten LOC (oorspronkelijke begroting)	36	28
Aanvulling reserve Weerstandsvermogen Grondbedrijf (BTW risico LOC) (oorspronkelijke begroting)	40	40
Aanvulling Weerstandsvermogen Grondbedrijf (Tweede Bestuursrapp. 2017)	100	100
Dekking kosten geactiveerde opstallen (oorspronkelijke begroting)	2	0
Totaal	470	460

Voor een toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid.

Reserve Molen Landzicht Heerjansdam

Deze reserve is bedoeld ter dekking van een bijdrage aan de eigenaren in de restauratiekosten van het rijksmonument de Molen Landzicht te Heerjansdam. Het resterend bedrag van € 25.000 zetten we in voor de afronding.

Reserve taakmutaties Algemene Uitkering

Het doel van deze reserve is om, in afwachting van de besteding van de in de algemene uitkering opgenomen middelen, voor diverse beleidsmaatregelen geld te reserveren.

Vermeerderingen:	Begroting na wijziging	Realisatie
Toevoegingen middelen diverse circulaire Algemene Uitkering	942	942
Jaarresultaat 2016 (jaarrekening 2016)	188	188
Totaal	1.130	1.130

Verminderen:	Begroting na wijziging	Realisatie
Dekking kosten op diverse producten/vrijval (diverse P&C-producten)	877	877

Egalisatiereserve reiniging

De reserve is bedoeld om de jaarlijkse fluctuaties in de exploitatie op te vangen. In het kader van ons afvalbeleid moeten we investeringen doen, waarbij we (deels) de reserve zullen aanspreken om effecten op tarieven te beperken.

Vermeerdering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Exploitatiesaldo (diverse P&C-producten)		38

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Exploitatiesaldo (diverse P&C-producten)	81	40

De verwachte dekking uit de Reserve, zoals gemeld in de Tweede Bestuursrapportage, hoefde niet plaats te vinden, omdat er juist sprake is van een gerealiseerd overschot van € 38.000 op het product Afval & Reiniging. Dit was voornamelijk te danken aan een hogere bijdrage van Nedvang en een combinatie van hogere kosten bij het inzamelen PMD en lagere kosten bij Straatreiniging. Hierdoor hoefde er minder onttrokken te worden aan de reserve en heeft er ook een storting van € 38.000 plaatsgevonden.

Reserve huisvesting onderwijs

De reserve huisvesting onderwijs is gecreëerd om de voorzieningen in de huisvesting van de onderwijsaccommodaties op de lange termijn goed te kunnen beheren.

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Dekking kapitaallasten div. investeringen (diverse P&C-producten)	73	73

Reserve Organisatieveranderingen

De reserve is bedoeld om kosten in het kader van organisatieveranderingen, bijvoorbeeld outplacementtrajecten, op te vangen. Er zijn geen mutaties in deze reserve.

Reserve risico Jeugd/Wmo

De reserve is bedoeld ter dekking van mogelijke tegenvallers en ontwikkelingen ten aanzien van de nieuwe Jeugd/Wmo taken.

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Extra impuls wijkteams (raadsbesluit 2016-13949)	80	80

Reserve inkomensondersteuning SDD

De reserve is bedoeld om de (toekomstige) tekorten op het onderdeel inkomensondersteuning bij de SDD te dekken.

Vermeerdering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Bestemming jaarresultaat 2016 (jaarrekening 2016)	1.982	1.982

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Dekking hogere kosten inkomensondersteuning (1 ^e bestuursrapp. 2017)	1.377	1.377

Reserve Koninginneweg

De reserve is bedoeld om de VAT (Voorbereiding, Advies en Toezicht) kosten voor de herinrichting van de Koninginneweg te financieren. Deze kosten zijn namelijk niet subsidiabel.

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Dekking plankosten Koninginneweg (raadsbesluit 2016-13880)	124	0

De begrote vermindering betreffen de afschrijving van de investeringslasten van het onderhanden project Koninginneweg. Als gevolg van gewijzigde BBV-regelgeving moet dit op een andere wijze administratief verwerkt worden. Hierdoor zijn de werkelijke lasten nihil en blijft de onttrekking uit de reserve achterwege. De juiste administratieve verwerking is dat na afloop van het project de kapitaallasten gedekt worden door een onttrekking uit de reserve. In de Eerste bestuursrapportage 2018 zal de begroting hierop worden aangepast.

3.2 Voorzieningen

3.2.1 Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

3.2.2 Voorzieningen voor middelen derden waarvan de bestemming gebonden is

ultimo 2016	ultimo 2017
11.782.000	8.624.000
1.811.000	2.730.000
13.593.000	11.354.000

Omschrijving voorziening	Ultimo 2016	Mutaties				Ultimo 2017
		Vermeerderingen		Verminderingen		
		Toevoeging rente (2%)	Overige ver- meerderingen	Vrijval	Aanwending	
3.2.1. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's						
Afwikkeling theater de Uitstek	32	0	0	32	0	0
Pensioen Wethouders	2.683	0	130	179	45	2.589
Calamiteiten Bodemsanering	26	0	0	0	1	25
Volgerlanden	2.305	46	0	1.769	0	582
Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf	6.057	121	0	0	797	5.381
Personeelsverplichtingen	93	0	0	91	2	0
Asbestsanering Lindtsedijk 14	586	0	183	0	722	47
Subtotaal	11.782	167	313	2.071	1.567	8.624
3.2.2. Voorzieningen voor middelen derden waarvan de bestemming gebonden is						
Riolering	1.811	0	1.535	0	616	2.730
Subtotaal	1.811	0	1.535	0	616	2.730
Totaal voorzieningen	13.593	167	1.848	2.071	2.183	11.354
Voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren						
Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf	4.898	98	0	0	292	4.704
Dubieuze Debiteuren Algemeen	132	0	0	84	2	46
Dubieuze Debiteuren Belastingen	254	0	84	0	71	267
Subtotaal	5.284	98	84	84	365	5.017
Totaal voorzieningen inclusief voorzieningen grondbedrijf en dubieuze debiteuren	18.877	265	1.932	2.155	2.548	16.371

N.B. De voorziening Stedelijke Ontwikkeling Grondbedrijf (deels) en de voorzieningen inzake dubieuze debiteuren zijn niet verantwoord onder de vaste passiva, maar in mindering gebracht op de betreffende vlottende activa (onderhanden werk respectievelijk overige vorderingen)

(bedragen x € 1.000)

Voorziening afwikkeling Theater De Uitstek

Deze voorziening wordt gebruikt voor de kosten die samenhangen met de afwikkeling van het faillissement van Theater De Uitstek.

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Vrijval	0	32

De voorziening is niet langer noodzakelijk, nu er bij de afwikkeling geen verdere kosten te voorzien zijn.

Pensioenvoorziening Wethouders

Deze voorziening is bedoeld ter dekking van toekomstige pensioenaanspraken van wethouders. Het gaat enerzijds om pensioenoverdracht van een vertrekkende of gewezen wethouder aan zijn volgende werkgever of pensioenfonds en anderzijds om de pensioenlasten van gepensioneerde wethouders, waarvan de pensioenberekening is meegenomen in het saldo per begin 2014.

Vermeerdering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Vaste dotatie	130	130

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Aanwending	45	45
Vrijval	0	179
Totaal	45	224

De aanwending betreft de pensioenlasten van gepensioneerde wethouders, waarvan de pensioenberekening is meegenomen in het saldo per begin 2014.

De noodzakelijke omvang van deze voorziening is gebaseerd op pensioenberekeningen van RAET. De afgelopen jaren was er sprake van een daling van de rekenrente bij de pensioenberekeningen waardoor er aanvullende stortingen moesten plaatsvinden. Bij de berekeningen per 31 december 2017 is de rekenrente hoger dan vorig jaar, waardoor de benodigde voorziening lager is en een vrijval kan plaatsvinden.

Calamiteitenvoorziening Bodemsanering

Deze voorziening is bedoeld voor de dekking van de te verwachten kosten voor monitoring en nazorg van de sanering van het terrein van de voormalige gasfabriek.

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Aanwending	3	1

De aanwending betreft kosten voor monitoring en nazorg.

Voorziening Volgerlanden

Het doel van de voorziening is het afdekken van de bijdrage van de gemeente Zwijndrecht in het verwachte exploitatieverlies van het project De Volgerlanden in Hendrik-Ido-Ambacht.

Vermeerdering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Rentebijbeschrijving	47	46

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Vrijval	0	1.769

Een toelichting is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.

Voorziening stedelijke ontwikkeling Grondbedrijf

Deze voorziening dient voor de dekking van de nadelige exploitatieresultaten van af te sluiten grondexploitaties. Deze voorziening wordt voor maximaal het bedrag van de boekwaarde van een grondexploitatie zichtbaar in mindering gebracht op het onderhanden werk. Voor de grondexploitaties waarvan de voorziening hoger is dan de boekwaarde, wordt het meerdere van de voorziening onder de post voorzieningen gepresenteerd.

In het cijfermatig overzicht van de voorzieningen is de Voorziening stedelijke ontwikkeling grondbedrijf op twee regels opgenomen. Dit komt omdat voor de grondexploitaties waarvan de voorziening hoger is dan de boekwaarde, het meerdere van de voorziening onder de post voorzieningen wordt gepresenteerd. Uit praktische overwegingen en voor de aansluiting met de paragraaf Grondbeleid is de toelichting samengevoegd in onderstaand overzicht.

Vermeerdering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Rentebijbeschrijving	219	219

Vermindering:	Begroting na wijziging	Realisatie
Grondexploitatie Euryza	202	322
Grondexploitatie Onderdijkserijweg Z. Driehoek	0	699
Grondexploitatie Voorzieningencluster Heerjansdam	0	68
Totaal	202	1.089

Voor een toelichting verwijzen we naar de Paragraaf Grondbeleid.

Voorziening personeelsverplichtingen

Deze voorziening is bedoeld om de kosten te dekken van het ontslag van een medewerker per 1 maart 2017. De inzet zal gericht zijn op het vinden van ander werk.

Vermindering:	Begroting na wijzi- ging	Realisatie
Aanwending	28	2
Vrijval	0	91
Totaal	28	93

De aanwending blijft ver achter bij de begroting. Naar nu blijkt is het niet mogelijk om een goede inschatting van de lasten te maken. Volgens de verslaggevingsregels mag er dan geen voorziening worden opgenomen en kan deze voorziening vrijvallen. We hebben de mogelijke lasten als risico opgenomen in het risicomanagement.

Voorziening asbestsanering Lindtsedijk 14

Deze voorziening is bedoeld om de kosten te dekken voor de sanering van de asbestverontreiniging aan de Lindtsedijk 14.

Vermeerdering:	Begroting na wijzi- ging	Realisatie
Dotatie	50	183

Vermindering:	Begroting na wijzi- ging	Realisatie
Aanwending	636	722

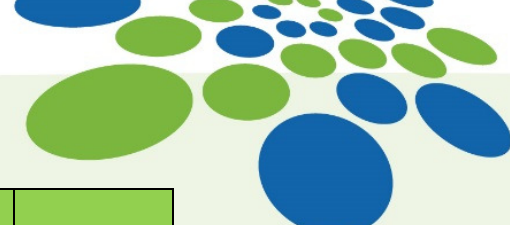
In de Tweede Bestuursrapportage 2017 is gemeld dat de sanering per saldo € 50.000 duurder is geworden door een storm. Dit bestaat enerzijds uit een hogere dotatie aan de voorziening van € 160.000 die hiervoor is gevormd en anderzijds uit een schade-uitkering van de verzekeraar van € 110.000, maar het bedrag is netto (€ 50.000) als last (dotatie aan de voorziening) verwerkt in de begroting. Bij het opstellen van de jaarstukken is een nieuwe inschatting gemaakt van de voorziening. De uiteindelijke dotatie aan de voorziening is € 183.000 (€ 133.000 hoger dan begroot) geworden door een aanvullende dotatie van € 23.000 vanwege niet ingeschatte extra werkzaamheden. Hierdoor is ook de aanwending van de voorziening hoger dan begroot. Het eindsaldo van € 47.000 betreft werkzaamheden, die in 2018 worden uitgevoerd.

Voorziening riolering

Deze voorziening is bedoeld om de jaarlijkse fluctuaties van het product riolering in de exploitatie op te vangen.

Vermeerdering:	Begroting na wijzi- ging	Realisatie
Dotatie	1.419	1.535

De dotatie betreft het exploitatieoverschot op het product riolering. Door de verschillen in baten en lasten ten opzichte van de begroting is de dotatie € 116.000 hoger dan begroot. Een nadere analyse van dit verschil is opgenomen in de analyse van de afwijkingen.

Vermindering:	Begroting na wijzi- ging	Realisatie
Toerekening BTW	746	616

De vermindering betreft de toerekening van de BTW aan de rioolheffing. De lagere toerekening BTW aan de rioolheffing wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere kapitaallasten in 2017 als gevolg van het doorschuiven van investeringen naar volgende jaren bij de Eerste bestuursrapportage 2017.

Voorziening dubieuze debiteuren

Deze voorziening dient ter dekking van het oninbaar worden van algemene openstaande vorderingen. Het saldo van de voorziening is bepaald door een inschatting te maken van de inbaarheid van de openstaande vorderingen.

Vermindering:	Begroting na wijzi- ging	Realisatie
Verleende oninbaar verklaringen	0	2
Vrijval	0	84
Totaal	0	86

Bij het opstellen van de jaarstukken hebben wij een nieuwe inschatting gemaakt van de benodigde voorziening. De voorziening valt lager uit, door de ontvangst van een aantal openstaande vorderingen die vorig jaar in de voorziening waren opgenomen. Hierdoor kan € 84.000 uit de voorziening vrijvallen.

Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

Deze voorziening dient ter dekking van het oninbaar worden van openstaande belastingvorderingen. De benodigde omvang is op basis van een risicoanalyse door Gemeentebelastingen Drechtsteden bepaald.

Vermeerdering:	Begroting na wijzi- ging	Realisatie
Dotatie	108	84

De dotatie betreft de aanzuivering van de voorziening om, op basis van de openstaande belastingdebiteuren per 31 december en de daarvoor gehanteerde criteria, de benodigde omvang te verkrijgen.

Vermindering:	Begroting na wijzi- ging	Realisatie
Verleende oninbaar verklaringen	0	71

Betreft in 2017 verleende oninbaar verklaringen. Deze oninbaar verklaringen worden niet begroot.

3.3 Vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ 1 jaar

- 3.3.1 Onderhandse leningen van:
 3.3.1.1 - Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen
 3.3.1.2 - Binnenlandse banken en overige financiële instellingen

ultimo 2016	vermeer- deringen	aflossingen	ultimo 2017
11.355.000	0	7.570.000	3.785.000
101.341.000	32.000.000	4.467.000	128.874.000
112.696.000	32.000.000	12.037.000	132.659.000

De totale rentelast met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 3.369.000.

Vlottende passiva

- 4.1 Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar
4.2 Overlopende passiva

ultimo 2016	ultimo 2017
39.033.000	26.067.000
9.223.000	8.061.000
48.256.000	34.128.000

4.1 Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar

- 4.1.2 Overige Kasgeldleningen
4.1.3 Banksaldi
4.1.4 Overige schulden

ultimo 2016	ultimo 2017
30.000.000	18.000.000
5.992.000	4.107.000
3.041.000	3.960.000
39.033.000	26.067.000

De overige schulden bestaan grotendeels uit crediteuren. De crediteuren betreffen allen nog te betalen facturen 2017. Over 2017 zijn 94,2% (2016: 94,1%) van de facturen binnen de wettelijke betalingstermijn van 30 dagen betaald.

4.2 Overlopende passiva

- 4.2.1 Overlopende passiva
4.2.2 Ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen van Nederlandse en Europese overheidslichamen

ultimo 2016	ultimo 2017
4.662.000	4.454.000
4.561.000	3.607.000
9.223.000	8.061.000

4.2.1 Overlopende passiva

- a. Vooruitontvangen bedragen
b. Nog te betalen bedragen

ultimo 2016	ultimo 2017
34.000	1.000
4.628.000	4.453.000
4.662.000	4.454.000

a) Vooruitontvangen bedragen

Onder deze post zijn opgenomen de bedragen die in 2017 reeds zijn ontvangen maar betrekking hebben op 2018.

b) Nog te betalen bedragen

Dit betreft posten welke ten laste van het dienstjaar 2017 zijn gebracht, maar waarvan de facturen in de loop van 2018 zijn ontvangen en betaalbaar gesteld.

4.2.2 Ontvangen maar nog niet bestede voorschotbedragen van Nederlandse en Europese overheidslichamen

- 4.2.2.1 Europese overheidslichamen
4.2.2.2 Rijk
4.2.2.3 Overige Nederlandse overheidslichamen

ultimo 2016	ultimo 2017
0	0
241.000	294.000
4.320.000	3.313.000
4.561.000	3.607.000

Omschrijving	ultimo 2016	Mutaties		ultimo 2017
		Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen/terugbetalingen	
Rijk	241.000	474.000	421.000	294.000
Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenbeleid	71.000	474.000	421.000	124.000
Geluidsanering Koninginneweg	46.000	0	0	46.000
Geluidsanering Langeweg	19.000	0	0	19.000
Geluidsanering Officiersvliet en Burg. Jansenlaan	13.000	0	0	13.000
Geluidsanering Burg. Jansenlaan	64.000	0	0	64.000
Geluidsanering Kort Ambachtlaan e.o.	8.000	0	0	8.000
Geluidsanering Plantageweg en Burg. Doumaweg	20.000	0	0	20.000
Overige Nederlandse overheidslichamen	4.320.000	64.000	1.071.000	3.313.000
HOV-D Koninginneweg	569.000	0	0	569.000
Glastuinbouw Deltaport	909.000	0	351.000	558.000
Noordoevers	1.162.000	0	0	1.162.000
Groote Lindt Oost	25.000	0	12.000	13.000
Groote Lindt West	275.000	0	8.000	267.000
Polder Buitenland	191.000	0	10.000	181.000
Hooge Nesse eerste tranche	24.000	0	24.000	0
Landinrichtingscommissie IJsselmonde	1.125.000	0	625.000	500.000
Stad-landverbindingen	29.000	0	29.000	0
LIC, fietspad Waalbos	1.000	0	1.000	0
Hooge Nesse, autarkisch gebouw	10.000	19.000	0	29.000
Hooge Nesse tweede tranche	0	13.000	7.000	6.000
Oude Raadhuis instandhoudingssubsidie	0	10.000	4.000	6.000
Cultuureducatie met Kwaliteit	0	22.000	0	22.000
	4.561.000	538.000	1.492.000	3.607.000

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Borg- en garantstellingen

Vanuit wettelijke bepalingen hebben we een algemene garantstelling gegeven aan de Gemeenschappelijke Regelingen, waarin we deelnemen. Voor een totaaloverzicht van de Gemeenschappelijke Regelingen verwijzen we naar de paragraaf Verbonden Partijen.

Naast de algemene garantstellingen hebben we ook nog specifieke garantstellingen. Deze zijn opgenomen in de staat van borg en garantstellingen op de volgende pagina.

N.V. HVC

In 2017 heeft de GR Gevudo een belang van 18,15% in HVC. Zwijndrecht heeft in 2017 voor 11,09% aandeelhouderschap in Gevudo, oftewel 2,01% in HVC. Ultimo 2017 bedroeg de externe financiering € 615,000 miljoen waardoor de borgstelling € 12,377 miljoen bedraagt.

Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Verreweg het grootste aandeel van de borgstellingen betreft het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Overigens is het risico van deze borgstellingen gering door de zekerheidsstructuur.

Staat van borg- en garantstellingen

Geldnemer	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Boekwaarde ultimo 2016	Geborgd door de gemeente ultimo 2016	Boekwaarde ultimo 2017	Geborgd door de gemeente ultimo 2017
<u>Overige</u>						
N.V. HVC	diverse	18,15%	114.526.500	12.734.069	111.622.500	12.377.071
Stichting Schietsport Drechtstreek	110.000	100,00%	63.875	63.875	53.875	53.875
Subtotaal overige			114.590.375	12.797.944	111.676.375	12.430.946
<u>Woningbouw</u>						
Woningbouwvereniging Heerjansdam	993.234	100,00%	921.175	921.175	883.647	883.647
Woningbouwvereniging Heerjansdam	879.730	100,00%	695.242	695.242	664.669	664.669
Stichting Swinhove Groep	1.614.063	100,00%	1.219.607	1.219.607	1.151.190	1.151.190
Subtotaal woningbouw			2.836.023	2.836.023	2.699.506	2.699.506
<u>Waarborgfonds Sociale Woningbouw</u>						
Woonkracht10	163.419.000	50%	143.047.000	71.523.500	135.018.000	67.509.000
Woningbouwvereniging Heerjansdam	9.772.000	50%	13.951.000	6.975.500	13.338.000	6.669.000
Stichting Trivire	82.111.000	50%	51.585.000	25.792.500	50.683.000	25.341.500
Subtotaal Waarborgfonds Sociale Woningbouw			208.583.000	104.291.500	199.039.000	99.519.500
Totaal			326.009.398	119.925.467	313.414.881	114.649.953

Begrotingsrechtmatigheid

	Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma's</i>									
1 Jeugd en Onderwijs	-13.586	516	-13.070	-13.535	544	-12.992	50	28	78
2 Welzijn en Zorg	-13.649	1.094	-12.555	-13.944	2.036	-11.907	-294	942	648
3 Cultuur, Sport en Recreatie	-2.926	0	-2.926	-2.833	34	-2.798	94	34	128
4 Veiligheid	-3.226	252	-2.974	-3.247	252	-2.995	-21	0	-21
5 Economie en Arbeidsmarkt	-28.437	15.099	-13.339	-28.522	15.362	-13.160	-85	263	179
6 Bestuur en Dienstverlening	-6.360	1.492	-4.869	-6.258	1.957	-4.301	102	466	568
7 Wonen en Bouwen	-6.808	1.386	-5.422	-6.407	1.389	-5.018	401	3	404
8 Inrichting van de gemeente	-10.115	8.715	-1.400	-4.891	11.747	6.855	5.224	3.031	8.255
9 Openbaar gebied	-27.410	16.141	-11.269	-26.085	15.877	-10.208	1.325	-264	1.061
10 Financiën	-909	52	-857	-911	235	-676	-1	183	182
<i>Subtotaal programma's</i>	<i>-113.428</i>	<i>44.746</i>	<i>-68.682</i>	<i>-106.633</i>	<i>49.432</i>	<i>-57.201</i>	<i>6.795</i>	<i>4.686</i>	<i>11.481</i>
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>									
Lokale heffingen	0	10.953	10.953	0	10.898	10.898	0	-55	-55
Algemene uitkering	0	63.878	63.878	0	63.982	63.982	0	104	104
Dividend	0	1.353	1.353	-6	1.352	1.346	-6	-1	-7
Saldo van de financieringsfunctie	347	197	543	338	173	511	-9	-24	-33
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen</i>	<i>347</i>	<i>76.380</i>	<i>76.726</i>	<i>332</i>	<i>76.404</i>	<i>76.736</i>	<i>-15</i>	<i>25</i>	<i>10</i>
<i>Overhead</i>	<i>-11.629</i>	<i>264</i>	<i>-11.365</i>	<i>-11.586</i>	<i>310</i>	<i>-11.276</i>	<i>43</i>	<i>47</i>	<i>90</i>
<i>Vennootschapsbelasting</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Saldo van baten en lasten	-124.710	121.390	-3.320	-117.887	126.147	8.260	6.823	4.757	11.580

- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Begrotingscriterium

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarstukken hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is er mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De overschrijding kan in strijd zijn met het budgetrecht van de gemeenteraad. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere baten. Begrotingsonderschrijdingen zijn in principe niet onrechtmatig tenzij deze in strijd zijn met het beleid dat de raad heeft vastgesteld.

Met het vaststellen van het controleprotocol, op 24 oktober 2017, geeft de raad aan welke overschrijdingen van de begroting rechtmatig dan wel onrechtmatig worden geacht.

Bij de analyse van begrotingsrechtmatigheid moet in ieder geval aan de volgende elementen aandacht worden besteed:

- de oorzaak van de afwijking
- de relatie met de prestaties
- de passendheid in het beleid
- de dekking vanuit andere programma's (alternatieve dekking)
- mogelijke eerdere informatievoorziening over de afwijking aan de raad
- eventueel de mate van verwijtbaarheid.

Toelichting op begrotingsoverschrijdingen lasten en onderschrijdingen baten ten aanzien van de programma's

Aan de hand van de criteria genoemd in het controleprotocol kunnen we de volgende conclusies trekken over de begrotingsafwijkingen ten aanzien van de programma's. De overschrijdingen van de lasten van de programma's 4 en 10 en de algemene dekkingsmiddelen zijn gering. Om deze reden geven we hier geen analyse van.

Programma 2 Welzijn en Zorg

Oorzaak van de afwijking

De hogere lasten van € 294.000 worden grotendeels veroorzaakt doordat:

- in overeenstemming met de financieringsafspraken de onder- en overbestedingen van de PGB's worden verrekend met de DG&J en de SDD. Als gevolg hiervan zijn de lasten met € 200.000 hoger;
- de uitzonderlijk hoge instroom van statushouders in 2015 en vooral in 2016 grote (tijds)druk opleverde bij Stichting Vluchtelingenwerk, waardoor deze de lasten (€ 132.000) pas in 2017 bij ons in rekening bracht.

Relatie met prestaties

Er is geen relatie met prestaties.

Passendheid in het beleid

De activiteiten passen binnen het beleid.

Dekking vanuit andere programma's

De hogere lasten worden gedekt door hogere baten binnen hetzelfde programma.

Mogelijke eerdere informatievoorziening aan de raad

De afwijking is na het opstellen van de Tweede Bestuursrapportage 2017 en tijdens het opstellen van de Jaarstukken 2017 bekend geworden.

Mate van verwijtbaarheid

De afwijking is na het opstellen van de Tweede Bestuursrapportage 2017 en tijdens het opstellen van de Jaarstukken 2017 bekend geworden.

Conclusie

De overschrijding van de lasten is rechtmatig.

Programma 5 Economie en Arbeidsmarkt

Oorzaak van de afwijking

De hogere lasten van € 85.000 worden veroorzaakt door de hogere lasten BUIG van € 149.000 en hogere lasten asbestsanering Lindtsedijk 14 van € 133.000.

Relatie met prestaties

Er is geen relatie met prestaties.

Passendheid in het beleid

De activiteiten passen binnen het beleid.

Dekking vanuit andere programma's

De hogere lasten worden gedekt door hogere baten binnen hetzelfde programma.

Mogelijke eerdere informatievoorziening aan de raad

De afwijking is na het opstellen van de Tweede Bestuursrapportage 2017 en tijdens het opstellen van de Jaarstukken 2017 bekend geworden.

Mate van verwijtbaarheid

De afwijking is na het opstellen van de Tweede Bestuursrapportage 2017 en tijdens het opstellen van de Jaarstukken 2017 bekend geworden.

Conclusie

De overschrijding van de lasten is rechtmatig.

Programma 9 Openbaar gebied

Oorzaak van de afwijking

De lagere baten van € 264.000 worden voor € 341.000 veroorzaakt door lagere subsidiebaten voor geluidsanering diverse woningen van de B-lijst. Het jaar 2017 stond in het teken van verdere voorbereiding. Het saneringsprogramma is opgesteld. De uitvoering ervan vindt plaats vanaf 2018. De lagere baten worden gedekt door lagere lasten.

Relatie met prestaties

Het project geluidsanering diverse woningen van de B-lijst heeft vertraging opgelopen.

Passendheid in het beleid

De activiteiten passen binnen het beleid.

Dekking vanuit andere programma's

De lagere baten worden gedekt door lagere lasten binnen hetzelfde programma.

Mogelijke eerdere informatievoorziening aan de raad

De afwijking heeft geen effect op het resultaat en is om deze reden niet in de Tweede Bestuursrapportage 2017 gemeld.

Mate van verwijtbaarheid

De afwijking heeft geen effect op het resultaat en is om deze reden niet in de Tweede Bestuursrapportage 2017 gemeld.

Conclusie

De onderschrijding van de bate is rechtmatig.

Toelichting op begrotingsoverschrijdingen lasten ten aanzien van de kredieten

Aan de hand van de criteria genoemd in het controleprotocol kunnen we de volgende conclusies trekken over de begrotingsafwijkingen ten aanzien van de kredieten.

In de bijlage Investeringsprogramma maken we een analyse van de realisatie van de investeringen ten opzichte van de beschikbaar gestelde kredieten. Per programma, waarin investeringen voorkomen, geeft dit het volgende beeld.

Programma's	Geactualiseerd krediet	Realisatie (uitgaven en inkomsten)	Restant kredieten
Programma 7 Wonen en Bouwen	1.221	1.117	104
Programma 8 Inrichting van de gemeente	21	19	2
Programma 9 Openbaar gebied	15.743	13.620	2.123
Programma 10 Financien	185	184	1
Totalen	17.170	14.940	2.230

(bedragen * € 1.000)

Uit het bovenstaande blijkt dat er geen overschrijdingen zijn.

Investeringsprogramma 2017

Inleiding

Met het vaststellen van de jaarstukken sluit u de begrotingscyclus 2017 af, ook voor het investeringsprogramma.

Er kunnen en zullen altijd redenen zijn waarom projecten vertragen, versnellen, duurder worden of juist goedkoper uitvallen. Doordat gemeentelijke investeringen een groot beslag leggen op de gemeentelijke middelen, is een zo strak mogelijke, maar wel flexibele planning noodzakelijk. In deze jaarrekening geven wij aan waar de afwijkingen zijn opgetreden ten opzichte van de in de Tweede Bestuursrapportage 2017 geactualiseerde beschikbare kredieten.

Veel voorkomend fenomeen, is het later tot uitvoering komen van investeringen dan gepland. We noemen een aantal belangrijke facetten die (gedeeltelijk) buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen, maar wel van invloed zijn op het tempo van uitvoering:

- werkzaamheden door externen (aannemers, etc.) met een eigen planning
- participatietrajecten (overleg met betrokkenen, zoals bewoners)
- weersomstandigheden
- situatie in de ondergrond (kabels, leidingen, verzakkingen, etc.)
- niet uit kunnen voeren in een bepaalde periode (bijvoorbeeld oktober-april aan de dijken, op last van het waterschap).

Ten opzichte van de primaire begroting 2017 is een realisatiepercentage van 70% behaald; ofwel van de geraamde € 21,2 miljoen is € 14,9 miljoen uitgegeven. Vergelijken we die realisatie met de geactualiseerde kredieten ad € 17,2 miljoen, dan blijft aan restantkredieten in totaal € 2,2 miljoen over. Dit levert een definitief realisatiepercentage van 87% op.

In de tabel hieronder is weergegeven op totaalniveau per programma waar er sprake is van restantkredieten en wat het voorstel is voor het restant: overbrengen, bijramen of aframen.

Totaal overzicht Investeringsprogramma 2017

Programma's	Geactualiseerd krediet	Realisatie (uitgaven en inkomsten)	Restant kredieten	Over te brengen naar 2018	Bij te ramen	Af te ramen
Programma 7 Wonen en Bouwen	1.221	1.117	104	35	-5	74
Programma 8 Inrichting van de gemeente	21	19	2	2	0	0
Programma 9 Openbaar gebied	15.743	13.620	2.123	2.411	-298	11
Programma 10 Financien	185	184	1	0	0	1
Totalen	17.170	14.940	2.230	2.449	303	86

(bedragen * € 1.000)

Hieronder gaan wij nader in op de afwijkingen die substantieel van aard zijn en/of bestuurlijk relevant.

Over te brengen kredieten

Als er sprake is van een restant op het ter beschikking gestelde krediet én er nog werkzaamheden plaatsvinden in 2018, dient de raad het overbrengen van een restantkrediet naar het volgende jaar te autoriseren om dat mogelijk te maken. Daarnaast komt het veel voor dat werken wel inhoudelijk zijn afgerond maar nog niet definitief afgerekend. Bij de Eerste bestuursrapportage van 2018 kan dan een en ander verwerkt worden.

Soms is er sprake van een negatief restant, in dat geval wordt het negatieve restant ook overgebracht, en komt daarmee in mindering op het beschikbare krediet van 2018. Voor een bedrag van per saldo € 2,4 miljoen wordt via deze jaarrekening autorisatie verleend om deze over te brengen naar 2018. Hieronder volgt een toelichting op de kredieten, waarbij het over te brengen bedrag groter is dan € 25.000. Voor de leesbaarheid houden wij de volgorde aan waarin de kredieten ook in de detailtabel op het einde van deze bijlage worden gepresenteerd.

Naam van investering	Over te brengen bedrag	Toelichting
Verbetering duurzaamheid div.sportaccommodaties	26	Dit krediet is meerjarig van aard, waardoor jaarlijks eventueel overblijvende bedragen worden overgebracht. Wegens weersomstandigheden is het niet gelukt om de gevels van de Develhal en Den Dam in het laatste kwartaal 2017 na te isoleren. Deze werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2018.
Rioolvervanging Heerjansdam	76	Begin 2018 worden de laatste werkzaamheden afgerond, het voordeel dat resteert wordt na afsluiting van het krediet in de boeken verwerkt. De werkzaamheden zijn uitgelopen o.a. door een dispuut met de aannemer. Na afsluiten van dit project blijft het risico bestaan dat de aannemer een rechtszaak aanspant. Dit risico is opgenomen in onze risicoparagraaf.
Vervangen riolering Officiersvliet Noord-Zuid	78	Bij dit project is nog niet duidelijk of de werkzaamheden deugdelijk zijn afgerond en opgeleverd. Daarom heeft eindafrekening ook nog niet plaatsgevonden. Bovendien speelt hier nog een rechtszaak met de aannemer.
Reconstructie en riolering Heer Oudelands Ambacht*	510	Eerder is de raad gemeld dat een overschrijding van het krediet werd verwacht. Door vertraging van de werkzaamheden zijn er minder kosten gemaakt in 2017. De definitieve kosten zijn pas in het voorjaar 2018 bekend. In de 1e burap 2018 wordt de uitkomst verwerkt.
Reconstructie en riolering Schildersbuurt*	265	Dit project verloopt voorspoedig. Het in 2017 behaalde voordeel kan worden afgeboekt. Bij de 1e burap 2018 wordt het voordeel in de begroting verwerkt.
Vervanging riolering Jeroen Boschlaan	28	De werkzaamheden zijn uitgelopen ten opzichte van de planning, voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de voortgangsrapportage investeringsprojecten september 2017-april 2018.
Reconstructie en riolering Kort Ambacht West (2e fase)*	94	De werkzaamheden zijn uitgelopen ten opzichte van de planning, voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de voortgangsrapportage investeringsprojecten september 2017-april 2018.
Reconstructie en riolering Develpoort*	80	De werkzaamheden zijn uitgelopen ten opzichte van de planning, voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de voortgangsrapportage investeringsprojecten september 2017-april 2018.
Reconstructie en riolering Burg. De Bruinelaan*	157	Bij dit project is een hoger dan normaal percentage onvoorziene kosten geraamd, deze extra voorziening is niet nodig gebleken. Er resteren nog een aantal kosten in 2018, maar deze blijven binnen het behaalde voordeel.
Vervanging riolering Moermond (Westzijde)	97	De werkzaamheden zijn uitgelopen ten opzichte van de planning, voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de voortgangsrapportage investeringsprojecten september 2017-april 2018.
Vervanging riolering Heerjansdam extra straten	36	De werkzaamheden zijn uitgelopen ten opzichte van de planning, voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de voortgangsrapportage investeringsprojecten september 2017-april 2018.
HOV-D Koninginneweg (openb verv.)	95	De werkzaamheden zijn uitgelopen ten opzichte van de planning, voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de voortgangsrapportage investeringsprojecten september 2017-april 2018.
Reconstructie/Vernieuwen Oudemaasweg	101	Het project is gereed en zoals eerder gemeld is door een slimme fasering substantieel voordeel behaald. Bij de 1e burap 2018 wordt het voordeel in de begroting verwerkt.
Reconstructie Meerderevoort	185	Dit project verloopt voorspoedig. Het in 2017 behaalde voordeel kan worden afgeboekt. Bij de 1e burap 2018 wordt het voordeel in de begroting verwerkt.
Renovatie hoofdrijbaan Bootjessteeg	316	Dit project verloopt voorspoedig. Het in 2017 behaalde voordeel kan worden afgeboekt. Bij de 1e burap 2018 wordt het voordeel in de begroting verwerkt.
Reconstructie Molenvliet	29	Dit project is voorspoedig verlopen. Het in 2017 behaalde voordeel kan worden afgeboekt. Bij de 1e burap 2018 wordt het voordeel in de begroting verwerkt.
Reconstructie winkelcentr. Walburg	37	Er zijn in 2017 minder kosten gemaakt, maar er zijn wel aanullende zaken (waarover de raad separaat wordt geïnformeerd) die over het geheel tot extra voorbereidingskosten leiden. Het is nog niet duidelijk of de extra kosten binnen het beschikbare krediet kunnen worden opgevangen. Het krediet is daarom ook in 2018 nog nodig.
Alle mutaties < € 25.000	238	
Totaal	2.448	

* Deze investeringsbudgetten bestaan in onze administratie uit twee aparte investeringskredieten: één voor de reconstructie van wegen en één voor de riolering. Deze financiële splitsing is aangebracht vanwege de verschillende gebruiksduur van wegen versus riolen én het feit dat (alleen) voor de kosten van de riolering een heffing in rekening wordt gebracht.

Bij- en af te ramen kredieten (tekorten, respectievelijk overschotten op kredieten)

Door het afronden van investeringen kunnen in totaal 33 kredieten worden afgesloten. Dit levert een onderschrijding van de ter beschikking gestelde kredieten op van € 33.000. Dit voordeel bestaat uit kleine onderschrijdingen voor een totaal van € 86.000 minus overschrijdingen van € 53.000, verdeeld over de 33 investeringen.

Daarnaast is onder de "bij te ramen" categorie nog een correctie opgenomen van € 250.000. Als gevolg van gewijzigde BBV-regelgeving blijft namelijk de onttrekking uit de reserve Koninginneweg, ten gunste van het betreffende investeringskrediet, achterwege. Samen met de overschrijdingen voor een totaal van € 53.000 levert dit het totaal van € 303.000 in die kolom op.

Het grootste voordeel betreft de administratieve verwerking van het besluit in de Tweede Bestuursrapportage 2017 (Programma 8) om de kosten die gemaakt zijn inzake de gymzaal Develhoek/Heer Oudelands Ambacht niet te activeren maar ten laste van de exploitatie te brengen. Het (administratieve) voordeel op het krediet bedraagt € 61.000.

De overige afwijkingen zijn kleiner dan € 25.000 en daarmee niet substantieel van aard.

Detailtabel verloop investeringskredieten 2017

INVESTERINGSPLAN JAARSCHIJF 2017 (bedragen * € 1.000)					
	krediet afsluiten	omvang krediet (BURAP -2)	realisatie	restant over te hevelen	restant af te sluiten
A.1: VERVANGINGSINVESTERINGEN MET EEN ECONOMISCH NUT					
Programma 7 Wonen en Bouwen					
Verbetering duurzaamheid gebouwen (sport)		75	49	26	-
Verbetering duurzaamheid gebouwen (welzijn)		45	51	6-	-
Valbeveiliging daken sportaccommodaties	X	8	7	-	1
Valbeveiliging daken div welzijnsaccommodaties (incl kinderboerderij)	2 kredieten	44	43	-	1
Valbeveiliging daken Sportlaan 6 (Rajubibos)	X	14	14	-	0
Valbeveiliging daken Parklaan 3, Zwembad	X	0	-	-	-
Vervanging CV-ketel Buizerdstraat 8	X	23	21	-	2
Renovatie kunstgrasvelden korfbal	X	0	-	-	-
Renovatie HSV 1 softbalveld		48	49	1-	-
Vervangen hekwerk hoofdveld Groote Lindt	X	0	-	-	0
Renoveren 5 velden complex Develstein (uitgaven)	X	730	735	-	5-
Renoveren 5 velden complex Develstein (inkomsten)	X	-7	7-	-	-
Vervanging zwembadcoating Waal en Weidebad Heerjansdam	X	35	33	-	2
Investeren capaciteit sportcomplex Bakestein		53	36	17	-
Bouw gymzaal Develhoek (uitgaven)	X	13	100	-	87-
Bouw gymzaal Develhoek (inkomsten)*	X	0	148-	-	148
Vervanging lichtinstallatie tennisbanen 1+2 Heer Jan	X	25	23	-	2
Uitbreiding De Develhoek	X	51	51	-	0
Renovatie Praktijkschool Loket	X	3	3	-	0
Inventaris Praktijkschool Loket	X	5	-	-	5
Dakbedekking De Wegwijzer	X	56	56	-	0
Totaal Programma 7 Wonen en Bouwen		1.221	1.117	35	70
Programma 8 Inrichting van de gemeente					
Aanleg parkeerplaatsen Stadsbrug en Scheepmakerij		21	19	2	-
Totaal Programma 8 Inrichting van de gemeente		21	19	2	0
Programma 9 Openbaar gebied					
Ruimen algemene graven		0	-	0	-
Modernisering accommodaties begraafplaatsen		35	36	1-	-
Vervanging speeltoestellen 2016	X	0	-	-	-
Vervanging speeltoestellen 2017 t/m 2021	X (2017)	172	178	-	6-
Beschoeiing sloten en vijvers 2017 t/m 2021	X (2017)	162	169	-	7-
Vervanging riolering De Geer	X	6	4	-	3
Vervanging riolering Colijnweg		39	27	12	-
Vervanging riolering Heerjansdam		248	173	76	-
Vervanging riolering Sterrenbuurt	X	77	82	-	5-
Vervanging riolering Officiersvliet Noord/Zuid (uitgaven)		129	94	35	-
Vervanging riolering Officiersvliet Noord/Zuid (inkomsten)		0	43-	43	-
Vervanging riolering Heer Oudelands Ambacht		2.452	2.146	306	-
Vervanging riolering Schildersbuurt		1.386	1.181	204	-
Vervanging riolering Jeroen Boschlaan		87	59	28	-
Vervanging riolering Kort Ambacht West 2e fase		1.075	1.028	48	-
Vervanging riolering Develpoort		81	29	51	-
Vervanging riolering Burg de Bruinelaan		1.269	1.143	126	-
Vervanging riolering Kort Ambacht Noord		27	27	0	-
Vervanging riolering winkelcentrum Walburg		62	45	17	-
Vervanging riolering Sterrenbuurt (fase 3)		42	37	5	-
Vervanging riolering Lindelaan (restant)		56	38	18	-
Vervanging riolering Leeuwerikplein		18	10	8	-
Vervanging riolering Ooievaarsplein		18	9	9	-
Vervanging riolering Witte de Withstraat		2	1	1	-
Vervanging riolering Moermond (westzijde)		495	398	97	-
Vervanging riolering Heerjansdam extra straten		312	276	36	-
Vervanging riolering HJD Sportlaan Nijverheidsstr.		6	2	4	-
Vervanging parkeerapparatuur	X	0	-	-	-
Totaal Programma 9 Openbaar gebied		8.256	7.150	1.122	-15
Programma 10 Financien					
Vervanging tractie buitenruimte 2016 t/m 2021	(2016 en 2017)	185	184	-	1
Verbetering parkeerterrein gemeentewerf	X	0	-	-	0
Totaal Programma 10 Financien		185	184	0	1
TOTAAL VERVANGINGSINVESTERINGEN MET EEN ECONOMISCH NUT		9.683	8.469	1.160	56

INVESTERINGSPLAN JAARSCHIJF 2017 (bedragen * € 1.000)					
	krediet afsluiten	omvang krediet (BURAP -2)	realisatie	restant over te hevelen	restant af te sluiten
Programma 9 Openbaar gebied					
Product 160 Infrastructuur					
Reconstructie De Geer	X	4	2	-	2
Verkeerssituatie Warmoezierstraat/Langeweg GVVP	X	30	34	-	3-
Herinrichting achterzijde station (uitgaven en inkomsten)	X	5	2-	-	7
Aanpassen VRI installaties Langeweg-Bootjessteeg	X	61	64	-	3-
Randweg fietspad Heerjansdam	X	4	9	-	5-
Aanschaf machines/materialen strooien		55	56	0-	-
HOV-D Koninginneweg (uitgaven)		250	155	95	-
HOV-D Koninginneweg (inkomsten)*		-250	-	-	250-
Reconstructie Oudemaasweg (uitgaven)		584	483	101	-
Reconstructie Oudemaasweg (inkomsten)		-100	100-	-	-
Rehabilitatie straten Sterrenbuurt	X	54	58	-	3-
Reconstructie /Herinrichting Heerjansdam		52	36	16	-
Reconstructie Officiersvliet Noord/Zuid		11	8	3	-
F16 (fietssnelweg), Brugweg (inkomsten)	X	-8	8	-	16-
F16 (fietssnelweg) Bewegwijzering		-1	-	1-	-
Aanpassing silo/veldschuur werf		51	51	0	-
Reconstructie Jeroen Boschlaan		73	49	23	-
Reconstructie Heer Oudelands Ambacht		1.634	1.430	204	-
Reconstructie Schildersbuurt		414	353	61	-
Reconstructie Meerdervoor		1.142	957	185	-
Reconstructie Colijnweg		39	24	11	-
Reconstructie Kort Ambacht West (2e fase)		1.037	991	46	-
Reconstructie Dvelopoort		45	17	29	-
Reconstructie Burgemeester de Bruinelaan		317	286	31	-
Reconstructie Lindelaan (restant)		60	40	20	-
Reconstructie Lindtsedijk (Groote Lindt Oost- uitgaven)		52	46	7	-
Reconstructie Lindtsedijk (Groote Lindt Oost - inkomsten)		-9	8-	1	-
Reconstructie Lindtsedijk (Groote Lindt West - uitgaven)		56	32	23	-
Reconstructie Lindtsedijk (Groote Lindt West - inkomsten)		-17	8-	8-	-
Reconstructie Kort Ambacht Noord		24	24	0	-
Reconstructie Sterrenbuurt (fase 3)		23	20	3	-
Renovatie hoofdrijbaan Bootjessteeg (uitgaven)		1.051	735	316	-
Renovatie hoofdrijbaan Bootjessteeg (inkomsten)		-26	26-	-	-
Reconstructie Ooievaarsplein		24	13	11	-
Reconstructie Leeuwerikplein		24	13	11	-
Reconstructie Witte de Withstraat		2	2	1	-
Reconstructie Molenvliet		399	370	29	-
Reconstructie winkelcentrum Walburg		138	101	37	-
Reconstructie Heerjansdam extra straten		161	143	18	-
Reconstructie Bootjessteeg-Langeweg(K)	X	0	-	-	-
Reconstructie Eikeboomstraat		5	1	4	-
Bestrating Julianadorp		10	5	5	-
Reconstructie HJD Sportlaan Nijverheidsstr.		9	3	6	-
Reconstructie Molenweg fase 2		0	-	0-	-
Totaal Programma 9 Openbaar gebied		7.489	6.472	1.289	-272
TOTAAL VERVANGINGSINVESTERINGEN MET MAATSCHAPPELIJK NUT		7.489	6.472	1.289	-272
TOTAAL INVESTERINGEN	33 kredieten	17.172	14.941	2.449	-216

*Betreft beide (technische) correcties, zoals toegelicht op de pagina voorafgaand aan deze tabel.

Bijlagen

203

SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet totaal 2016 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 02	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 03	Besteding (jaar T-1) IOAW inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 04	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 05	Besteding (jaar T-1) IOAZ inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 06
			060642 Gemeente Zwijndrecht Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 07	14058034 Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 08	478590 Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 09	701661 Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 10	6670 Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 11	50638 Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 12
			060642 Gemeente Zwijndrecht Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 13	0 Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 14	5859 Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2A / 14	0	0	122341
			060642 Gemeente Zwijndrecht	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeent edeel 2017 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Nee			
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2016 Besluit	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06
			060642 Gemeente Zwijndrecht Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07	16829 Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08	31000 Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09	14285 Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10	6693	8413
			060642 Gemeente Zwijndrecht	0	0	0		
			DOS-2013-0002148 Kopie beschikingsnummer	€ 0	€ 0	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	
IenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen emaat de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05	
			DOS-2013-0002148	€ 0	€ 0			
			Cumulative besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Cumulative besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08			
			DOS-2013-0002148	€ 0	€ 0	Nee		

Overzicht van baten en lasten per taakveld

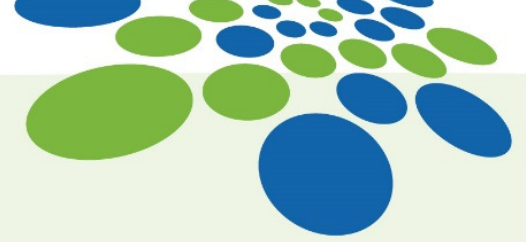
Programma/taakvelden	Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma 1 Jeugd en Onderwijs</i>			
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.930	507	-1.424
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-18	0	-18
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-391	1	-390
6.2 Wijkteams	-1.475	0	-1.475
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-6.542	0	-6.542
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-1.897	0	-1.897
7.1 Volksgezondheid	-1.282	36	-1.246
<i>Subtotaal Programma 1 Jeugd en Onderwijs</i>	<i>-13.535</i>	<i>544</i>	<i>-12.992</i>
<i>Programma 2 Welzijn en Zorg</i>			
0.10 Mutaties reserves	-55	856	801
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-11	0	-11
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.504	332	-3.171
6.2 Wijkteams	-2.039	1	-2.038
6.3 Inkomensregelingen	-108	0	-108
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-479	0	-479
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-6.948	3	-6.945
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-353	1.676	1.323
7.1 Volksgezondheid	-501	24	-477
<i>Subtotaal Programma 2 Welzijn en Zorg</i>	<i>-13.999</i>	<i>2.892</i>	<i>-11.106</i>
<i>Programma 3 Cultuur, Sport en Recreatie</i>			
0.10 Mutaties reserves	0	317	317
5.1 Sportbeleid en activering	-1.282	2	-1.280
5.2 Sportaccommodaties	-35	0	-35
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-261	33	-228
5.6 Media	-1.155	0	-1.155
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-88	0	-88
8.3 Wonen en bouwen	-13	0	-13
<i>Subtotaal Programma 3 Cultuur, Sport en Recreatie</i>	<i>-2.833</i>	<i>351</i>	<i>-2.481</i>
<i>Programma 4 Veiligheid</i>			
0.10 Mutaties reserves	0	3	3
1.1 Verkeer en vervoer	-3.061	237	-2.824
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-116	0	-116
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-69	15	-55
<i>Subtotaal Programma 4 Veiligheid</i>	<i>-3.247</i>	<i>255</i>	<i>-2.992</i>
<i>Programma 5 Economie en Arbeidsmarkt</i>			
0.10 Mutaties reserves	0	1.693	1.693
3.1 Economische ontwikkeling	-404	54	-351
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-891	1.086	195
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-127	146	19
3.4 Economische promotie	-40	0	-40
6.3 Inkomensregelingen	-21.115	14.076	-7.039
6.4 Begeleide participatie	-4.336	0	-4.336
6.5 Arbeidsparticipatie	-1.580	0	-1.580
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-28	0	-28
<i>Subtotaal Programma 5 Economie en Arbeidsmarkt</i>	<i>-28.522</i>	<i>17.054</i>	<i>-11.467</i>

Programma/taakvelden	Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma 6 Bestuur en Dienstverlening</i>			
0.1 Bestuur	-2.871	180	-2.691
0.2 Burgerzaken	-2.225	977	-1.248
0.4 Overhead	-273	4	-269
0.63 Parkeerbelasting	0	28	28
0.10 Mutaties reserves	0	49	49
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-19	30	11
2.2 Parkeren	-10	0	-10
6.2 Wijkteams	-5	0	-5
8.3 Wonen en bouwen	-855	738	-118
<i>Subtotaal Programma 6 Bestuur en Dienstverlening</i>	<i>-6.258</i>	<i>2.006</i>	<i>-4.252</i>
<i>Programma 7 Wonen en Bouwen</i>			
0.10 Mutaties reserves	-155	232	77
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-52	66	14
2.1 Verkeer en vervoer	-70	52	-18
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-6	0	-6
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.588	40	-1.548
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-688	21	-668
5.2 Sportaccommodaties	-1.485	722	-763
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-63	47	-16
5.5 Cultureel erfgoed	-56	2	-54
5.6 Media	-14	46	33
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-67	27	-40
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.511	262	-1.250
8.3 Wonen en bouwen	-805	104	-701
<i>Subtotaal Programma 7 Wonen en Bouwen</i>	<i>-6.563</i>	<i>1.622</i>	<i>-4.941</i>
<i>Programma 8 Inrichting van de gemeente</i>			
0.10 Mutaties reserves	-9.984	4.034	-5.950
2.1 Verkeer en vervoer	-26	172	146
2.2 Parkeren	-54	69	15
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-281	4.851	4.570
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-539	95	-444
5.5 Cultureel erfgoed	-44	0	-44
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.329	1.022	-308
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-26	0	-26
8.1 Ruimtelijke Ordening	-1.475	805	-669
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-778	1.879	1.101
8.3 Wonen en bouwen	-340	2.854	2.514
<i>Subtotaal Programma 8 Inrichting van de gemeente</i>	<i>-14.876</i>	<i>15.781</i>	<i>905</i>

Programma/taakvelden	Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Programma 9 Openbaar gebied</i>			
0.63 Parkeerbelasting	0	387	387
0.64 Belastingen overig	-108	173	65
0.8 Overige baten en lasten	0	430	430
0.10 Mutaties reserves	-134	835	700
1.1 Verkeer en vervoer	-4	0	-4
2.1 Verkeer en vervoer	-6.635	466	-6.169
2.2 Parkeren	-371	44	-327
2.3 Recreatieve Havens	-5	5	0
2.4 Economische Havens en waterwegen	-351	55	-296
2.5 Openbaar vervoer	-134	0	-134
5.2 Sportaccommodaties	-754	9	-744
5.4 Musea	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.558	235	-3.323
6.3 Inkomensregelingen	-1.125	0	-1.125
7.2 Riolering	-4.888	6.623	1.735
7.3 Afval	-6.309	6.665	356
7.4 Milieubeheer	-1.055	0	-1.055
7.5 Begraafplaatsen	-789	786	-3
<i>Subtotaal Programma 9 Openbaar gebied</i>	<i>-26.219</i>	<i>16.711</i>	<i>-9.508</i>
<i>Financiën</i>			
0.5 Treasury	-43	0	-43
0.61 OZB woningen	-84	0	-84
0.62 OZB- niet woningen	-283	0	-283
0.64 Belastingen overig	-463	0	-463
0.8 Overige baten en lasten	-38	235	197
0.10 Mutaties reserves	-1.067	0	-1.067
<i>Subtotaal Financiën</i>	<i>-1.978</i>	<i>235</i>	<i>-1.743</i>
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>			
0.5 Treasury	332	1.525	1.856
0.61 OZB woningen	0	4.742	4.742
0.62 OZB- niet woningen	0	4.843	4.843
0.64 Belastingen overig	0	1.313	1.313
0.7 Alg.uitk.overige uitk.Gemeentefonds	0	63.982	63.982
<i>Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen</i>	<i>332</i>	<i>76.404</i>	<i>76.736</i>
<i>Overhead</i>			
0.4 Overhead	-11.586	310	-11.276
0.10 Mutaties reserves	-230	629	399
<i>Subtotaal Overhead</i>	<i>-11.816</i>	<i>939</i>	<i>-10.877</i>
<i>Vennootschapsbelasting</i>			
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0
<i>Subtotaal Vennootschapsbelasting</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Totaal	-129.514	134.795	5.281

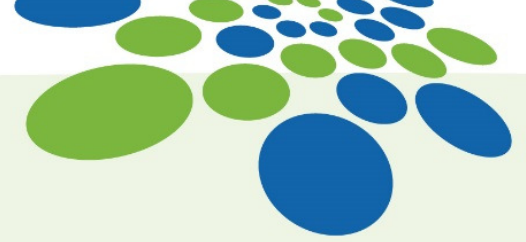
- = Nadelig / + = Voordelig

Bedragen x € 1.000

Overige gegevens

Controleverklaring

JAARVERANTWOORDING 2017
GEMEENTE ZWIJNDRECHT